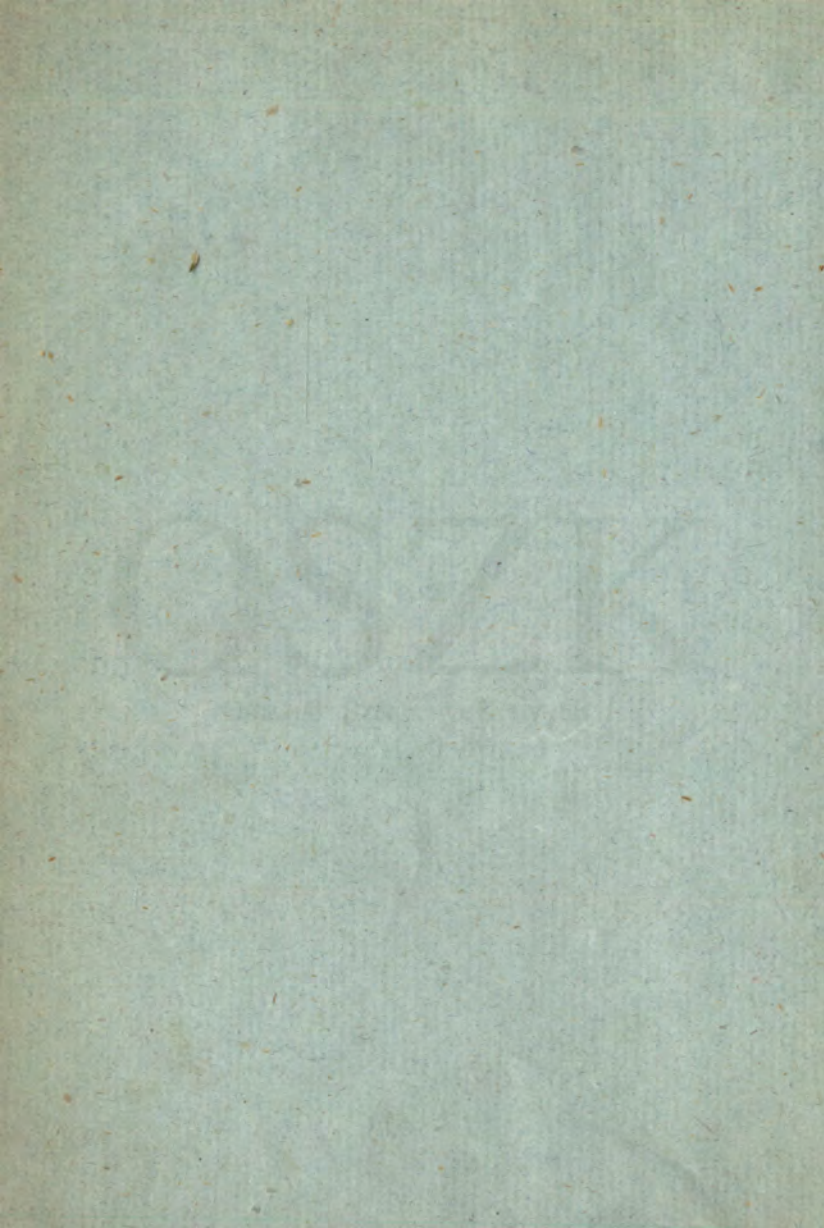

Dickens.
BARNABY
RUDGE.

1.

275430

P. o angl
213 L

BARNABY RUDGE.

REGÉNY

IRTA

DICKENS KÁROLY

ANGOLBÓL FORDITOTTA

BERCZIK ÁRPÁD.

ELSŐ KÖTET.

PEST, 1872.

KIADJA RÁTH MÓR.

Ráth Mór kiadásai:

VÖRÖSMARTY M I N D E N M U N K Á I.

Diszkiadás 12 kötetben.

A Gyulai által irt életrajzzal, jegyzetekkel és arczképpel.

Füzve 14 frt. 7 pompás kötésben 21 frt.

11 pompás kötésben 24 frt.

Zrinyi Ilona történelme.

Irtá

Horváth Mihály.

Diszkiadás füzve: Ára 1 frt. 20 kr. Angol diszkötésben, Zrinyi Ilona egykoru fényképezett arczképével, melynek eredetije a munkácsi várból a budai főhadi parancsnoksághoz, onnan B. Baldacci birtokába került; és Tokajból 1685-iki junius 10-én férjéhez Thököly Imréhez irt levelének szinte 3 lapra fényképezett hasonmásával, 2 frt. 80 kr.

B. Eötvös József összes költeményei.

Székely Bertalan és Keleti Gusztáv
rajzaival.

Pompás Album-kiadás. Gyönyörű korrajzokkal és színnyomatu képekkel. Fényes angol diszkötésben. Ára 10 frt.

Tartalom. A megfagyott gyermek. Két képpel. A nyugalom. Képpel. Holdvilág. Képpel. A sajka. Búcsu. Dálnok és király. Képpel. Bedgellert. Képpel. Az élet fája. Szörnyen szép. A kísértet. Képpel. A vár és a kunyhó. Három képpel. Rémélj. A tokaji hegy. A befagyott Visztulához. Alom. A nap mikor. Szerencse s nyugalom. Elvirához. Ősz. Képpel. Egy ujszülött gyermek halálára. Maholnap sir takarja. A mult. Tanács. Én is szeretném. Panaszok. Mohács. A tóhoz. Oh lennék felhő. Végrendelet. A zászlótartó. Két képpel.

BARNABY RUDGE.

REGÉNY

IRTA

DICKENS KÁROLY

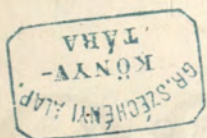
ANGOLBÓL FORDITOTTA

BERCZIK ÁRPÁD.

ELSŐ KÖTET.

PEST, 1872.

KIADJA RÁTH MÓR.

275430

Első fejezet.

1775-ben az Eppingi erdő szélén, Londontól körülbelül 12 mértföldnyire, a Cornhilli zászlós póznától — vagy jobban mondva azon helytől számítva, melyen vagy melyhez közel azon pózna állott — egy nyilvános mulatóhely létezett, az u. n. Májusfa. Ezt a tényt minden irni s olvasni nem tudónak (és 66 év előtt mind az utas, mind a suton ülő közönség tetemes része ez állapotú volt) nyilván megmagyarázta azon jelvény, mely az út szélén, szemben a házzal fel vala állítva. Ez, ha nem is birt oly pompás arányokkal, milyenekkel a régi jó idők májusfái birni szoktak, mindenesetre szép, fiatal kőrisfa volt, harminc lábnyi magasságu s olyan egyenes, mint akármely nyíl, melyet valaha angol „yeoman“ elröppentett.

A májusfa — mi alatt ezentul nem a céget, hanem a fogadót fogjuk érteni — régi épület volt, több csúccsal, mint amennyit egy lusta ember verőfényes napon megszámhlálna; roppant, cik-cakkos kéményekkel, melyeken úgy látszott, a füst is csak — tekerгős utjában nyert — fantasztikus alakban kóvályoghatott fel, aztán tágas, komor, omlékony és üres istállókkal. Ugy tartották, hogy a ház VIII. Henrik király idejében épült. Volt

is regéje nemcsak arról, hogy Erzsébet királyné valamely vadászati kirándulás alkalmával e helyen, t. i. egy bizonyos tölgyburkolatú és ív-ablakos szobában meghált volna, hanem arról is, hogy másnap reggel az ajtó előtt fél-lábbal a kengyelben, a másikkal pedig egy felszálló tön-kön állva, egy boldogtalan apródot, bizonyos mulasz-tásért jól megöklözött és elvert. Akadékos és kétkedő emberek, kik fájdalom! minden kis társaságban levén, a Májusfa vendégei közül sem hiányozhattak, hajlandók voltak az egész hagyományt költeménynek tekinteni. De valahányszor e régi fogadó gazdája magát a tönköt hívta fel tanuságtételre s diadalmasan kimutatta, hogy ez azóta mind e mai napig ugyanegy helyben áll, a kétkedőket mindig elnémitá a tekintélyes többség, és minden igaz-hívó úgy ujjongott, mint holmi győzelem után.

Akár igaz ez a történet is, mint sok más hasonló, akár nem, a Májusfa valóban régi épület volt, nagyon régi épület, tán olyan régi, amilyennek mondák — sőt tán annál is régibb, amint ez néha a bizonytalan korú házakon épen úgy megesik — mint a bizonyos korú hölgyeken. Ablakai dülényesen, csürlösen voltak rosté-lyozva, pallója süppedt és egyenetlen, súlyos gerendázattal terhelt mennyezetét pedig befeketíté az idő keze. A kapu felett egy csudálatosan és furcsán faragott párkányzat di-szelgett, s itt füstöltek s iddogáltak a legkegyeltebb ven-dégek nyári estéken — és énekeltek is néha egy-egy jó nótát — azon két iszonyú kinézésű, magas támlájú padon pihenve, melyek a ház bejáratát úgy őrizék, mint két mesebeli sárkány.

A használatlan szobák kandallóiban sok-sok év óta fecskék rakták fészkeiket, s kora tavasztól késő őszi-g a verebek egész gyarmatai csiripoltak és csicseregtek az ereszekben. A szomorú istállós udvar és a külső épüle-

tek körül több galamb röpkedett, mint amennyit a fogadóson kívül, akárki össze tudott volna számlálni. Azon sok borzas, bögyös, gatyás, búbos galambnak és pókának kerengő és rajzó röpködése tán nem egyezett meg az épület komoly és higgadt jellegével, de az egyhangú bűgás, melyet némelyikök egész áldott nap hallatott, nagyon illett hozzá s úgy tetszék, mintha altató dala lett volna. Lesuhanó emeleteivel, álmos, pici ablakaival és kirugó homlokzatával, mely a gyalogutra dölleszkedett, csakugyan olyan volt ez az ócska ház, mintha álmában bóbiskolna. Nem került valami nagyobb képzelmi erőlködésbe, egyéb részeiben is emberi hasonlóságot felfüldözni. Téglái, melyekből rakták, eredetileg élénken pirosak voltak, hanem aztán megsárgultak s színöket hagyták, mint egy aggastyán bőre, kemény gerendái kicsorbúltak, mint annak fogai, s idő-rongálta falait imitt-amott örökzöld indáival futotta be a repkény, mintha meleg ruhával akarná istápolni vén korára.

Hanem ez a kor azért mégis ép és erőteljes egykor volt, s ha nyári vagy őszi estéken a leáldozó nap pirja a szomszédos pagony tölgyeire és gesztenyefáira esett, a vén ház is osztozott fényökben s méltó társuknak látszott, aki még jó sor évig el fogja huzhatni.

Az est, melyhez közünk van, sem nyári, sem őszi est nem volt, hanem volt egy márciusi napnak szürkülete, mikor a szél búsan süvöltvén a fák pusztá ágai közt és a tágas kandallókban dörömbölvén, és az esőt a fogadó ablakaihoz csapván, eltagadhatlan okúl szolgált az ez idétt jelenvolt vendégeknek, ottmulatásukat meghosszabbítani. Ezt annál inkább tehették, mert a fogadós jóslata szerint az időnek pontban tizenegykor ki kelle tisztulni, mi a körülmények figyelemreméltó találkozása

folytán összeütött azon órával, melyben ő üzletét bezárni szokta.

Azon férfiúnak, kit a jóslás szelleme ekként megszállott, neve John Willet volt, egy otromba, nagyfejű ember kövér képpel, mely gyökeres makacsságot s lassú felfogást árult el, párosulva fölötte szilárd bizalommal saját érdemei iránt. John Willet az ő kedélykedő modorában rendszerint azzal szokott nagyra lenni, hogy ha lassan is, de biztosan halad. Ez állítás ellen persze egy tekintetben kifogást semmikép sem volt tehető, miután ő minden dologban a fürgének épen visszája s egyáltalán a legkönnyebb s önfejűbb legények egyike volt, kik valaha léteztek. Azon tiszta meggyőződésben élt ő kelme, hogy mit ő gondolt, beszélt vagy tett, az igazándi igaz vala mindig, minek alapján a természet és gondviselés törvényei által megszabott és bevégzett dolognak tartá, hogy mindenkinek, ki másképen gondolna, beszélne vagy tenne, szükségképen és elkerülhetlenül igaza nem is lehet.

Mr. Willet lassú léptekkel az ablakhoz közeledett, kövér orrát rányomta a hideg üvegre s szemét tenyerével beárnyékolván, nehogy a tűz vörhenyes fénye látásának árthasson — kinézett a szabadba. Aztán lassan visszalépett régi helyére a kandalló sarkába, egy kis önkénytes borzongás után — melyet az ember maga szokott előidézni, hogy a meleg kellemes hatását fokozza — körüljártatá szemét vendégein és megszólalt ekképen:

„Tizenegyre kitisztul. Sem korábban, sem később. Sem előbb, sem utóbb.“

„Hogy ókulálta azt ki?“ kérdé egy kis ember az ellenkező szögletből. „Holdtölte már elmúlt, s a hold most kilenckor kel.“

John komolyan és ünnepélyesen tekintett a kérdőre, míg a tett észrevételt teljes mivoltában eszével felölelni képes volt, s aztán oly hangon felelt, mely kifejezni látszott azt, hogy a holdvilág kiválóképen rá tartozik s ahoz kivüle senki másnak semmi köze.

„Sohse gondoljon a holdvilággal. Ne busuljon amiatt. Hagyja ön a holdat békével s én is békével hagyom önt.“

„Remélem, meg nem bántottam önt“, válaszolt a kis ember.

John megint várt egy darabig, míg a megjegyzés mélyen belefuródhatott az ő agyába, s azt felelte: „Még eddig nem bántott meg.“ Aztán pipára gyujtván, áldott nyugalomban füstölgetett maga elé, hébe-korba egy laposat pislogva egy a törzsvendégektől külön ülő úrra, ki bő lovagló ruhát viselt, melynek roppant hajtókái kopott ezüstborítással és nagy ércgombokkal voltak díszítve. Kalapját mélyen arcára vágva s azt még kezével is beárnyékolván, melyen homlokát nyugtatta, meglehetősen barátságatlan képet mutatott.

Volt még egy másik csizmás és sarkantyús vendég is, ki szintén nem messze a tűzhöz ült, s kinek gondolatai — egymásba font karjairól s leráncolt szemöldeiről, valamint az érintetlenül előtte álló szeszes italtól ítélve — a vita tárgyától elütő dolgokkal s a vitázó személyektől is különbözőkkel foglalkoztak. Körülbelül 28 éves ifjú, a közepesnél valamivel magasabb s bár nyulánk termetű, de kellemes és erőteljes alkatú. Tulajdon sötét haját viselte és lovagruhába volt öltözve. Ezen és csizmáin, melyek szabása s alakja mostani testőreink csizmáihoz hasonló, az országutak rossz állapotának kétségtelen nyomai látszottak. Sáros ruhája, mely túlterheltség nélkül diszes — sőt gazdag volt, elárulta, hogy gazdája úri ember.

Mellette az asztalon, gondatlanul oda dobva egy nehéz lovagostor s egy széles karimájú kalap hevert, melyet hihetőleg azért hordott, mert az idő kegyetlensége ellen legjobb óvószerül szolgált. Egy pár pisztoly tokostúl s egy rövid lovagköpeny is ott feküdt. Az ifjú arcából ugyan kevés volt látható, kivéve hosszú, sötét pilláit, melyek leszögött szemét eltakarák, de az egész alakon bizonyos gondtalan nyugalom és természetes kellem ömlött el, mely még az említett apró tárgyakra is kiterjedni látszott. Azok mind csinosak és takarosak voltak.

Erre az ifjúra csak egyszer tévedt Willet úr szeme, s akkor is csupán néma kérdés gyanánt, vajjon észre vette-e hallgatag szomszédját. Látszott, hogy John és az ifjú lovag már többször találkoztak egymással. Miután azonban John úgy tapasztalná, hogy tekintetét az, kinek szólt, nem viszonozza, sőt még észre sem veszi, pillantásának összes erejét lassanként egy gócpontba kezdé gyűjteni, s azzal a karimás kalapu emberre mered. Idővel ez a pillantás oly meredő mérveket öltött, hogy a kandallónál ülő komáira is ráragad, kik mintha összebeszéltek volna, egyszerre kiveszik pipáikat szájukból és tátogatva hasonlóképen rámerednek az idegenre.

Az otromba gazda szeme nagy, álmos hal-szem volt, a kis emberé pedig, ki azelőtt a holdvilágos kérdést kockáztatá és máskülönben a közelfekvő Chigwell helység egyházfia s harangozója, olyan apró, gömbölyű s ragyogón fekete, mint az olvasószemek. Ez a kis ember azon felül piszkos fekete nadrágjának térdein, piszkos fekete kabátján és hosszú hajtókás mellényén végig furcsa kis gombocskákat viselt, melyek semmihez sem hasonlítottak, csak az ő kis szemecskéihez, de azokhoz aztán oly hasonlók voltak, hogy mikor a tűz

fényén szikráztak s sziporkáztak, és a tűz még ragyogó cipő-csatjaira is sütött, úgy tetszett, mintha tetőtől talpig csupa szemből állana, melyek mindegyike az ismeretlen vendégre mered. Nem csuda, hogy ily vizsgálat akárkit nyugtalanná tehet, még ha hozzá sem vesszük a kurta Tom Cobb (szatócs és a pósta tartója), valamint a hosszú erdésznek, Phil Parkesnek két szemét, miután ezek is társainak példája által rávive, a karimás kalap tulajdonosát nem csekélyebb figyelemmel vizsgálták.

Az idegen nyugtalankodni kezdte, talán mert a pillantások ily sortüzének volt kitéve, vagy meglehet előbbi gondolatai folytán. Az utóbbi eset valószínűbb, mivel midőn ülésén igazított s gyorsan körülnézett, meg volt lepve, hogy ily éles vizsgálat tárgyát képezé s azért haragos és gyanakvó pillantást lövellt a kandalló melletti csoport felé. Volt is annyi hatása, hogy valamennyi rögtön a kandallóra kapta tekintetét, az egy John Willet kivételével, ki miután mintegy tetten érték s különben is — mint megjegyeztük — gyors természetű sohasem volt, szemét sajtáságosan együgyű s bamba módon tovább is vendégére mereszté.

„Nos!“ kérdé az idegen.

Nos. Ebben a „Nos“-ban nem volt semmi. Nem volt valami hosszú szónoklat.

„Azt hittem ön valamit rendelt“ mond a gazda, két, három percnyi elmélkedés után.

Az idegen levette kalapját s egy hatvanas vagy akörüli ember zord, időviselte — és rongálta vonásait mutatá. Eredetileg komor kifejezésöket nem enyhíté azon sötét keszkenő, mely szorosan feje köré volt kötve, s míg a vendéghajat helyettesité, egyszersmind homlokát beárnyalá és szemöldeit majdnem elfödé. Ha ennek egyébiránt célja volt, a figyelmet egy mély sebről elterelni,

mely előbb a pofacsontig leérhetett, de most csúnya forradássá volt összehúzva, a szándékot el nem érte, mert a heget a legfutólagosb pillantás is felfödözté. Halottsápadt arcát szürkébe csavarodott, sörtés szakáll köríté, mely vagy három hetes lehetett. Ilyen volt a szegényesen és nyomorultan öltözött alak, mely most ültéből fölkelt s a szobán áthaladva, a kandalló egyik zugába telepedett, hol az egyházfi udvariassága vagy félelme neki helyet engedett.

„Ez zsvány!“ susogá Tom Cobb Parkes-nek, az erdésznek.

„Azt hiszi ön, hogy a zsvány nem öltözködik csinosabban, mint ez?“ viszonzá Parkes. „Jobb üzlet az, mint ön föltenné, Tom, s a zsvány nem kénytelen vele, nem is szokott rongyosan járni — szavamra mondhatom.“

Az alatt okoskodásaik tárgya megadta a fogadónak tartozó tiszteletét, midőn valami italt rendelt, melyet a fogadós fia, Joe, egy husz éves, vállas, megtermett s erős fickó — kit azonban apja gyermekül tekintett s megfelelő bánásmódban is részesített — azonnal elhozott. Az idegen aztán tenyereit melegítendő a sistergő láng fölé tartá, fejével azonban a társaságnak fordult és szemét élesen végigjáratva rajtok, megjelenéséhez illő hangon kérdezé: „Miféle ház az, mely körülbelül innen egy mértföldnyire áll?“

„Fogadó?“ viszonzá a gazda szokásos meggondoltsággal.

„Dehogy fogadó!“ kiáltott Joe, „hiszen hol van fogadó a Májusfához egy mértföldnyire? Azt a nagy házat érti ő — a Nyúlsövényt — persze hogy azt. Ugy-e azt az ócska vöröstégla-házat, mely a hozzá tartozó telken áll? . . .“

„Azt“, szólt az idegen.

„És tizenöt vagy húsz éve“ — folytató az ifjú — „még egy ötször akkora parkban állott, mely azonban sok más és dúsabb vagyonnal együtt kézzől kézre járt, míg végkép leapadt — bizony örökös kár érte!“

„Meglehet“, volt a válasz, „hanem én a tulajdonost kérdezém. Hogy mi volt, kisebb gondom is nagyobb annál, s mai állapotát magam is megláthatom.“

A Májusfának valószínű örököse ujját ajkára tevé, s átpislogva a már említett fiatal úri emberre, ki mikor a ház szóba jött, ülését megváltoztató, halkán válaszolt.

„A tulajdonos neve Haredale, Mr. Geoffrey Haredale, ki“ — folytató újból átpislogva — „igen tiszteletreméltó úr. — Hem!“

Az idegen ép oly kevés figyelemre méltatván utóbbi intő köhéntését, amely kevésben a megelőző jelentős kézmozdulatot részesíté volt, kérdezősködését folytató.

„Idejövet letértem az utról, s a gyalogösvénynek vágtam, mely ama telket átszeli. Ki volt azon fiatal hölgy, kit kocsiba szállni láték, talán leánya?“

„Ej! honnan tudjam én azt jó ember?“ viszonzá Joe, s a beszéd folyamában azon iparkodott, hogy holmi teendők végett a tűzhelyhez közel jutva, az idegen kabátja ujját megráncigálhassa.

„Nem én láttam az ifjú hölgyet — azt jól tudja! — Ajaj! — Milyen szél ez megint — és milyen eső — ez aztán éjszaka!“

„Mindenesetre rossz idő“, jegyzé meg az idegen.

„Ön hozzá van szokva?“ szolt Joe, kapva rajta, hogy a beszélgetés tárgyát áterelhesse.

„Megléhetősen“ — válaszolt amaz — „mi azonban a fiatal hölgyet illeti . . . van Haredale úrnak lánya?“

„Nincs—nincs“, — szolt bosszusan a fickó — „ő agglegény — ő — no hallgasson az úr, hát nem tud? —

Hisz láthatja, hogy annak oda át ez a beszélgetés nem tetszik.“

Ezt a sugva ejtett figyelmeztetést tekintetbe sem vévén, mintha nem is hallotta volna, kinzó szelleme kihívólag folytatá: „Agglegénynek is volt már lánya. Tán lánya, anélkül hogy házas volna.“

„Mit ért ön ezzel?“ mond Joe, s újra feléje közeledvén halkabban hozzátevén: „meglássa még bajt csinál — meglássa.“

„Nincs szándékomban“, válaszolt az utas pökken-din, „nem is tudom, hogy valami bántót mondtam volna. Nehány kérdést tettem — milyet — minden idegen tehet, s ami nagyon természetes is — egy előttem új vidék bizonyos feltűnő házának lakóiról, s ön mégis úgy meg van ijedve és zavarodva, mintha György király ellen felségsértőt beszélnek. Ön, uram, ennek okát tán megmondhatná nekem, miután, mint mondtam — idegen vagyok és ez a dolog nekem görögül van.“

Ez utóbbi észrevétel Joe Willet zavarának nyilvánvaló okozójához volt intézve, ki ezalatt fölkel s lovagköpenyét felölté, mintha elkészülne. Az ifju röviden azt válaszolván, hogy nem képes őt erre nézve eligazítani, Joe markába számlatörlesztőben egy pénzdarabot nyomott és kisietett. Az ifjú Willet pedig felkapott egy gyer-tyát s követte, hogy a házajtóig kivilágítson.

Joe távollétének tartama alatt idősb Willet három társával mélységes csöndben és komolysággal tovább füstölgött és mindeniknek szeme azon nagy rézkatlanra vala függesztve, mely a tűz fölött lógott. Darab idő mulva a gazda fejével lassan bólintott s erre társai szintén lassan bólintának, de egyikök sem vevé le szemét a katlanról és egyikök sem változtatott valamit magatartásának ünnepélyes kifejezésén.

Végre visszatért Joe, nagyon beszédes és békülékeny hangulatban, mintha erősen sejditené, hogy ő rajta most valami elkövetett hiba fog találatni.

„Mégis csak különös dolog az a szerelem!“ szölt széket tolvá a tűz elé és magá körül tekintve, mintha részvétért esengne. „Gyalog indult Londonnak — gyalog Londonnak. Gebéje, mely ez átkozott délután, nyargálás közben megsántult, most nagy kényelemmel istállónkban az almon hentereg, s ő megvon magától egy jó meleg estelit, lemond legjobb ágyunkról, mert Haredale kisasszony a városba ment álarcosbálra, s ő föltette magában, hogy látnia kell! — No már én nem hiszem magamat ilyenre képesnek, akármilyen szép leány legyen . . . ’sz igaz, hogy én szerelmes sem vagyok — legalább azt hiszem — s ez mindenesetre nagy különbség.“

„Ő tehát szerelmes?“ kérdé az idegen.

„Meghiszem“ bizonygatá Joe. „Olyan, hogy szerelmesebb sem lehetne, pedig kevesebbel is beérhetné.“

„Csitt gyerek!“ kiálta apja.

„Jó madár vagy Joe!“ — szölt a hosszú Parkes.

„Meggondolatlan fickó!“ mormogá Tom Cobb.

„Igy kiállani s voltaképen apjának arcából az orrát kicsavarni,“ kiálta fel képleg az egyházfi.

„Hát mit tettem?“ okoskodék szegény Joe.

„Csitt fiú!“ válaszolt az apa, „mit kell csacsognod, mikor látod, hogy kétszerte, háromszorta idősebb emberek csöndesen s hallgatva ülnek s egyiknek sem jut eszébe egy szót is szólni?“

„Hát nem épen akkor illik-e nekem szólni?“ vélekedék Joe fellázadva.

„Illik-e fiú?“ ellenveté apja, „illik bizony neked szólni sohanapján.“

„Mindenesetre“, mormogá Parkes, komolyan két társa felé bólogatva, kik hasonlóképen bólogattak, maguk elé azon csöndes észrevételt tévén, hogy hisz épen ez a dolog bunkója.

„Sohanapján fiú!“ ismétlé John Willet, „mikor én a te korodban voltam, nem szóltam egy kukkot sem, hanem hallgattam és okultam. Ezt tettem én.“

„S ugy fogod tapasztalni Joe,“ mond Parkes, „hogy apád kemény legény a dispustáczióban, ha valakinek mersze volna belekötelőzni.“

„Mi ezt illeti Phil“, jegyzé meg Willet, hosszú, vékony, bodor füstfelhőt eregetvén ki szája szegeletéből, s elmerülten követve azt foszló utjában, „mi ezt illeti Phil, a dispustáczió a természet ajándoka. Ha a természet valakit vele megadományozott, joga van vele élni s helytelenül cselekednék, ha álkíméletből megtagadná ezt az adományt. Ez annyi volna, mint hátat fordítani a természetnek, kigúnyolni, drága ajándékait kicsinyleni, s oly disznó képében tűnni fel, mely nem méltó az eléje dobott gyöngyökre.“

Miután a gazda itt hosszan megpihent, Parkes igen természetesen azt következteté, hogy mondókájának végére ért, minek folytán némi méltósággal fordulva Joe felé, felkiálta ekképen: „Hallod-e Joe, mit mond apád? Azt hiszem uracskám, te nem sokra mennél vele a dispustáczióban.“

„Ha,“ szólt Willet és pillantása a mennyezetről félbeszakítójának arcára siklott. Egyuttal azt az egytagú szót úgy megnyomta, mintha kövéren volna szedve, tudára adván ezzel Parkesnak, hogy a népszólammal élve, ő most belekottyant mint a szilvalé, „ha uram, a természet engem a dispustáczió ajándékával felruházott, mért ne vallanám be, mért ne volnék vele még nagyra

is? Igen uram, én kemény legény vagyok e szakmában. Igaza van önnek, uram. Én e szobámban nem egyszer adtam próbáját, hogy kemény legény vagyok, amint ön uram, ezt tudhatja is, s ha nem tudná“, tevő hozzá John, pipáját újra szájába dugva, „ugy annál jobb, mert én nem vagyok kevély ember és semmiképen sem leszek annak elmondója.“

A társaság három tagjától eredő általános helyeslő zugás és a fejek általános biccentése a rézkatlan felé, biztosítá John Willet gazdát, hogy ők eléggé ismerik tehetségét s nem szorulnak fölényének bővebb bizonyítására. John valamivel nagyobb méltósággal tovább pipázott és némán nézett el rajtok.

„Könnyű azt mondani“, duhogott Joe, ki ülésén különböző kedvetlen mozdulatokkal ide s tova feszengett, „hanem ha ön azt érti, hogy én szájamat ki se tátssam“

„Csitt gyerek!“ dörgé apja, „Ugy van, ki ne tátssd soha. Ha véleményed kívántatik, kijelented. Ha szólnak hozzád, felelsz. Ha véleményed nem kívánják és senki sem szólít meg, nem jelented ki véleményedet és nem felelsz. Engem ugyse! a világ derekasan megváltozott az én korom óta. Azt hiszem, hogy már nincs is fiatalság — nincs semmi oly dolog, mely ifjunak mondható — hogy a gyerek s a férfi közt már semmi sem maradt, s hogy istenben boldogult II. György király ő felségével minden fiatalság kiveszett.“

„Ez valóban úgy van, mindenesetre úgy . . . persze az ifjú hercegek kivételével“, mond az egyházfi, ki a társaságban az egyházat és államot képviselvén, kényszerítve hívé magát a legkicsinyesb hódolatnak adni kifejezést. „Ha istenes és helyes dolog, hogy az ifjuság fiatal korá-

ban magát ifjakúl viselje, akkor mindenesetre az ifjú hercegeknek ifjaknak kell lenniök.“

„Hallotta ön valaha a tengeri szüzek hírét?“ kérde John Willet.

„Mindenesetre“, válaszolt az egyházi.

„Helyes“, mond Willet. „A tengeri szüzek alkotásánál fogva, rajtok mindaz hal, ami nem asszony. A királyi hercegek alkotásánál fogva rajtok mindaz istenes és helyes, ami nem angyali. Ha tehát ifjú hercegeknek illő, istenes és helyes (amint az korukra csakugyan illik), hogy ifjakúl viseljék magukat, akkor a hercegek kénytelenek vele és máskép nem tehetnek.“

Egy nehéz pontnak e megvilágítása oly tetszéssel találkozott, hogy John Willetnek a legjobb kedve szotytyant s ő meglegedett azzal, hogy fiát újra hallgatásra intse, aztán pedig az idegenhez fordulva, folytatá:

„Ha ön megnőtt emberekhez fordul vala — hozzám vagy ez urak közül bármelyikhez — kielégítő választ nyert volna, s nem koszpitolja hiába lélegzetét. Haredale kisasszony Geoffrey úrnak unokahúga.“

„Életben van édes atyja?“ kérde az idegen odavetőleg.

„Nincs“, viszonzá a fogadós, „nincs életben, de mégsem halt meg.“

„Nem halt meg?“ kiálta a másik.

„Nem halt meg közönséges módon“, felelt a vendéglős.

Barátai egymásnak intének és Parkes — fejét megcsóválva, mintha mondani akarná: „ne tegyen senki ellenvetést, mert nem fogok neki hinni“, halkan megjegyzé, hogy John Willet ma estve kiválóképen hatalmas és kiöthetne egy törvényszéki elnökkel is.

Az idegen darabig hallgatott, aztán szakadozva kérde:

„Mit akart ön mondani?“

„Többet, mintsem ön sejtene, barátom“, viszonzá John Willet. „Szavamban tán több értelem fekszik, mint amennyit ön gyanitana.“

„Meglehet“, szólott az idegen kedvetlenül, „de hát mi a ménkőt akar ön rejtélyességével elérni? Előbb azt mondja, hogy egy ember nem él, de mégsem halt meg — aztán, hogy nem közönséges módon halt meg — aztán, hogy ezzel többet akar mondani, mint amennyit gyanítanék. Nyíltan szólva, könnyű önnek ezt mondani, mert amennyire eszem ér, annak semmi értelme sincs. Azért újra kérdem, mit akar ön mondani?“

„Ez“, viszonzá a korcsmáros, kit méltóságának sodrából az idegen kedvetlensége némileg kihozott, „egy Májusfatörténet, és az volt mindig 24 év óta. Ez Daisy Salamon története. Ez a házhoz tartozik és Daisy Salamonon kívül e földél alatt senki sem mondta el — és ami több — ne is mondja el sohasem.“

Az idegen az egyházfira tekintett, kinek öntudatos és jelentős arca nyilván elárulá, hogy ő az illető személy. Észrevevén, hogy pipájának elalvását elkerülendő, jókorát szippantott belőle, s most hajlamot mutatott történetkéjét minden további nógatás nélkül elmesélni — az idegen bő köpenyébe burkolózott s hátrahúzódván, a téres kandalló szögletében majdnem elveszett, kivéve, ha a tűz egy nagy rőzseköteg alól, mely ránehezedék, küzdvén magát, hirtelen és ragyogó lánggal föl-föllobbant s egy percre rávilágolván arcára, aztán annál sötétebb homályba veszni látszott.

A lobogó láng mellett, melytől a régi szoba nehéz gerendázatával és faburkú falaival olyannak tetszett,

mintha gyalult ébenfából volna, — s míg a szél oda künn ordított s jajgatott, hol a csöngetyűt megrázva, hol a súlyos tölgyajtót sarkaiban megcsikorgatván, hol ismét az ablakrájának rohanva, mintha be akarná nyomni — ily világítás mellett s ily jelentős körülmények közt kezdé Daisy Salamon elbeszélését:

„Mr. Haredale Reuben — Mr. Geoffreynek bátyja...”

Itt elhallgatott s oly hosszan szünetelt, hogy még John Willet is türelmét veszté, s azon kérdést intézé hozzá, mért nem folytatja szavait.

„Cob“, — mond Daisy Salamon, hangját halkítva s a póstatartót szólítva meg — „hányadika van ma?“

„Tizenkilencedike.“

„Március 19-e“, szólta az egyházfi előrehajolván, „március 19-e; ez igen különös.“

Valamennyien susogva megegyeztek abban, hogy az különös, és Salamon folytatá:

„Huszonkét év előtt Mr. Haredale Reuben, Mr. Geoffreynek bátyja birta volt a Nyúlsövényt, mely, mint Joe megjegyzé — nem mintha te arra emlékezhetsél, miután ily tefajta gyerek ezt nem tudhatja, hanem mert azt tőlem sokszor hallhatád — akkor sokkal szebb és jobb hely volt és értékesb birtok is, mint mainap. Neje nemrég meghalt volt és ő egy gyerekkel élte túl. Ez a gyerek ugyanazon Haredale kisasszony, ki után tudakolódott s ki akkor alig volt egy éves.“

Noha szóló épen ahoz fordult, ki e család iránt annyi kíváncsiságot tanusít s kitől a meglepetés vagy buzdítás egy felkiáltását várná — miért elbeszélését meg is szakítá, az idegen semmiféle megjegyzést sem tőn, sőt jelét sem adá annak, mintha az elbeszélteből valamit hallott volna, vagy az őt egyáltalján érdekelné. Salamon azért régi barátaihoz fordult, kiknek orrait a pipa

kupakján átvöröslő tűz pompásan megvilágítá — hozzájuk, kiknek figyelméről hosszú tapasztalások által megvala győződve, azon szilárd elhatározással, miszerint érzékenységet az afféle illetlen viselet fölött ki fogja mutatni. —

„Mr. Haredale“, mond Salamon, hátat fordítva az idegennek, „elhagyatva érezvén magát itt, neje halála után Londonba ment, hol néhány holnapot töltött. Hanem itt is csak egyedül érezvén magát — amint ezt gyanitom s hallomásból tudom — egyszerre kis lányával viszzatért a Nyúlsövénybe, ezuttal magával hozván még két nőcselédet, a házfelügyelőt és egy kertészt.“

Mr. Daisy elhallgatván és elalvó pipájából egyet szippantván — elejénte a dohány illatjától és a jóhosszú szippantástól okozott orrhangan, utóbb növekvő érthe-tőséggel folytatá:

„— Magával hozván még két nőcselédet, a házfelügyelőt és egy kertészt. Többi cselédsége visszamaradt Londonban, hogy őt másnap kövesse. Ugyancsak ez éjjel történt, hogy egy a Chigwell-soron lakó úr, ki már régóta betegeskedett, meghalálozott, amért tizenketted-félkor parancsot kaptam, hogy menjek Chigwellbe s huzzam meg a lélekharangot.“

A hallgatóság kis csoportjában észrevehető volt bizonyos mozgás, világos jelül azon erős ellenszenvnek, melyet mindenikök magában érzett volna, hasonló órában, hasonló vállalkozás végett utra kelni. Az egyházi megéreztte s megértette azt s hozzámérten folytatá:

„Bizony borzasztó dolog volt s annálinkább, mert a sírásó a nyirkos földben való munkától és a hideg sírköveken elköltött ebédeitől betegágyban feküdvén, egyedül kelle utra kelnem, miután sokkal később volt, semhogy más utitársat lelteni remélhettem volna. Egyéb-

iránt el voltam erre készülve, mert az öreg úr gyakran kért, harangoznám ki elköltözése után mielőbb, s ő már néhány napja haldokolt. Megalkudván tehát helyzetemmel, jól beburkolóztam — (mert veszett hideg volt), s egyik kezemben égő lámpásommal, a másikban a templomkulccsal neki csaptam.“

Az elbeszélés e helyén az idegen ruhája suhogott, mintha megfordult volna, hogy jobban hallhasson. Hüvelykével vállán át hátra mutatva, Salamon összehúzta szemöldeit és Joe felé néma kérdéssel inte, vajjon csakugyan úgy van-e, Joe kezével ernyőt csinált szemének, firkészőn a sarokba tekint, hanem bizonyosat nem tudván kisütni, csak fejével bólintott.

„Épen ilyen éjjel volt akkor is. A vihar süvöltött, az eső nagy csöppekben hullott és igen sötét volt. Azóta sokszor gondolom el magamban, hogy olyan sötétet sem előbb sem utóbb nem láttam. Meglehet, csak úgy képezelem, hanem a házak mind csukva s a lakók a szobákban voltak, s tán kivülem senki sincs, aki tudná, milyen sötét idő volt valóban. A templomba lépve, az ajtót beakasztottam, úgy hogy tárva maradjon, mert — őszintén szólva, nem szerettem volna oda egyedül bezáratni — s aztán lámpámat a padkára tettem azon kis zugban, hol a harangkötél van s melléje ültem, hogy megkoppantsam.“

„Leültem, hogy megkoppantsam s mikor ezt megtettem, nem tudtam magam rávenni, hogy fölkeljek s a munkához lássak. Nem tudom, hogyan volt, de eszembe jutott valamennyi mese a kísértetekről, melyeket valaha hallottam, sőt olyanok is, melyeket gyermekkoromban hallék s régóta elfelejtettem. És nem is egymásután jutottak eszembe, hanem megrohantak mind — egyszerre. Megvillant bennem egy monda is, mely a faluban járt,

hogy az év bizonyos éjszakáján (nem tudtam tisztába jönni, ha nem épen azon éjjelen) a halottak mind kikelnek sirjaikból és sirjaikra ülnek, s ott maradnak reggelig. Ez aztán arra vitt, hogy hány embert ismertem én, ki a templom ajtaja s a sírkert kapuja közt el volt temetve, s milyen borzasztó dolog volna, ha ezek során kellene elhaladnom s rájok ismernem az ő halálosan fakó állapotukban, melyben magukhoz oly kevésbé hasonlítanak. Pendelyes korom óta ismertem itt minden fülkét és oszlopot, mégsem voltam képes magammal elhitetni, hogy árnyékuk az, mit a pallón látok, hanem bizonyosnak gondoltam, hogy holmi szörnyű alakok rejtőznek mögöttük és merednek onnan rám. Eképen elgondolkozván, azon öreg úr jutott eszembe, ki épen most halt meg, s megesküdtem volna, amint a homályos szószékre tekinték, hogy szokott helyén látom, leplébe burkolva és borszongva, mintha fázott volna. Ez egész idő alatt fülelve és hallgatózva guggoltam és lélekzetet is alig mertem venni. Végre felugorván, megragadtam a harangkötelet. E pillanatban megszólalt — de nem ez a harang, mert köteléhez alig nyúltam, — hanem egy másik.“

„Világosan hallám egy másik és pedig mély hangú harang kongását. Csak egy percre kondúlt meg, s azt a csendülést is elvivé a szél magával, hanem mégis hallám. Darabig neszezttem, hanem tovább nem kongott. Hallottam már halottas gyertyákról beszélni, s végül rábeszéltem magamat, hogy ez olyan halottas harang, mely éjjélkor magától megszólal az elhunytakért. Meghúztam harangomat — miképen és meddig nem tudom — s aztán haza rohantam oly gyorsan, amint lábaim birtak.“

„Nyugtalan éjem után másnap kora reggel megviradtam s elmondám a történetet szomszédaimnak. Némi lyik komolyan, a másik könnyedén vette, nem is hiszem,

hogy akárki igaznak gondolta. Hanem ugyanakkor Mr. Reuben Haredalet meggyilkolva lelék ágyában, kezében tartva egy kötél darabot, mely a házfödelén levő lármaharanghoz volt kötve s szobájába szolgált, s melyet kétségkívül a gyilkos metszett át — mikor hozzányult.“

„Ez volt a harang, melyet hallék.“

„Egy íróasztalt nyitva találtak s egy pénzes szekrény, melyet Haredale úr az nap magával hozott s melyben — mint sejték — nagy összeg lehetett, el volt vive. A házfelügyelő és kertész eltűntek s jó ideig mindkettejüket gyanú terhelé, hanem bár mindenütt kutatták, egyikre sem akadtak. Szegény Rudget, a felügyelőt bizony akárhol kereshették volna! Testét — ruhái, órája s gyűrűje után alig fölismerhetőn — hónapok után találták meg a birtok kis tavában, mellén mély sebbel, melyet késszurás okozott. Csak félig volt felöltözve s mindenki úgy vélekedett, hogy szobájában — hol még sok vérnyom volt látható — rohantak rá olvasás közben s urának szeme láttára ölték meg.“

„Azóta mindenki tudja, hogy a kertésznek kelle a gyilkosnak lenni s bár azóta sohsem lehetett felőle halani, jegyezzétek meg — még rá fognak akadni. Ma van 22 éve, hogy a gyilkosságot elkövették, 1753-ki március 19-én. Valamelyik év március 19-én — akármikor — de tudom és bizonyos vagyok benne — előbb vagy utóbb ráakadnak ez emberre, mert azóta évenként ezen a napon valamely különös módon e történet szóba hozatott.“

Második fejezet.

„Különös történet“, szolt azon ember, ki az elbeszélés oka volt. „S még különösebb, ha az ön jóslata beteljesül. Vége van már?“

Ily váratlan kérdés nem kevéssé bántá Daisy Salamont. Nagyon gyakran beszélvén el a történetet, időről időre — mint a faluban hire járt — hallgatóságához mérve némely cikornyával cifrázta fel, minélfogva az lassanként igen hatásos előadássá vált. Ez az egyszerű „vége van már?” az elbeszélés tetőpontja után, nem képezte tehát azon hatást, melyhez szokva volt.

„Vége van már?” ismétlé, „ugy van uram, már vége van. S azt hiszem ennyi elég is volt.”

„Magam is azt vélem. Lovamat fiatal ember! Csak egy útféli postaházból bérelt gebe, hanem azért még elvisz ma éjjel Londonig.”

„Ma éjjel?” kérde Joe.

„Ma éjjel”, válaszolt a másik. „Mit bámulnak rám? Ugy látom e korcsma az összes vidék minden tátogató idővesztegetőjének szállója.”

Ez észrevételre, mely nyilván az előbbi fejezetben említett fürkészetre vonatkozott, John Willet és társainak szeme csodás gyorsasággal megint a rézkatlanra tévedt. De nem ám Joe szeme, ki mint afféle tüzes legény, keményen viszonzta az idegen boszús pillantását.

„Nem valami merész dolog az ön éji utján csodálkozni”, — válaszolá. „Tán más korcsmákban és a mai nál jobb időben is intéztek önhöz hasonló ártatlan kérdést. Azt gondolám, hogy ön nem ismeri az utat, miután e vidéken idegennek látszott.”

„Az utat” — mond izgultan az idegen.

„Azt. Vagy ismeri tán?”

„Majd — hm — majd rá akadok”, felelt a férfi, kezével intve és sarkán hirtelen megfordulva. „Fogadós, számlámat!”

John Willet megfelelt óhajának, mert e tekintetben sohasem volt késlekedő, kivéve a felváltással vagy a pénz hamisitlan voltának megvizsgálásával járó bajmoldásokat, mit ő mindig fogával vagy nyelvvel vagy valamely más módon, kétes esetekben pedig a kísérletek egész hosszú sorozatával szokott eszközölni, mi rendesen visszautasításon végződött. A vendég aztán felső ruháiba burkolózott, hogy a zord idő ellen lehetőleg vértézve legyen és búcsúszó vagy jel nélkül az istálló udvara felé távozott. Itt Joe (ki rövid párbeszédök után a szobát azonnal elhagyta volt), várt reá az eső elől egy avatag szín födele alatt keresvén maga és a ló számára menedéket.

„Szegény pára meglehetősen osztja nézetemet“, szólott Joe, az állat nyakát meg-megpacskolva. — „Fogadok, szivesebben venné, mint én, ha ön az éjjel itt maradna.“

„Az ő véleménye utunkban már nem egyszer különbözött az enyémtől“, volt a rövid válasz.

„Gyanítám azt, mielőtt ön kijött volna, mert a szegény párán sarkantyújának elég nyoma látszik.“

Az idegen köpenye gallérát arcára húzta s nem felelt.

„Ön rám akarna másszor is ösmerni — úgy látom“, szólott — az ifjú komoly tekintetét észrevéve, mikor már nyeregben ült.

„Érdemes az olyan urat szemügyre venni, ki elcsigázott lovon ismeretlen utnak indul, s hogy azt tehesse, ilyen éjjel jó szállóját is elhagyja.“

„Ön élesszemű és csipős nyelvű.“

„A természet adhatta mindkettejét, hanem ez utóbbit — gyakorlat híján — néha megfogja a rozsdá.“

„Jó lesz az első is kevesebbet koptatni s élességét babája számára eltenni“, szólt a vendég.

Ezek után a féket kirántva kezéből, ostornyelével jókorát huzott fejére és elnyargalt a sáron és sötétségen át oly sebességgel, melyre kevés hasonló rossz paripával el látott lovas vállalkozott volna még akkor is, ha a vidéket jól ismeri. Az olyan ember meg, ki az utat nem ismeré — lépten nyomon veszélyben forgott.

Akkortájt az utak még London körül is tizenkét mértföldnyire rosszul voltak kövezve, s amily ritkán tatarozták, oly rosszul voltak csinálva. Azon utat, melyen a lovas haladt, nehéz járművek kerekei barázdolták fel, s a mult — sőt meglehet több télnek fagyai és lágy idői egészen elrontották. Nagy kátyúk és likak voltak a földben, melyek — az utóbbi esőzések után vízzel telvék — még nappal is bajosan voltak megkülönböztethetők, s egy zuhanás ezek közül valamelyikbe még jobb járó lovat is leszedett volna lábáról, mint amilyen az a szegény pára volt, melyet az idegen most erején felül meghajtott. Éles kövek és kavicsok görögtek untalan lábai alatt s a lovas alig láthatott az állat fején túl vagy kétoldalt karhossznyira. Ez idétt a főváros szomszédságának minden utját bátortalanná tették utonállók és zsiványok, s a mostani éjszaka kiválóképen arra való volt, hogy ez osztály bármely balszándoku tagja, a fölfedezés legkisebb félelme nélkül, törvénysértő mesterségét zavar-talanul üzhesse.

A lovas azonban tova vágatott, nem törődve a csatkkal és sárral, mely feje körül fölfreccsent, nem az éj sötétjével, sem azon lehetőséggel, hogy utközben valamely kétségbeesett akasztófavirággal találkozhatik. Minden fordulónál és kanyarulatnál, még ott is, hol az egyenes uttól való kiharapás legkevésbé volt várható s csak

akkor volt felismerhető, mikor a lovas a helyre ért, biztos kézzel vezette a kantárt és az ut közepén maradt. Így rohant tova, hol föl-föl emelkedve a kengyelben, hol majdnem a ló nyakaig lehajolva s nehéz ostorát egy örült dühével suhogtatva feje fölött.

Van idő, mikor az elemek szokatlan dulása közben, azok, kik vakmerő vállalatokra elkalandoznak, vagy nagy, — akár jó akár rossz eszmék által hányatvák, bizonyos titkos rokonszenvet éreznek a tomboló természettel s hasonlóképen féket eresztenek maguknak. Menydörgés, villám és vihar alatt már sok borzasztó tett ment végbe, és más-kor önuralmu emberek ilyenkor szabad folyást engedének szenvedélyeiknek, melyeket azontúl ellenőrizni nem voltak képesek. A düh s kétség rémangyalai már igyekeztek vetélkedni azokkal, melyek a forgószél szárnyain járnak, s a viharokat intézik és az ember — esztét vesztve a sivító szélben és sistergő vizek között azon időre oly könnyörtelenné lőn, mint magok az elemek.

Utasunkat akár gondolatok üldék, melyeket az éj borzalma fölhevite s forrongásba hozott, akár csak valamely nyomós indok ösztökélte előre, hogy célját mielőbb elérje — tova illant, inkább hajszott rémalakhoz, mint emberhez hasonlón. Gyorsaságát nem is mérsékelte, míg egy keresztuthoz érve, melynek egyike kerülőn a Május-fához visszavezetett, egy eleje érkező járműbe véletlenül úgy bele nem ütközött, hogy kitérendő — vissza kelle hőköltetnie lovát, mely a rántásra felágaskodott s majd hanyatt bukott.

„Hé — hó!“ hangzott egy férfi szava — „mi baj, ki jár erre?“

„Jó barát!“ volt az utas válasza.

„Jó barát!“ ismétlé a hang. „Miféle jó barát lehet az, ki így vágdat, ki az úristennek a ló képében adott

ajándékával így visszaél, s nemcsak a maga nyakát veszélyezteti — amiért nem volna nagy kár, hanem más becsületes embereket is.“

„Ugy látom lámpátok van“, szólott az utas lováról leszállva, „adszi csak egy pillanatra. Azt hiszem, a rudatok vagy a kerék megsebezte paripámat.“

„Megsebeztem?“ kiálta a másik, — „ha meg nem öltem, nem önön múlt. Ki az ördög látott valakit így nyargalászni a király töltött útján — mi?“

„Ho'czi a világot!“ viszonzá az utas, kirántva azt a másik kezéből, — „s ne bizgasson henye kérdéseivel oly embert, ki nincs fecsegő kedvében.“

„Ha ön előbb mondja, hogy nincs fecsegő kedvében, tán nekem se lett volna kedvem, a világgal szolgálni“, szólott a hang. „Miután azonban a szegény állat van megsebezve, nem pedig ön, egyiköket szívesen fogadja a lámpásom — hanem ez az egyik mindenesetre nem az a fenekedő kedvű ember.“

Az utas nem felelt, hanem a lámpát közel tartva szuszogó és párolgó állatához, megvizsgálta egész testében s minden tagjában külön. Ezalatt az a másik figyelemmel kísérve amannak műveleteit, kényelmesen ülve maradt járművében, mely olyan kocsiforma valami volt, ellátva egy nagy csomó szerszámnak való kassal.

A néző gömbölyű, pirosképű, tagbaszakadt, jókora tokával bíró „yeoman“, kinek hangja a jó élettől, jó alvástól, jó kedvtől és jó egészségtől egészen rekedt volt. Életének virágát már csak hátrafordulva nézhette, hanem a vén apó — az idő nem mindig mostoha, s bár gyermekei egyikénél sem késik sokáig, némelyikét — ki jól tudott vele bántani — csak könnyeden érinti. Megvéníti ugyan azokat is öreg emberekké s agg nőkké, hanem meghagyja nekik szivök és eszök üdeségét s épségét.

Ez emberek ősz haja csak az öreg apó áldó kezének nyoma s minden redőjök csupán egy emlékjegy jól töltött életök csöndes naptárában.

Ilyen ember volt az, kivel utasunk oly véletlenül találkozott, egy nyers, egészséges, kedélyes, viruló öreg, békében magával s láthatólag hajlandó arra is, hogy mindenkiel békén maradjon. Noha be volt pályázva különféle kabátokba és zsebkendőkbe — melyek egyike feje búbjától tokájaig leérvén, ott csomóra fojtva, derelyle — kalapját s nyírott vendéghaját a szél ellen óvta — pocakos és kedélyes alakját mégis föl lehetett ismerni. Még az arcán látható sáros ujj-nyomok is csak emelték az ő fura, rigolyás kifejezését, melyen át természetes derűtsége zavartalan fénynyel csillogott.

„Nem esett baja“, szól végre az utas, fejét s a lámpát egyszerre fölemelve.

„Kifundálta valahára?“ válaszolt az öreg ember. — „Az én szemem már több világot látott, mint az öné, hanem azért még sem cserélnék az urral.“

„Mit jelentsen ez?“

„Ez csak azt jelenti, hogy öt perc előtt is megmondhatója lettem volna annak, hogy nem esett baja. Ide a lámpával. Aztán lassabban a testtel, ha tovább nyargalunk. Jó 'jcakát.“

Ahogy a lámpát átnyújtá, az utas annak fényét természetesen az öreg képére emelé. Szemök egy pillanatra találkozáék. Az utas erre hirtelen elejté a lámpát s lábával eltaposá.

„Sohse látott az úr lakatost, hogy ugy megförméd, mintha kísértetre akadt volna?“ kiálta az öreg a kocsi-ban, „vagy“ — tévé hozzá gyorsan, kezével a kosárba nyulva s onnan egy kalapácsot húzva ki — „kicsinált terv volt ez, hogy engem kirabolj? Ismerem én bará-

tocskám ez utakat. Ha erre járok, egy pár shillingen kívül több pénzt nem hordok magammal — az egész egy koronást sem ér. Azért, hogy mindketten megkíméljük a fáradságot, tisztán kimondom, hogy nálam egyéb kereskedni való nincs ezen koromhoz képest meglehetőcske karon kívül, no meg ez a kalapács, melylyel régésrégi ismertségemnél fogva nem épen ügyetlenül tudok elbánni. Ha az ur ilyen játékra fanyalodnék, megígérhetem, hogy az nem épen kedve szerint fog végbe menni.“

E szavak után védelmi állapotba helyezkedett.

„Nem vagyok én olyan ember, milyennek ön vél, Varden Gábor“, felelt a másik.

„Akkor hát mi és ki legyen?“ mond a lakatos. „Ugy látom ismeri nevemet. Hadd tudom meg az urét is.“

„Nem az ön bizalmas közlésének köszönhetem tudomásomat, hanem a szekeren levő felírásnak, mely az egész városnak közhirré teszi“, viszonzá az utas.

„Akkor hát erre nézve jobban szolgál szeme, mint lovára“, mond Varden, szekeréről hirtelen leugorva, „ki ön? Hadd lám az ábrázatát.“

Mig a lakatos leszállott, az utas nyergébe visszaült s onnan szállt szembe az öreggel, ki a rövidre fogott kantár alatt tüszkölő lónak minden mozdulatát követve, oldala mellől nem tágitott.

„Azt mondom, hogy mutassa meg képét.“

„Félre innen.“

„Ne bolondozzék az úr“, mond a lakatos, „s ne mondja holnap a korcsmában, hogy Varden Gábort egy durva hang és egy sötét éjszaka megijesztett. Állj! — hadd látom a képét.“

Belátván, hogy további ellenállás csak harcba keveri egy nem megvetendő ellenféllel, az utas hátra csapta kabátját — lehajolt s merőn a lakatos szeme közé nézett.

Tán sohse nézett szemtől szembe két ember, ki egymással oly kirívó ellentétben állott volna. A lakatos vörös arca annyira elütött a másiktól, s annyira emelte a lovasnak rendkívüli halványságát, hogy az hasonló volt egy vérnélküli szellemalakhoz, míg a veriték, mely a sebes lovaglás folytán rajta kiütött — nehéz és sötét csöppekben gyöngyözött alá bőven, miként ha halálos tusának volna harmata. Az öreg lakatos úgy mosolygott, mintha e keveset ígérő idegen szeme vagy ajka körül egy titkos csintalan vonást hitt volna fölfedezhetni, mely neki e csalfa álöltözetben valamely közelálló személyt árulna el, kinek most ő tréfáját el fogja rontani. A másiknak kifejezése sötét és vad volt, de révedező is, mint oly emberé, kire rájár a rud. Összeszorított állkapcái, felpittyedt ajkai s még inkább kezének bizonyos titkos mozdulata keblébe egy végelhatározást látszottak jelezni, mely távol állott alakoskodástól s távol a gyerekretréfától.

Darabig némán néztek egymásra.

„Hm!“ mond a lakatos, miután vonásait kifürkészte volna. „Nem ismerem önt.“

„S nem is óhajtja?“ felel a másik, újra beburkolózván.

„Nem én!“ felel a lakatos. „Nyiltan szólva, egész magatartása nem ajánló levél.“

„Nem is akarom, hogy az legyen“, szól az utas, „jobb szeretem, ha kerülnek.“

„Ha úgy van“, felelt a lakatos az ő darabos módorával, „ez a kívánsága teljesülni fog.“

„Akarom is s pedig minden áron“, válaszolt az utas. „S hogy azt bebizonyítsam, vegye ön gondolóra, hogy sohse volt oly életveszélyben, mint e néhány perc alatt. Ha öt percnnyire fog állani utolsó szuszszanasától, nem lesz közelebb a halálhoz, mint ez éjjel volt.“

„Csakugyan?“ szólta a bátor lakatos.

„Csakugyan és pedig erőszakos halálhoz.“

„Vajjon kinek kezétől?“

„Az enyémtől“, felelt az utas.

Ezzel megsarkantyuzván paripáját, ellovagolt. Elejénte csak nehezen és lassan ügetett az iszapban, de aztán mind sebesebben, míg patkójának utolsó hangja is elenyészett a szélben. Nem sokára oly dühösen száguldott, mint azelőtt, mikor a lakatossal találkozott.

Varden Gábor az utfélen állva maradt, kezében a törött lámpással, és néma ámulással hallgatózott, míg a szél zugásán s a szapora esőn kívül egyéb hang nem üté meg fülét. Akkor aztán ébresztőül egypárszor mellbe bökte magát, és a bámulás következő kiáltásába tört ki.

„Ki az isten csodája lehet ez ember? Bolond-e, zsvány-e, rabló-e? Ha olyan gyorsan nem old kereket, megláttuk volna, ki forog nagyobb veszélyben: én-e vagy ő. Sohse voltam közelebb a halálhoz, mint ez éjjel! Azt hiszem, még vagy husz évig sem leszek hozzá közelebb s akkor is megelégszem, ha ennyire leszünk egymástól. Uram teremtem! — így hencegni egy erős emberrel. — Ej, ej!“

Gábor visszaült helyére, s aztán hosszasan elnézett az uton, melyen az utas jött volt, mialatt magában félhalkan dörögé:

„A Májusfa! — két mértföldnyire a Májusfától. — Egy napi fáradságos, lakatokon és csöngetyűkön végbevitt munka után — csak azért tettem e kerülőt ezen a

Nyúlösvényen, hogy a Májusfa mellett ne haladjak el és Mártának adott szavamat meg ne szegjem. Ez aztán az elhatározás! Veszélyes volna, világ nélkül Londonig menni, pedig a fele útján álló házig is jó ötödfél mértföldnyire vagyok. S éppen ezen a közön van a veszélyes hely, hol a lámpa elkél. Két mértföld a Májusfáig! Azt mondam Mártának, hogy nem akarok betérni; azt ígértem, hogy nem is fogok — s nem is tettem ám. Ez aztán az elhatározás!¹⁴

Varden Gábor utóbbi szavait többször ismétlé, mintha kártalanítani akarná magát azon kis elhatározottságért, melyet mutatni fog az által, hogy a tanusított nagyobb elhatározottsággal nagyra van, s aztán csöndesen megfordult, föltévén magában, hogy a Májusfában világot fog kérni, világot, de egyéb semmit.

Hanem mikor a Májusfához ért és Joe — ismert hangjára lovánál termett, s az utána nyitva hagyott ajtón át felséges látomány tárult feléje, meleget és világot árasztó, — mikor a tűznek az ivó kopott piros függönyén átvöröslő lángja, mintegy kiegészítő részül, magával hozá hangok kedélyes moráját, a párolgó grognak és a ritka dohánynak fűszeres illatát, melyek erejét a kellemes láng ugyszólván még fokozá, — mikor a függönyök megett suhanó árnyak azt mutatak, hogy a benlevők kényelmes ültökből fölkeltek, a becsületes lakatosnak abban a becsali sarokban (milyen jól ismeré ő azt a zugot!) helyet adandók s egyszerre egy széles lángnyelv fellobbant, hogy jelességét bizonyítsa a pattogó fának, melyből méltó üdvözléssel ragyogó szikraeső ke-rengett föl éppen most a kéményen, — midőn feléje, az ingert fokozandó, a távol konyhából hívóka sercegés, tálak s tányérok zeneszerű csörömpölése és oly fűszeres szag lopózott, mely még a bűgő szelet is illatával el-

árasztá, — ekkor Gábor szilárd elhatározását gyorsan el-
tűnni érezé. Iparkodott közönyösen nézni a csapszékre,
ámde vonásai epedőkké szelidültek. Elfordítá fejét, és a
sötét, hideg táj komoran látszott ránézni s úgy tetszék
neki, mintha parancsolná, hogy keressen menhelyet a fo-
gadó vendégszerető karjaiban.

„Akinek lelke van Joe“, szólta a lakatos, „sajnálja
még barmát is. Rövid időre beszállok.“

S milyen természetes volt most beszállnia. S mily
természetlen lett volna józan ember szemében sáros uta-
kon hurcoltatva, kitenni magát annak, hogy a szél dur-
ván pofozgassa s az eső verje, mikor itt tiszta palló
várja, fehér ropogó poronddal behintett, lesöpört tűzhely, lo-
bogó tűz, fehér abroszszal terített asztal, ragyogó cin-
kupák, s egy pompás esteli egyéb csábító készülétei —
mikor itt mindez megvolt s azonfelül víg társaság is és
minden, minden csak arra várt — hogy ő élvezhesse.

Harmadik fejezet.

Ezek valának a lakatos eszméi, mikor azon ké-
nyelmes sarokban ült s lassanként magához kezde térni
egy kellemes kis szembaj után, mely kellemesnek mond-
ható, miután a szemébe fútt szél okozá, ekképen egészség-
rendőri s önfentartási kötelességül róván föl neki, a rossz
idő elől menekülést keresni. Ugyane tekintetek vezérlék,
midőn egy csekély köhögésnek tágabb tért nyitván, egy-
uttal kijelenté, mennyire rosszul érzi magát. Hasonló
gondolatok foglalkoztaták még teljes egy óráig, mikor
az estebéd végeztével, ragyogó, kedélyes arccal ugyan-
azon meleg sarokban ült, hallgatván a kis Daisy Salamon

tücsök-cirpelését s legkevesbé sem mellékes vagy jelentéktelen részt vevén a Májusfa kandallótüze körül folyó társalgásban.

„Csak azt kívánom, hogy becsületes ember legyen“, mond Salamon, különféle találgatások befejezésétül, melyek az idegenre vonatkoztak, mint kiről való adatait Gábor a társaságéival összehasonlítván, komoly eszmecserére alkalmat adott. „Már én csak azt kívánom, hogy becsületes ember legyen.“

„Ugy nézem, valamennyien ezt kívánjuk — mi?“ hangzott a lakatos észrevétele.

„Nem én“, mond Joe.

„Nem-e?“ kiálta Gábor.

„Nem ám. A gyáva ostorával rám csapott, mikor lóháton ült, én meg gyalog voltam s én jobb szeretném, ha az sülne ki róla, amit én hiszek.“

„S mi lehet az Joe!“

„Semmi jó, Varden ur. Semmi jó, akárhogy rázza fejét apám, mégis azt mondom, hogy semmi jó s azt mondanám még százszor is, ha azzal visszahozhatnám, hogy úgy ellazsnakoljam, mint megérdemli.“

„Fogd be a szádat kölyök!“ szólt John Willet.

„Nem fogom atyám. Ön az oka, hogy azt merte tenni, amit tett. Láttá, hogy úgy bánnak velem, mint egy gyerekkel, a szótól is eltiltanak, mint egy bolondot, azért hát neki bátorult és megjárattott egy filkót, kiről azt gondolá — s joggal gondolhatá — hogy fenékgig üres a sótartója. Hanem csalódott, s azt tapasztalni fogja ő is — és fogják önök is rövid idő múlva.“

„Tudja-e ez a fickó, mit beszél?“ kiáltott John Willet hüledezve.

„Apám“, válaszolt Joe, „én tudom, mi mondó vagyok, jobban tudom önnél is, mikor önnel beszélek. Azt még elnyelném, mit ön velem tesz, hanem eltérni mások megvetését, melylyel az ön bánásmódja miatt naponkint találkoznom kell, nem tudom. Nézzen meg korombeli más fiúkat. Nem szabad-e, nem akarnak-e, nincs-e joguk beszélniök? Kell-e némán ülniök, parancsolgatnak-e velök untalan, míg öregnek, ifjunak csihései lesznek, kit mindenki nevet? Már én egész Chigwell-ben példabeszéddé váltam s azért azt mondom — és szebb ezt most mondanom, mintha halála után pénzét zsebre raknám, — hogy előbb utóbb el fognak velem minden köteléket tépetni, s ha én arra adom a fejemet, akkor apám ne engem okoljon, hanem magát és senki mást.“

John Willet annyira elámult reménydús fiának vakmerőségén és kétségbeesésén, hogy egészen elbódulva, szemét fölötte mulatságos módon a katlanra függeszté, későn kocogó gondolatait hasztalanul igyekeztén összeszedni, hogy illő választ kisüssön. Az alig kevésbé meglepett vendégek hasonlóképen nem tudták, mitevők legyenek, míg végre egész sor elsusogott félhalk részvétnyilatkozat és dirib-darab tanács után, haza felé készülődtek, érezni kezdvén a jóféle szeszes italok hatását a felső emeletben.

Csak a becsületes lakatos intézé a jó tanács néhány összefüggő s érthető szavát mindkét félhez. Egyrészt John Willetet sürgeté, venné eszébe, hogy Joe már a férfikorhoz közeledvén, nem való őt úgy kordában tartani, másrészt Joet biztatá, hogy apja szeszélyeit békén viselje s inkább mérsékelt viselettel törekedjék annak élet venni, mint időnkivüli lázadással. Ez a jó tanács oly fogadtatásban részesült, mint efféle jó tanács rendesen szokott. John Willetre körülbelül oly benyomást tett, mint a

házán lógó cégérre, míg Joe, ki a lehetőleg legjobban fogadta, magát sokkal lekötözetettebbnek állítá, mint azt szavakkal kifejezni képes, hanem mindamellett udvariasan megérteté, hogy szándoka ezentúl is a maga útján járni s meg nem zavartatni magát senkitől.

„Ön mindig jó barátom volt, Varden úr“, szólt, mikor a pitvaron kívül álltak s a lakatos indulóban volt, „tudom is, hogy jó szívvvel van irántam, hanem csakhamar itt lesz az ideje, hogy a Májusfától megváljak.“

„Guruló kövek nem mohosodnak meg“, válaszolt Gábor.

„És mértföldkövek sem igen“, viszonzá Joe, „itt nem igen vagyok egyéb mértföldkőnél s nem is látok több világot.“

„Hát mit akarsz tenni Joe“, folytató a lakatos, állát elgondoltan cirogatva. — „Mivé lehetnél, gondold meg, hova mehetnél?“

„A szerencsére kell magamat biznom, Varden úr.“

„Rosz dolog az benne bizni. Nem szeretem. Ha lányommal a jövődöbelijéről beszélgetünk, mindig mondom neki, hogy ne bizzék a véletlenben, hanem győződjék meg előbb, vajjon jó és derék ura lesz-e, akkor aztán a véletlen nem sokat fog neki árthatni. Mit tipegsz topogsz itten Joe? Remélem, nincs valami baj a szerzőszámban?“

„Nincs, nincs“ — szólt Joe, noha mégis úgy találta, hogy a csattokon és szíjjakon sok igazítani való volt. „Dolly kisasszony egészséges?“

„Köszönöm, egészséges. Egészséges, szép és jó gyerek.“

„Ó, ő mindig az volt.“

„Az hál' isten, az!“

„Remélem“, szólott Joe némi himelés után, „ön nem fogja azt a dolgot — hogy t. i. engem megverték, mint egy gyereket, akit belőlem oly szívesen csinálnának — előbb elmondani, míg azzal az emberrel újra nem találkoztam és le nem számoltam. Akkor majd csinosabb történet lesz.“

„Kinek mondanám el?“ válaszolt Gábor. „Itten ugyis tudják, egyebütt meg nem botlom senkibe, akit érdekelne.“

„Igaz“, mond az ifjú legény egyet sohajtva. — „Elfelejtettem. Igaz biz az.“

Arcát, mely kétségkívül a fönnemlített csatolás és szíjazás közben kifejtett erőlködéstől igen vörös volt, azután fölemelte s a gyeplőt az öreg kezébe adva, ki ezalatt rendes helyére ült, még egyet sohajtott s jó éjt kívánt.

„Jó 'jszakát!“ kiálta Gábor. „Gondold meg jobban, miről beszéltünk és ne hamarkodd el, jó gyerek. Sorsod érdekel s nem szeretném, ha elzúllenél. Jó 'jszakát.“

A barátságos istenhozzádot hasonló szívélyességgel viszonzván, Joe Willet hallgatózott, míg a kerék zörgeése elhangzott s aztán fejét busan megcsóválva, a házba visszament.

Varden Gábor folytatá útját London felé és sok mindenféléről gondolkozott, hanem leginkább azon lán-goló kifejezésekről, melyekben kalandját előadandja, hogy Mrs. Varden előtt látogatását a Májusfában kielégítőleg kimentse, miután az kettőjük közt létrejött bizonyos ün-nepélyes egyességnek megszegése volt. A gondolkozás egyébiránt nemcsak gondolatokat szül, hanem esetleg ál-mosságot is, s minél mélyebben gondolkozott a lakatos, annál álmosabb lőn.

Lehet az ember nagyon józan — vagy legalább szilárdan állhat azon semleges téren, mely a tökéletes

józanság s egy gyöngye pityókossága végei közt elterül — s mégis erős hajlamot érezhet magában, jelen körülményeket másokkal zavarni össze, melyek azokkal semmifajta összefüggésben nem állanak. Szóval, hajlandó lehet összevegyíteni minden — személyre, tárgyra, időre és helyekre való tekinteteket, és összefüggetlen gondolatait bizonyos szellemi kaleidoskoppá hányni egybe, melyből ép oly váratlan, amily mulandó összetételek származnak. Ez történt Varden Gáborral is, midőn szunyókálva, az utat jól ismerő lovát magára hagyván, otthónjához öntudatlanul közeledett. Csak egyszer rezzent föl, mikor lova, míg a sorompót felvonták, megállott s akkor jókedvűen „jó éjt“ kiálta az őrnek.

Ez alkalommal oly álomból ébredt, melynek az volt a foglalata, hogy ő a Nagy-Mogul házában egy lakatot zárt fel s imetten is, összetéveszté az őrt húsz év óta sírban fekvő napával. Nem meglepő tehát, hogy csakhamar álmába visszaesett s hagyta magát dőcögve tova vonszoltatni, anélkül hogy haladásairól tudomással birt volna.

Már közelébe ért a nagy városnak, mely előtte komor árnyékként nyújtózott el a földön, a lomha levegőt szomorú, borús világossággal vörhenyítve, visszfényeül az utak és boltok tévkertjének, hol serény nép rajzott. Közeledvén azonban, ez az udvar mindinkább halványulni kezd, míg annak indokai lassankint kifejlének. Némileg fölismerhető lett a szegényesen világított utak hosszú sora, egy-egy fényesebb helylyel, hol egy square-en vagy piacon, vagy valamely nagy épület körül több lámpa volt összehozva; aztán a piacokat is meg lehete különböztetni és a lámpák is láthatókká váltak, megannyi apró, sárga világszem gyanánt, melyekről úgy tetszett, mintha egyenként eloltanák, mikor valamely közbejött

akadály a szemnek elrejté. Később hangok is hallatszottak — harangkongás, kutyák távoli ugatása, az utcai élet zsongása, aztán a körrajzok is élesbültek: rop-pant a légbe fellövelő tornyok és egyenetlen, kürtökkel terhelt födelek tömege.

Végül minden egy nagy dagályba olvad össze, az alakok számosabban és élesebb körvonalokban tűnnek föl, és London, a sötétben saját — s nem az ég világá-ban láthatón — itt áll előttünk.

A lakatos azonban mitsem tudott a város közellé-téről, hanem félálomban, félimetten hömpölygött tova, midőn egyszerre egy szomszédjában felhangzó kiáltás föl-riasztá.

Egy-két percig úgy nézett körül, mint olyan ember, kit álmában idegen földre szállítottak, hanem csakhamar ismerős tárgyakat látva köröskörül, lustán megdörgölé sze-mét s újból visszahanyatlott volna, ha az a felkiáltás nem ismételtetik — de nem egyszer, sem kétszer, sem há-romszor, hanem sokszor és mindég — ha lehetséges — növekvő heveességgel. Ez egészen felkölté Gábort, ki bá-tor és egykönnyen meg nem rettenthető ember lévén, egyenesen azon helynek tartott, erős, kis lovát lóhalál-ban kergetve.

A dolognak valóban elég komoly színe volt, mivel azon helyre érve, honnan a kiáltások hallszottak, egy a járdán látszólag élettelenül elterülő embert fődözött fel s rajta egy másikat, ki kezében szövétneket tartott, melyet vad türelmetlenséggel lobogtatván, megkettőzé azon segélykiáltásokat, melyek a lakatost oda csalták.

„Mi dolog ez?“ szólt az öreg leszállva. „Mi ez — hogyan — Barnaby?“

A fáklyatartó hosszú, bomlott haját kirázván szeméből, gyorsan feléje fordítá fejét s oly tekintetet szögezett rá, mely történetét azonnal elmondá.

„Te ismersz Barnaby?“ szól Varden.

Ő bólintott — nem egyszer, sem kétszer, hanem vagy hússzor s ezt oly fantastikus tulzással tevő, hogy feje egy óra hosszat úgy járt volna, ha a lakatos ujját föl nem tartja s komoly tekintetével el nem csitítja. Aztán kérdőleg nézett a tetemre.

„Vér van rajta“, mond Barnaby borzadva, „az betegségé tesz.“

„Hogy került ide?“ kérde Varden.

„Tör, tör, tör!“ ismétlé vadúl, míg kezével a kardszurást utánzá.

„Ki van rabolva?“ mond a lakatos.

Barnaby kezénél fogta s „igent“ inte, aztán városirányt mutatott.

„Vagy úgy?“ mond az öreg, s míg a hulla fölé hajolt, beszédközben hátra nézett Barnaby halvány arcába, melyen valami eszelős kifejezés villant fel.

„A rabló arra futott — mi? Jól van, jól, arra most nincs gondunk. Erre tartsd a fáklyát — valamivel távolabb — így la. Most maradj veszteg, hadd lám tulajdonképen mi a baja?“

E szavakkal elkezdé az elterülő férfit közelebből vizsgálni, míg Barnaby, ki fáklyáját a kapott parancs szerint tartá, némán nézte, lekötve a kíváncsiság vagy részvét által, de mindamelletts visszataszítva egy hatalmas és titkos borzadálytól, mely minden idegében rángatózott.

Amint e percben ott állott, félig hátra tántorúlva, félig előhajoltan, arcára s alakjára a szövétnek élénk világot vetett. Oly tisztán volt látható, mintha fényes nappal

volna. Körülbelül 23 éves volt, s noha szikár, magas és jól megtermett. Vörös haja, melyből jó része jutott, amint rendetlenül arcába s vállára hullott, téveteg tekintetének valami földöntúli kifejezést kölcsönzött. Ehez járult még arcának halványsága s nagy kidülledt szemének üveges fénye. Noha egész lénye megdöbbenő benyomást tón, vonásaiban jóság feküdt, és sápatag, ijesztő külsejének inkább valami panaszos kifejezése volt. De a lélek hiánya élőnél sokkal borzasztóbban hat, mint halottnál, s e szerencsétlen lény annak legszebb adományait nélkülözé.

Zöld ruháját látszólag sajátkezüleg — mert igen esetlenül — cifrázta fel imitt-amott cicomás paszománttal, legpompásabban ott, hol a kelme legernyedtebb s piszkosabb, és legszegényesben, hol az még jó volt. Csuklóján egy pár lefegő kezelő lötyögött le, mig nyaka majdnem pusztá volt. Kalapját egy csomó pávatollal piperézte föl, melyek azonban le voltak fosztva és törve, és hanyagon lógtak hátára. Oldalán egy régi törnek acélmarkolatját viselte, de hüvely és penge nélkül. Öltözetének e részét meg néhány színes szalagvég egy csomó nyomoru üveggyönggyel egészíté ki. A tarka-barka rongyoknak — melyek ruházatát képezzék, zürzavaros összeállítása, eszement állapotáról nem kevésbé tanuskodott, mint kapkodó és nyugtalan modora. Ez a groteszk elmentét még emelte s kirívóbbá tévé arcának vadságát.

„Barnaby“, mond a lakatos, gyors de gondos vizsgálat után, „ez az ember nem halott, hanem oldalában kapott sebet és elalélt.“

„Ismerem, ismerem!“ kiálta Barnaby, kezét csatogtatva.

„Ismered?“ mond a lakatos.

„Csitt!“ mond Barnaby, ujját ajkára téve. „Ma leánykérőbe ment. Veszitsek inkább egy könnyü guineát,

mint hogy megint el ne mehessen, mert ha úgy kellene lenni, bizonyos szemek elfátyolosodnának, melyek pedig most ragyognak, mint — lám, ha én szemről beszélek, akkor kibuknak a csillagok. Kinek a szemei azok? Ha az angyalok szemei, mért néznek le békével, mikor derék embereket megsebeznek, s mért pislognak és ragyognak csak éjente?”

„Segitse isten ezt az eszelős fickót“, dűnnyögé a lakatos zavarral, „csakugyan ismerné ezt az urat? Anyja közel lakik, s okosabb volna, ha utána látnék, vajjon tudja-e kilétét. Jó Barnaby, segítsük föl a szekérre, azután haza megyünk együtt.“

„Nem nyulhatok hozzá“, kiálta az eszelős, hátra tá-molyogva s elborzadva, mintha láz törné, „ő véres.“

„Tudom, hogy ez a természetében fekszik“, dör-mögé a lakatos, „kegyetlenség tőle azt kívánnom, hanem ide segítség kell. Barnaby — édes Barnaby — jó Bar-naby — ha ismered ez urat, az ő élete kedvéért, azokért, kik szeretik, segíts nekem, hadd emeljem föl és tegyem a szekérre.“

„Takarja be hát — fődje be — hogy ne lássam — ne szagoljam — azt a szót ne halljam. Ne mondja ki azt a szót — ne mondja ki.“

„Nem — nem mondom. Ugy, lám most be van ta-karva. Csak lassan. Jól van, jól van.“

A szekérre föltenni nem volt bajos, mert Barnaby erős és fűrge volt, hanem e foglalatosság egész ideje alatt tetőtől talpig borzongott, s szemmel láthatólag any-nyira szörnyűködött, hogy a lakatos alig birta nézni.

Ennek végeztével Varden betakarta a sebesültet nagy felöltőjébe, melyet válláról levett, s aztán gyorsan tova haladtak. Barnaby utközben vigan számlálgatá uj-jain a csillagokat, Varden pedig lelkének fenekén sze-

rencsét kívánt magának, hogy oly kalandja került, mely élte párját a Májusfára nézve el fogja hallgattatni, ha ugyan asszonyszemélyben irgalom és könyörület lakozik.

Negyedik fejezet.

Clerkenwell tiszteletreméltó külvárosának — mert ez a hely egyszer külváros volt — azon részében, mely a Charter House-hoz legközelebb fekszik, s azon hűvös, árnyékos utcák egyikében, minők a fővárosnak még ilyen ódon vidékein elvétve, szórványosan találhatók — hol minden lakház csöndesen tengődik, mint egy öreg polgár, ki üzletétől visszavonult és testi gyöngéivel addig szundikál, míg idő folytán összeroskad és egy fenhéjázó, fiatal örökös lép helyébe, ki cikornyáival és gypszcicomáival és az ujkor mindenféle hivságával hivalkodik — mondom, ily negyedben és ily utcában fekszik ezen fejezet színhelye.

Történetünk idejében, noha azóta csak 66 év mult el, a mai Londonnak egy jó része még nem létezett. Még a legvadabb tervelők agyában sem álltak hosszú utcaszerek Highgate és Whitechapel közt, sem palotatömbök a poshatag lapályokon, sem kis városok az üres mezőkön. Noha e városrész akkor is utcákra osztva és oly népes volt, mint mai napság, egészen más tekintettel birt. Sok háznak volt kertje s a járdákat fák szegélyezék, oly üde illatot árasztva szerteszét, melyet ma hiába keresnénk. Közel voltak mezők, melyeken a kacskaringós New-River folydogált el, s hol nyáron vigan ülték meg

a szénakaszállást. A természet Clerkenwellből nem volt annyira kiszorítva, mint ma, nem is oly bajosan hozzáférhető, s noha élénk kereskedéssel birt és tucatszámra dolgoztak ottan szorgalmas ötvösök, tisztább hely volt, több majorsággal közelében, mint sok Londoni mai napság lehetné. Nem hiányoztak szerelmesek számára közeli séták sem, melyek már szennyes udvarokká változtak — jóval előbb, mintsem a mai kor szerelmesei megszülettek, vagy — mint mondani szokás — mielőtt még valaki rájuk gondolt volna.

Ezen utcák egyikében, mely a legtisztábbak közé tartozott, az ut árnyékoldalán — mert jó gazdasszonyok tudják, hogy a napfény az ő kedves butorzatuknak ártalmas, s azért inkább az árnyékot választják, mint a ragyogó világot — állt azon ház, melylyel most dolgunk lesz. Szerény épület, nem tulságosan újdivatú, sem nagyon szűk, sem nagyon tágas, sem nagyon magas; nem nagyon vakmerő, nagy bámész ablakokkal, hanem olyan félénk, tiszta házikó, kúpos tetőzettel, mely a legfelső, négy kis fiókból álló ablak fölött égbe szögellt, mint egy derellye-kalap valamely öreg, félszemű úr fején. Nem téglából vagy faragott kőből épült, hanem fából és habarcsból. Nem is tervezték a szabályosságra való unalmas s fárasztó tekintettel, miután egyik ablak sem kívánta meg a másikat, s önmagán kívül más iránt a legkisebb figyelemmel sem látszott viseltetni.

A bolt — mert bolttal is birt — ugyan földszinten volt, hol a boltok rendesen lenni szoktak, hanem ezenkívül, minden hasonlatosság ezen bolt és más boltok közt, megszűnt és nem létezett. A ki- s bejárók nem hosszú lépcsősorokon másztak fel, sőt a járda színvonalán sem léphettek be valami kényelmesen, hanem kénytelenek voltak három meredek lépcsőn leszállni, mint egy

pincébe. Pallója kő és téglá, mint akármely más pincének pallója, hanem üveges és rámás ablak helyett két nagy, fekete faspaléta volt a föld színétől mellmagasságban, melyeket nappal ki kelle nyitni, s az aztán ép annyi hideget bocsáta be, mint világot, sőt hébe-korba többet is.

E bolt mögött egy faburkú társalgó-szoba, mely részben egy kövezett udvarra szolgált, azontúl pedig egy kis, néhány lábnnyira emeltebben fekvő lonkás kertre. Akármely idegen azt hitte volna, hogy ez a fatáblás szoba, a közlekedést közvetítő ajtón kívül, melyen belépett, el van vágva és elzárva az egész világtól. S valóban tapasztalták is, hogy a legtöbb idegen első beléptekor nagyon elgondoltnak látszott, mintha elméjében azt fontolná és latolná, vajjon hozzáférhetők-e a felső szobák más uton, mint csupán a ház falához kívülről támasztott latorják segélyével. Persze ők azt nem sejtették, hogy azon két fölötté igénytelen s jelentéktelen ajtó, melyet a világ legélesb elmű mechanikusa szükségkép két szekrény ajtajának alajtott volna, miután rajtok a pártázat vagy küszöb legkisebb nyoma sem volt észlelhető, e szobából két csigalépcsőhöz vezetett, melyek egyike föl-, másika leszolgált. Ezek voltak a társalgónak összekötő utjai a ház egyéb részeivel.

E furcsaságai mellett sem volt takarosb, jobb karban tartott s rendesebb ház sem Clerkenwellben — sem Londonban — de még egész Angliában sem. Sehol sem volt tisztább ablakfiók, fehérebb palló, ragyogóbb kandalló, csillogóbb mahagoni butorzat. Általában véve az egész utcahosszat összevéve sem suroltak, takarítottak, tisztogattak és mázoltak annyit, mint itten. E pompás állapot azonban nem volt költség, bajmólódás és nagy hangvesztegetés nélkül elérhető, mit a szomszédok gyakran

megészlelhettek, midőn a háziasszony a munkát nemcsak felügyelő — hanem tettelegesen részvétellel is kísérte ama bizonyos takarító napokon, melyek rendesen hétfő reggeltől szombat estig tartottak — beletudva e két napot is.

Ezen lakásának ajtófélfájához támaszkodva, állt a lakatos, a sebesültnék feltalálását követő nap kora reggelén, s búsan nézett föl azon fából faragott nagy kulcsra, mely az aranyat ábrázandó — élénk sárgára füstve, a ház homlokáról lelóggott és szomorú csikorgással kalimpált a levegőben, mintha sajnálná, hogy semmi felzárni valója sincsen. Néha hátra nézett a boltba, mely üzletének számos jelvényétől oly sötét és piszkos volt, s oly fekete füstjétől egy kis kohnak, hol az inas dolgozott, hogy az efféle vizsgálatokhoz nem szokott szem alig tudott volna egyebet megkülönböztetni, mint különböző otromba szerszámokat, nagy köteg rozsdás kulcsokat, vasdarabokat, félig kész lakatokat s több efajta tárgyat, melyek a falakat diszíték vagy a mestergerendáról lelógtak.

Miután Gábor a kulcsot soká s türelmesen megbámulta, hátra is több ízben tekintgetett volna, kilépett az utcára és lopva felpislogott az emelet ablakaira. Egyikét véletlenül e percben tárták ki, s egy dévaj arc kandikált ki onnan, a legkedvesb bogárszemű arc, mely valaha lakatosra nézett, egy csókolnivaló, kacagó leánykának arca, gödröcskés, üde és egészséges, a jókedv és virágzó szépség személyítése.

„Csitt!“ susogá, mélyen kihajolva s csintalanul az ablakra mutatva. „Anyá még alszik.“

„Még alszik?“ válaszolt a lakatos ugyanazon hangon. „Te ugy beszélsz, mintha ő egész éjjel aludt volna, holott alig félórája fekszik. Hál’ isten! Az álom mindenestre áldás.“ Az utóbbi szavakat magába dörögte.

„Milyen csúnya volt az magától, minket kora reggelig ébren tartani s meg nem üzeni hol van“, szolt a lányka.

„Dolly, Dolly!“ viszonzá a lakatos fejét rázva. „Tőled meg milyen csúnya volt, mindjárt ágyba szökni! Gyere le reggelizni, te-te bolondos, hanem csinyán, hogy anyádat föl ne költsd. Bizonyosan fáradt — magam is az vagyok.“

Ez utóbbi szavakat maga elé morogta, lányának bólintását mosolyogva viszonozta, s épen a műhelybe akart lépni, midőn inasának itatóspapír-süvege ötlött szemébe, mely — a felfödözést kikerülendő — a földre lapulva az ablaktól előbbi helyére osont, hol aztán szörnyű vigan forgatta a kalapácsot.

„Ej-ej Simon, megint hallgatóztunk“, szolt Gábor magában. „Ez rosszul van így. Mi az isten csodáját hisz a lánytól hallhatni, hogy mindig fülelésen érem, mikor az beszél. Soha másszor. Rosz szokás Simon, alattomos, álnok egy szokás. Hiszen kalapálhatsz, ezt ki nem vered a fejemből, ha sirodig is dolgozol.“

Ezt mondván, megcsóválta fejét és belépett a műhelybe, hol ezen észrevételeinek tárgya elé lépett.

„Elég ebből most ennyi is“, szolt a lakatos. „Hagyj már föl azzal a megveszekedett kopácsolással. Vár a reggeli.“

„Sir“, viszonzá Simon, ki meglepő udvariassággal tekinte föl s oly különös kis bókot csapott, hogy fejével nyakába mélyedt, „azonnal szolgálatára állok.“

„Ugy látszik“, dünnyögé Gábor, „ezt is olyan épületes könyvből vette, mint „Az inas galandja“ vagy „Az inas gyönyörűsége“ vagy „Az inas dalos könyve“ vagy „Az inas utmutatója az akasztófához!“ Most megyen

magát felcicomázni — mondhatom, ez ugyan derék egy lakatos.“

Nem is hederítve mesterére, ki egy sötét zugból a társalgó-szoba ajtaján át egyre nézte, Sim eldobta papírsüvegét, két felséges szokéssel, melyek közepütt álltak a korcsolya- és menuetlépés közt, ültéből felugrott, egy mosdótálhoz futott a műhely tulsó végére s arcáról és kezéről előbbi munkája nyomait eltávolítá — az egész idő alatt a legnagyobb komolysággal ismételve barázda-billegetését. Ezt elvégezvén, valamely titkos zugból egy tükör töredékét hozta elő, melynek segítségével haját rendezte és azon meggyőződésre jutott, hogy egy kis kelés orrának bizonyos helyéről még mindig nem távozott. Piperéje után a tükördarabot egy alacsony padkára tevén és a lehető legnagyobb tetszelgéssel vállán át hátra tekintett, hogy lábaiból annyiban gyönyörködhessek, amennyit e kis butordarab visszatükrözni képes volt.

Sim — mint a lakatos családjában hívták, vagy Tappertit Simon úr — mint magát nevezé és vásár- s ünnepnapokon házon kívül mindenki által hivatni óhajtott, egy ódivatu, nyeszlett képű, sima hajú, hegyes orru, apró szemű kis fickó volt, öt lábnál valamivel magasabb, de azon szilárd hitet táplálva magában, hogy ő nagyobb a közepesnél és mindenesetre inkább sugár, mint nem. Alakját, mely mindenesetre elég jól volt formálva, noha a cingárok közé sorozható, fölötteképen szerette csodálni, s combjai, melyek térdig érő nadrágban, a csekélységek közt is párjukat ritkiták, oly elragadtatásba szokták hozni, mely már valóságos lelkesültségnek mondható. Szemének bűverejéről is táplált bizonyos homályos, fenségi fogalmakat, melyeket azonban legbizalmasabb barátai sem voltak képesek egészen kipuhatolni. Annyi kétségtelen tény, hogy néha nem habo-

zott azzal is dicsekedni, miszerint a legfenhéjazóbb szépséget is képes lábáról leszedni s megjuhászítani — a szemnek egy igen egyszerű műveletével, melyet ő úgy nevezett, hogy „odavág neki“. Mindamellett meg kell jegyeznünk, hogy sem ezen — sem azon másik tulajdonságáról, mely a legrakoncátlanabb, sőt megbokrosult állapotoknak, az előbbi eljárás szerinti megszelidítésében — állott volna, soha sem nyújtott tökéletes vagy félig is kielégítő bizonyítékot.

Ezen előzményekből bátran vonható azon következtetés, hogy Mr. Tappertit kicsiny testében vágyanagy és magasra törő lélek lakott. Mint némely folyadék — ha terjéhez képest kicsiny edénybe szorítják, pezsegve, habozva, fellázad fogsága ellen, akként habzott Tappertit úr szellemi lényre vagy lelke kis testében — e becses edényben — míg végre nagy gőzzel és bugyborékolással utat tört magának és elborita mindent, ~~válami~~ utjába akadt. Ilyenkor azt szokta mondani, hogy fejébe szállott a lelke és a mánornak ez egészen új nemében oly hóbortosságok és bohóságok estek meg rajta, melyeket gyakran csak ügygyel-bajjal tudott érdemes mestere előtt eltitkolni.

Egyéb bogarai közt, melyekkel Tappertit Simon folyton lakmározott és jól élt, s melyek mint Prometheus mája, ha el voltak költve, újra megnőttek, fölemlithető még azon rendkívüli nagy vélemény, melyet állása felől táplált. A szolgáló nem egyszer hallotta egészen nyíltan kifejezést adni mély sajnálatának, hogy miért nem járhatnak az inasok többé furkókkal, melyekkel mestereiket ellazsnaolhassák, mint erőteljes kifejezése hangzott. Hiresztelték róla továbbá, hogy azt mondá, miszerint az inasi testületet Barnwell György kivégzésével megbélyegzik, melyet nem kellett volna gyáván elviselni, ha-

nem vissza kellett volna őt követelni a törvényhozó testtől — eleinte mérsékelten s ha ez nem használ — szükség esetében karhatalommal is, hogy vele úgy bánjanak el, mint azt az inasi testület bölcsességében jónak látná. E gondolatok mindig elmélkedésre ragadák, melyek azon végződtek, hogy mily dicső testületté egyesülhetne az inasi test, ha valamely jeles fő állana élére. Aztán hallgatóságának általános ijedelmére, homályos célzásokat ejtett, bizonyos vakmerő fickókról, kiket ő ismer, s bizonyos Oroszlányszivről, ki — ha a sor rákerülne — megremegtetné a Lordmayort is az ő trónján.

Tappertit kalandos és vállalkozó szellemét ruházataiban s külső megjelenésében is kimutatta. Semmi kétség sem forog fenn, hogy látták, midőn vasárnapokon este az utcasarkon lehúzta legfinomabb kézelőit, s hazatérte előtt zsebre raká. Hasonló bizonyossággal tudá mindenki, hogy nagy ünnepeken egy ajtófélfá barátságos oltalma alatt szokta egyszerű acél-csatjait egy ragyogó ál-gyémántokkal kirakott másik párral fölcserélni s ugyanott térdeire feltüzni. Ha mindehhez még azt vesszük, hogy a 20 évet épen megütötte, noha kinézése után idősebbnek látszott, továbbá, hogy semmi kifogást sem tett, ha mestrám lánykája iránt ápolt hódolata miatt vele kötelezkedtek, sőt, hogy bizonyos lebuiban azon felszólításra, köszöntené föl szívének imádotjtját, több rendbeli szemcsiptetéssel s hunyorgatással, egy bájos lényt élte-tett, kinek keresztneve D-vel kezdődik, — mondom, ha mindezt összevesszük, ép annyit tudunk Sim Tappertitról, ki időközben a lakatost reggelire követé volt, mennyi ismeretségének megkötésére elegendő.

A reggeli laktató volt, mert a közönséges teás edényeken kívül még egy ízes marhasült, egy kiváló nagyságu sódar és — yorkshire-i lepényből rakott néhány

toronynak súlya alatt görnyedt az asztal, mely utóbbiak a legcsábítóbb rendben, rétegenként voltak felrakosgatva. Állott továbbá azon egy hatalmas barna agyag-kupa, melynek alakja igen hasonlított egy öreg urhoz — s épenséggel nem mondható, hogy ez az öreg úr nem a lakatos lett volna, hisz még a kupa kopasz fején látható fehér hab is, mely hihetőleg a legpompásabb, saját főzetű sörből eredt, hiven megfelelt a mester vendéghajának. Hanem minden sajátfőzetű sörnél és minden yorkshire-i lepénynél, és a sodarnál és a marhasültnél vagy bárminél, mit étkül és italul föld, levegő vagy víz szolgáltat — jobb vala az, ki mindenek fölött elnökölve — itt ült, a lakatos rózsásképu lánykája, kinek ragyogó szeméhez képest a marhasült csekélység volt és a malátafőzet semmivé törpült.

Az apa tulajdonképen ne csókolja leányát fiatal ember jelenlétében. Ez több a soknál. Van határa annak is, mit ember eltűrhet. Ezt hánytorgatá Sim Tappertit lelkében, míg Gábor azon rózsás ajkakát megcsókolá, melyek napról napra oly közel voltak Simonhoz — és mégis oly távol. Teljes tartozó tisztelettel viseltetett mestere iránt, mindamellett óhajta, fulna meg azon a yorkshire-i lepényen.

„Apám“, szólta a lakatos leánya, mikor a csók-üd-vözlet után, asztalhoz ültek, „milyen különös dolgot beszél ön a mult éjjelről?“

„Mindaz pedig igaz édesem, oly igaz, mint a szent irás, Doll.“

„Az ifjú Chester tehát kirabolva és sebesülten feködött az utcán, mikor feljöttek?“

„Ugy van — Eduard ur. S mellette Barnaby segélyért rikoltozván. Jó hogy így történt, amint esett, mert az az út el van hagyva, az idő későre járt, igen hideg

volt és szegény Barnaby a félelemtől s ijedtségtől még eszelősb, mint máskor. Eszerint könnyen történhetett volna, hogy az a szegény fiú ott rövid idő alatt végkép elpusztúl.“

„Már a gondolatja is elrémit“, kiálta fel a leány borzadálylyal. „Hogyan ismertetek rá?“

„Hogy ismertem én rá?“ válaszolt a lakatos. „Én nem ismertem, honnan ismertem volna? Sokszor hallottam ugyan hírét, de sohse láttam. Én Rudge-néhez vittem, az mindjárt ráismert, mihelyt meglátta.“

„De Miss Emma atyám — ő még elveszti esztét, ha ennek hire — s pedig mint rendesen szokott lenni, nagyitva, fülébe jön.“

„Ej, lássa az ember, mit kell az embernek jó indulatjáért eltűrni“, szólt a lakatos. „Miss Emma nagybátyjával álarcos bálon volt Carlisle House-ban, hová, mint a Nyúlsövényen mondák — csak igen kelletlenül ment. Mit volt mit tennie ostoba atyádnak, minthogy Rudge-nével meghányva a dolgot, szintén oda ment akkor, mikor a dolog rendje szerint ágyban kellett volna lennie, barátját, az ajtónállót a dologba beavatá, maga is dominóba bujt és az álarcosok közé elegyedett.“

„Ez az ő módja — ilyen ő mindég!“ szólt Dolly, szép karjával apját átkarolva és egy lelkesült csókot nyomva ajkára.

„Ugyan ugy-e?“ válaszolt Gábor tettetett zsémbbel, noha láthatólag igen meg volt elégedve azon szereppel, melyet elvállalt, s nem kevésbé az aratott jutalommal.

„Atyád is ezt mondá. De hát akár inde akár unde — elég az ahoz, ő a tömeg közé vegyült, hol derekasan összevevissza taszigálták s lökdözték, s arról biztosítlak, hogy az „ismersz engem“, az „ismerlek ám“, és egyéb hasonlóan elnyivákolt ostobaságtól még most is zúg a

füle. Mind ez óráig ide-oda futkosna, ha egy mellékszobában egy ifjú hölgyre nem akadt volna, ki a helyiségben uralkodó meleg miatt álarcát levette, s ott magában ült.“

„S ez ő volt?“ szólott mohón a leányka.

„S ez ő volt“, felelt a lakatos, „s mihelyt neki a dolgot suttogva — s oly kiméletesen, Doll, s oly ügyességgel, milyennel csak te tudtál volna eljárni — tudtára adom, ő felsikolt és elájul.“

„S mit tett ön — mi történt aztán?“ kérdé leánya.

„No hát — az álarcosok körülrajongtak szörnyű zajjal és zsvajjal s biz én örültem, hogy kereket oldhaték — ez az egész“, válaszolt a lakatos. „Hogy mi történt aztán, mikor haza jöttem, azt kitalálhatod, ha ugyan nem hallottál róla. Ah, ez a szegény sziv sohsem örülhet. — Add ide Tobyt, édesem.“

Ez a Toby pedig azon barna korsó volt, melyről fönnebb említést tervénk. A tisztos öreg úr homlokát ajkaihoz értetve, a lakatos, ki eddig csak az étszerek közt pusztitgatott, addig-addig tartá azt egy helyben s az edényt oly magasra emelé a levegőben, hogy végre Toby feje tetején állott a lakatos orrán, mire aztán nyelvével jóízűen csejtentve, a tisztos öreget gyöngéd vonakodással visszahelyezé az asztalra.

Noha Sim Tappertit e társalgásban részt nem vőn, miután hozzá senkisésem fordult egy szóval sem, mindamellett nem fukarkodott a megdöbbenés oly néma kijelentéseiben, melyek szemjátékának legkedvezőbb kifejezéséhez illettek. Miután azonban a következő szünetet kiválóképen előnyös alkalmúl tekinté, hogy szemének összes tüzével a lakatos leányát ostrom alá vegye (ki persze az egész idő alatt néma ámulással rajta csüggött), egyszerre csak elkezdé arcát úgy torzítgatni és rángatni, s

oly rendkívüli, borzasztó és páratlan rángatózási műveleteket vinni végbe vonásaival, hogy Gábornak véletlenül rá esvén szeme, egészen megütődött.

„Ej, mi az ördög lelte ezt a fiút!“ kiáltá a lakatos, „Meg akar-e fúlni?“

„Ugyan ki?“ kérde Sim némi lenézéssel.

„Ki? hát te“, felelt a mester. „Mi a menkő leltéged, hogy reggelidre ilyen borzasztó képet vágasz?“

„A képek izlés dolgai Sir“, felelt Tappertit némileg lelvérve — mert látta, hogy a lakatos leánya mosolyog rajta.

„Sim“, felelt Gábor, szivből kacagva, „ne bolondozzál, jobb szeretnék úgy látni, mikor nincs havad. Ezek a fiatal legények“ — folytatá leányához fordulva — „mindig ilyen vagy amolyan bolondságot szoktak elkövetni. Az este is csetepáté volt Joe Willet és az apja közt, noha biz én Joet valami nagyon nem okolhatnám. Egy szép reggel majd csak eltűnik — elrepül mint a vad lúd — szerencsáját keresni. — Ej, mi lelt Doll? — Most meg te vágasz képeket. Engem ugyse! ezek a leányok sem okosabbak a fiúknál.“

„A theától van“, szólta Dolly, hol fehérre hol pirosra vált képpel, mit kétséggivül az okozott, hogy egy kissé megégette száját, „nagyon forró“.

Tappertit farkasszem nézett egy nagy kenyérrel az asztalon és nagyot fújt maga elé.

„Ez az egész?“ felelt a lakatos. „Önts bele több tejet. Ugy van, engem ez a Joe nagyon aggaszt, mert igen derék fiatal ember, s az ember annál jobban kedveli, minél többet látja. De meglásd ő uti laput köt talpára. Hisz ezt maga mondta nekem.“

„Valóban?“ szólta Dolly bágyadt hangon, „valóban?“

„Még egyre égeti a thea torkodat, édes?“ szólt a lakatos.

De mielőtt leánya válaszolhatott volna, oly kellemtelen köhögés fogta el, hogy mire elmúlt, ragyogó szemén a könnyek álltak. A jószívű lakatos épen a hátát püfölé és több hasonlóan hatályos gyógyszerek alkalmazásával volt elfoglalva, midőn Mrs. Vardentől posta érkezett, tudtára adván mindeneknek, kiket illet, hogy a mult éj nagy izgalmai és aggalmai után rosszul érzi magát, minélfogva azonnal hozzák fel a kis fekete theás kanát erős kevert theával, meg néhány karéj vajas piritóst, egy közép nagyságu tálat marhasülttel és vékony sódar-szeletekkel, meg a protestáns házi imádságos könyvet két 8-ad rét kötetben. Mint sok más idős nő, kik hajdanában e földön virágoztak volt, Varden asszony is kedvetlen óráiban fölötte ájtatos vala. Mikor közte s férje közt egyenetlenség uralkodott, a protestáns házi imádságos könyv mindig nagy becsben állott.

Tapasztaltságból tudván, mit jelentsenek e kívánságok, a triumvirátus fölkelt. Dolly a parancsok gyors végrehajtására sietett felügyelni, Gábor holmi házonkívüli dolog után látott kis csézájában, Sim pedig napi munkája után a műhelybe, hová magával vivé farkasszemeit is, noha a kenyér az asztalon maradt.

A farkasszem csakugyan mind vadabb lőn, s mikor kötenyét felkötötte volna, óriásilag szörnyű volt. Miután keresztbe font karral, s a kitelhetőleg legnagyobb lépésekkel egy darabig fel-alá járkált a műhelyben és egy csomó apróságot utjából félrelökött volna, ajkai vonaglani kezdenek. Végre sötét gunyor fátyolozta el arcát, s ő keserűen elmosolyogta magát, mi közben a legnagyobb megvetéssel ez egytagu szót ismétlé: „Joe!“

„Oda vágtam neki, mikor az öreg a fickóról beszélt“, szólta magában, „és természetesen ez volt zavarának oka. — Joe!“

Gyorsabb s ha lehetséges még nagyobb léptekkel járkálván fel-alá, néha-néha hirtelen megállt, végignézett combjain, egyet rugott s magában makogá: „Joe“. Körülbelül negyedóra múlva újra föltevé papir-sipkáját s dolgozni igyekezett. Nem. Nem tudott sehogysem.

„Ma semmit sem dolgozom“, szólta Tappertit, eldobván fővegét. „Köszörülni fogok. Kiköszörülök minden szerszámot. A köszörülés lelkem jelen állapotjának meg fog felelni. Joe.“

Rrr—rrr—! A köszörülő csakhamar mozgásban volt s a sziporkák sűrűen röpültek. Ez illő foglalkozás volt forró szellemének.

Rrr—rrr!

„Ennek valami következménye lesz“, szólta Mr. Tappertit, mintegy diadalmasan megakasztván munkáját és ujjával veritékét letörölve. „Következménye lesz. Remélem, nem embervér.“

Rrr—rrr!

Ötödik fejezet.

A napi munka után a lakatos egyedül indult el, a sebesültet meglátogatni s javulásának haladásáról bizonyosságot szerezni. A londoni hid közelében Southwark egyik mellékutcájának bizonyos házában hagyta volt őt. Oda sietett most, ahogy csak birt, mert lehető korán akart haza jönni, hogy jókor lefeküdhessék.

Az est viharos volt — kevéssel csöndesebb az előbbinél. Még oly erős ember is — minő Gábor volt, csak

nehezen tudott ez utcasarkokon lábán maradni, vagy megküzdeni e rohamos széllel, mely hébe-korba erősebb volt nálánál s néhány lépésnyire vissza hőkölteté vagy minden erőfeszítése dacára is kényszeríté egy házpárkány alatt vagy kapualjban keresni menhelyet, míg a roham elsüvöltött. Itt-ott egy kalap vagy vendéghaj, vagy mindkettő, mintha megőrült volna, keringett, karingott el mellette, s a lehulló téglák vagy palakövek, fal- és vakolatdarabok, kürtőtöredékek, melyek néha nagy robajjal a kövezetre zuhantak, sokkal komolyabb látványt nyújtottak, semhogy a sétának kellemait növelhették vagy az ut ijesztő voltát enyhítették volna.

„Nem bátorságos idő a sétára oly embernek, mint én vagyok“, szólta a lakatos, midőn az özvegy ajtaján halkán kopogtatott. „Lelkemre mondom, inkább ülnék az öreg John kandallózugában.“

„Ki az?“ hangzott egy női hang belülről. A nyert válaszra egy gyors üdvözlő szó hallatszott s az ajtó rögtön kinyílt.

Az asszony 40 év körül volt — talán 2—3 évvel idősebb — kellemes kinézésű s arca egykor szép lehetett. Sok bú és gond nyomait viselte rajta, hanem régi búját s gondját, és az idő simított annak redőin. Ki csak egy pillantást vetett Barnabyra, kitalálta volna — hogy ez az anyja, annyira hasonlítottak egymáshoz. De hol a férfi arca vad és kifejezéstartalomban volt, ott a nőén hosszú küzdelem türelmes elszántsága és csöndes megadás látszott.

Ez arcon csak egy dolog volt elidegenítő és megdöbbenítő. Ki legvigabban mosolyogva is látta, érzé, hogy az ijedtséget kifejezni, rendkívüli képességgel bír. Ez nem a felszínen ült, nem is bizonyos egyes, meghatározott vonásban. Ha az ember szemét, száját vagy arcának vo-

násait nézte, nem mondhatá, hogy ha ez vagy amaz más-képen volna, az a képesség sem léteznék. S mégis mindig gyászolt valami ezen a képen — valami föl nem ismerhető, mi azonban mindig rajta ült és el nem illant egy pillanatra sem. Csak egy pillantásnak legelmosódottabb, leghalványabb árnyéka volt ez, melyet nem szülhetett más, mint a legbensőbb, legkifejezhetlenebb elszörnyedés egy pillanata. De akármily határozatlan és gyöngye volt az, mégis sejthető az ember, milyennek kellett azon pillantásnak lenni, s az egész oly benyomást tőn, mintha valami álmoképben már láttuk volna.

Még bágyadtabban s mintegy hijával az erőnek és jelentőségnek, mit különböző szellemi állapotuk okozott, volt ugyanazon bélyeg a fiú arcán is kinyomva. Ha képen látja valaki, valami legenda fűződik hozzá s álmában kisértette volna azt, ki a vásznon nézte. Ki a Májusfa történetét ismeré s még visszaemlékezhetett arra, mi volt e nő férjének és urának gyilkossága előtt, jól érthető azt. Az ilyen azt is képzelheté, hogyan ment végbe e változás s eszébe juttathatá, hogy a fiú — ki a tett fölfedezésének napján született — keze fején egy anyajegyet hozott magával, mely igen hasonlított egy félig kimosott vérfolthoz.

„Adjon isten szomszédasszony“, szólta a lakatos, egy régi barát bizalmasságával követvén a nőt egy kis szobába, hol kellemes tűz pattogott.

„Isten hozta“, felelt ő mosolyogva. „Jó szíve megint ide vezeté. Rég tudom, hogy semmi sem marasztalja önt honn, ha barátainak odakünn szívesseget kell tennie vagy vigaszukra lennie.“

„Csitt, csitt“, felelt a lakatos, kézdörzsölve és kezét a tűz fölé tartva. „Ezek az asszonyok fecsegés nélkül el nem lehetnek. Hogy van betegünk, szomszédasszony?“

„Most alszik. Reggel felé igen nyugtalan volt s néhány óráig keservesen hánykódott. Hanem láza már elmúlt s az orvos azt mondja, hogy nem sokára jobban lesz. Holnap előtt nem szabad elszállítani.“

„Volt ma látogatása — hm?“ kérde Gábor ravaszul.

„Volt. Az öreg Chester úr mindig itt volt, mióta kérettük, s alig néhány perce távozott.“

„S asszonyszemély nem volt itt?“ szólt Gábor szemölteit felhúзва, csalódott tekintettel.

„Egy levél jött“, felelt az özvegy.

„Ez is jobb a semminél“, kiálta a lakatos. „Ki hozta?“

„Ki más, mint Barnaby.“

„Barnaby aranyos fiú“, mond Varden. „Könnyedséggel jár-keel ott, hol mi, kik annyival okosabbnak véljük magunkat — nagyon együgyűek volnánk. Csaknem póstáskodik most is?“

„Hál' isten, alszik. Egész éjjel ébren volt s egész nap talpon. Nagyon ki volt merülve. Ó édes szomszéd úr, csak én többször ilyennek láthatnám, csak fékezhetném ezt a borzasztó nyugtalanságát.“

„Megjön az ideje“, szólt a lakatos barátságosan, „megjön az ideje. Sohse csüggedjen el. Nekem úgy tetszik, hogy napról napra okosodik.“

Az özvegy fejét csóválta. S mégis, noha tudta, hogy a lakatos csak vigasztalni akará s nem meggyőződésből beszélt így, mégis jól esett neki, az ő szegény, elmezavart fiáról ezt a dicséretet hallani.

„Még egészen okos ember válik belőle“, folytató a lakatos. „Meglássa, Barnaby még ránk pirít, ha megvénülünk és totyakosak leszünk — no meglássa. De a mi másik barátunk“ — tevé hozzá, az asztal alá s a pal-

lón széttekintve — „a legügyesb és legravaszabb minden ügyes és ravasz között, hol van ő?”

„Barnaby kamrájában“, viszonzá az anya bágyadt mosolylyal.

„Hm! ő agyafúrt teremtés“, szól Varden fejét rázva. „Nem csacsognék ki titkokat jelenlétében. Alapos egy fickó. Nem kétkedem, hogy írni, olvasni sőt számolni is tudna, ha akarna. Mi volt ez, ki kopogott az ajtón?”

„Senki“, mond az özvegy. „Az utcán volt. Hallga! Megint hallszik. Valaki az ablakon kocog. Vajjon ki lehet?”

Susogva beszélt, mert a beteg fölöttük feküdt, s a fal és palló oly vékonyan és szegényesen épültek, hogy beszédük hangja megzavarhatta volna álmát. Aki tehát künn állt, lett légyen akárki, s akármily közel az ablakhoz, nem hallhatott belülről semmit. Látva pedig a gyertyát a hasadékon átesillogni, a benn uralgó csendről azt következtetheté, hogy a szobában csak egy ember van.

„Valami tolvaj vagy egyéb kötnivaló lesz“, szól a lakatos. „Adja csak ide a gyertyát.“

„Nem — nem“, szól a nő sebesen. „Ily látogatók föl nem keresik soha e szegény lakást. Maradjon itt. Legrosszabb esetben meghallja kiáltásomat. Inkább magam megyek ki.“

„Ugyan miért?“ kérdé a lakatos, ki csak kelleetlenül tette vissza a gyertyatartót az asztalra, honnan már kezébe vette volt.

„Mert — nem tudom urát adni — de mert egyszerre valamit érzek“, — felelt a nő. „Megint kocog — ne tartóztasson. — Kérem ne tegye.“

Gábor csodálkozva tekintett utána, hogy azt, ki rendesen oly szelid és nyugodt, most ily csekély ok any-

nyira felzaklatá. A nő kilépett a szobából s maga után betette az ajtót. Egy pillanatig habozva állt, keze a kilincsen pihent s e rövid perc alatt a kocogás ismétlődött — mire épen az ablak alatt egy hang, — melyet a lakatos emlékében fölidézni, s valami kellemetlen esettel összeköttetésbe hozni látszott — ezt susogá: „Gyorsan“.

E szó azon halk, de határozott hangon volt ejtve, mely oly könnyen találja meg utját az alvó fülébe, s melytől az rémülten fölriad. Egy percre még a lakatost is megrémíté, ki az ablaktól akaratlanúl meghátrált s hallgatózott.

A kürtőben bűgő szélről nehéz volt hallani, mi oda künn végbe ment, de azt hallá, hogy az ajtó megnyílt s egy férfi lépése ropogtatá meg a pallót. — Aztán minden elcsöndesült — hanem a szünetet csakhamar olyas valami szakítá félbe, mi sem sikoly, sem nyögés, sem segélykiáltás nem volt, s mégis mindháromnak látszott. Végre pedig e szavak: „én istenem!“ üték meg fülét oly hangon, hogy majd megfagyasztá szívét.

Rögtön künn termett.

Ott ült arcán az a borzasztó tekintet — ugyanaz, mely oly ismerős volt előtte, s melyet mégsem látott mindeddig. Ott állott a nő a földbe gyökerezve, kidülledt szemmel, fakó arccal, s minden vonása meredten és kísértetiesen azon emberen függött, kivel a mult éj homályában találkozott. A férfi szeme a lakatoséval találkozott. Csak egy villám — csak egy pillantás — csak egy lehellet a sima üvegen volt ez — s ő már eltűnt.

A lakatos utána iramlott, már a lobogó ruhának szárnyát kezében tartá, midőn karját valaki hátulról átfogta s a nő lába elé a földre borult.

„Arra — arra —“, kiáltott. „Ő arra ment. Vissza, vissza!“

„Dehogy arra — hiszen még látom!“ kiáltott a lakatos a menekülőre mutatva. „Ott — itt — itt lappan árnyéka a lámpa alatt. Mi — ki ez az ember? Bo-csásson!“

„Jöjjön vissza, jöjjön vissza!“ kiáltott a nő belé csimpajkodva és küzdve vele. „Ne nyúljon hozzá, ha kedves az élete. Parancsolom, térjen vissza. A magáén kívül ő még másnak életét is magával hordja. Vissza!“

„Mit jelentsen ez!“ kiáltott a lakatos.

„Ne kérdje, mit jelent. Ne kérdje, ne kérdje, rá se gondoljon. Ő nem az az ember, ki magát üldöztetni, elfogatni, tartóztatni engedi. Vissza!“

Az öreg ember ámulattal nézett rá, ahogy bele kapaszkodott és vele tusakodott. Megrázva szenvedélyesége által, bevonszoltatá magát a szobába. Csak miután a kulcsot kétszer ráfordítá, minden reteszt és rudat egy őrzöngő dühével és sebességével helyére tolt s Vardent a szobába visszavonszolta volt — csak akkor fordult felé a rémület ugyanazon megjegedett kifejezésével, aztán a székbe hanyatlott, arcát elfödé s egész testében meg-reszketett, mintha fején a halál kezét érezné.

Hatodik fejezet.

Meglepetve a történetek által, melyek oly gyorsan és villámsebesen következtek egymásra, ámulatan nézett a lakatos azon alakra, ki székében úgy borzongott, mintha láz törné. Tovább is nézte volna, ha a sajnálat és szá-nalom meg nem oldja nyelvét.

„Ön rosszul van“, mond Gábor. „Majd elhivom va-lamelyik szomszédját.“

„A világért sem“, felele a nő, reszkető kezével félre intve, de arcát még mindig elfordítva. „Elég volt, hogy ön látta mindezt.“

„De sőt — több az elégnél is — vagy kevesebb“, szölt Gábor.

„Ahogy tetszik“, válaszolt a nő. „Nekem mindegy, csak ne kérdezzon tőlem semmit, esdve kérem.“

„Szomszédasszony“, szölt a lakatos rövid szünet után — „ildomos — eszélyes vagy igazságos-e maga iránt? Ezt kell-e öntől hallanom, ki oly régóta ismer és tanácsaimat minden ügyben keresé — öntől, kinek már leánykorában is helyén volt mind esze mind szive?“

„Kellett is mindkettő“, viszonzá ő. „Az évek és a nyomorúság megvénitenek. Talán ez meg a kiállott tulajágosan sok kisértés okozza, hogy szivem és eszem is gyöngébbek, mint rendesen. Ne szóljon erről.“

„Hogyan láthatom azt, amit láttam anélkül, hogy róla szólanék!“ válaszolá a lakatos. „Ki volt azon ember és miért okozá érkezte önön e változást?“

A nő nem felelt, hanem a székebe fogózott, mintha attól félne, hogy leesik róla.

„Élek a régi ismerős jogával, Mari“, mond a lakatos, „az ismerősével, ki mindig az ön javát akarta s jóakarátát kimutatni is igyekezett, mikor teheté. Ki ez a szörnyü ember s mi köze önhöz? Ki ez a kisértet, mely csak sötét éjjelen és zimankós időben mutatkozik? Hogy ismeri és miért kisért e ház körül, hasadákon és repedéseken átsusogva, mintha közte s ön közt oly viszony állana fenn, melyet hangosan nem szabad emliteni? Ki ez az ember?“

„Jól mondja ön, hogy kisérti ezt a házat“, mond az özvegy bágyadtan. „Árnyéka rajta volt e házon és

rajtam, világosságban és sötétségben, délben és éjjelen. S most még testileg is megjelent.“

„De nem kellett volna testileg elmennie“, szólta a lakatos némi izgalommal, „csak ne fogta volna ön kezemet, lábamat. Milyen talány ez?“

„Melynek talányul kell maradnia örökké“, felelt a nő fölkelve. „Ennél többet nem merek mondani.“

„Nem mer?“ ismétlé csodálkozva a lakatos.

„Ne kényszerítsen“, felelt ő. „Beteg és gyöngé vagyok, s minden életképesség elhalhatott bennem. Ne — ne is nyuljon hozzám.“

Gábor, ki segélyt nyújtandó, közelebb lépett volt, e heves fölkiáltásnál hátra lépett és néma csodálkozással nézte őt.

„Hadd járjam utamat egyedül“, szólta ő tompán. „S ne érintsen meg ma egy becsületes ember keze.“

Midőn az ajtóhoz közeledett, visszafordult és nagyobb nyomatékkal hozzá tévé: „Ez oly titok, melyet kényszerüsből bízom önre. Ön bizott emberem, ki mindig jó indulattal és barátsággal viselkedett irántam — őrizze e titkot. Ha odafönn valami neszt hallottak volna — találjon mentséget, mondjon bármit, csak azt ne, mit valóban hallott, és soha közöttünk egy szó vagy tekintet ne váltassék, mely ez esetet visszaidézné. Önben bízom. Ne felejtse, hogy bizalmamat önbe helyezém. Ön el nem képzelheti, mennyit bízom önre.“

Egy percre még rászögezte szemét, aztán eltávozott s magára hagyta őt.

Gábor föl nem foghatván, mit gondoljon ez esetről, ott állott meglepetve és megütődve. Minél tovább forgatá magában mindazt, ami itt végbement — annál kevésbé volt képes azt kedvezően kimagyarázni. Azon fel-födözés, hogy ez özvegy, kinek életét évek óta mindenki

magányosnak és visszavonultnak gondolá, s ki csöndesen szenvedő jellemével, minden ismerőjének jó véleményét és tiszteletét kiérdemelte — titkos kapocscsal van egy baljóslatu emberhez fűzve, kinek megjelenése őt felzaklatá, s kinek szökését mindamellettl elősegíté, a lakatosra ép oly kinosan, mint megdöbbsentőleg hatott. Lelki búját növelte még a nőnek azon bizalma, melyet hallgatásába vetett, s a néma beleegyezés, melylyel azt megigérni látszott. Ha ő bátran beszélt volna, ha vallatásával föl nem hagy, ha a nőt — midőn távozni akart, tartóztatja s bármiképen tiltakozását kijelenti — ahelyett hogy hallgatva megnyugszik, mint ezt, hogy valóban tevé, maga előtt el nem titkolhatá, nyugodtabban érzi vala magát.

„Miért engedém azt mondanía, hogy ez titok, s miért vállalám el annak tudását!“ szolt Gábor, vendéggháját félretolva, hogy fejét kényelmesebben vakarhassa, s keservesen tekintett a tűzbe. „Olyan szuszimuszi vagyok, akár az öreg John. Miért nem mondám erélyesen: „Önnek nincs joga ily titkokkal birnia, és én kérdelem öntől, mit jelentsen ez?“ ahelyett hogy állva maradjak s borju módjára bámuljam. Hanem ennek csak az én gyöngeségem az oka. Tudok én mokra lenni — ha kell — férfiakkal, hanem egy asszony úgy az ujja körül teker, amint kedve tartja.“

Ez elmélkedés alatt levette vendéggháját és zsebkendőjét a tűzön melegítve, dörzsölni és surolni kezdé fejét, mig olyan ragyogó lett, mint az előbb volt.

„S mégis“, szolt a lakatos, e csillapító műtétel alatt mindinkább ellágyulva s mosolygásra fanyalítván ajkait, „hátha az egész dolognak semmi jelentősége sincs? Akármily részeg korhely, ki a házba be akart tolakodni, megijeszthetett oly csöndes lelket, mint az övé. De akkor“ — s ez volt a dolog bunkója, — „miért ijeszté épen ez

ember; honnan van neki az a befolyása rája; miért kedvezett az ő elfutásának, s mindenekfölött, miért nem mondá egyszerüen, hogy hirtelen ijedtség volt az egész, egyéb semmi. Bizony szomorú dolog, hogy az ember egyszerre csak elveszti bizalmát egy személyben, kit oly rég ismer s ki még ráadásul oly kedves nekem. De hát mit tegyek, mikor mindezen tudat ostromol? — Barnaby — te vagy az odakünn?”

„Az“, kiáltott az bekukkantva s fejével integetve.
„Miről ismert rám?”

„Árnyékokról“, felelt a lakatos.

„Oho!“ kiáltott Barnaby hátranézve. „Az vig fickó — ez az én árnyékom, s mindig közelemben marad, noha én eszelős vagyok. Annyi bolondot mívelünk mi együtt, együtt járunk, rohanunk és együtt hanyunk cigánykereket a fűvön. Néha úgy megnyúlik, mint egy templom tornya, máskor meg nem nagyobb egy törpénél. Egyszer elől megyen, másszor hátul, majd szépen ellopózik erre az oldalra vagy amarra, megáll, ha én állok s tán azt hiszi, hogy nem látom, pedig én szemmel tartom. Ó, az nagyon vig gyerek. Ugyan mondja meg, eszelős-e ő is? Azt hiszem, hogy az.“

„Miért hiszed?“ kérde Gábor.

„Mert sosem fárad el, egész nap velem hancúrozik. Miért nem jön?”

„Hová?”

„Az emeletre. Ő látni kívánja önt. Hohó! — hol van az ő árnyéka? Ön okos ember, mondja meg azt nekem.“

„Mögötte van Barnaby, úgy hiszem mögötte“, felelt a lakatos.

„Nem igaz“, szólt ő, tagadólag rázva fejét. „Találja ki.“

„Tán sétálni ment!”

„Kicszerélte az árnyékát egy asszonyéval“, sugá fülébe az eszelős, s aztán diadal-tekintettel hátra szökött. „Az ő árnyéka van vele, s az övé kíséri a nőt. Ezt ugy-e mulatságból teszik, mi?“

„Barnaby“, szólott a lakatos komoly tekintettel. „Jer ide, fiú.“

„Tudom mit akar mondani“, szólott ő távol maradva. „Hanem én ravasz vagyok. Én hallgatag vagyok. Csak önnek mondom meg. Meg van már?“

Eközben felkapá a gyertyát, s vad kacajjal csóválta meg feje fölött.

„Lassan — lassan“, szólott a lakatos, minden befolyását felhasználva, hogy őt veszteg tartsa, „azt gondoltam alszol.“

„Aludtam is“, szólott ő kimeresztett szemmel. „Nagy arcok jártak-keltek — néha közel hozzám, aztán meg egy mértföldnyire — alacsony helyek, melyeken át kelle bújnom — akár akartam, akár nem — magas templomok, melyekről lebuktam — különös lények, melyek letöppedt nyakkal, guggolva ültek ágyamon — ez az alvás, mi?“

„Ezek álmok, Barnaby — álmok“, mond a lakatos.

„Álmok“, sugá lágyan, közel huzódva hozzá. „Ó, ezek nem álmok.“

„Hát mik, ha nem álmok“, kérde a lakatos.

„Azt álmodám“, szólott Barnaby, karját Vardenébe fűzve és élesen rámeredve, míg sugdosva felel: „Ép most álmodám, hogy valami — emberi alak — nyomomban volt — lassan követett — nem tágitott, hanem egyre lappant és megbújt, mint a macska sötét zugokban, bevárva, míg elhaladtam. Aztán kibújt és óvatosan követett. Látott ön valaha engem futni?“

„Sokszor — nem egyszer — hiszen tudod.“

„Sohse látott úgy futni, mint álmomban. S mégis mindig utánam mászott, hogy megfojtson. Közel jött — még közelebb — legközelebb — én futvást futok, ugrom, kiszököm az ágyból — az ablakhoz s ott — lenn az utcában — ott várakozik ránk. Akar ön velem jönni?“

„Mi volt lenn az utcán, édes Barnaby?“ kérde a lakatos, azt gondolván, hogy valami összefüggést süthet ki e látomány és aközt, mi épen végbe ment.

Barnaby ránézett, összefüggetlen szavakat makogott, a gyertyát feje fölött meglobogtatá, kacagott s a lakatos karját szorosabban magához fonva, némán vezette föl a lépcsőkön.

Egy barátságos alvóba nyitottak. A szórványosan itt-ott állongó székek orsós lábai éveikről tanuskodtak, a többi butorzat szegényes, hanem tisztán tartott s takaros volt. A tűz előtt kényelmes karszékekben elterülve, halványan s gyöngülten a vérvesztéstől, ült Chester Eduard, ugyanazon fiatal ember, ki a mult éjjel első hagyta el a Májusfát. Kezét a lakatos felé nyujtva, barátul s élte megmentőjeül üdvözlé.

„Elég uram, elég“, szól Gábor. „Azt hiszem, ugyan-ezt tettem volna hasonló esetben akárkiért, de különösen önért. Bizonyos fiatal hölgy sok kedvességgel volt irántunk s természetes, hogy érzelmeink — azt hiszem, ezzel nem bántom meg önt uram.“

Az ifju mosolyogva rázta fejét, hanem ugyanekkor egyet tolt székén, mintha fájdalmat érezne.

„Nem nagy baj“, szól válaszul a lakatos rokon-szenves pillantására. „Egy kis rosszullet, melyet ép anyyira okozhat a szobalevegő, mint könnyü sebem vagy a vérvesztés. Foglaljon helyet Varden ur.“

„Ha megengedi Edvard ur, hogy székére támaszkodjam“, válaszolt a lakatos, szavát tettel kísérve és a beteghez hajolva, „itt akarok maradni, hogy halkabban beszélhessünk. Barnaby ma nincs legcsöndesb kedvében, s ilyenkor árt neki a beszélgetés.“

Mindketten e megjegyzés tárgyára tekintének, ki a tűzhely másik oldalán leült és kifejezéstelenül maga elé mosolyogva, egy báb cérnát tekergetett ujjaira.

„Kérem uram, mondja el pontosan“, szólott Varden szavát halkítva, „az éj történteit. — Van okom ezt kérdezni. Egyedül távozott a Májusfától?“

„Egyedül mentem haza, midőn azon helyre érve, hol ön rám akadt, egy ló vágatását hallám.“

„Háta mögött?“ kérdé a lakatos.

„Hátam mögött, igen ott. Egy magános lovas volt, ki csakhamar utolért és megállítva lovát, a londoni utat tudakolá.“

„Tán csak ügyelt ön magára, miután tudhatá, mennyi orv csöcselék teszi bátoratlanná az utakat az egész környéken?“ kérdé a lakatos.

„Ügyeltem, de fájdalom, csak egy bot volt kezem ügyében, mert elég vigyázatlanul a korcsmáros fiánál hagytam pisztolyaimat tokostúl. Én azon embert utba igazítám. Mielőtt azonban szavaim elhangzottak volna, ő dühösen rám rontott, mintha lovának patkói alatt akarna elgázolni. Félre ugorván, elcsusztam s elestem. S ön ott talált e szurással, egy-két csunya zuzással és tárcám nélkül, melyben ő fáradságáért valóban kevés jutalmat találhatott. S most Varden ur“, tevé hozzá megrázva a lakatos kezét, „ön mindent úgy tud, mint én, kivéve azt az egyet, mennyi hálával viseltetem ön iránt.“

„Kivéve“, szólott Gábor, még lejebb hajolva s óvatosan tekintve néma szomszédjukra, „kivéve, magáról a

rablóról. Hogy nézett ki? Beszéljen halkan. Barnaby ugyan nem ellenségünk, hanem én, ki őt többször figyeltem meg, mint ön, tudom, hogy hallgatózik, noha ön hátra néz, el nem hinné.“

Nagy bizalommal kelle annak a lakatos igazságszeretete iránt viseltetnie, ki ezt el akará hinni, mert Barnaby minden érzéke s gondolata kizárólag játékára lát, szék függesztve lenni. Az ifju arcában valami csakugyan e véleményt fejezé ki, mert Gábor szavait — az előbbinél komolyabb hangon ismétlé, s újra meg újra Barnabyra pislogatva, a rabló kinézését tudakolá.

„Az éj oly sötét volt“, szólta Edvárd, „a megrohás oly rögtöni, s ő maga úgy be volt burkolva és göngyölve, hogy alig felelhetek kielégítőn. Ugy látszik, hogy —“

„Ne nevezze nevén“, szólta a lakatos, az ifjunak Barnabyra vetett tekintetét követve. „Tudom, hogy ő látta. De nekem azt kell tudnom, mit ön látott.“

„Én csak arra emlékszem“, szólta Edvárd, „hogy mikor lovát megállítá, a szél lefujta kalapját. Fölvette s föltette fejére, mely mint láttam, egy sötét keszkenővel volt bekötve. Mig én a Májusfában voltam, egy idegen lépett be, kit észre nem vettem, mert voltak okaim, hogy félre üljek, s mikor elindulóban körütekinték, ő árnyékban ült s szemem elől el volt rejtve, de ha ő s a rabló két különböző személy, hangjaik igen hasonlók, mert mihelyt azon ember az uton megszólított, azonnal ráismerem szavára.“

„Megvan, mitől féltem. Ugyanez ember volt itt az éjjel“, gondolá színét változtatva a lakatos. „Milyen sötét történet lehet ez?“

„Hollá!“ hangzott fülében egy rekedt hang. „Hollá, hollá, hollá! Mi van itt? Hollá, hollá?“

Ki ezt kiabálta, egy nagy holló volt. Hangjától a lakatos úgy megijedt, mintha egy földöntúli követ volna. A holló a lakatostól és Eduárdtól észre nem véve a zsöllyeszék támláján állt, s oly udvarias figyelemmel hallgatta végig beszédjüket, mintha minden szavukat tökéletesen értené. Közben fejével hol egyikhez, hol a másikhoz fordult, mintha az ő tiszte volna itélni kettejük közt, s ehez képest igen fontos kellék volna, hogy a társalgásból egy szót se veszítsen.

„Nézze ezt!” szólt Varden félig csudálkozva a madaron, félig a rettegés bizonyos nemével. „Látott valaha ilyen ördögi tüneményt? Milyen borzasztó egy fickó.”

A holló, fejét oldalt szögezve, csillogó szemmel, mint a gyémánt, néhány percig elmélyedten hallgatott, aztán oly rekedt s távoli hangon, mintha nem is szájából, hanem sűrű tolluzatából jőne, krákoga: „Hollá, hollá, hollá! Mi baj? Csak rajta! Halálra ne gondolj! Vau, vau, vau! Ördög vagyok, ördög vagyok, ördög vagyok. Hurrá!”

S aztán mintha pokoli jellegén ujjongana, füttyölni kezdett.

„Félig-meddig azt hiszem, igazat mond. Szavamra azt hiszem” mond Varden, „nézze csak, hogy néz rám, mintha tudná, mit mondok.”

Erre a madár lábujjhegyen és testét valami komoly tánclejtésekben jobbra balra rengetve, krákogá: „Ördög vagyok, ördög vagyok, ördög vagyok.” Aztán szárnyával oldalait csapkodá, mintha a nagy kacagástól megszakadna. Barnaby kezével csattogatva, a gyönyör elragadtatásával hentergett a pallón.

„Furcsa szobatársak, uram!“ szólott a lakatos fejét rázogatva s hol a hollóra, hol Barnabyra tekintve. „Ebbe a madárba költözött minden ész.“

„Valóban furcsa“, szólott Edvard, mutatóját a holló felé nyujtva, mely a figyelem elismeréseül csőrével azonnal rákoppintott. „Ez vén pára lehet.“

„Valóságos kölyök, uram“, szólott a lakatos. „Körülbelül 120 éves. Szólítsd magadhoz Barnaby fiam.“

„Magamhoz szólítsam?“ szólott Barnaby, a pallón felguggolva s bambán meredve Gáborra, mialatt haját homlokából elsimitá. „De hát ki hozhatja le onnan? Ő szólit engem s ő visz engem, ahova akar. Ő elől megy s én követem. Ő az ur, én a szolga. Igaz-e, Grif?“

A holló egy rövid, jóízű és bizalmas károgással felelt. Ez a kifejező károgás azt látszott mondani: sohse avasd be ezeket a fickókat titkainkba. Mi értjük egymást. Ugy ám, értjük egymást.“

„Én szólítsam el!“ kiálta Barnaby a madárra mutatva. „Őt, ki sohse megy aludni, de még el sem szundikál! — Az éj bármely szakában láthatják szemét sötét szobámban ragyogni, mint két sziporkát. Minden éjjel, egész éjjel ébren van, magával beszélgetvén s azon gondolkozván, mit tegyen holnap, hova menjünk s mit kelljen lopnia, elrejtienie és eltemetnie. Én szólítsam el. Hahaha!“

Bővebb megfontolás után azonban a madár maga hajlandónak látszott, helyét elhagyni. Miután egy darabig a pallót vizsgálta és pislogó tekintetét a mennyezeten valamint a jelenlevőkön sorra jártatta, leröppent a földre s Barnabyhoz tipegett, nem szökdécselve, szaladva vagy rohanva, hanem egy pillangós uracs módjára lépegetve, mint ki rendkívül szűk csizmában lejt görgő kavicsokon. Aztán Barnaby kinyujtott tenyerére lépve,

megengedé, hogy karhossznyira kitartsa, miközben egész sor oly hangot böföntett ki, melyek vagy 8—10 tucat dugó kihuzásához hasonlítanak, ennek végeztével pedig pokolbeli származását és családfáját nagyon érthetőleg erősítgeté.

A lakatos ezalatt fejét csóváltatá, tán afölötti kétségében, hogy ez a károgo lény valóban szárnyas állat-e vagy meglehet Barnaby miatt, ki az állatot keblére szorítva, vele a pallón hengerkőzött. Midőn a szegény fiuról föltekinte, szeme az özvegyével találkozott, ki a szobába lépve, némán nézett el a jeleneten.

Hófehér volt arcában, még ajka is az volt, de más különben legyőzte már felindulását s tekintete oly nyugodt, mint rendesen. Vardennek úgy rémlett, mintha tekintetétől visszadöbbenne s csak azért keresett volna magának dolgot a beteg körül, hogy szemét kikerülje.

Ideje — ugymond — hogy lefeküdjék. Reggel haza fogják szállítani s máris a kelleténél egy órával tovább van fenn. E célzásra a lakatos búcsúzni készült.

„Vagy igaz!“ szolt Edvard, midőn a lakatos kezét rázva, szeme hol rá hol az özvegyre tévedt, „mi zaj volt előbb alatt? Hallottam az ön hangját, s már kérdezősködtem volna utána, hanem a beszéd folyamában megfelelkezém róla. Mi volt az?“

A lakatos az özvegyre nézett és ajkába harapott. A nő lesütött szemmel a zsöllyére támaszkodott. Barnaby és ő — fülelt.

„Valami bolond vagy ittas fickó volt“, felelt végre Varden, a nőre szögezvén szemét. „Elvété a házat s be akart tolakodni.“

A nő szabadabban lélegzett, hanem mozdulatlan maradt. Midőn a lakatos „jó éjt“ kívánt és Barnaby a gyertyával le akart neki világítani, kivette a tartót ke-

zéből, s több hévvel és komolysággal, mint amennyit ily jelentéktelen alkalom igényelhetett — meghagyta neki, maradna veszteg. A holló nyomukban volt, utána látni, vajjon rendben van-e minden oda lenni, s mikor az utcaajtóhoz értek, a legfelsőbb lépcsőn állva számtalan dugaszt huzott ki.

A nő remegő kézzel tolta félre a láncot és závárt, és fordítá meg a kulcsot. Midőn keze a kilincsen volt, a lakatos halkán megszólalt.

„Az ön kedvéért, Mari, elmúlt időkért és e régi ismeretségért hazudtam ma, a magam kedvéért átallottam volna. Hiszem, hogy ezzel rosszat nem tettem s nem is okoztam. Nem tehetek róla, ön gyanakvóvá tőn, s tisztán kimondva, nem jó szívvvel hagyom itt Edvárdot. Gondja legyen rá, hogy baja ne essék. Ez a földél nem bátorságos, s örülök, hogy ő oly hamar elhagyja. S most isten hírével!”

A nő egy percig eltakará szemét kezével és zokogott, hanem ellenállván heves vágyának, mely láthatólag feleletre unszoló, kinyitá az ajtót — csak annyira, mennyi elégséges arra, hogy rajta egy test kiférjen, s távozást inte. Midőn a lakatos az utcán állott, háta mögött mindent elreteszeltek s elláncoltak, és a holló úgy ugatott, mint egy házi kutya, mintha az elővigyázati rendszabályokat elő akarná mozdítani.

„Ezzel az akasztófavirággal szövetkezve — ki itt hallgatózott és lappangott — aztán hozzávéve, hogy Barnaby mult éjjel első volt a színhelyen — lehet-e ő, ki mindig oly jó hirben állott, alattomban mégis ily gazságok részese?” szólt a lakatos elmerülve. „Bocsássa meg isten, ha helytelenül cselekszem, s világosítson meg üdvös eszmékkel. Hanem az asszony szegény, a kisértés nagy lehetett s naponként hallani ily különös dolgokról. — Ej! csak ugass, ba-

rátom! Ha itt valami gonoszság van történőben, ez a holló — a lelkemet teszem rá — részes benne.“

Hetedik fejezet.

Mrs. Varden oly természetű hölgy volt, melyet a közönséges életben bizonytalan természetnek hívnak. E kifejezés alatt rendesen oly természet értetik, melyről csak az bizonyos, hogy többé kevésbé senki sem állja ki mellette. Eszerint általában véve úgy esett, hogy ha mások jókedvűek voltak, Varden asszony roskedvű volt, míg ha mások szomorkodtak, Varden asszony rendkívül pitymalló hangulatnak örvendezett. S az érdemes háziasszony csakugyan oly szeszélyes természettel áldatott meg, hogy — mi képességét illeté, egy és ugyanazon pillanatban bölcsnek s meglepettnek, mérsékeltnak s dühösnek, pártfogónak és semlegesnek lehetni, nemcsak egy Macbeth lángelméjét szárnyalá túl, hanem néha e váltokozást előfele s hátrafele minden kigondolható módozatban és fordulatban, egy negyedóra rövid tartama alatt is kivinni képes volt, amennyiben női haranglábának zenéi készülékével úgy elharangozott egy tercettet, hogy gyors és ügyes kivitelével az összes hallgatóságot bámulatba ejté.

Észrevették, hogy a jó asszonynak — ki egyébiránt nem szűkölködött minden külső kellem nélkül, tagbaszakadt és jól megtermett lévén, noha leányával együtt kissé rövid derekú — állhatatlan hangulata földi jóllétével erősödött s növekedett. A lakatos és családjának nem egy bizott embere (okos férfiak és asszonyok), még azt erősítgeték, hogy egy jókora pottyanat az élet létrá-

jának — öt-hat fogán lefelé — mint p. o. fizetésbeszűntetése azon banknak, melynél a férj pénzét letéteményezte volt, vagy egyéb hasonfajta kis zuhanat — jó hatást gyakorolna rá s aligha nem a föld kerekiségének egyik legkellemesb élettársát faraghatná belőle. Akár igazuk volt, akár nem, annyi áll, hogy a lélek gyakran, mint a test csak azért, mert nagyon is jó dolga van, bizonyos pörsenéses, beteges állapotba esik, melyből, mint amaz — csak magukban véve undorító és izetlen orvosszerek által gyógyítható ki sikeresen.

Varden asszony fősegéde és huszítója, egyuttal azonban áldozata és dühének legkiválóbb tárgya, egyetlen házi cselédje volt, bizonyos Miss Miggs, vagy mint — azon társadalmi előítéletek szerint, melyek szegény cselédekről minden efféle kinövéseket lebotoznak, rendesen nevezni szokták: Miggs. Ezen Miggs egy fiatal, magas hölgy volt, ki a magánéletben meleg hajlammal viselkedett a fölcipők iránt; nyulánk és pörlekedő, nem a legtetszetősb külsejű s bár nem épen rut, de éles és savanyu képű. Miggs általános elve és tapasztalatból lefejtett állítása volt, miszerint a férfi-nem rendkívül megveendő s figyelemre sem méltó, csapodár, álnok, gonosz, ostoba, esküszegésre hajlandó és minden érdem nélküli. Midőn e nem ellen legmérgeesebb volt — gonosz nyelvek állítása szerint, valahányszor Sim Tappertit fumigálta — rendesen nagy föllendiséggel azt kívánta, bár halna ki az egész nőnem, hogy a férfiak valódi értékét belássák azon áldásoknak, melyeket oly kevésbe vesznek. Sőt volt eset, midőn számalma neme iránt annyira ragadá, hogy néha kijelenté, miszerint, ha valaki csak egy szép kerek számért, pl. tizezer ifjú szűzért jótállana, kik az ő példáját követnék, ő az összes férfinem bosszújára, lelkes örömmel felakasztaná, vízbe fojtaná, leszurná és megmérgezné magát.

Midőn a lakatos házában kocogott, ezen Miggs üdvözlé e rikácsoló hangon kiejtett kiáltással: „Ki az?”

„Én vagyok lányasszony, én“, felelt Gábor.

„Már itthon van?“ szolt Miggs s csodálkozva kinyitá az ajtót. „Épen most tettük fel hálósüvegünket, hogy fennmaradjunk — én és az asszony. Ó, ő ma nagyon rosz kedvű volt.“

Miggs ezt az őszinteség és aggály kifejezésével mondá, de miután a nappali szobának ajtaja nyitva volt s Gábor jól tudá, kinek számára ejtettek e szavak, beléptekor nem vetett rá valami helyeslő tekintetet.

„Az úr haza jött, asszonyom“, kiálta Miggs, a lakatos előtt szaladva a szobába. „Önnek nem volt igaza, asszonyom, hanem nekem volt. Mindjárt gondoltam, hogy az úr nem fog minket oly soká vártni, nem fog két éjjel egymás után szaladgálni, kószálni. Az úr mindig igen figyelmes. Nagyon örülök, asszonyom, ön miatt. Egy kissé“ — folytatá, magát vonogatva — „álmos vagyok s ezt most bevallhatom, noha akkor tagadtam, mikor kérdezte volt. Hanem azért se baj, asszonyom, se baj.“

„Akkor okosabban teszi, ha mindjárt lefekszik“, szolt a lakatos, szívében azon őszinte óhajjal, bárcsak a Barnaby hollója ülne Miggs lányasszony bütykein.

„Köszönöm szépen“, válaszolt Miggs, „nem volna meg testi pihenésem és gondolataimat sem tudnám esti imádságra összeszedni, ha asszonyomat békével ágyában nem tudnám. Hiszen tulajdonképen már egy pár órája ott kellene lennie.“

„Maga ma nagyon fecsegő“, szolt Varden, ki felöltőjét levetvén, kedvetlenül nézett rá.

„Értem az intést, uram“, szolt Miggs kipirultan, „s köszönöm szépen, hanem annyit mégis elég vakmerő vagyok kimondani, hogy ha önt gondoskodással urnóm

íránt megsérteném is, nem kérnék bocsánatot, s meg vagyok elégedve, ha továbbra is csak kellemetlenséget és szenvedést kell érte túrnöm.“

Mrs. Varden, ki egy nagy hálósüvegbe bujva — eleddig a Protestans Imakönyvben volt elmerülve, körültekintett és Miggs lányasszony sikraszállását azzal méltányolá, hogy ráparancsolt, fogja be száját.

Miggs nyakának és torkának minden bütyke és porcikája lázító gunynyal fejlődött ki, midőn ezt felelé: „Jól van asszonyom — hallgatok.“

„Hogy vagy kedvesem“, szólta a lakatos, neje mellé, ki könyvében ujolag elmélyedt, leülve és tudakolás közben térdeit erősen dörzsölgetve.

„Persze, az téged nagyon érdekelhet“, viszonzá Varden asszony, szemét a könyvön legeltetve, „ki egész nap közelemben sem jöttél, kitől akár meghalhattam volna.“

„De édes Márta!“ szólta Gábor.

Varden asszony a másik lapra fordított — aztán visszafordított, hogy az utolsó szavak felől megbizonyosodjék s tovább olvasott, mélyen elmerülve könyvében, mely őt rendkívüli érdekekkel látszott eltölteni.

„Márta, édes“, szólta a lakatos, „hogy mondatsz oly dolgokat, mikor tudod, hogy magad sem értheted ugy? Tőlem akár meghalhatnál! Hát volt-e valaha komoly bajod Márta, mikor én folyton ne lettem volna melletted?“

„Igen“, kiálta Vardenné könnyekre fakadva, „igen, igen te ott volnál. Nincs kétségem benne. Bizonyára ott volnál Varden. Ez annyit jelent, mintha tudtomra adtad volna, hogy saskeselyüként fölöttem héjáznál és az utolsó percemet lesnéd, hogy aztán elmehess és mással kelhess egybe.“

Miggs egy rokonszenves nyögést hallatott — egy rövidke, picinyke nyögést, melyet csirájában elnyomván, köhögéssé változtatott. E nyögés, mintha azt mondta volna: „Nem tehetek róla. E szörnyetegnek — gazdámnak borzasztó kegyetlensége sajtolta ki belőlem.“

„Hanem, úgy is megszakaszkod szivemet — nem sokára“, folytatá Vardenné lemondólag, „s aztán mindketten boldogok leszünk. Egyetlen vágyam, még Dollyt jól ellátva tudnom. Ha ez megtörtént, — akkor el tehetsz engem láb alól, amikor tetszik.“

„Ah!“ kiálta Miggs, ismételt köhécseléssel.

Szegény Gábor darabig csak tépegette vendéggháját, aztán szeliden megszólalt: „Dolly már lefeküdt?“

„A gazdája magát kérdezé“, szólta Mrs. Varden, szigorú pillantást lövelve a hátul állongó Miggsre.

„Nem, édesem, én hozzád szóltam“, felelt a lakatos.

„Hallotta Miggs?“ kiáltá, lábával toppantva a macacs Vardenné. „Már maga sem hallgat rám ezentul —, mi? Hja! okúlt a jó példán.“

E kegyetlen gyanúsításra, Miggs lányasszony, ki könyzáporát mindig készen tartá, hogy akár mikor a legkisebb megjegyzés folytán vagy a legigazolhatatlanabb alkalommal kicsinyben és nagyban megeredhessen, iszonyu zokogásba tört ki és ezalatt két kezét görcsösen szívére szorítá, mintha ez okvetlenül szükséges volna, nehogy szegény szíve apró darabokra pattanjon. Varden asszony ezen képesség hasonló tökélyével rendelkezvén, szintén sirva fakadt, sirását Miggs felé irányozván s pedig oly hatással, hogy Miggs csakhamar elhallgatott s egy alkalmi csuklás kivételével, mely az ujabbi kitörés titkos szándéklatának fenyegetése látszott lenni, a tért egészen

urnőjének engedé át. Felsősege eszerint általában elismertetvén, ő is elnémult és csöndes mélaságba borult.

E körülmény annyira könnyített Varden úr állapotán s az utolsó éj eseményei elméjét úgy kimeríték, hogy székében bóbiskolni kezdett s kétségtelenül elalszik itt reggelig, ha Varden asszony hangja — vagy öt percnyi szünet után — pihentéből föl nem riasztja.

„Ha én valaha jó kedvű vagyok“, szólott nem civa-kodó hangon, hanem a csöndes korholás nemével, „ha én valaha vidám vagyok, ha én valaha több hajlamot érzek kedélyesen elfecsegetni — akkor így bánnak velem.“

„S milyen jó kedvű volt — csak egy félórája is“, kiálta Miggs, „sohse talállok többé ilyen vidám társaságot.“

„Mert soha semmibe sem elegyedem“, szólott Vardenné, „soha senkit félbe nem szakítok, mert soha senkitől sem kérdek, honnan jó vagy hová megy, mert minden gondom és iparkodásom csak azon van, hogy megtakarítsak, ahol megtakarítani lehet, s a házat rendben tartsam, azért hát így bánnak velem.“

„De Márta“, válaszolt a lakatos, igyekeztetvén lehetőleg ébernek látszani, „hát mire vagy panaszos? Én valóban azon vágygyl és óhajjal jöttem haza, hogy vig s jókedvű legyek. Elhidd, azzal.“

„Mire vagyok panaszos?“ ellenveté neje. „Ne fázék az ember lelke belé, ha a férj kelletlenül elalszik, mihelyt haza jött, ha az ember meleg érzelme fagyosságával találkozik, ha a házi tűzhelyet hideg vízzel leönti? Természetes kívánság-e, ha tudván, hogy ő oly ügyben távozott, mely engem annyira érdekelhet, mint bárki mászt, ismerni óhajtok mindent, mi történt, természetes-e, hogy ő azt nekem a maga jó szántából, minden fagga-

tózás és kérdezősködés nélkül elmondja? Természetes-e az vagy nem?”

„Nagyon sajnálom Márta“, felelt a jólelkű lakatos. „Attól tarték, hogy ma nincs inyedre egy kis kedélyes terécselés. Elmondok én mindent s nagyon örülök, ha elmondhatom.“

„Ne tedd, Varden“, felelt neje, méltósággal fölkelvén. „Köszönöm szivességedet. Nem vagyok gyerek, kit az ember majd megfenyít, majd cirogat. Kissé túl vagyok már e koron, Varden. Miggs fogja csak a gyertyát. Legalább maga — maga örülhet.“

Miggs, ki eddig a legmélyebb részvétől kétségbe volt esve, hirtelen a képzelhetőleg legvidámabb hangulatba csapott át, aztán fejét megcsóválta, midőn szeme a lakatosra tévedt, s végre urnőjét s a gyertyát elszállítá.

„Ki hinné ily jelenet után“, gondolá Varden vállvonva s székrét a tűzhöz tolva, „hogy ez a nő valaha kellemes és kedves is tud lenni? Pedig tud az is lenni. No de mindegy, nincsen ember hiba nélkül. Nem akarom az övéi miatt elítélni. Hiszen nem tegnap óta huzzuk mi együtt a jármot.“

Aztán megint elszunyókált — s tán azért oly kellemesen, mert megférhető természete volt. Mig szeme becsukkant, a felső lépcsőre szolgáló ajtó félig megnyílt s egy fő jelent meg, melyet tulajdonosa a lakatos láttára, azonnal visszakapott.

„Csak valaki ezt a Miggset elvenné“, dörögé Gábor, a zajra fölérzván s a szobában körültekintve. „Hahem az lehetlen. Kiváncsi vagyok, van-e oly sült bolond, ki Miggset elvenné.“

Ez oly mély elmélkedés volt, hogy újra elszendergett s csak akkor ébredt föl, midőn a tűz ki volt égve.

Végre fölkászolódott s az utca-ajtóban, szokása szerint, a kulcsot kétszer ráfordítván, azt zsebre raká és aludni ment.

Alig sötétült el a szoba, midőn azon fej újra megjelent s Sim Tappertit, kezében egy kis lámpával, belépett.

„Mi az ördög tarthatta itt oly sokáig?“ dünnyöge Simon, a műhelybe távozván, hol lámpáját a kohra tevé. „Az éj fele már elveszett. Ebből az egész átkozott, rozsdás mesterségből csak egy hasznom van, ez a darab vas, lelkemre! csak ez.“

Ezalatt jobbik lábának nadrágzsebéből egy otromba nagy kulcsot vett ki, melyet óvatosan a mestere által épen elcsukott zárba dugott s aztán az ajtót halkán kinyitá. Titkos kézművességének e munkáját zsebre rakván, a lámpát égve hagyá, az ajtót gondosan s zajtalanul becsuká s az utcákon elosont. És nem gyanakodott rá sem a lakatos az ő egészséges aludtában, de még Barnaby sem kísértetekkel népes álmaiban.

Nyolcadik fejezet.

Tappertit Simon a lakatos házát elhagyván, megvált óvatos viseletétől s egy szeleburdi, hencegő és hebehurgya fickó módjára — ki akárki fiát halálok halálával elnémitaná, vagy szükség esetében föl is falni kész, lehető gyorsasággal eliramlott a sötét utcákon.

Néha meg-megállt, hogy zsebére csapván, a főkulcs ottlétéről megbizonyosodják, aztán Barbican felé sietván, ott az e központból széthálózó szűk utcák egyik legszű-

kebbikébe fordult be, lépteit lassítva s homlokáról veritékét törölve, mintha kódorgásának célja közel volna.

A hely nem volt nagyon kíváncsú éjféli kirándulásokra, mert kül jelleme nagyon is kétséges s kinézése semmikép sem volt marasztaló. A főutcából, melyből Tappertit befordult, s mely magában véve is csak sikátornak — vált be, alacsony kapualjon át egy sötét, kövezetlen és posványbüzös vakudvarba lehetett jutni. E ronda hely felé tapogatózott a lakatos csavargó inasa, s megállván egy ház előtt, melynek rongált és redves homlokzatán egy palack durván faragott képmása himbókált a levegőben, mint egy akasztófán lóggó gonosztevő, egy vasrácson hármát rugott. Hiába lesván a jelére adandó választ, Tappertit ur türelmetlenül ismétlé előbbi hármás jeladását.

Némaság követte ezt is, hanem az csak rövid tartamú volt. A föld megnyilni látszott lába alatt s alulról egy rongyos fő jelentkezett.

„A kapitány?“ kérdé egy, a rongyos főnek megfelelő rongyos hang.

„Az — az“, felelt Tappertit dölyfösen, s ezalatt lemenve, „ki is volna más?“

„Késő van, mi már lemondunk önről“, válaszolt a hang, míg tulajdonosa a rácsot becsukta s megerősítette. „Ön ma késői, uram.“

„Előre“, szólt Tappertit zord fenséggel. „Akkor tessenek megjegyzései, ha kérdeztetik. Előre!“

Ez utóbbi parancsszó tán szinpadias és szükségtelen volt, mennyiben a lejárati szűk, meredek és sikamos lépcsőzetből állott, melyről minden elhamarolás vagy elhibázott lépés egy alól ásító hordóba leendő zuhanást vont volna maga után. Hanem Mr. Tappertit — más nagy vezérek példájára, kedvelvén a nagy hatásokat s a

személyes bátorság kifejtését, legmordabb hangján újra „előre“-t kiálta és keresztbe font karokkal, redős szemöldökkel, lelépdegélt a pincébe, hol mindössze csak az egyik sarokban egy kis rézkatlan, egy-két szék, pislogó tűz, egy rongyokból összetoldott-foldott paplannal letakart tábori ágy volt szemlélhető.

„Isten hozta, derék kapitány“, kiálta egy nyulánk alak, mintha épen álomból riadna föl.

A kapitány bólogatott. Aztán lehányva köpenyét, méltóságának teljében állt ott s a szólóra szögezte szemét.

„Mi ujság ez éjjel?“ kérdé, miután szemével veséjeig furódott.

„Semmi különös“, viszonzá amaz, kinyújtózkodván, mi borzasztó látományt nyujta, lévén ő anélkül is a leg-hosszabb személyiségek egyike. „Miért késett el ön?“

„Nincs köze hozzá“, volt a válasz, melyre a kapitány méltatá. „Kész a szoba?“

„Kész“, szólt a másik.

„Itt van a társ?“

„Itt van, s a többiek egy része is — hiszen hallhatja.“

„Tekéznek“, mond a kapitány kedvetlenül. „Könynyelmű cimborák.“

Nem foroghatott fenn kétség az időtöltés azon neme iránt, melylyel e gondtalan elmék szórakoztak, miután a boltozat fülledt és fojtó légkörében is távoli menydörgésként hallatszott a zaj. Ha a többi pince ahoz hasonlított, melyben e rövid beszélgetés végbement, első tekintetre mindenképen furcsának tetszhetett ily helyiséget választani bármely mulatságra, mert bizony a palló csak taposott földből állott, fal és boltozat nyirkos, meztelen téglákból, melyeken csigák lógtak, a levegő meg egész-

ségtelen, romlott és bántó volt. Ha bizonyos különféle szagok közt a tulnyomóan uralgóról következtetést lehetett vonni, ez a helyiség nem rég sajt-raktárul használtatható, mely körülmény, midőn a mindenütt tapasztalható nedves szenny indokolásaul szolgált, egyuttal a pockok szaporodását tetemesen előmozdítá. Nagyon természetes, hogy itt minden nyirkos volt s a rohatag zugokban apró gombafák tenyésztek.

E bűbajos helyiség tulajdonosa s az előbb említett rongyok főbirtokosa, kinek ócska parókája olyan kopott és penészes volt, mint egy konyhaseprő — ezalatt utánok ért s kézdörzsölve oldalt állt, bozontos állát kaffogatva és némán mosolyogva. Szeme be volt csukva, de ha kitárja is, sápadt s ily földalatti élet mellett megmagyarázhatóan beteges arcának figyelmes kifejezéséről, valamint a pillák aggalmas billegetéséről és föl-fölemeléséről tudni lehetett, hogy vak volt.

„Még Stagg is elaludt“, szólta a hosszú társ, e személyre mutatva.

„Egészséges a kapitány, egészséges?“ szólta a vak ember. „Mit iszik az én jeles kapitányom, pálinkát-e, rumot-e vagy életvizet? Beáztatott puskaport-e vagy lángholó olajat? Nevezze meg tölgyusziv, s mi megkerítjük, légyen bár bor a püspök pincéjéből vagy folyó arany György király verdéjéből.“

„Láss utána“, szólta Tappertit gögösen, „hogy erős legyen s hamar jussak hozzá, csak meglegyen, akár az ördög pincéjéből hozza, nem bánom.“

„Merészen volt mondva, derék kapitány“, válaszolt a vak ember. „Ugy volt mondva, hogy akár az Inas Dicskoszorújában olvasom. Haha! Az ördög pincéjéből! Felséges tréfa. A kapitány tréfál. Hahaha.“

„Majd mondok magának valamit barátocskám“, szólott Tappertit, szemével kísérve a gazdát, ki egy szekrényhez lépett s abból egy palackot s poharat oly gondatlanul vett elő, mintha vak se volna. „Ha lármát csap, azon fölfedezést fogja tehetni, hogy a kapitány nem tréfál. Jegyezze meg ezt.“

„Rám szögezte szemét“, kiálta Stagg, visszatértében hirtelen megállva és úgy téve, mintha a palackkal arcát védelmezné. „Érzem a szemét, bár nem láthatom. Vedd le rólam kapitány, mert úgy szurdál, mint a furó.“

Mr. Tappertit mordan mosolygott a társra s még egy szemcsavar-féle pillantásban részesíté a vakot, melynek hatása alatt ez nagy kinokat és gyötrelmeket szenvedett, aztán lágyabb hangon magához szólítá s tudtára adá, hogy fogja be száját.

„Engedelmeskedem kapitány“, szólott Stagg, közelítve s egy billikomot megtöltve, anélkül hogy egyetlen cseppet is kiöntene, mit akképen eszközölt, hogy kis ujját a kehely széléhez tartá s az öntést azonnal félbehagyá, mihelyt nedvesnek érzé. „Igyál, derék vezető. Halál a mesterekre, éljenek az inasok, szerelem a szép hölgyeknek. Igyál vitéz generális és hevítsd föl bátor szívedet.“

Mr. Tappertit a kinyujtott kézről kegyesen elfogadá a poharat. Stagg pedig féltérdre ereszkedvén, alázatos bámulással cirogatá Tappertit combjait.

„Csak szemem volna“, kiálta fel, „látni kapitányom arányos testalkatát. Csak szemem volna, hogy nézhetném az ikrák e remek ikreit, a családi élet e békebontóit.“

„Eredj!“ szólott Tappertit, kedvenctagjaira alátekintvén. „Takarodjál Stagg.“

„Ha ezek után a magaméihoz nyulok“, kiálta a gazda, combjait szemrehányólag veregetve, „gyülölnöm

kell őket. Hasonlattal élve, csak falábak, ha vitéz kapitányom minta-ikrái mellé állítom.“

„A maga lába?“ tört ki Tappertit. „A bizony! Ne említse e becses fogpiszkálókát az enyéimmal egy szuszszanatra. Az már mégis sok volna. Nesze, itt a pohár, Benjamin. Előre, dologra!“

E szavak után újra összefonta karjait s homlokát komor fenséggel redőzve, társával a pince tulsó végének egy kis ajtaján eltávozott, Staggot gondolatai társaságában magára hagyván.

A fűrészporról behintett s homályosan világított boltozat, melybe értek, az elhagyott pincehelyiség azon hely közé esett, melyben a tekézők játékkal tölték idejüket. Ezt a hallhatóbbá vált zaj s beszéd lármája árulá el, mely azonban a hosszú társ egy jelére hirtelen elhallgatott s halálos csönddé vált. Az említett fiatal ember egy kis faliszekrényhez lépett s onnan egy combszárral tért vissza, mely egykor ép oly hosszú egyéniséggé lehetett. Azt Tappertit kezébe nyomá, ki jogarul és varázsbotul elfogadá. Derelyle kalapját dacosan szemére vágva egy nagy asztalra hágott, melyen egy halálfőkkel kellemesen fölékitett dísz-szék a vezér elfogadására készen állott.

Mihelyt ülését elfoglalá, megjelent egy másik fiatal ember, hóna alatt egy nagy, csatos könyvvvel s mély bók után könyvét a hosszú társnak kézbesítvén, az asztalhoz lépett, háttal neki támaszkodott s ott álla, mint egy második Atlasz. A hosszú társ pedig az asztalra mászva, méltóságos teketóriával helyet foglalt egy a Tappertiténél alacsonyabb széken, — a könyvet a néma társ vállaira tévé oly komolyan, mintha az csak egy író-polc volna, s készen tartá magát egy hasonló nagyságu tollal jegyzeteket tenni benne.

A hosszú társ ez előkészületeinek végére érvén — Tappertitra tekintett, mire ez a csonttal kilenc ütést tön a halálfők egyikén. A kilencedik ütésre a tekéző helynek ajtajából egy harmadik ifju lépett be s mélyen bókoltva — parancskészen állott.

„Inas!” kiálta a hatalmas kapitány. „Ki vár odakünn?”

Az inas azt felelte, hogy odakünn egy idegen várakozik, ki fölvétetni kíván az Inasi lovagok titkos társulatába s szabadon osztozni velők annak jogaiban, kiváltságaiban és szabadságaiban. Tappertit megsuhogtatván ismét a csontot, a másik halálfőt becsületesen orron kollintá és szóval mondá: „Bocsássák be!” E borzasztó szavakra az inas bókolt s visszavonúlt.

Csakhamar ugyanazon ajtón két más inas jelent meg, középtűt egy bekötött szemű harmadikat kísérve, ki zacskó-parókát hordott, csipejében viseltes kabátot, mely ernyedt borítás-zsinorral volt felcifrázva. Vala pedig ezenkívül még karddal övezve, a társulat alapszabályai értelmében, melyek a jelöltek bevezetésekor e dísz-öltözetet követelék. Az öltözet nagyobb illendőség kedvéért, folytonosan levendula-vizzel locsoltatott. Az ujonc vezetőinek egyike egy rozsdás koha-puskát tartott fülének szögezve, míg a másik egy igen ócska karddal a társulat képzelt sértőit jártában fölötte vérszomjasan össze-vissza aprítgatá.

A néma csoport közeledtével Tappertit jobban szemére huzta fővegét. Az ujonc aztán mellére rakta kezét s bókolt. Midőn már magát eléggé megalázta, a kapitány parancsára a szemkötő eltávolíttatott s Tappertit őt keményen szemügyre kezdé venni.

„Hah!” kiálta fel a kapitány ez istenitélet végeztével. „Folytassátok!”

A hosszú társ olvasni kezde — amint következik:
„Mark Gilbert, 19 éves. Inas Curzon Tamás harisnya-
kötőnél, Arany Gyapjú, Aldgate. Szereti Curzon lányát.
Nem képes megmondani, vajjon Curzon lánya viszont-
szereti-e. Valószínűnek tartja. Curzon mult kedden fülét
megcibálta.“

„Hogyan?“ kiálta felfortyanva a kapitány.

„Kegyes engedelmével azért, mert a lányára néz-
tem“, szól az ujonc.

„Irja fel Curzont vádlottul“, szól a kapitány. „A
Curzon név elé fekete kereszt rakandó.“

„Ó kérem, még ez nem minden“, mond az ujonc,
„van ennél rosszabb is. Inasát lusta kutyanak hívja s
lefogja sörét, ha nem dolgozik inye szerint. Mig ő maga
Cheshire sajtot eszik, nekem hollandit ad s vasárnapi
kimenőt havonként csak egyet enged.“

„Ez iszonyu eset“, mond Tappertit méltósággal.
„Tétessék két fekete kereszt a Curzon névhez.“

„Ha a társaság“, szól az ujonc, egy rossz kinézésű,
félszeg, kaszalábu fickó, két beesett szemmel, melyek egy-
máshoz végtelen közel estek, „ha a társaság föl akarná
pörkölni házát — mert ő nincs biztosítva — vagy el
akarná őt dögönyözni, mikor éjjel clubjából haza megy,
vagy segélyemre lenne, hogy leányát elraboljam s a
Fleet-ben elvegyem, akár megegyezik, akár nem —“

Mr. Tappertit iszonyatos parancsbotját megsuhog-
tatá, mintegy intésül, hogy félbe ne szakítsa s aztán há-
rom keresztet rakatott a Curzon név mellé.

„Ez pedig jelent tökéletes és irtózatoss boszut“,
tevé hozzá kegyes magyarázatul. „Inas, szereted-e az
alkotmányt?“

Az inas, kit e kérdésre nézve kísérői a szükséges
utbaigazitásokkal elláttak — felelé: „Szeretem.“

„Az egyházat, államot, minden fennállót — a mesterek kivételével?“ folytató a kapitány.

„Szeretem“, ismétlé az ujonc.

Ezek után alázatosan meghallgatá a kapitányt, ki egy ily alkalmakra készített beszédben közlé vele, hogy ugyanazon alkotmány alatt (mely valahol valamely vas-ládában őriztetik, noha biztosan nem tudni hol, különben még fáradságot vett volna magának, azt másolatban megszerezni) — az inasok jog szerint sok ünneppel birtak, az emberek koponyáit tucatszámra beverdesték, mestereikkel dacoltak, sőt néhány dicsteljes utcai öldöklést is míveltek. E szabadalmakat idők folytán lassankint elraborták tőlök, amennyiben mai napság hasonló nemes törekvések korlátoztatnak. Azon lealacsonyító kötelékek, melyekbe szorítják, kétségtelenül a kor újító szelleméből eredtek, miért is összeálltak vállvetve ellenezni minden változást, kivéve, ha ama régi jó, angol szokásokat céloznák föléleszteni, melyekért élni, halni akarnak. Miután e hátrálás bölcsességét amaz éleselmű halfajtának, a ráknak képével, valamint a szamár s öszvér gyakori példájával beigazolta volna, áttért a társulás véghasznaira, melyek röviden összefoglalva állanak a következőkből, u. m. boszút állani zsarnok mestereiken, kiknek gyalázatos s kiállhatlan elnyomó rendszerén egy inas sem kételkedhetik, aztán meg a régi szabadságok és ünnepek visszaállítása. Noha a társulat e célok egyikére sem ért még meg, lévén ők mindegykéig csak huszan, mindamellett kötelezik magukat szükség esetén tűzzel vassal keresztül vinni mindent. Aztán megmagyarázta azon esküt, melyet egy nemes társulat e kicsiny maradékának minden tagja letett, s melyet szörnyűségesen borzasztónak és súlyosnak rajzolt, miután azon kötelezettséggel jár, hogy a kapitány parancsára a lordmayornak, palloshordó-

nak és káplánnak is ellenszegülni, a sheriffek tekintélyével dacolni, az aldermannok székét semmibe sem venni, de, ha idő folytán az inasok általános lázadása megtörténne, Temple Bart semmiesetre sem bántani, miután ez szigorúan alkotmányos s mindig tiszteletet igényelhet. Tappertit e különböző pontokat nagy erővel és szónoki ügyességgel fejtegette s azonkívül még tudtára adá az ujoncnak, hogy e társaság eszméje az ő termékeny lelkében fogamzott meg, melyet az igazságtalanság és gyalázat élénk érzete ösztökölt. Végül pedig kérdezé, van-e az ujoncnak elég léleknagysága, magát mindezen kötelezettségeknek alávetni, vagy vissza akar lépni, míg ezt teheti.

Az ujonc válaszul adá, hogy kész esküt tenni, még ha megfúlna is tőle, mi sok jelentős körülménnyel kísértetett, melyek közt a két koponya kivilágítása gertyavéggel s a csont suhogtatása különösen említésre méltók. Járultak még ehez a puskával és karddal való különféle gyakorlatok s künnálló inasok gyászos nyöszörgése. Mindezen sötét és förtelmes szertartások befejeztével, az asztalt eltolták, a jogar rendes szekrényében felakasztatott, a dísz-széket láb alól eltették, a három pince-hely közt az összeköttetést helyre állíták s az Inasi lovagok mulatságnak adák magukat.

Tappertit azonban, kinek lelke a köznapiságon fölül tudott emelkedni, s ki tekintélyének megóvásaért csak ritkán mulatozhatott, egy padra heveredett oly emberként, kit méltóságának terhe elnyomott. Közömbösen nézte a tekét, kártyát és kockát, és csupán a lakatos lányára gondolt s azon elfajult, elalacsonyult napokra, melyekben születnie kelle.

„Az én jeles kapitányom nem játszik, nem énekel, nem táncol“, szólta a gazda melléje telepedve. „Igyék hát vitéz vezér!“

Tappertit az oda nyújtott poharat fenékgig ürité, aztán zsebre rakva kezeit, mogorván járt-kelt a tekézők közt, mialatt követői — ily hatással bírnak fensőbb szellemek! — néma tisztelettel vékony lábszárai iránt, viszatarták a gyors golyókat.

„Miért nem születtem kalóznak, tengeri rablónak, zsványnak, nemeslelkű szegény legénynek vagy hazafinak! — hisz mindez végre is egyre megy —“ hánytorgatá magában Tappertit, a kilenc teke közt bolyongván. — „Helyemen lettem volna. Hanem ilyen becstelen, a világtól nem ismert létet folytatni... türelem! Még felvirad nekem is. Lelkemben egy hang nagyságomat jósolja. A legközelebbi napok valamelyikén ki fogok törni s ha kitörtem, mily hatalom tarthat vissza? E gondolatól fejembe száll a lélek. Több italt ide.“

„Hol van az ujonc“, folytatá Tappertit, nem ugyan dördülékenyen, mert igazán szólva, hangja inkább rekedt és hortyogós volt, hanem mindamellett nagy nyomattal.

„Itt van, vitéz kapitány“, szólta Stagg. „Érzem, hogy egy idegen áll mellettem.“

„Birja-e lakása utcai ajtajának kulcsát viasznyomatban?“ szólta Tappertit a kijelölt helyre tekintve, hol valóban az ujonc állott, már most rendes ruházatában.

A hosszú társ megelőzte a választ, levevén a lenyomatot azon polcról, hova tette volt.

„Jól van“, szólta Tappertit, a nyomatot szorgosan vizsgálva, míg körötte mély csönd uralkodott; mert ő az egész társaság számára kulcsokat készített s befolyását tán e közönséges s méltatlan körülménynek köszön-

heté, hiszen hasonló kicsinyes viszonyoktól függnek sokszor a legszellemesb férfiak is! — „Ez könnyen utánozható. Jöjj ide barátom.“

Az új lovagot magához intvén, egyszersmind zsebre dugta a viasz-mintát.

„Te eszerint mestered leányát szereted?“ szólott miután néhányszor még fel-alá sétált volna.

„Szeretem“, mond az ujonc. „Hanem a tisztesség határai közt. Nem bolondság ez uram.“

„Van —“ válaszolt Tappertit, az ujoncot kezefején megfogván s oly tekintettel, melyben halálos gyűlölség lett volna kifejezve, ha egy véletlen csuklás közbe nem vegyül, „van-e vetélytársad?“

„Nem tudok róla“, szólott az inas.

„De ha volna —“, viszonzá Tappertit, „mit tennél vele?“

Az inas förtelmes pofát csapott és ökleit összeszorította.

„Elég“, mond Tappertit mohón, „mi értjük egymást. Vigyáznak ránk. Köszönöm.“

E szavakkal eltávolította magától. Aztán félre szólítván a hosszú társat, néhány lázas lépés után, meghagyta neki, irjon s ragaszszon a falra menten egy hirdetést, mely szerint Chigwelli származásu, bizonyos Willet József (közönségesen Joe néven ismeretes) proscribáltatik, tiltatván egyuttal minden lovagoknak őt segíteni, bármivel ellátni vagy vele bárminemüképen közlekedni, sőt felhíván őket — kizárás terhe alatt — hogy nevezett Józsefet mindenképen bántsák, boszantsák, ártalmára legyenek, bizgassák, vele kikössenek bárhol s bármiképen — ha egyikök vele találkoznék.

Ez erélyes eljárással megkönnyítvén lelkét, megtisztelte társaságával az asztalt s fokenként belehevül-

vén, végre képes volt elvállalni az elnökölést, és egy dallal bájolni el a társaságot. Jókedve oly magasra hágott, hogy késznek nyilatkozott, társainak egyet sipolni, mit egy lángelmű tag hegedűkíséréte mellett oly meglepő ügyességgel és előadási tökélylyel vitt végbe, hogy a hallgatóság nem győzte bámulatát elég lelkesen kifejezni, s a gazda könnyű szemmel váltig erősíté, miszerint vak-ságát sohasem érezte úgy, mint e pillanatban.

A gazda eltávozván — talán hogy titokban kisírja magát — egy idő múlva azon értesítéssel tért vissza, hogy virradtig már csak egy óra s a barbican kakashok már úgy kukorékolnak, mintha bőrükben állana. Ez értesítés folytán az Inasi lovagok gyorsan felcihelődtek, sorfalat képeztek, egyenként elléptettek, s a legnagyobb hamarsággal különböző lakásaik irányában szétoztlottak, vezéröket hagyván utolsónak a rácsozatnál.

„Jó éjt, nemes kapitány“, sugá a vak, a rácst nyitva tartván, hogy Simon rajta távozhassék. „Ég vele, jeles vezér. Isten vezéreljen, dicső parancsnok. Szerencse kövessen sok — — te elbizott, hencegő, üresfejű, kacsalábu pimasz.“

E bucsuszavak után, melyeket, midőn a távozó léptei elhangozván, a rácst újra becsukta, teljes hidegvérrel ejtett, leszállott a lépcsőkön, a kis katlan alatt tüzet gyújtott s minden segély nélkül napi munkájának előkészületeihez fogott. Állott pedig ez a napi munka abból, hogy fenn az udvaron egy pennyért levest és fűszeres puddingokat árult, melyeket aféle hulladékokból kotyvasztott össze, minőket esténként kalongyaszámra csekély áron kapni Fleet Market-en. Vevőit csupán terjedt ismeretsegeinek köszönheté, miután az udvar sem átjáró, sem egyáltalán oly hely nem volt, hova emberek friss levegőre mennek, vagy melyet kellemes sétahelyül választanának.

Kilencedik fejezet.

Krónikásoknak szabadságukban áll, belépni ahova tetszik, járni-kelni kulcslyukon át, szél hátán lovagolni és szárnyalásukban fenn és alant minden távol-, idő- és helybeli akadályt legyőzni. Háromszor áldott e körülmény, miután ez képesít minket követnünk Miggs lány-asszonyt, a férfi-nem gyűlölőjét, szobájának szentélyébe s az egész éj szomorú óráit édes társaságában tölthetni.

Miss Miggs, urnőjét elvégezvén, (mely szólammal segédkezését az öltözködésnél szokta megjelölni) s pompásan elhelyezve látván őt az első emeleti hátsó szoba ágyában, visszavonult pallásszobájába. A lakatos jelenlétében tett nyilatkozata dacára sem volt kedve aludni. Ennélfogva gyertyáját az asztalra tévé s félrehuzván a kis ablak függönyét, szemével elmerülten kóválygott végig a vad éj egén.

Talán szerette volna tudni, mely csillagban leszen jövendő lakása, ha e rövid életet ide lenn megfutotta. Vagy okoskodott, e ragyogó gömbök melyike lehetett Tapper-tit születőhelye. Vagy csodálkozott, miként tekinthetnek alá azon embernek nevezett hitlen teremtésre, anélkül, hogy megbetegedvén, el nem zöldülnek, valamint a vegyész lámpái. Avagy — tán semmi különösről sem gondolkozott. Gondolt légyen bármit, ott ült ő mindaddig, míg figyelmét, mely élénken követett mindent, mi a csába inassal összefüggött, magára voná bizonyos zaj az övével szomszédos — „az ő“ szobájában, azon szobában, hol ő aludt és álmodott, s tán néha róla is álmodék.

Hogy ő most nem aludt, ha csak álmjáró nem volt, az világos volt, mert minduntalan oly valami sikárló hang hatott át, mintha a fehérre meszelt falat gyantá-

rozná. Ezt később az ajtó lágy zöreje követé, mire tolvajlépteinek leggyöngédebb suhanása hallatszott odakünn a folyosón. Ez utóbbi körülmény észlelése folytán Miss Miggs elhalványult s elborzadt, mintha gyanuperbe fogná az inas szándokait s egyszerűen többször felkiálta: „ó, mily égi gondviselés az, hogy én be vagyok zárva“. Kétségtelenül felháborodásából eredt eszmezavara a zár s annak használata közt, mert noha a zár ott volt az ajtón, az becsukva nem volt.

Miggs lányasszony hallérzékei oly élesek lévén, min véralkata, s különben is gyanakvó és mindenbe belekottyanó természettel bírván, a derék hölgy csakhamar tapasztalhatá, hogy a léptek ajtaja mellett elhaladnak s mindenesetre az övétől különböző s egészen más céllal birnak. E felfödözés felindulását növelte s már majdnem rávette, hogy „tolvajt“ és „gyilkost“ kiáltson, amit eddig magába fojtott volt, midőn véletlenül az ablakon kikukkantván, rájött, hogy félelmének kézzelfogható alapja van.

Ehez képest kitekinte s nyakát a lépcső karfája fölé nyujtva, nagy meglepetésére észlelheté Tappertitot, amint egészen felöltözve, a lépcsőkön fokról fokra lelopózott, egyik kezében cipőivel, a másokban egy lámpával. Szemmel követvén őt s maga is valamivel utána osonván, hogy egy közbeeső sarkon jobban megláthassa, csakugyan meglátta, amint fejét a társalgó ajtaján bedugja, nagy sebbel visszakapja és kitelhető sietséggel a lépcsőkön fölfelé irányzott visszavonulásnak adja magát.

„Hó, ebben titoknak kell lenni“, szolt a nő, midőn lelkendezve szobájába ért. „Jó isten, ez alatt valami titoknak kell lappangni.“

Azon kilátás, hogy valamit kisüthet, ébren tartotta volna Miss Miggset, még ha egy font altatót is nyelt volna el. Most újra megneszelé az előbbi lépteket, s bizony

meghallotta volna, ha csak egy tollú sétált volna le láb-hegyen. Ujból kisuhanva, megint az inas ellopózó alakját vette észre. Megint bekukkantott a társalgó ajtaján, csak-hogy most nem vonult vissza, hanem belépett s eltűnt.

Miggs már szobájában volt, Miggs már kidugta fejét az ablakon, hamarább, mint egy öreg úr szempillájával egyet hunyorított volna. Simon kilépett az utcaajtón, gondosan bezárta, térdével megpróbálta s tova billegett, jártában valamit zsebre rakván. E látományra Miggs felkiálta: „jaj, istenem!” aztán: „ó, kegyelmes istenem!” s végre: „ó, irgalmas nagy istenem!” és kezében a gyertyával lement a lépcsőkön, mint ment volt Tappertit. A műhelyben a gyertya a kohon égett s minden azon rendben volt, ahogy Tappertit elhagyta volt.

„Temessenek gyalogosan s ne temessenek kocsin és forgós lovakkal, ha e fickó nem csinált magának kulcsot!” kiálta Miggs. „Ó, az a kis gazember.”

E következtetés érett megfontolás, sok kémkedés és kutatgatás eredménye volt, miben annak emlékezete is támogató, hogy több alkalommal rajta kapta az inast bizonyos rejtelmes foglalkozáson. Nehogy bárkit azon tény, hogy Miggs őt, kire oly jó szemmel nézett, fickónak nevezé, meglepjen, megjegyzendő, miszerint ő következetesen minden 30 éven alóli himnemű kétlábu állatot kölyöknek és gyerekek tekintett, mely tünemény nem rendkívüli a Miggs-féle természeteknél s rendesen kísérelőjeül jelenkezik az ily fékezhetlen és vad erénynek.

Miggs lányasszony egy ideig magában gondolkozott, a műhely ajtaját jól szemügyre vevén, mintha szemével lelke is azon csüggne s aztán egy darab papírt kivevén a fiókból, hosszú tölcserre alakítá át. Ebbe pedig jó adag finom szénport töltött, melylyel az ajtóhoz közeledvén s előtte térdre ereszkedvén, a lyukba igen ügyesen annyit fújt,

amennyi belefért. Miután igen ügyes s szakértő módon szintültig telefujta volna, vihogva visszamászott a lépcsőn.

„Na már most“, szólta Miggs kezét dörzsölve, „hadd lássuk, vajjon szívesen fog-e rólam tudomást venni uraságod? Hihhi. Azt hiszem, más számára is lesz szeme, mint a Dolly nagysám számára. Dolly! soha ilyen elbizott macskapofát!“

E bírálat után helyeslőleg pislogott kis tükrébe, mintegy mondandó, hogy rá bizony senki sem foghatna ilyet, ami csakugyan úgy is volt, mert Miggs lányasszony szépségének stylja azon fajtához tartozott, melyet maga Mr. Tappertit nem ügyetlenül „aszalósnak“ nevezett.

„Ma éjjel már nem fekszem le“, szólta Miggs, egy kendőbe takarózva s két széket állítva az ablakhoz, melyek egyikén elterülve, lábát a másikra raká: „mig te haza nem jöttél drágalátos. Nem feküdném le“, tevé hozzá álnokul, „negyvenöt fontért sem.“

S arcán a kifejezés legellentétesb alkatrészeivel, úgy-mint gonoszszággal, ravaszsággal, gunyorral, diadallal s türelmes várakozással, melyek physiognomikus puncscsá voltak benne össze-vissza keverve, Miggs lányasszony neki tűrközött a várakozásnak és fülelésnek, valamely szép sphynx módjára, ki tört állita ki s most egy jó husos fiatal utasból kerülendő falatra leselkedik.

A legnagyobb nyugalommal ült ott virradtig. Végre — épen pitymallatkor, léptek zaja hallszott az utcáról, mire csakhamar hallhatá, hogyan áll meg Tappertit az ajtó előtt. Aztán észlelhette, hogyan próbálkozik a kulccsal a záron — hogy fúj bele — hogyan veregeti ki belőle a legközelebbi cölöpön a szénport — hogyan vizsgálja kulcsát a lámpa alatt — miként piszmog apró piszkafákkal a zárban — miképen néz a kulcslyukba elsőbben fél-szemmel, aztán a másikkal — miként próbálja újra a

kulcsot — hogy nem tudta ráfordítani, sőt mi sokkal rosszabb, nem tudja kikapni — minek folytán meghajlítá — de most még kevesebb hajlandóságot mutatott a kijövetelre — mikor meg jót rántott s lóditott rajta, oly gyorsan kipattant, hogy hátra tántorodott tőle — kezdte azután az ajtót pökdösni — rázogatni — végre homlokára csapott s kétségbeesve ült a lépcsőre.

E válság bekövetkeztével Miggs lányasszony úgy tőn, mintha álmából riadt volna föl és segítségül az ablakpárkányra kapaszkodnék, aztán éji süvegét kidugta s elhaló hangon kérde, mi baj.

Mr. Tappertit „csitt“-et kiálta s az utcára hátrálván, titoktartásra s hallgatásra kérte a legőrültebb mozdulatokkal.

„Csak egyet kérdek“, szolt Miggs, „rablók vannak lenn?“

„Dehogy — dehogy!“ mond Tappertit.

„Akkor hát tűz van!“ viszonzá Miggs még elhalóban. „Hol ég? Tudom, e szoba közelében. Lelkem tiszta s inkább meghalok, semhogy létrán mennék le. Csak arra kérem, adják át üdvözetemet férjes nővéremnek, az Arany Oroszlány udvarban, 27. szám, az ajtó mellett jobbra, második csöngetyü.“

„Miggs“, kiálta Tappertit, „nem ismer rám? Sim — én vagyok Sim.“

„Tud ön valamit róla?“ felel Miggs kéztördelve, „tán veszélyben forog? Füst és lángok között van-e? Ó, istenem, istenem.“

„Ej, hisz itt vagyok — itt“, mond Tappertit, mellet öklelvén. „Nem lát engem? Jaj, milyen bolond maga, Miggs.“

„Itt van“, szól Miggs, a bókra csöppet sem hajtva. „Ej — ön itt van — szent atyám! Mit jelentsen ez? Ha tán az asszonyság tetszenék —“

„Dehogy tetszik!“ kiálta Tappertit lábhegyen állva, mintha ő ezáltal az utcáról közelebb érné Miggs száját a palláson. „Azt ne szólítsa. . . Engedelem nélkül voltam künn, s a zárt valami leli. Jöjjön le és nyissa ki a műhely ablakát, hogy azon bemászhaszam.“

„Nem merek Simmun“, kiálta Miggs — mert eképen ejté ő e keresztény nevet. — „Nem merek, valóban nem. Ön oly jól tudja — mint akárki, mily különös vagyok. Hogy mennék le éjnek idején, mikor az egész ház álomban ring és homályba van leplezve?“ Elhallgatott és elborzadt, mert szerénysége mindennek már csak elgondolásától is megnáthásult.

„De Miggs“, kiált Tappertit a lámpa alól, hogy a lányasszony szemét láthassa. „Angyali Miggssem —“

Miggs könnyedén felsikolta.

„— Kit én úgy szeretek, s a kin eszem untalan áll —“ folytatá Tappertit, s lehetlen leírni, mily hasznát tudta venni szemének, mikor ezt mondá — „tegye meg kedvemért, tegye meg.“

„Ó, Simmun“, kiálta Miggs, „ez már a soknál is több. Tudom, ha lemegyek, ön — ön és“

„Mit — én mindenem?“ szólt Tappertit.

„Ön meg fog csókolni“, válaszolt Miggs ábrándosan, „vagy más valami borzasztóságot mivelhet. Jól tudom, hogy azt fogja tenni.“

„Esküszöm, nem teszek semmit“, szólt Tappertit észrevehető komolysággal. „Lelkemre, nem én. Már napallik s az őr fölkelt. Angyali Miggs! Csak jöjjön s nyissa ki az ablakot, hitemre, igazán ígérem, hogy nem teszek semmit!“

Miss Miggs, kinek gyöngéd szive meg vala illetődve, nem várta be az esküt (jól tudván, mily erős a kisértés s attól tartván, hogy esküjét szeghetné), hanem könnyedén letipegett a lépcsőkön és sajátkezüleg félretolá a műhely ablakának rozsdás reteszeit. Midőn pedig a bolygó inas egyszer benn volt, bágyadtan csak e pár szót rebegheté: „Simmun, meg van mentve“, s női természetének engedve, azonnal eszméletét veszté.

„Tudtam, hogy megpuhitom“, mond Sim, e körülmény miatt némi zavarban. „Bizonyos valék benne, hogy ez lesz a vége, hanem mihez fogtam volna? Ha oda nem vágok neki, le nem jön. Ide jöjjön. Csak egy percig maradjon talpon Miggs. Jaj, de síkos egy teremtés, az ember azt se tudja, hol fogja meg. Csak egy percig ne dőljön el, Miggs, csak egy percig.“

Ámde Miggs lányasszony süket vala mindezen könyörgeések ellenében, s azért Tappertit, mig az ablakot bezárta, a falnak támasztá őt, mint ahogy egy botot vagy napernyőt szokás a szögletbe tenni. Ennek végeztével átkarolta s nagy nehézséggel — mi részint a nő nagyságából s a férfi kicsinységéből, részint azon általa imént megjegyzett sajátságos physikai alkatából származott — a lépcsőkön felcipelte, hol őt szobájában az előbbi botvagy napernyőmódon ismét a falnak támasztván — magára hagyá, hogy magát kipihenje.

„Legyen akármily hideg“, monda Miggs lányasszony magához térve, mihelyt egyedül volt. „De én titkát birom s ő most nem állhat ellen, nem állhatna, még ha husz Simmun is szállt volna belé.“

Tizedik fejezet.

Azon — tavasszal közönséges napok egyikén, midőn az év ifjontiségében oly csapodár lévén, mint minden megteremtett dolog, még habozik, hátra forduljon-e a tél felé vagy előre a nyárnak s határozatlanságában hol egyikhez, hol másikhoz, hol mindkettőhöz hajlik — a verőfényben a nyárral csókolózkodván, az árnyékon meg a télhez szítván — röviden szólva, azon reggelek egyikén, mikor egy óra kurta folyása alatt az időjárás hideg is, meleg is, száraz is, nedves is, verőfényes és borongós, szomorú és víg, hervadó és kikelő, ekkor történt, hogy a rézkatlan előtt elszunyókált Willet Johnt lódobogás rezzenté föl, mire az ablakon kitekintvén, egy jókinézésű utast vőn észre, ki a Májusfa ajtajánál állítá meg paripáját.

Nem afféle szélcsap fiatal ember volt, ki egy pohár forró sört kér s úgy viseli magát, mintha egy lajt bort rendelt volna. Nem is oly vakmerő ifjú hencegő, ki még a mérőbe is — ez ünnepies szentélybe — betolakodik és az öreg John vállára csapva azt kérdezi, nincs-e csinos lány a háznál, meg hogy hova dugta a takaros szobaleányokat, meg ezer más ilyen orcátlanságot. Nem is oly jókedvű cimborá, ki csizmájáról a sarat a kandalló rostélyán tisztogatja s a pököládát illetőleg nem fölötte válogatós. Sem oly lelkiösmeretlen vendég, ki lehetlen nagyságu szeleteket követel s hallatlan! a besóttat rádásnak veszi. Ezek közül egyik sem volt, hanem volt egy megülledett, komoly és békés úr, ki az élet delén ugyan túlkalandozott, de mindamellet magatartásában még pöckös s oly nyúlánk volt, akár egy agár. Erős, barna lovát jól megülte s oly kellemesen, hogy a tapasztalt lovas mindjárt kilátszott belőle, szerszáma pedig szép

s választékos volt, minden akkor divatos sallang nélkül. Lovagló öltönye kissé rikitóbb zöld, mint amilyen egy korabeli úr ízlésétől várható volt, fején kis fekete bársony sapkát viselt, zsebei s hajtókái pedig cifra boritással voltak diszítve. Finom fehérmemüje kezefején és nyakán gazdagon himzett s kiváló tisztaságú. Noha az utközben fölszedett csata után ítélve, Londonból látszott jönni, lova oly sima és hideg, mint vasszürke vendéghaja és varkocsa. Az embernek, a lónak sem görbült meg egyetlen hajaszála s leszámítva sáros ruhaszéleit és kamásliját, akárki azt gondolta volna, hogy ez úr, viruló arcával, fehér fogaival, rendes öltözkéivel s hideg nyugalomával épen most öltözködött fel kényelmesen, hogy a vén Willet John kapujában magát lóháton leföstesse.

Nem kell egyébiránt föltenni, hogy John e jellemző tulajdonokat másképen, mint csak igen fokoatosan fogta volna fel, vagy hogy egyszerre egy fél észrevételnél többet tett volna s azt is csak komoly meggondolkozás után. Ha rögtöni kérdezősködések vagy parancsok zavarják, két hét előtt okvetlenül rá nem jön mindarra, ami itt leírva van. Történetesen azonban az öreg úr figyelmét annyira magára vonta az ódon ház, vagy talán a körulte szállongó s bókoló kövér galambok vagy a szálas májusfa, melynek tetős tetején egy meglehet 15 év óta szolgálaton kívül levő szélkakas, a maga csikorgó zenéjével forgott, hogy biz ő egy darabig szóttanul csak körütekintgált. Azért John a kantárt kezében tartva, nagy szemét a lovasra függesztheté s mert gondolatait egyeben ugysem jártathatá, ez észrevételek nehányát megteheté magában, mire az utas szóval fordult hozzá.

„Furcsa hely!“ szólt az úr — s szava is oly gazdagon hangzék, mint ruhája. „Ön itt a gazda?“

„Szolgálatára uram“, válaszolt John Willet.

„Azt hiszem, adhat lovamnak jó istállót, nekem meg mielőbb valami falatozni valót? Erre nézve én nem vagyok finnyás, csak tisztán találják. Azonkívül még egy tisztességes szobára lesz szükségem, miben úgy látom — itt nincs hiány“, szólt az idegen, szemét újból a házon jártatva.

„Mindent kaphat uram, ami tetszik“, viszonzá John meglepő készséggel.

„Én kevéssel is beelégszem“, válaszolt az idegen mosolyogva, „különben, barátom, nem könnyű szerrel váltaná be ígéretét.“ E szavak után az ajtó előtt álló tönk segélyével egy perc alatt leszállott.

„Hej! te — Hugh!“ ordítá John. „Bocsánat, hogy a pitvarban hagyom uraságodat állani, de fiam dologban: a városba ment s miután a fiú — amint mondhatom — bizonyos tekintetben hasznomra van, érzem a hiányát. Hugh! szörnyen lusta, csavargó fickó ez uram — félci-gány, azt hiszem — nyaranta a napon alszik, telente a szalmában uram — Hugh! — Uram fia! miatta itt kell állatnom az urat — !Hugh! Csak már elpatkolt volna ez a kötnivaló — engem ugyse, lelkemből kívánom.“

„Az bizony meg lehet“, mond a másik. „Ha életben volna, eddig már meghallotta volna.“

„Ha rávirad a heverés órája, kétségbeejtőleg mély álma van“, mond zavarral a fogadós, „ágyút süthetne el a füle mellett, arra sem ébredne — nem az — uram.“

A vendég észrevétel nélkül hagyá az álomkórás ez új gyógyszerét s élesztő recipét, hanem hátrakulcsolt karokkal állt a pitvarban s úgy látszott, mintha mulatna a vén John-on, ki a kantárszárral kezében, erősen hányatott azon kétség közt, vajjon végzetére

bizza-e az állatot vagy a nappali szobába vezesse s rázárja az ajtót addig, míg az urat künn várátá.

„Pellengérre állítom e kölyköt, no, végre itt van“, kiálta John bujának tetős tetejében. „Hát nem hallottad hangomat cudar?“

Az alak, kihez e kérdés intézve volt, nem felelt, hanem kezét a nyeregbe tévén, egy szökéssel rajta termett, a ló fejét az istállónak fordítá s azonnal eltűnt.

„Ha nem alszik, eléggé gyors“, mond a vendég.

„Eléggé gyors“, felelt John, szemét azon helyre függesztvén, melyen a ló állott, mintha még sem értené, hova lett. „Felolvad — azt hiszem. Ugy vagyok vele, mint egy dérpihével. Ránézek s még itt van. Mire még egyszer ránéztem, már nincs itt.“

További szóboóság hiján beszédét e fokozással végezvén, melylyel tulajdonképen szolgálja egész életének s jellemének hosszas magyarázatát kívánta adni, aztán a széles, omlatag lépcsőn át a Májusfa legjobb szobájába vezeté vendégét a fogadás.

Ez valóban eléggé téres volt, mert a házat egész mélységében átszelé s azonkívül még mindkét végén egy-egy erkélyablakkal birt, mely nagyságra némely ujkori szobával a versenyt kiállotta. Ezekben még voltak festett üveg-fiókok, nagyobb részben töröttek és tódottakfódottak, de címer-darabokkal ékeskedők, melyek világosan bizonyíták, hogy az egykori tulajdonos még a világosságot is szolgálatába fogadta s magát a napot is hizelgői sorába fogá, meghagyván neki ha szobájába süttött, régi családjának jelvényeit önteni el sugarával s új szín- és fénypompát kölcsönözni azon döllyfös jelvényektől.

Hanem ez régen volt már s mai napság minden pici sugár jött ment tetszése szerint, nem mondván egye-

bet a tiszta, puszta és átlátszó igazságnál. Noha a vendéglő legjobb szobája volt, a hanyatló nagyság mélasága vonult el rajta és épen tágassága miatt nem volt eléggé lakályos. Gazdag, suhogó függönyök lengtek egykor a falakon s ami több, az ifjúság s szépség ruhái suhogtak itt, szép szemek lángjai, túlragyogván csillárokat s ékköveket; kedves nyelvek hangjai és zene, és női lábak lépteit töltötték el egykor a termet gyönyörrel. Hanem azok oda voltak s oda velők a hajdani vígság. Nem volt ez többé otthona senkinek, gyermekek nem születtek s neveltettek födele alatt, a kandalló kelendővé lőn — olyasmivé, amit adni és venni szokás, valóságos örömlány. Akár meghalt valaki, akár mellette állt, akár ott hagyta, mindig ugyanaz maradt, senkit sem nélkülözött, senkiről sem gondoskodék, egyaránt osztogatá meleg mosolyát mindenkinek. Az úristen legyen irgalmas azon férfinak, kinek szíve világeletében úgy megváltozik, mint egy régi ház, mikor vendéglővé lesz!

Senki sem vett magának fáradságot ezt a hűvös ürt butorral betölteni, csak a tágas kandalló előtt települt egy négyszögű szőnyegen végig egy székekből s asztalból álló gyarmat, oldalt egy kísérteties spanyol fallal, melyről képzelhetlen alakok vigyorogtak alá. A tűzhelyen felkalongyált rőzsét sajátkezüleg alágyujtván, — visszavonúlt az öreg John, a szakácsnéval tanácsot tartandó az idegen mikénti ellátása végett. Ezalatt a vendég nem találván különösb kellemességet a nehezen gyulófán, a távolabbi ablak egyik fiókját kinyitá s a hideg márciusi nap bágyadt sugarain gyönyörködött.

Itt-ott elhagyta az ablakot, hogy a bisergő fát feltekálja s a vízhangzó szobában föl-alá járkáljon, midőn pedig a tűz lobbot vetett, bezárta az ablakot s a legké-

nyelmesb széket a meleg zugolyba tolva, megkiáltá Willet Johnt.

„Sir“, mond John.

Tollat, tintát, papírt kért. A magas kandallópárkányon állott egy ócska tintatartó, mely mindháromért porlepett kárpótlást nyujta. Mindezt a vendég elé helyezvén, a fogadás távozóban volt, midőn az idegen maradásra inté.

„Közel ide egy ház van, mely Nyúlsövénynek neveztetik — nemde?“ szólt a vendég, miután néhány sort írt volna.

A vendég ezt oly ember hangján mondván, mint ki a tényt ismeri s a kérdést csak mellékesen veti oda, John megelégedett fejének egy igenlő bólintásával. Együttal egyik kezét kihuzta zsebéből, bele köhintett s visszaszadugta.

„Ezt a levelkét“, mond a vendég, a beírott papírra tekintve s azt összehajtva, „azonnal kérem odaküldetni s választ hozni rá. Van itt valaki üzenethordónak?“

John körülbelül egy pillanatig elgondolkozott, aztán igent mondott.

„Hadd lám azt az embert“, szólt a vendég.

Ez némileg kellemetlen volt, mert Joe távol levén, s Hugh a barna mén tisztogatásával foglalkozván, ő Barnabyt jelölte ki küldöttül, ki kódorgásai egyikén épen most érkezett meg s kész volt akárhová menni, mihelyt azon meggyőződésben élhetett, hogy őt valami igazándi és komoly ügyben használják.

„Az igazat szólván“, mond John hosszabb szünet után, „az az ember, ki leggyorsabb volna, mint mondani szokás, a természetnek — gyermeke, aki bár nagyon szerény s oly megbízható — akár a posta — mégsem

jó vele beszédesnek lenni, mert kissé rendetlen a felső condignációban.

„Csak nem — hogy is hívják — csak nem Barnabyt érti?” mond a vendég szemét Johnra emelve.

„Vagy igen”, felelt a fogadós, arcán a meglepetés világos kinyomatával

„Hogy jött az ide?” tudakolá a vendég, székében hátra támaszkodván s ugyanazon behizelgő hangon, melyen mindig szólott s ugyanazon lágy, udvarias, változhatlan mosolylyal. „Az este még Londonban láttam.”

„Ő mindig barangol, ma itt van, holnap ott”, válaszolt a vén John, kitarva a szükséges szünetet, mely alatt a kérdést emlékében felölelé. „Ő néha sétálgat, máskor rohan. Az egész uton végig ismeri mindenki, hébe-korba bricskán jár vagy szekeren, néha napján meg lóháton. Ő jő-megy szélben, esőben, hóban és darában, késő éjjel is. Neki nem árt semmi.”

„Ő gyakran megy a Nyúlsövénybe, nemde?” mond a vendég odavetőleg. „Ugy emlékszem, az anyja tegnap valami effélét említett előttem, hanem én a jó asszonyra nem igen vigyáztam.”

„Igaza van uram”, felelt John, „ő gyakran jár oda. Az édes atyját ott gyilkolták meg.”

„Hallottam”, mond a vendég, zsebéből egy arany fogpiszkálót véve elő, ugyanazon nyájas mosolylyal. „Nagyon kellemetlen körülmény a családra nézve.”

„Csakugyan az”, mond John zavarral, mintha magában homályosan és ködösen sejtené, hogy a kérdés ilyszerű tárgyalása valószínűleg igen hüvös.

„A körülmények egy gyilkosság után”, mond a vendég maga elé — „borzasztólag kellemetlenek lehetnek — annyi háborgatás és zavar — semmi nyugalom — örökös csacsogás egy tárgy felett — örökös futkozás

fel-alá — ki és be — kiállhatlan! Nem óhajtanám, hogy érdekeltjeim közül akárkin essék meg hasonló dolog. — Elkészerithetné az ember egész életét. Mit is akart mondani barátom?“ tev é hozzá Johnhoz fordulva.

„Csak azt, hogy Rudge-né egy kis nyugdíjat húz a családtól, s Barnabynak oly szabad ki- s bejárata van, mint akármely kutyának vagy macskának“, mond John. „Hát el fogja őt uraságod küldeni?“

„Mindenesetre“, viszonzá a vendég. „Mindenesetre ő végezze el. Legyen szives őt ide hozni, hadd kérem meg én, hogy járjon el ügyemben minél hamarább. Ha ellenvetése volna, mondja meg, hogy Chester úr vagyok. Azt hiszem, nevemre emlékezni fog.“

Johnt annyira meglep é látogatójának kiléte, hogy semmiféle meglepetést sem volt képes — akár szemével, akár más módon — kifejezni s a legnyugodtabb és zavartalanabb állapotban távozott. Azonban beszélék, hogy leérvén, tíz percig szakadatlanúl a rézkatlant bámulta s az egész idő alatt nem szűnt meg fejét rázogatni. E hír annyiban a valóság s igazság némi alapjával birhat, amennyiben csakugyan ennyi időnek kelle eltelnie, míg Barnabynal a vendég szobájába visszatért.

„Jer ide fiú“, mond Mr. Chester. „Ismered Haredale Geoffrey urat?“

Barnaby nevetve nézett a fogadósra, mintegy mondván: „Hallod-e?“ John, ki a tisztességtudás e megszegésén igen megbotránkozott, ujjával a maga orrára kop-pintott s fejét korholón rázogatta.

„Ismeri, uram“, mond John Barnabyra haragosan pislogva, „ugy ismeri, mint akármelyikünk.“

„Nincs szerencsém azon urat közelebbről ismerni“, felelt a vendég. „Ön ismerheti. Határozza meg a hasonlatot egyedül az ön ismeretsége után.“

Noha ezt a szokásos szivélylyel s mosolylyal ejté volt, John mégis megorrontá lefőzetését, s annak okozójául Barnabyt tekintvén, föltette magában, hogy a legelső alkalommal hollóját megrugja.

„Add ezt Mr. Haredale saját kezébe“, mond a vendég, ezalatt lepöcsételvén a levelet s magához intve a küldöttet. „Várd be a választ s hozd ide nekem. Ha Haredale úr épen most el volna foglalva, mond meg neki — fogadós! tud-e ő eszében tartani egy üzenetet?“

„Ha kedve van hozzá“, mond a vendéglős. „Azt hiszem, ezt az egyet nem fogja elfelejteni.“

„Honnan tudja ezt?“

John csak Barnabyra mutatott, ki komoly pillantást szögezve a kérdőre, fejét előre hajolva állt — aztán ravaszul bólogatott.

„Ha tehát el volna foglalva“, mond Mr. Chester, „mond meg neki, hogy szívesen várok itt, mig ráér s örülnék őt — ha meg akar látogatni — ma estve bármikor magamnál tisztelhetni. — Legrosszabb esetben kaphatok ágyat, nemde Willet?“

Az öreg John, kinek az e bizalmas megszólításban rejlő személyes észrevételés igen jól esett, egy ravaszdi pillantással ezt felelé: „Azt hiszem, kaphat uram!“ Ezután a dicsérgetés különböző alakjai felett, töprengésnek adta fejét, azon szándékkal, hogy a legalkalmasabbat kikeresendi legjobb ágya minémüségének megjelölésére. E gondolatokat szétverte azon körülmény, hogy Chester úr a levelet Barnabynak kézbesítve, meghagyá neki siessen, amint lehet.

„Siessek?“ felelt Barnaby, az irományt keblébe dugva, „ha sietséget s titkolózást kívánnak látni, ide jöjjenek.“

E szavakkal John Willet méltó ijedelmére, kezét a vendég finom posztó ujjára tevén és lopva a hátsó ablakhoz vezetén.

„Nézzen ide le“, mond lágy hangon, „látja, mint búgnak egymás fülébe s mint ugrálnak és táncolnak, mert el akarják hitetni, hogy mindez csak móka. De mikor azt tudják, hogy senki sem ügyeli meg — lám — megállnak s morognak maguk közt, s azután megint bukducsolnak s hengerkőznek örömükben mindazon gonoszságfelett, melyet kifőztek. Nézzen csak most oda. Hogy bukducsolnak és mártogatnak. S most újra megállnak és súgnak — óvatosan sugdosnak egymás közt — mert nem sejtik, hányszor heverészttem én a fűben s lestem meg őket. Kérdelem hát — mit főznek és sütnék ki ezek? Tudja-e ön azt?“

„Azok csak ruhák“, válaszolt a vendég, „amelyeket mi is viselünk. Kiaggaták a szárító-kötélre s most a szél lengeti.“

„Ruhák!“ visszhangzá Barnaby, mélyen szemébe nézve s aztán gyorsan hátrálva. „Haha! Mennyivel jobb bambának lenni, mint oly okosnak, amilyen ön. Ön nem látja azon árnyalakokat ott, kik hasonlók azokhoz, melyek álomban élnek — ön nem látja. Az ablakfiókok üvegcsomóiban sem lát szemeket, szélviharban nem gyors szellemeket, nem hall hangokat a légből, sem embereket, kik az égen járkálnak — ön mitsem lát. Mégis csak vigabb életet élek én minden okossága dacára. Önök a homály, a sötétség emberei, mi a verőfény emberei vagyunk, haha! Nem cserélek önrel, akármily okos — nem én!“

Aztán kalapját lengetve, elosont.

„Hitemre, különös teremtés!“ mond a vendég, egy szép szelencét húzva ki s egyet szippantva.

„Nincs képzelőtehetsége“, szólta Willet lassan és hosszú megfontolás után, „ez az, amije nincs. Sokszor igyekeztem abból valamit belé csöpögtetni, hanem“ — s ezt bizalmasan tevé hozzá — „ő nem arra való — ez tény.“

Megjegyeznünk, hogy Mr. Chester ez észrevételre mosolygott, fölösleges volna, mert ő mindig megőrzé meggyerő, s kellemes kifejezését. Székét közelebb voná a tűzhöz, mintegy annak jeléül, hogy magára akarna maradni. John pedig — nem lévén semmiféle oka, amiért maradjon, elhagyta a szobát.

John Willet az ebéd elkészülteig igen el vála merülve s ha agyvelője zákányosabb volt, mint egyébkor — talán helyes lesz föltenni, miszerint ez ama gyakrabban alkalmazott fejrázogatástól származott. Köztudomású volt ugyanis az egész környéken, hogy Haredale és Chester urak mélyen meg voltak hasonolva s hogy Chester úr ennek dacára elj t, s mint látszik csupán találkozás céljából, s épen a Májusfát választá találkozó helyül, sőt még küldöttet is meneszte hozzá, oly kátyúk valának, melyekbe John kerékagy g elmerült. Mit volt mit tennie, mint a rézkatlanhoz folyamodnia és Barnaby visszatértét türelemmel bevárni.

Hanem Barnaby késett, mint eddig soha. Az ebéd fel volt találva s el is mult, a tűz újra meg volt rakva, új bor tétetett az asztalra, a tűzhely le volt takarítva, a nap alkonyodott, beállt a szürkület, aztán minden el-sötétült s Barnaby mégsem tért vissza. Noha John Willet nagyban csodálkozott és aggályoskodott, a vendég kereszibe tett lábakkal ült zsöllyéjében, mintha gondolatai oly rendben volának, mint öltözeke, csöndesen, békésen, hidegvérűen, látszólag csak aranyos fogpiszkáló-jával elfoglalva.

„Barnaby késik“, merészkedett John megjegyezni, midőn egy pár vagy három lábnyi magasságú gyertya-tartót tőn az asztalra s a gyertyákat megkoppantá.

„Meglehetősen“, szolt a vendég, borát szürcsölgetve, „de azt hiszem, már nem sokáig maradhat.“

John köhécselve szítogató a tüzet.

„Miután az utak itt — ha fiam balesetéről ítélnétek — nem a legbátorságosabbak“, mond Chester, „és semmi kedvem sincs magamat főbe kollintatni, ami nemcsak alkalmatlan a tett percében, hanem azonfelül nevetséges helyzetbe hoz azokkal szemben, kik fölszednek — azért hát az éjt itt fogom tölteni. Ugy emlékszem, ön mondá, hogy itt ágy is kapható?“

„Oly ágy“, felel John Willet, „minőt akármely nemesi házban is csak elvétve talál. Erős egy ágy, uram. Azt hallám, hogy közel 200 éves. Az ön jeles fia — ki igen szép ifjú úr — hált utoljára benne vagy egy fél év előtt.“

„Lelkemre, ön jól ajálta“, felelt a vendég vállvonva s székét közelebb tolva a tűzhöz. „Lásson utána, Willet úr, hogy kiszellőztessék s gyujtasson be itt azonnal. Ez a ház kissé füledt és nedves.“

John inkább szokásból, minthogy gondolatai jelen lettek volna vagy a meghagyás folytán, felpiszkálta a rözsét s épen el akart távozni, midőn a lépcsőn ugráló léptek zaja hangzott és Barnaby lelkendezve befutott.

„Egy óra mulva nyeregben lesz“, kiálta előre sietve. „Egész nap lóháton volt — az imént jött haza — hanem mihelyt megevett s megivott, nyeregben lesz, hogy kedves barátjával találkozzék.“

„Igy szól az üzenet?“ kérdé a vendég a legkisebb megindulás nélkül vagy legalább annak minden külső jele nélkül.

„Ez, az utolsó szavak kivételével“, válaszolt Barnaby. „Hanem azt alattomban értette, az arcáról láttam.“

„Vedd ezt fáradságodért“, mond a másik, pénzt nyomva Barnaby markába s merőn szemébe tekintve. „Vedd ezt fáradságodért, éleseszü Barnaby.“

„Ez föl lesz osztva Griff közt, köztem és Hugh közt“, felelt Barnaby és tenyerét fölemelvé, hogy helyeslő bólintással a pénzt számlálja. „Griff kap egyet, én kettőt, Hugh hármát. A kutya, a kecske, a macskák — jót állók érte, hamar a nyakára hágunk. Oho! — nézzenek oda, nem látnak maguk okos emberek semmit?“

Hirtelen féltérdre guggolt s figyelmesen nézett a füstre, mely vastag, fekete felhőben kóválygott föl a kürtőn. John Willet, ki hihetőleg az „okos emberek“-féle elnevezést kiválóképen és főleg magára vette, higgatag arckifejezéssel szintén odanézett.

„Nos, hová mennek azok, mikor oly gyorsan felszökdelnek“, kérdé Barnaby, „mi? Miért köti magát egyik a másik sarkához s miért sietnek mindig — miért hányják szememre, ha ezt a dolgos népet veszem mintául? Ott jön még több, aki egymás kabátjába kapaszkodik, s akármily gyorsan mennek, mások nyomukban vannak. Milyen víg tánc ez! Szeretném, ha Grif meg én ily kerekeket tudnánk hányini.“

„Mit hord a hátán, abban a kosárban?“ kérdé a vendég néhány perc múlva, mialatt Barnaby még lejjebb hajolt, hogy a kürtőben magasabbra láthasson s a füstöt komolyan vizsgálhassa.

„Ebben?“ kérdé felugorva, mielőtt még John Willet felelhetett volna, s aztán megrázogatta a kosarat és hozzá tapasztá fülét, hogy hallgatózzék. „Ebben? Mi van itt? No, mond meg neki!“

„Ördög, ördög, ördög!“ rikoltá egy rekedt hang.

„Itt van pénz!“ mond Barnaby, azt tenyerén csörgetve. „Van pénz traktára — hallod-e Griff?“

„Hurrá, hurrá, hurrá!“ felelt a holló. „Légy víg örökké! Halálra ne gondolj! — Vau, vau, vau!“

Mr. Willet, ki magában komolyan kételkedni látszott azon, vajjon egy sujtásos ruhába és patyolatba bujt vendégről föltehető-e, hogy egy oly neveletlen lénynak — minőnek a madár magát állítá — lételéről egyáltalán tudomással bir, további illetlen magyarázatok elejét veendő, kitolta Barnabyt az ajtón és legkellemeseb bókjával maga is kioldalgott.

Tizenegyedik fejezet.

Ez estve a Májusfa törzstársasága nagy ujságokat hallhatott, mert midőn egyenként beszállingóztak — a kandalló zugában kijelölt helyeiket elfoglalandók — John Willet mindeniköknek kiválóan hatályos lassúsággal és nyavalygós sugdosással elmondá a tényt, hogy Chester most egyedül van a felső szobában és Haredale úr érkezését várja, kinek levelet küldött (kétségkívül fenyegető természetűt) a hébe-korba itt időző Barnaby által.

Egy dohányos pletykázókból álló társaságnak, melynek ritkán akad új társalgási tárgya, ez valóságos isten áldása volt. Ime, egy pompás, borzalmas titok megy végbe velük egy földél alatt, s ez a titok ugyszólván eléjük tálatatik, otthonossá válik, hogy ily közel, mintegy a kandalló előtt történik meg, miáltal minden zavar és kellemtelenség nélkül élvezhető. Csodálatos, mily zamatos és élvezetes lőn mellette az ital, s mennyire emelé a dohány illatát. Mindenki ünnepélyes s komoly gyönyörűséggel szívta

pipáját s szomszédjára néma szerencsekivánattal tekintett. Sőt érezni kezdék, miszerint ma oly kiváló estét ülnek meg, hogy Daisy Salamon indítványára — Johnt is beletudva, mindenikök kiszurta sixpence-ét egy kupa „flip“-ért *), mely kellemes ital gyorsan megfőzetvén, a kör elé a téglapallóra letéttetett — részint azért, hogy a tűz előtt forrni s biseregni hallhassák, részint, hogy belőle csiklandó illat szálljon fel, mely a pipafüst bodor felhőivel egyesülve, őket bizonyos felséges légkörrel övezze körül és a külvilágtól egészen elzárja. Még a szobának butorai is lágyabb és mélyebb színeket öltének, a mennyezet és falak feketébbek s gyantárosabbak, a függönyök vörössége pirosabb lőn, a tűz lobogva és sugározva égett s a tűzhely köveiben levő tücskök a szokottnál nagyobb elégtelenséggel cirpeltek.

Mégis volt jelen két vendég, kik nem vőnek részt az általános elégtelenségben. Egyikök Barnaby, ki vagy aludt, vagy tán a kérdések ostromát kikerülendő, a kandalló szögletében alvónak téve magát, a másik Hugh — az ellenkező oldalon levő padon elnyújtózva aludt, míg a tűz lobogva rávilágított.

A szendergő alakra sütő tűz kitünteté szijjas és szép arányait. E fiatal ember egészséges, daliás alakkal és óriási erővel birt, napbarnított arca és szuroksötét szőrrel benőtt fekete torka egy festő mintájául szolgálhatott volna. Durva s goromba öltözeke csak úgy volt ráhányva, szalma- s szénaszalak — miből rendszerint ágya állani szokott — lógtak ruháján és fésületlen hajában. Így hevert itt ruházatának megfelelő gondatlan fekvésben. Rendetlen külseje, arcának némileg dacosan vad kifejezésével még a vendéglő törzsvendégeinek figyelmét is rávonta,

*) Cukorból és égettborból álló ital.

és a hosszú Parkes-t annak kijelentésére bírák, hogy Hugh ma inkább hasonlít egy kötnivaló vadorzóhoz, mint bármikor.

„Valószínűleg, Haredalere várakozik“, mond Salamon, „hogy lovát átvegye.“

„Ugy van uram“, felelt John Willet. „Tudják, hogy keveset van a házban. Jobban érzi magát lovak, mint emberek közt. Én őt magát is csak állatnak nézem.“

E véleményét egy vállvonással kísérvén, mely azt látszott jelenteni, „nem követelhetjük mindenkitől, hogy a mi képünkre legyen teremtve“, John a pipát újra szájába dugta s tovább füstölt, oly ember módjára, ki érzi fensőségét az emberiség általános színvonala fölött.

„Noha ez a fickó“, szólt John, idővártatva pipáját kivéve szájából és szárával a fiúra mutatva, „noha ez a fickó kikapta minden képességi járandóságát — ha szabad magamat így kifejezni, mintegy palackokra csapolt és ledugaszolt állapotban“

„Pompás!“ szólt Parkes bólogatva. „Pompás kifejezés Johnny. Ön ma akárkit lefőzne. Ma jó napja van — amint látom.“

„Vigyázzon“, felelt Willet, kit ez a bók épen nem kötelezett hálára, „hogy önt ne főzzem le, mit hihetőleg megkísértek, ha ön észrevételeimet félbeszakítja. Ez a fickó — amint mondtam, noha kikapta minden képességet, ilyen vagy olyan alakban, palackokra csapolva és ledugaszolva, nem bír több képzelettel, mint akár Barnaby, s vajjon miért nem bír?“

A három jó barát egymás felé bólogatott, s ezzel minden zavaró megszólamlás nélkül azt fejezték ki: „Látjátok, mily bölcs elmével rendelkezik a mi barátunk?“

„S vajjon miért nem bír?“ szól John, tenyerével gyöngéden az asztalra csapva. „Mert nem húzták ki be-

lőle még gyermekkorában. Ez az oka. Mivé lettünk volna mi, ha apáink képességeinket ki nem huzzák volna belőlünk? Mi lett volna fiamból, Joe-ból, ha nem huzzam volna ki belőle képességeit? Értik, mit akarok ezzel mondani, uraim?”

„Értjük!” kiálta Parkes. „Csak folytassa Johnny és oktasson minket.”

„Ebből következik tehát”, szólta Willet úr, „hogy ez a fickó, kinek anyját még Hugh gyerekkorában hat más társával együtt — hamis bankók forgalomba hozásaért felakaszták — és valóban öröm elgondolni, hány efajtájut tesznek ki a szellőre ilyes és hasonló gonosz-tettekért, mely eljárás kormányunk éberségét bizonyítja — mondom, hogy ez a fickó, ki magára hagyva, önfentartása végett tehenész, csősz s ki tudja mi minden lett néhány pennyért, aztán csikóskodott s időjártával a paláson a szénában hálhatott, ahelyett, hogy kerítése és boglyák alatt töltse éjjelét, míg végre a Májusfában lovaszságig vitte, hol étkezést, lakást és csekély évibért kap — mondom, mindezekből következik, hogy ez a fickó, ki sem írni sem olvasni nem tud, soha senkivel sem társalkodott, csak a barmaival, és soha másként nem élt, mint a marha, mely között életét tölté . . . maga is barom. Eszerint”, tevé hozzá Willet úr, kilyukadván a logikai végre, „ahoz képest való bánásmódban részesítendő.”

„Mondja csak Willet”, szólta Daisy Salamon, ki néma türelmetlenséget mutatott, hogy érdekesb társalgásukba ily érdemetlen tárgy vegyült, „mikor Mr. Chester ma reggel megérkezett, maga kívánta-e a nagy szobát?”

„Célzott rá”, szólta John, „hogy nagy szobára van szüksége. Ugy van, mindenesetre úgy.”

„Akkor hát a mondó volnék“, szólta Salamon hal-
kan és jelentősen, „hogyan ő és Mr. Haredale párbajt fog-
nak vívni.“

E nyugtalanító föltevés után mindenki Willet urra
tekinte. Mr. Willet a tűzre nézett, elméjében azon ha-
tást hánytorgatva, melyet ily eshetőség a vendéglőre gya-
korolna.

„Nos“, szólta John, „nem tudom — de csakugyan
— úgy emlékszem, mikor utoljára fölmentem, ő a gyer-
tyatartókat csakugyan a kandalló párkányára tette.“

„Oly világos“, válaszolt Salamon, „mint az orr a
Parkes ábrázatában“ — (Parkes úr, kinek orra igen
nagy volt, megdörzsölte azt s úgy nézett, mintha ezt
személyes célzásnak venné) — „hogyan vívni fognak a szo-
bában. Ön tudja az ujságokból, mily közönséges eset az
nemeseknél, hogy kávéházakban tanú nélkül viaskod-
nak. Egyikök meg fog sebesülni vagy éppen meg fog halni
ebben a házban.“

„Az tehát kihívás lett volna, mit Barnaby neki vitt?“
kérdé John.

„Fogadnék egy guineába, hogy abban egy darab
papír volt, Chester úr kardjának hosszmértékével“, felelt
a kis ember. „Tudjuk, milyen fajta-hoz tartozik Haredale.
Ön elbeszélte, mit mondott visszajöttekor Barnaby az ő
tekintetéről. Hígyje el, igazam van. Majd meglátja.“

A „flip“-nek eddig nem volt zamatja. A dohány
csupán angol termés volt, mostani illatához képest. Egy
párbaj abban a nagy, ódon teremben oda fönn s a leg-
jobb ágy már elrendezve a sebesült számára!

„Vajjon kardra vagy pisztolyra mennek?“ mond
John.

„Isten tudja. Tán mindkettőre“, válaszolt Salamon.
„A nemes urak kardot hordanak, s valószínűleg — sőt

zsebükben bizonyosan pisztolyuk is van. Ha a golyó nem talál, kardot húznak s csak akkor kezdődik a do-log komolyan.“

Willett úr arca elborúlt a bezuzott ablakok és rongált butorok elgondolásában, hanem eszébe vevén, hogy a felek egyike életben marad, az okozott kárt megtérítendő, arca újból felragyogott.

„S akkor“, szólott Salamon szemét végigjáratva az arcokon, „s akkor oly feltja lesz e pallónak, mely soha ki nem megy. Ha Haredale győz, elhihetik, hogy az a felt nagy lesz, s ha veszt, talán még nagyobb, mert ő nem tágit, míg föl nem koncolják. Hiszen ilyennek ismerjük mi őt — ugyebár?“

„Ilyennek“, susogák valamennyien.

„Ami pedig a feltot illeti“, mond Salamon, „én csak azt mondom, hogy az ki nem megy, ki sem mehet soha. Hm! Tudják-e, hogy megpróbálták már azt egy bizonyos házban, melyet mindnyájan ismerünk?“

„A Nyúlsövényben?“ kiálta John. „Hát csakugyan ugy volna?“

„Ugy bizony, ugy! Csak kevesen látták, hanem azért mégis kitudódott. Kigyalulták a deszkát, mégis ott maradt. Mélyebben gyalulták, mégis ott volt. Új deszkát raktak be, hanem csak ott volt egy nagy felt, ki-ütött az a régi helyen. És — hallják csak — jöjjenek közelebb — Geoffrey úr azt a szobát választá dolgozó-szobának s mindig ugy ül ott — amint hallám — hogy a lába a folton van, és hosszas megfontolás s meghá-nyás után rájött, hogy az csak akkor vesz ki onnan, ha a tetteit megtalálta.“

Ez elbeszélés végeztével, mikor mindnyájan a tü-zet körülültek, lódobogás hallatszott odakünn.

„Épen itt jön“, kiálta John felszökve. „Hugh, Hugh!“

Az alvó feltápáskodott s utána rohant. John csakhamar visszatért s nagy figyelemmel s alázatossággal (mert Haredale földesura volt) bevezeté a régvárt vendéget, ki nehéz csizmaival nagy dobogást vitt végbe a pallón. A hajlongó csoportot élesen szemügyre véve, mély köszöntéseiket kalapja levételével viszonozá.

„Önnek egy idegen vendége van, ki utánam küldött?“ szolt mély és komoly hangon. „Hol van?“

„A nagy teremben az emeleten Sir“, felelt John.

„Világítson fel. A lépcsőház — tudom — sötét. Uraim jó éjt.“

A fogadóst maga elé inté s aztán dobogva a szobából ki — s a lépcsőkön fölment. Az öreg John — felháborúltságában mindenüvé világított, csak a lépcsőkre nem, s minden második fokon egyet botlott.

„Elég“, szolt Haredale, midőn az emeletre értek. „Majd magam jelentem be magamat. Ne várakozzék.“

Kezét a kilincsre tevén, belépett s az ajtó utána becsapódott. Mr. Willet nem szándékozván itt maradni és fülelni — lévén a falak különben is igen vastagok, ennélfogva sokkal nagyobb fürgeséggel, mint amelylyel felszállott, visszasietett barátaihoz.

Tizenkettedik fejezet.

A Májusfa dísztermében percnyi csend uralkodott, mig Haredale úr a záron megpróbálta, vajjon jól becsukkant-e s aztán a sötét szobán át azon helyig haladva, hol a spanyol fal világot s meleget egy kis

körre bekertelt, hirtelen és szótlánul a mosolygó vendég előtt termett.

Ha e két férfi bensejében sem táplált egymás iránt több rokonszenvet, mint a mennyit külső viseletében és magatartásában mindenik elárult, a találkozás nem tarthatott a békések s kellemesek közé. Anélkül, hogy éveikben egymástól igen elütöttek volna, minden más tekintetben oly kevésbé hasonlítottak egymáshoz s oly távol álltak egymástól, mint két ember csak állhat. Az egyik lágyszavú, gyöngéd alkatú, pontos és elegans, a másik tagbaszakadt, hanyag öltözékű, nyers és hirtelen modorú, szigorú s legalább most, tekintetében és szavában egyaránt visszataszító. Az egyik nyugodtan és kellemesen mosolygott, a másik komor bizalmatlanságot mutatott. Az ujonjött valóban hajlandónak látszott minden hangjával és mozdulatával határozott ellenszenvét és ellenségeskedését árulni el azon ember iránt, kit meglátogatott. A vendég ellenben érezheté magában, hogy az ellentét az ő javára dől el s azért alattomban örülhetett is ennek, mert soha sem mozgott több könnyűséggel, mint most.

„Haredale“, mond ez úr a zavar vagy tartózkodás legkisebb jele nélkül. „Örülök, hogy önt láthatom.“

„Hagyjunk fel a bókokkal. Azok nincsenek helyükön közöttünk“, válaszolt a másik, kezével elutasító mozdulatot téve. „Mondjuk ki kereken mondandónkat. Ön kívánta e találkozást. Itt vagyok. Nos, hát miért állunk mi szemtől szemben egymással?“

„Még mindig a régi nyílt és dacos természet!“

„Akár jó akár rossz, uram“, viszonzá a másik, karjával a kandalló párkányára támaszkodva és büszkén tekintve a zsöllyében ülőre. „Én az vagyok, aki mindig lenni szoktam. Nem vesztém el sem régi ellen- sem

régi rokonszenveimet. Emlékeztem egy hajszálnyival sem gyöngült. Ön találkozót kívánt. Ismétlem, itt vagyok.“

„Találkozónk, remélem Haredale, a barátságos tanácskozás jellegét fogja magán hordani“, mond Chester, szelencéjére kopogtatva és elmosolyodván, midőn látta, hogy ellenfele meglehet önkéntelen türelmetlenséggel kardjához kapott.

„Én az ön ohajára jöttem ide“, viszonzá a másik, „mert kötelezve érzem magamat találkozását elfogadni, bárhol s bármikor kívánná. Nem jöttem szives szavakat vagy üres fogadkozásokat cserélni. Ön sima világfi, uram, s ily játéokban én hátrányban vagyok. Biztosítom önt, Mr. Chester volna a föld kerekén az utolsó ember, ki ellen kedvem volna udvarias bókokkal és álcás arcokkal síkra szállani. A fegyver e nemében én nem mérközhetem vele s azt hiszem, aligha mások is.“

„Ön fölötte megtisztel, Haredale“, felelt a másik tökéletes nyugalommal. „Fogadja köszönetemet. Én őszinte leszek —“

„Bocsánat, mi lesz ön?“

„Őszinte — nyiltszívű — tökéletesen nyilt.“

„Hah!“ kiálta fel Haredale gúnyos mosolylyal, mély lélekzetet véve. „Azonban nem akarom önt félbeszakítani.“

„Annyira el vagyok határozva ez uton maradni“, válaszolt a másik, borát mély megfontolással izelintve, „hogy föltettem magamban, önnel szemben kerülni minden civódást, s magamat ép oly kevésbé ragadtatni el egy túlheves kifejezés, mint egy kiszalasztott szó által.“

„Akkor“, mond Haredale, „egy második előnnyel is fog birni fölöttem. Önuralma —“

„Megzavarhatlan, ha célomra szükséges, ezt akarám mondani“ — egészíté ki a másik, ugyanazon udvariasággal vágva szavába. „Hadd legyen. Megengedem. Nekem pedig most csakugyan van bizonyos célom. Önnek is. Biztos vagyok benne, hogy mindkettőnk tárgya ugyanegy. Kövessük, mint okos férfiakhoz illő, kik rég ideje megszűntek gyermekek lenni. Szokott ön inni?“

„Barátaimmal, igen“, válaszolt a másik.

„No, de legalább helyet csak foglalhat“, mond Chester.

„Én e düledező, koldussá lett tűzhely mellett akarok állva maradni“, felelt Haredale türetlenül, „s bármennyire omlékony, nem fogom bohóskodással beszenyyezni. Folytassa.“

„Nincs igaza, Haredale“, szólt a másik, lábait keresztbe rakva s mosolyogva, amint poharát a tűz fényében vizsgálgatá. — „Valóban nincs igaza. A világ eléggé kellemes hely, hol a körülményekhez kell alkalmazkodnunk, a folyóval usznunk oly könnyedén, amint lehet, és megelégednünk, ha az üreset lényegül vesszük, a fölszint mélységül, az utánnyomatot eredeti fejében. Csoдалом, hogy egy bölcsész sem állítá fel tantételül, hogy földünk maga is üres. Ugy kellene lenni, ha a természet műveiben következetes — akart lenni.“

„Ezt tán csak ön hiszi.“

„Azt mondhatnám, hogy ez kétségtelen“, válaszolt Chester borát szürcsölve. „No, de mindegy. Mi e csengő semmiséggel való játékainkban fájdalom, egymásba ütközénk s ellenekké lettünk. Mi nem vagyunk az, mit a világ barátnak nevez, mindamellet ép oly jó, igaz és szerető barátok vagyunk, mint kilenc tizedrésze azoknak, kik e címmel élnek. Önnek van egy unokahuga, nekem egy fiam — csinos fiú, Haredale, hanem hóbortos.

Ők egymásba bolondultak s kifejlett közöttük az, mit ugyanazon világ viszonyának nevez. Ők el vannak telve olyas képzelgő és hamis valamivel, mely, ha időt engedünk neki, ép úgy elpattan, mint bármely más buborék. De az ő számukra, ha magukra hagynók — ez az idő aligha, sőt bizonyosan mondhatom, nem következik el, s azért kérdés, vajjon mi ketten azért, hogy a társaság minket ellenségekül néz, távol maradjunk-e s elnézzük, hogy egymás karjaiba rohannak, holott ildomosan közeledvén egymáshoz, megakadályozhatjuk s elválaszthatjuk.“

„Én szeretem hugomat“, szólta Haredale rövid hallgatás után. „Meglehet, hogy ez az ön fülének idegen hang, hanem én szeretem.“

„Idegen hang, barátom?“, kiálta Chester, hanyagon megtöltve poharát és fogpiszkálóját szájából kivéve. „Legkevésbé sem. Én is szivelem Nedet, vagy — amint ön mondani szokta — szeretem őt, miután közeli rokonok közt e szó használtatik. Nagyon szeretem Nedet. Ő meglepően jó és csinos fiú, ki még csak hóbortos és gyöngé, ez az egész. Hanem — miután már mondtam, hogy nyílt akarok lenni — a dolog bibéje az, nem tekintve mindkettőnk ellenszenvét a köztünk támadható rokonság iránt, nem tekintve a köztünk meglevő vallási akadályt is — ami pedig, engem ugyse! fontos körülmény — a dolog bibéje az, hogy én ilyen házasságba nem tudnék egyezni. Sem Nedhez sem hozzám nem illik. Szóval, lehetetlen.“

„Az isten szerelmére, fékezze nyelvét, ha e társalgás tovább tartson“, válaszolt Haredale büszkén. „Mondtam, hogy szeretem hugomat. Hiszi-e ön, hogy aki szereti, meg fogja engedni, hogy szivét akárkinek odadobja, kiben az ön vére foly?“

„Lássa“, szól a másik legkisebb zavar nélkül, „mily előnyös az őszinteség. Ön is azt mondja, amit én is mondani akartam. Én rendkívüli hajlammal vagyok Ned iránt — bele vagyok bolondulva — s ha mi készek is volnánk magunkat odadobni, az ön észrevétele legyőzhetlen akadályt képezne. — Mégis jó volna, ha egy kortyot innék.“

„Hallgasson rám“, szól Haredale, az asztalra csapva s kezét rányugtatta. „Ha valaki azt hinné — csak gondolni is merné — hogy én szóval vagy tettel, vagy legvadabb álmaimban is valaha magamban azon eszmét tápláltam, hogy Haredale Emmának összekelését előmozdítam valakivel, ki akármiképen — önnel rokonságban áll, az hazudik. Hazudik s már pusztá gondolatjával is megsért.“

„Haredale“, válaszolt a másik, mintegy helyeslőleg ide-oda fészkelődve és a tűz felé bólogatva, „rendkívül férfias és valóban nagylelkű öntől, hogy ily tartózkodás nélkül és szépen nyilatkozik. Szavamra, ezek tulajdon érzelmeim, több erővel és hatalmasabban kifejezve, mint én tudnám. Ön ismeri lomha természetemet és meg fog bocsátani.“

„Noha kész volnék hugomat minden érintkezéstől fiával eltiltani s ha bele is halna, minden közlekedést közöttük megszakítani“, szól Haredale, aki közben fel-alá járt, „mégis jobb szeretném, ha e dolgot gyöngéden és csínyján végezhetném. Oly kötelességnek kell eleget tennem, melyet természetemnél fogva meg sem érthetek s ép azért ma hallom először, hogy közöttük szerelmi viszony létezik.“

„Ki sem fejezhetem mennyire örülök“, felelt Chester a legsimásban, „hogya saját benyomásaim így megerősítvék. Ön beláthatja e találkozás előnyét. Mi értjük egy-

mást. Mi tökéletesen egy véleményen vagyunk. Kimerítően és egészen kimagyaráztuk magunkat és tudjuk mihez fogjunk. — Miért nem izelinti meg bérlőjének borát? Valóban, igen jó.“

„Ugyan kérem, ki volt Emmának vagy fiának segítségére?“ szolt Haredale. „Kik közbenjáróik, ügynökeik — ismeri őket?“

„Az egész vidék derék népsége, általában véve az egész szomszédság“, felelt a másik a leglekötelezőbb mosolylyal. „Mindenek fölött pedig a küldött, kit ma önhöz meneszték.“

„Az eszelős — ez a Barnaby?“

„Ön meg van lepetve? Örülök rajta, mert magam is az valék. Valóban az. És pedig saját anyjától tudom — ki igen tisztességes asszonyszemély. — Ugyancsak tőle értesültem e viszony egész komolyságáról, s annak folytán határozám el magamat ma ide kilovagolni s e semleges téren hányni meg önnel a dolgot. — Ön testesebb, Haredale, mint előbb volt, hanem igen jó színben van.“

„Azt hiszem, ügyünket elvégeztük“, szolt Haredale türelmetlenséggel, melyet nem igyekezett elfojtani. „Higyje el, Chester úr, hugom ezentúl meg fog változni. Hivatkozni fogok“ — tévé hozzá halkabban, „női szívére, méltóságára, büszkeségére, kötelességeire —“

„Ugyanezt teendém Neddel“, szolt Chester s néhány kipattant rőzsedarabot lábával visszatolt a kandallóba. „Ha van még valami tagadhatlanul létező e világon, oda tartozik mindenesetre azon meglepően gyöngéd érzés, azon természeti kötelmek, melyeknek apa s fiú közt létezniök kell. Minden erkölcsi és vallási eszközzel eléje fogom ezt tárni. Eléje fogom tárni, hogy ebben meg nem nyughatunk, hogy mindig gondolkoztam szerencsés

házasságáról, mert életem alkonyán magam is kívánnék el-
látva lenni, — és hogy sok zajongó kutyát kell kifizetnünk,
kiknek lármája jogos és igazságos, s kiket neje vagy-
nából kell kielégítenünk. Röviden szólva, hogy a termé-
szet legmagasb s legnemesb érzései, fiúi kötelesség és
szeretet s minden efajta dolog egyaránt parancsolják,
hogy ő mielőbb egy gazdag örököst megszöktessen.“

„Törje meg szívét lehető hamar!“ szólta Haredale
keztyűjét felhuzva.

„Ez egészen Ned szives tetszésén áll“, felelt a má-
sik borát szörpölve, „ez az ő ügye. Bizonyos ponton túl
a világért sem ártanám magam fiam ügyeibe. Ön tudja,
a viszony fiú s apa közt határozottan szent kötelék. — Hát
semmiképen sem fogad el tőlem egy pohár bort? Le-
gyen, amint tetszik, amint tetszik“, tevé hozzá ismét egy
pohárral fölhajtvá.

„Chester“, szólta Haredale rövid hallgatás után,
mely alatt annak mosolygó arcát időről időre figyelmesen
vizsgálta. „Ön minden álnokságban egy gonosz szellem
eszével s szívével bir.“

„Egészségére!“ szólta a másik egyet bólintva. „Azon-
ban félbeszakítám —“

„Ha már most“, folytató Haredale, „késő volna a
két fiatal lényt elválasztani s viszonyukat széttepni, ha
például, ön a maga részéről későinek találná, mily esz-
kökhöz fogna fordulni?“

„Misem könnyebb, barátom, misem könnyebb“, fe-
lelt a másik vállvonva s a tűz előtt kényelmesben el-
nyújtózva. „Akkor azon adományaimmal fogok élni,
melyekre nézve ön oly magasra helyez — noha sza-
vamra mondom! bókjait nem érdemlem meg teljesen —
és — és néhány hétköznapi, apró eszközt fogok hasz-

nálni, melylyel féltést meg neheztelést idézhetek elő. Ért engem?”

„Röviden szólva, miután a cél szentesíti az eszközt, utolsó módúl áruláshoz és — és hazugsághoz kell folyamodnunk, hogy őket elválasszuk egymástól“, szolt Haredale.

„Dehogy, barátom. Pfui, pfui!“ válaszolt a másik, egy szippantás burnótot kiválóképen élvezve. „Ki fog hazudni? Csak egy kis kimély, egy kis fortély, egy kis — cselszövés, ez a szó illik rá.“

„Kivántam volna mindezt előre látni s megelőzni“, szolt Haredale feszengve, mint aki e helyzetben legkevesbé sem érzi magát jól. „Miután azonban a dolgok már ennyire fejlődtek és cselekednünk kényszerítének, visszaijedni vagy bánkódni hiába való volna. Legyen meg, én iparkodásaiban minden kitelhető erőmmel támogatni fogom. Az emberi eszmék egész tágas birodalmában egy tárgy van, melyre nézve megegyezünk. Egyetértőleg, bár külön fogunk cselekedni. Azt hiszem, nem lesz szükséges újabban találkozoznunk.“

„Már indul?“ szolt Chester úr s ültéből kecses kényelemmel fölemelkedett.

„Engedje meg, hogy a lépcsőn levilágítsak.“

„Kérem, maradjon“, mond a másik szárazon. „Ismerem az utat.“

Kezével könnyedén intve, föltette kalapját, midőn sarkán megfordult s amint jött volt, nagy dobogással távozott s az ajtót magára csukva, a visszhangzó lépcsőkön ledobogott.

„Hm! Valóban faragatlan állat!“ szolt Chester, zsölyléjében elhelyezkedvén. „Durva barom. Valóságos borz — emberi alakban.“

John Willet és barátai fülelve várták a kardok csatogását, a pisztoly durranását a nagy teremben, s már el is rendezkedtek — mily sorban fognak beszaladni, ha hivatnak — mely menetben az öreg John előrelátással az utolsó helyet kérte ki magának. Midőn azonban Haredalet sértetlenül látták lejönni s ő lovát kérve, aztán gondtelden elügetett — nagyon meg valának lepetve s némi megfontolás után elhatározták magok közt, hogy bizonyosan holtan hagyta odafönn a másik urat, s ezt a cselfogást használja, hogy a gyanút és üldözést magáról elhárítsa.

Miután ez okoskodás azonnali felmenetelök szükségességét foglalta magában, a megállapított sorrendben ép fölmenendők voltak, midőn a vendég csöngetyűje, mintha nagyon meghúzta volna, élesen megszólalván, minden okoskodásukat halomra dönté, s nagy kétséget és bizonytalanságot támasztott lelkökben. Végre Mr. Willet vállalkozott a fölmenetelre, kikérve Hugh és Barnaby kíséretét, kik a legerősb fickóknak látszottak, s azon ürügy alatt fognának megjelenni, hogy a poharakat akarják elvinni.

E támogatás mellett a bátor és képenagy John — féllépéssel a többi előtt — rettenthetlenül nyitott a szobába s minden megindulás nélkül hallá, hogy egy csizmahúzó kivántatik. De mikor azt meghozta s ő segítségül széles vállát a vendégnek támasztá, észre volt vehető, mily éles pillantást lövel a vendég lehuzott csizmáiba s szemét a szokottnál jobban kimeresztve, miként látszik meglepését s csalódását kifejezni, hogy azok nincsenek vérrel telve. Továbbá alkalmat vőn magának, az urat lehető közelről megfigyelni — különféle réseket remélve fölfedezni, melyeket ellenfelének kardja rajta nyitott. Miután azonban likat sem találhatott s idő

folytán észrevevé, hogy vendégének ruhája és hangulata ép oly zavartalan és rendes, mint egész nap volt, az öreg John utoljára is nagyot sohajtott s azon hitet kezdé magában táplálni, hogy az éjjel itt párбай nem vívatott.

„S most“, szóló Chester, „ha a szobát jól kiszellőzték, meg fogom a híres ágy érdemeit vizsgálni.“

„A szoba oly meleg, mint egy piritós a kannában“ viszonzá John, a gyertyát kezébe véve s Barnabyt és Hughot utánok intve, azon esetre, hogy ha a vendég váratlanul valamely belső seb következtében elájulna vagy holtan összerogynék. „Barnaby, fogd a másik gyertyát s menj elől. Hugh! kövesd az uraságot a zsöllyével.“

Ebben a rendben vezette John a társaságot a legjobb alvóba, mely majd akkora volt, mint az imént elhagyott szoba. Eközben komoly vizsgálódásai közepette gyertyáját a vendéghez jó közel tartva, majd combjait kezdé kiválóképen hevíteni, majd meg parókáját fenyegeté tűzveszélylyel, miért folytonosan ügyetlenül s a legnagyobb zavarban bocsánatért esenkedett. Az alvóban egy óriási, — a melegért a tűz közelébe tolt — ódon, kisérteties ágy állott, ernyedtt brokáttal beaggatva, fargott lábainak hegyében pedig egy-egy tollforgó diszelgett, mely egykor fehér lehetett, de most időtől és portól úgy nézett ki, mintha ravatalra vagy halottas kocsira való volna.

„Jó éjt, barátim“, szóló Chester, midőn a szobát végig-végignézte, édes mosolylyal foglalva helyet a zsöllyében, melyet kísérői a tűz elé toltak. „Jó éjt. Barnaby fiam, ugy-e szoktál lefekvés előtt imádkozni?“

Barnaby igenlőleg bólintott.

„Van valami hóbortossága, amit imájának hív“, mond az öreg John készséggel. „Tartok tőle, hogy nem sok jót tartalmaz.“

„Hát Hugh!“ kérde Mr. Chester ehez fordulva.

„Én nem imádkozom“, felelt ez. „Hanem ismerem az övéit“, — folytatá Barnabyra mutatva — „azok elég jók. Néha elénekli a szalmában. Én meg hallgatom.“

„Ez valóságos állat, uram“, sugá John méltósággal a vendég fülébe. „Ön bizonyosan ki fogja menteni. Ha egyáltalán lelke volna, az nagyon kicsiny lehet, ugy, hogy mindegy, akármit teszen e tekintetben. Jó éjt, uram!“

A vendég megindító melegséggel mondá: „Isten megáldja!“ és John maga előtt kiküldve az ő öreit, a szobán kihajlongott, Chester urat egyedül hagyva, hogy a Májusfa ódon ágyában magát kipihenje.

Tizenharmadik fejezet.

Ha Willet József, az inasok üldözöttje és számkivetettje, történetesen honn lett volna, midőn apjának udvarias vendége a Májusfa ajtajában megjelent — azaz, ha ez a látogatás elég ügyetlenül, nem épen az év azon féltucat napjai egyikére esik, midőn neki meg volt engedve, minden kihallgatás és feddés félelme nélkül ugyanannyi óráig kimaradni, bizonyosan sikerült volna valami úton módon Chester úr titkának végére járni és célját oly kétségtelenül kisütni, mintha bizott tanácsosa lett volna. E szerencsés esetben, a szerelmesek is azonnal értesülnek vala a fenyegető vészről s azonfelül még különféle helyes és jó tanácsot is kapnak, mivel Joe egész eszélye s tetteje, minden vágya s rokonszenve az ifjú párnak volt szentelve, kiknek ügye iránt valóságos odaadással viseltetett. Eredtek légyen e hajlamai akár régi előszeretetéből a nő iránt, kinek történetéhez majdnem

bölcsőjétől fogva, nem közönséges érdekű körülmények fűződtek az ő elméjében, akár pedig ragaszkodásából az ifjú iránt, kinek bizalmába ildoma és fürgesége — valamint kémiai és küldötti minőségben tett különböző fontos szolgálatok által majdnem észrevétlenül belopózott; — gyökereztek legyen e források egyikében vagy magában Joe ifjonti természetében, vagy tisztelt atyjának folytonos zaklatásában s faggatózásában vagy valamely titkos szerelmi ügyében, mely aztán bizonyos rokonérzettel tölté el — mindezt annál sürgősebb kutatnunk, mert Joe nem lévén honn — módjában sem állott ez egyes esetben akár az egyik akár a másik rész iránti érzelmeiről tanubizonytságot tenni.

Vala t. i. éppen március 25-e, mely nap a legtöbb ember sajnos tapasztalata szerint régesrég óta ama bizonyos kvartálisoknak nevezett kellemetlen időszakaszokhoz tartozik. John Willet egyik büszkeségét képezé ezen 25-i márciuson kész pénzben törleszteni évi tartozását a londoni city bizonyos borárusánál és destillátoránál. Ennek kezébe szolgáltatni egy kanavász-zacskót, mely egy fityinggel sem tartalmazott többet vagy kevesebbet az illető összegnél, volt e napon évről évre Joe utjának célja és tárgya.

Ez utat rendesen egy elaggott, szürke gebén tette meg, melylyel John különböző, határozatlan eszméket hozott kapcsolatba olyasformán, mintha ez állat akármely versenyen billikomot vagy ezüst tálat nyerhetne, ha megkísértené. Ezt azonban eddig nem próbálta meg s ezen túl aligha már megpróbálja, lévén vagy 14—15 éves, nehezen szuszogó, hosszú testű és — sörénye vagy farka tekintetében máskülönben sem jelentékeny pára. Ez apró hiányok dacára John nagyra volt ez állattal, és valahányszor Hugh az ajtó elé vezeté, ő rendesen a mérőbe vo-

núlt vissza s ott egy titkos citromligetben, lelkének teljes büszkeségével nevetett rajta.

„Ez aztán a lóhús, Hugh!“ szólott John, midőn lecsilapodván — az ajtóban megjelent. „Derék egy pára! Milyen tűz, minő csontok!“

Miután kétségtelen, hogy csont elég volt rajta, Hugh sem látszott azt kétségbe vonni, midőn oldalt a nyeregben ült, tokáját majd a térdeig lógatá, a kengyelvas és kantár lelefedtek és ő a párát így a ház előtti kis pázsiton fel-alá poroszkáltatá.

„Aztán gondját viseld ám“, szólott John ez érzéketlen személytől fiához s örököséhez fordulva, ki most uti öltözkéiben megjelent. „Meg ne hajtsd nagyon.“

„Már ezt aligha művelhetném, apám“, felelt Joe a baromra vetett sajnós pillantással.

„Ne orcátlankodjunk urfi, ha szabad kérnem“, válaszolt az öreg John. „Ugyan min akarnál lovagolni, urfi? Egy vad szamár vagy zebra is szelid volna — nemde, urfi? Ordító oroszlánynon akarnál lovagolni, urfi? Fogd be a szádat, urfi!“

Ha John a közte s fia közt felmerült viszályok alkalmával minden kérdést, ami eszébe jutott, kimerített és Joe szóval sem felelt, rendesen azzal vetett véget a vitának, hogy a száját befogatta.

„Mi az ördög lelt téged“, tevé hozzá Mr. Willet, fiát némi megütődéssel végigmérve, — „hogya a kalapodat így feltürted? Meg akarod ölni a borárust, mi?“

„Van is eszemben“, szólott Joe. „Afelől alhatik apám.“

„És lássa az ember ezt a katonás magaviseletet!“ folytatá Willet, fiát tetőtől talpig vizsgálva. „Ugya hetykélkedik itt, mintha vasat gyurna és forró vizet innék. S mi keresete rajtad ennek a virágnak, tőzikének, he?“

„Csak egy kis bokréta“, szólott Joe pirulással. „Azt hiszem, nem eshetik kifogás alá.“

„Ért is ő kelme az üzlethez, az ám!“ szólott Willet megvetőleg. „Még azt hiszi, hogy a borárusnak virágon jár az esze.“

„Nem hiszek én semmit, apám“, válaszolt Joe. „Borvirágos orraikhoz illhetnek a palackok és kupák, hanem ezeket Varden úr házának szántam.“

„S azt hiszed, hogy a Varden esze jár ilyesmin?“ kérde John.

„Nem tudom s igazat szólva, nem is töröm rajta fejemet“, szólott Joe. „Jöjjön apám, adja ide a pénzt s aztán ereszszen utnak az isten nevében.“

„Fogd — nesze“, válaszolt John, „aztán gondod legyen rá. A hazajövetellel nem kell nagyon sietned, pihentesd ki az állatot! Értesz?“

„Értem“, viszonzá Joe. „Az úristen tudja, hogy rá fog férni.“

„Aztán a fekete oroszlánynban se fogjon a kréta vastagon. Értesz?“ szólott John.

„Akkor hát miért nem ad egy kis pénzt a kezembe?“ felelt Joe búsan. „Miért nem ad, apám? Ugy küld Londonba, hogy csak egyszer ebédezhessenek a fekete oroszlánynban, amiért oszt’ apám, ha bemegyen, megfizet, mintha bizony nem bizhatna rám egy pár shillinget. Miért bánik velem így? Azt nem teszi helyesen. Ne is várja, hogy ezzel meg legyek elégedve.“

„Pénzt akarna!“ kiálta John mintegy mámoros álmadozásban. „Mit hiv az urfi pénznek — guineákat? Hát nincs pénze? A vámon felül nem adtam-e egy shillinget és hat pence-t?“

„Egy shilling, hat pence“, ismétlé fia kicsinylőleg.

„Ugy van, urfi“, felelt John, „egy shilling és hat pence. Mikor én a te idődben voltam, nem láttam még ennyi pénzt egy halomban. Egy shilling arra való, ha valami bajod esnék — ha a ló elvesztené a patkóját vagy több efféle. A hat pencet meg elkótyonfityingélheted a londoni mulatóhelyeken, s én minden mulatóhely közt a nagy monumentum tetejét ajánlom, ülj a hegyibe. Ott nem csábit sem urfi — sem ital — sem asszonyszemély — sem más egyéb rossz társaság — csak a képzelet. Így mulattam én a te idődben, urfi.“

Joe szótlanul meginté Hugh-ot, aztán a nyeregbe szökve, elnyargalt. És a fiú lóháton oly derekasan nézett ki, hogy különb paripát érdemelt volna maga alá, mint amivel a szerencse meglátogatta. John jó ideig nézett utánok — illetőleg a gebe után, mert a lovasra nem vesztegeté figyelmét s nézett vagy husz percig, míg ló és lovas a láthatáron eltűnt, mire aztán eszében föl kezdett derengeni azon gondolat, hogy biz ezek voltaképen már elmentek. Aztán lassú léptekkel visszament a házba és csöndes szunyókálásba merült.

A szerencsétlen, szürke gebe, Joe életének megkeiserítője, saját bölcs belátása szerint tova poroszkált, míg végre a Májusfát többé nem láthaták, aztán rábirta lábait oly lépésre, mely báбуzásban a vágtatás otromba s ügyetlen utánzásának megjárta volna és a maga jószántából gyorsabban tova botorkált. Ismervén lovagjának közönséges utazási rendét s módját, amint előbb annak folytán lépteit meggyorsítá, most elszánta magát — egy mellékutra kiharapni nem London felé, hanem ki a mezei utakra, melyek az épen megfutott uttal párhuzamosan elvonulván s néhány száz rőfnyire a Májusfa előtt elvezetvén — egy sövényben végződtek. Ez a sövény pedig azon nagy, vörös téglából épült, ódon házat ker-

telte körül, melyről e történet első fejezetében Nyúlsővény neve alatt említés történt. Egy mellette elterülő kis bozótosban megállapodván, az állat jó szívvvel le engedte szállni lovasát s magát egy fához kötteté.

„Maradj itt, vén pára“, szolt Joe, „hadd nézzek utána, vajjon nem kapok-e mára egy kis megbizást.“

E szavakkal aztán magára hagyta a lovat, hadd legelje le a kötőfék távolatába eső füvet, maga pedig egy ajtócskát kinyitva, gyalog haladt át a házhoz tartozó földeken.

Az ösvényen — néhány percnyi gyalogolás után, a házhoz ért, mely felé vagy jobban mondva, melynek bizonyos ablaka felé — loppal többször átpislogatott. Szomorú, puszta épület volt ez, visszhangzó udvarokkal, elhagyott toronyszobákkal s a bezárt és omlatag termek egész hosszú sorával.

A meneteles kert, melyet lecsüggő fák árnyéka sűrű homályba ölelt, méla és bánatos tekintetet nyujtott. Ropant, rozsdavörös rácsajtók, melyeket évek óta nem nyitott senki, sarkaikba suvadtan, benőve a hosszú fű indáival, a földbe látszottak süppedni, mintha barátságos gazban kívánnák romlatag állapotukat elrejteni. A falakon levő szörnyállatok, időtől és nyiroktól zölden, imitt-amott mohtakartan, vadúl agyarkodtak az emberre. Még az épület lakott része is, mely jó karban tartatott, oly szomorú képet nyujta, hogy a szemlélő elkomorúlt minden az elzüllött omladékon, melyből a vígság számüzve volt. Szinte lehetlen lett volna elképzelni e mogorva üregekben vigan ropogó tüzet vagy egy derült szívet vagy életvidorságot e haragvó falak között. Olyan helynek látszott, hol efajta dolgok egykor voltak, hanem többé nem lehetségesek. — Nem is ház, csak a háznak szelleme volt ez épület, aki a régi helyet az ő régi alakjában meglátogatja — egyéb semmi.

A komor és omlatag kinézés jó része kétség kívül a néhai birtokos halálának s a jelenlegi természetének tulajdonítható, de felgondolva az épülethez fűzött történetet, az valóban oly helynek látszott, hol ily tett megeshetik, sőt mintegy már évek előtt volt arra kijelölve, hogy ily tett színhelyéül szolgáljon. Ha e legendára gondolunk, a tó, melyben a házfelügyelő testét találták, oly fekete és sötét jelleget ölt, minővel semmiféle más víz nem bírhat; a háztetőn levő harang, mely a gyilkos tettet az éji szélnek elmondá, valóságos rémmé változott, melynek hangjától a hallgatónak haja éggé mered, sőt minden száraz ág is, mely a másik ágnak integetett, a gyilkos tettről sugdosott társával.

Joe fel-alá járt az ösvényen, néha meg-megállva, mintha az épületet nézné vagy a kilátást, máskor meg egy fatörzsnek támaszkodott, tettetett közönyvel és ögyelgéssel, hanem azért soha le nem vette szemét azon ablakról, melyet magának először kiszemelt. Vagy egy negyedóra múltával, egy keskeny fehér kéz intett ki onnan feléje s a fiatal ember, tiszteletteljesen bókolva, eltávozott. Mikor lovára ült, magában csak ezt morogta: „Mára nincs megbízásom!”

Hanem Joenak kicsipett volta, a feltürt kalap — mely ellen Willet John kifogást tett, s a tavaszi bokréta — mindez valami oly járatbéliségre mutatott, melynek érdekesb tárgya lehet, mint egy boráros vagy lakatos. S a dolog valóban úgy is fordult. Miután az ügyletet a borárussal elvégezte — kinek üzleti helyiségét a Themseutca közelében néhány mélységes pince képezé és egyéb-iránt oly tulipiros képű öreg úr volt, mintha világegyetében mindig ő támogatta volna pincéinek bolthajtását — mondom, miután itt a számlát kifizette, a nyugtatót el-tette, s három pohár ó sherrynél is többet visszautasi-

tott, határtalan csodálatára a tulipiros borárusnak, ki kezében a furóval már vagy húsz poros hordó ostromára készült s most leszögezve vagy erkölcsileg falához pán-tolva állott, mindezek után még megrendelvén White-chapelben a fekete oroszánynál egyszerű ebédjét, lép-teit — nem törődve atyjának a Monumentumra vonatkozó tanácsával — egyenesen a lakatos háza felé irányozá, hova őt virágzó Varden Dollynak két szeme vonzotta.

Joe legkevésbé sem volt félénk ember, mégsem tudott volna, mikor a szögleten azon utcába fordult, hol a lakatos lakott, a világ minden kincseért egyenesen a háznak tartani. Első izben elhatározta magában, hogy egy másik utcában fog őt percig lebselni, aztán még őt percig egy harmadikban, s ez úgy ment tovább, míg teljes egy félóra kárba veszett, de már akkor vakmerően neki rugtatott és lángoló képpel és dobogó szívvel a füstös műhelyben termett.

„Joe Willet vagy a lelke?“ szólt Varden, fölkelvén az író-pole mellől, hol könyveivel volt elfoglalva, s vendégét a pápaszem alól végigmérvén. „Melyik a kettő közül? Joe ez husostul, he? Na ez szép tőle. S mit csinál a chigwelli kompánia, Joe?“

„Amit rendesen, uram — ők meg én úgy férünk meg egymással, mint akármikor.“

„Na — na“, szólt a lakatos. „Türelem, Joe, legyünk elnézők vén emberek gyöngéi iránt. Hogy van a gebe, Joe? Megteszi a négy mérföldet egy óra alatt oly könnyen, mint máskor? Hahaha. Megteszi, Joe? He! — Mi a patvart hordunk mi itt, Joe — bokrétát?“

„Nagyon egyszerűt, uram — azt hittem, Miss Dolly —“

„Ne — ne Dollynak“, szólt Gábor halkabban és fejét rázogatva. „Add az anyjának, Joe. Jobb ha az any-

jának adod. Csak nem lesz kifogásod ellene, hogy Vardenné kapja — mi?”

„Ó, dehogy, uram“, válaszolt Joe, csalódását bár nem a legjobb sikerrel, palástolni igyekezvén. „Nagyon fogok örülni, minden bizonynyal nagyon.“

„Azt okosan teszed“, szólt a lakatos, vállát veregetve. „Ugy-e, mindegy akárki kapja?“

„Tökéletesen, uram.“ Szegény feje! hogy torkába rekedt a szó.

„Jere be“, szólt Gábor. „Épen most hittak teához. Ő benn van.“

„Ó“, gondola Joe. „Kíváncsi vagyok rá, melyik — a kisasszony-e vagy a nagyasszony?“

A lakatos kétségeit oly pompásan osztatá el, mintha azokat hangosan kifejezte volna, midőn az ajtó felé vezetve, bejelenté: „Márta, édes, itt van az ifjú Willet úrfi.“

Történt azonban, hogy Varden asszony a Májusfát olyas tör-fajtának tartá férfiak — lépve szőnek férjek számára, minek folytán mind tulajdonosa, mind valamennyi segédlete és hozzátartozói az ő szemében vadorzók valának a többi kereszténység kebelében. Járult még ehez azon hite is, hogy a szentírásban bűnösöskül említett publikanusok (jelentvén a publikanus szó angolban korcsmárost is) valóságos szabadalmazott szesz-árusok voltak, — miből aztán világos, hogy az asszonyság nem lehetett valami kedvező elővéleménynyel a látogató iránt. Varden asszony tehát természetesen azonnal rosszúl kezdé magát érezni, s midőn a virágok és tűzikek kötelességszerűleg felajáltattak — csakhamar kitalálta, hogy hirtelen bágyadságát ezek okozák.

„Tartok tőle, hogy nem maradhatok egy percig sem tovább e szobában, ha ezek itt vannak“, szólt a jó

asszonyság. „Meg fogja bocsátani, ha az ablak elé kiteszem?“

Joe váltig kérte, hogy föl se vegye e csekélységet és melán mosolygott, midőn virágait künn az ablak párkányán látta. Ha valaki tudta volna, mily bajjal szedte össze e megvetett és bántalmazott szegény virágcsokrot!

„Szinte jól érzem magam, hogy tőlük megszabadultam“, szól Varden asszony. „Már is jobban vagyok.“ S valóban úgy tetszett, mintha könnyebbülten érezné magát.

Joe kifejezést adott hálájának a gondviselés iránt e kedvező fordulatért, és iparkodott oly képet vágni, mintha nem volna kíváncsi tudni, hogy Dolly voltaképen hol van.

„Önök szomorú emberek odakünn Chigwellben, Jó-zsef úrfi“, szól Varden asszony.

„Azt tán mégsem lehet mondani, asszonyság“, viszonzá Joe.

„Önök a legkegyetlenebb emberek széles e világon, kik semmiféle tekintettel sincsenek mások iránt“, szól Varden asszony pöffeszkedve. „Csodálom, hogy az öreg Willet, aki szintén házasság volt, nem viseli magát jobban. Hogy nyereségért teszi, nem mentség. Inkább huszszor megfizetném az árát, ha Varden mint egy tisztességes és józan iparos jönne haza. Senkitől sem irtózom annyira“, tevé hozzá nagy nyomatékkal, „mint az iszákostól.“

„Jere, édes Márta“, szól a lakatos jókedvűleg, „teázzunk és ne beszéljünk iszákosokról. Itt nincsen iszákos s nem szükséges, hogy Joe róluk halljon.“

E válságos percben Miggs jelent meg a piritóssal.

„Azt hiszem, nem szükséges, hogy ő halljon róluk“, szól Varden asszony, „s azt hiszem nem szükséges, hogy

te is hallj felőlük. Kétségkívül nem kellemes tárgy, noha én nem céloztam személyiségekre“, — Miggs köhentett — „bármit legyenek kénytelen magamban gondolni“ — Miggs nyomatékkaal tüsszszentett —. „Te, Varden, sohasem fogod tudni és mástól sem várható, ki — bocsánat uram — az ifjú Willet úr korában van, hogy tudja, mit szenved egy nő, ha otthonn ily körülmények közt várakozik. Ha nem hiszesz nekem, amit rólad föl is teszek, itt van Miggs, aki fájdalom nagyon is gyakran tánúm — kérdezd meg tőle.“

„Ó! ő tegnap éjjel igen rosszúl volt, valóban, uram, rosszúl volt“, szólta Miggs. „Ha kegyed nem volna oly angyali jósaú, nem hiszem hogy kiállaná — bizonyosan ki nem állaná.“

„Miggs“, szólta Varden asszony, „maga köznapi kezd lenni.“

„Bocsánat, asszonyom“, válaszolt Miggs rikácsoló gyorsasággal, „nem volt szándékomban s azt remélem, jellemem sem ilyen, noha csak cseléd vagyok.“

„Ha feleselni akar, Miggs, gondolja meg a következményeket“, viszonzá urnője méltóságos tekintettel. „E kettő együtt jár. Hogy merészel maga angyalokról beszélni, mikor bűnös embertársai vannak szóban, kik nem egyebek“ — szólta Varden asszony s itt a szomszédos tükörbe tekintve, főkötojének szalagját divatosabbra igazítá — „nem egyebek, mint csúszó-mászó pondrók, amilyenek mi vagyunk?“

„Engedelmevel asszonyom, nem akartam önt megsérteni“, szólta Miggs, bizván bókjának erejében s torkát mint rendesen előre tolva, „nem is hittem, hogy annak vétetik. Azt hiszem, ismerem érdemetlen voltomat s hogy magamat és embertársaimat gyűlölöm és megvetem, amint az minden jó keresztény kötelessége.“

„Legyen szives“, mond Varden asszony emelkedetten, „fölmenni és utána látni, hogy Dolly meg van-e már öltözetével. Mondja meg neki, hogy a gyaloghintó, melyet számára rendeltünk, azonnal itt lesz, s ha ő magára várakoztatná, én tüstént elküldöm. — Sajnálom, hogy te, Varden, nem teázol s ön sem József úrfi, noha csakugyan bolondság tőlem megvárni, hogy akármilyen, ami itthon s nők társaságában kapható, szívesen fogadtassék.“

Ez a szó „fogadtassék“ — szenvedő alakban s általánosságban lévén mondva, mégis mindkét úri emberre volt értve s valóban mindkettejét egyaránt méltatlanul sujtá, mert Gábor a reggelihez sokat ígérő étvágygyal látott mindaddig, míg azt Varden asszony el nem rontá, Joe pedig annyira vágyott a lakatos házának női társasága — vagy legalább e társaság egy része után, amennyire férfi csak sóvároghat.

Hanem már nem volt alkalma, akármilyen mentséget felhozni, mert e pillanatban megjelent maga Dolly s szépségével tökéletesen elnémitá. Dolly soha sem volt oly szép, mint ekkor, az ifjúság ragyogott és játszott rajta, és bájait még fokozá öltözeke azzal az ezer sok apró kacér fogással, melyek senkinek sem illettek jobban, mint épen neki, s mindezen kívül pedig még az az egész lényén előmlő égő sovárgás arra az átkozott mulatságra! Lehetlen elmondani, hogy gyűlölte Joe ezt a mulatságot, lett légyen bárhol és ennek a mulatságnak valamennyi vendégeit, ahányan csak voltak.

És Dolly alig nézett rá — úgy van, alig nézett rá. S mikor a gyaloghintó a nyitott ajtón át a műhelybe bebotorkált, Dolly összecsapta két kezét s úgy örült, hogy elmehet. De Joe karját nyújtá neki — no ebben mégis volt valami vigasztaló — és besegíté a hintóba.

Hát még aztán oda benn ülni látni őt, kacagó szemekkel, melyek a gyémántnál különben ragyogtak s a nyitott ablak fáján felejtett kacsójával — (bizonyosan a világ legszebb kacsója!) és kihívólag legyesen fölemelt ujjacskájával, mely mintha csodálkozott volna, hogy Joe miért nem csókolgatja és szorongatja! S elgondolni, mily jól illett volna ehhez a kedves füzőhöz egy-két szál azokból a szerény tűzikekből, melyek most elfelejtve a szoba ablakán künn heverték! S látni, hogy néz el Miggs lányasszony mindezen, olyan képpel, mintha mondaná: Tudom én, mily úton s módon csinálták össze mindezt a szeretetreméltóságot, ismerem én minden zsinór és tű, csat és kapocsnak titkát, mindez a szépség tulajdonképen félig sem ér föl látszatával, és ha fáradságot vennék magamnak, én is így néznék ki, de szakasztott ily szépen! És hallani azt a fölséges kis sikoltást, mikor a hintót fölemelték és felfogni azon boldogság sugárzó arccoskának tűnékeny — de felejthetlen látományát, — mennyi kín és gyötrelem s mégis mennyi üdvösség feküdt ebben! — Mikor a székhordók a hintót elszállíták — még azok is szerencsés vetélytársaknak látszottak!

Ilyen rövid idő alatt tán soha semmiféle kis szobában nem ment végbe oly változás, mint ebben a nappali szobában, mikor visszatértek, hogy teájukat megigyák. Oly sötét és elpusztult és tökéletesen üres volt az mostan. Olyan szörnyűséges ostobaságnak tetszett itt nyugodtan elüldögelni, mikor ő most táncol és több udvarló rajzik körülötte, mint amennyit ember megszámálhat, és az egész társaság csak őt gédelgeti és imádja és feleségül kívánja! Miggs itt lábatlankodott s pusztán az ő lételének ténye, maga azon körülmény, hogy ő megszületetett, Dolly látása után valami igen nagyon bolond tréfának tetszett. Lehetetlen volt beszélgetni. Valósággal

lehetetlen volt. Nem maradt más hátra, mint teáját kavargatni, habargatni, benne piszkálgatni s ezalatt magában elképzelni a lakatos kedves leányának varázslatos szépségeit.

Gábor is kedvetlen volt. Varden asszony természetének bizonyos bizonytalanságához tartozott, hogy ha ők ily hangulatban voltak, ő igen élénk és vidor tudott lenni.

„Valóban szerencsés véralkattal kell birnom“, szolt a háziasszony mosolyogva, „hogy kedvem tökéletesen el nem hágy. Magam sem tudom, hogyan sikerül.“

„Ah, asszonyom“, sóhajta Miggs, „bocsánatot kérek, hogy félbeszakitom, hanem kevés olyan természet van ám.“

„Takaritson le, Miggs“, szolt Varden asszony fölkelve, „kérem takarítsa le az asztalt. Ugy látom, én itt nem vagyok helyemen s mivel szeretem, ha mindenki kedve szerint mulat, legokosabb lesz távoznom.“

„Dehogy, Márta“, szolt a lakatos. „Maradj. Nagyon sajnálnók, ha elmennél, ugyebár, Joe.“

Joe felijedve rebegé: „Mindenesetre“.

„Köszönöm, kedves Varden“, válaszolt neje, „hanem én jobban ismerem óhajaidat. Dohány, sör meg pálinka sokkal nagyobb vonzerővel birnak, semhogy velök dacolni mernék. Azért hát fölmegyek, kedvesem, s majd az ablakon fogok kinézni. Jó éjt, József úrfi. Örültem önt látni s csak azt sajnálom, hogy nem udvarolhattam olyasmivel, ami izlésének inkább megfelelt volna. Köszöntse részemről édes apját s mondja meg neki, hogy ha idejön, talál valamit a rováson. Jó éjt.“

Miután e szavakat a legédeskésb hangon ejtette volna, föltünőleg leereszkedő módon meghajtá magát és eltávozott.

És hát ezért örült Joe már hetek és hetek óta, erre a március 25-ére, és szedte a virágot annyi gonddal és **türte föl kalapját és csipte ki magát!** Ez hát a vége minden merész föltételének, századszori fogadkozásának, hogy kimondja és bevallja Dollynak, mennyire szereti! Egy percre látni őt — csak egy percre — s indulófélben találni egy multságba és látni, hogy ő annak örül! Maga pedig közönséges pipásnak, söriszszónak, pálinkázónak és csapszék-hősnek tekintetni! Elbucsúzott barátjától, a lakatostól és sietve kivezette lovát a fekete oroszlánból, és mikor hazafelé tartott, elgondolta, amint előtte s utána sok más Joe elgondolá, hogy e pontnál vége szakadt reményeinek — hogy a dolog lehetlen és nem valósítható — hogy az a nő rá sem gondol — hogy ő nyomorúlt lett világeletére és az egész dologból más-képen ki nem bonyolódik, mintha fölcsap katonának vagy hajóslegénynek — és valami barátságos érzelmű ellenségre akad, aki majd beveri a fejét — minél előbb.

Tizennegyedik fejezet.

Willet Joe e kétségbeesett hangulatában lassan tova ügetett s kifösté magában a lakatos lányát, hogyan lejt most végtelen hosszú táncokat és udvaroltat magának borzasztón vakmerő idegenekkel, s kezdé már e gondolatokat el nem birni, midőn háta mögött lódobogás hallatszott s ő visszafordulva — egy úr tűnt szemébe, ki igen jó paripán vágdatott feléje. Midőn a lovas utólérte, kurtábbra fogta kantárszárát s a Májusfa emberét nevéen szólítá. Joe erre megsarkantyúzván gebéjét, mellette termett.

„Gondoltam mindjárt, hogy ön lesz“, szólta kalapját megbillentve. „Szép esténk van, uram. Örülök, hogy önt jó egészséggben láthatom.“

Az úr mosolyogva fejével bólintott.

„Mi jó sorod volt ma, Joe? Volt ő olyan szép ma is, mint máskor? No, azért még el ne pirulj.“

„Ha elpirúltam volna, Edvard úr“, szólta Joe, „mi tudtommal nem történt, az csak onnan van, hogy elgondoltam, mily bolond valék, mikor még reménykedni tudtam. Olyan távol áll ő hozzám — mint — mint akár a mennyország.“

„No — no, azt hiszem a mennyország is elérhető — nemde?“ felelt Eduard jókedvűen.

„Ah!“ sohajtott Joe. „Könnyű azt mondani, uram. Hideg vérrel csekély dolog közmondásokat faragni. De hát ugy van az! Hozzánk van indulóban?“

„Hozzátok. Miután még némileg gyöngének érzem magamat, az éjt nálatok töltöm s reggel aztán kényelmesen haza lovaglok.“

„Ha az útja nem sietős“, szólta Joe rövid hallgatás után, „s lépést akar tartani ezzel a szegény párával, szívesen lovaglok önnel a Nyúlsövényig s majd fogom a lovát, ha leszáll. Legalább meg lesz kimélve a fáradságtól, hogy a Májusfáig s onnan visszamenjen, nekem meg van időm, mert most ugyanis korán érnék haza.“

„Ugy vagyok én is“, viszonzá Eduárd, „noha akaratlanul igen is meghajtottam lovamat, tán azért, mert lépést akartam tartani gondolataimmal, melyek gyorspóztán járnak. Hát csak maradjunk mi együtt, majd szóraztatjuk egymást, amint lehet. Te meg sohse búsulj — sohse búsulj, gondolj büszke szívvel a lakatos lányára, s meglásd — elnyered.“

Joe fejét rázta, hanem e szavak reményteljes, pezsgő modorában volt valami annyira üdítő, hogy kedélye annak hatása alatt egészen föláradt s mintha még a szürke gebét is felösztökélte volna, ez felhagyott eddigi józan lépegetésével, sőt vigan poroszkálva, Chester Eduárd paripájának járását is meggyorsítá és hihetőleg el volt telve azon édes önelégültséggel, hogy most ugyan kitett magáért.

Szép, száraz éj volt, s az épen felbukó új hold világa az egész környéket elönté azon békével s nyugalommal, mely az esti órák főbáját képezi. A fák elnyuló árnyai olyan lágyan feküdtek el, mintha csöndes vízben tükröződnének vissza, s a lenge szellő még lanyhábban enyelgett, mint előbb — mintha a szendergő természetet csókolná álmában. A két utas lassan-lassan elhallgatott és kellemes némaságban lovagolt egymás oldalán.

„A Májusfa gyertyái ma nagyon ragyognak“, szólott Eduárd, midőn a mezei uton elhaladtak, melynek lombtalan fáin át a vendéglő látható volt.

„Valóban, uram“, szólott Joe, a nyeregben fölemelkedve, hogy jobban átláthasson. „Még pedig a nagy teremben gyertya is ég, a legjobb alvóban meg tűz lobog. Szeretném tudni, miféle vendégek lehetnek ott.“

„Valami elesteledett utas, ki Londonnak tartott s kit tán az én zsvány barátomról keringő történetkéék az éji utazástól elriasztottak“, szólott Eduárd.

„Úri vendég lehet, hogy ily ellátásbam részesül. Hm, az ön ágát is —“

„Se baj, Joe. Akármelyik szoba megteszi. Hanem rajta — kilencet ütött. Siessünk.“

Oly gyorsan nyargaltak, amint Joe lova birá és azon kis néhány csemetéből álló eresztvényben álltak meg, hol Joe reggel lovát hagyta volt. Eduárd leszállott, a

kantárszárat átadá társának s könnyü léptekkel haladt a ház felé.

A kert falánál levő kis oldalajtóban egy nőcseléd várta, ki azonnal bebocsátá. A lonka-uton és egy széles lépcsőzeten felsietett, mely egy ódon, komor csarnokba vezetett, hol a falakon rozsdás cimerek, agancsok, vadászfegyverek s egyéb ilyesnemű lógott. Itt nem sokáig várakozott, mert midőn tétova tekintett, mintha a kíséző cselédet keresné s annak távollétén csodálkoznék, egy kedves gyermek jelent meg, kinek sötét haja a következő pillanatban kebelén pihent. Majdnem ugyanekkor egy sulyos kéz érinti a nő karját, Edvardot ellóditá s közöttük Haredale állott.

Szigorúan nézett az ifjúra, kalapját sem érintve, félkezével hűgát ragadta meg, a másikkal, mely lovag-ostorát fogta, az ajtó felé mutatott. Az ifjú főlegyenesegett s pillantását viszonzotta.

„Igen szép öntől, hogy cselédeimet megvesztegeti s kéretlenül, titokban lopózik házámba, mint egy tolvaj“, szólott Haredale. „Hagyja el, uram, s ne térjen többé vissza.“

„Haredale kisasszony jelenléte“, válaszolt az ifjú, „s rokonsága önhöz bizonyos szabadalmat kölcsönöz önnnek, melylyel — hiszem — nem fog visszaélni. Ön kényszerített ez uthoz folyamodnom s a hibás nem én vagyok — ön a hibás.“

„Nem nagylelkű, nem tisztességes s nem is becsületes emberhez illő dolog“, válaszol a másik, „meglopni egy gyöngé, hiszékeny leány szerelmét, midőn kegyed méltatlan voltában, védője és őrzője elől az éj homályába fut. Ennél többet nem akarok mondani — még csak annyit, hogy kitiltom önt e házból s követelem, távozzék azonnal.“

„Nem nagylelkű, nem tisztességes s nem is becsületes emberhez illő dolog a kémkedés“, szól Edvárd. „Szavai gyalázatot foglalnak magukban s én visszautasítom azon megvetéssel, melyet érdemelnek.“

„Hűséges közbenjáróját“, szól Haredale csillapultan, „azon ajtóban fogja találni, melyen bejött. Én nem kémkedém. Láttam önt az ajtón át bejönni s követtem. Hallhatott volna bebocsátásért kopogni, ha kevésbé séreány s a kertben hallgatózott volna. Kérem távozzék. Jelenléte sért engem s búsítja hugomat.“

Ezt mondván, a megijedt, siró leányt átölelé, magához szorítá és bár modorának közönséges szigora nem változott, e tényben a jóindulat és rokonszenv egy neme csillogott föl a gyermek búja iránt.

„Haredale úr“, szól Edvárd, „ön karja azt fűzi körül, kin minden vágyam s gondolatom pihen, s kinek egy percnyi boldogságaért szívesen áldoznám életemet. E ház a szekrény, mely magában foglalja életem e legdrágább gyöngyét. Huga nekem hűséget esküdött s én is azt esküvék neki. Mit követtem el én, hogy ön úgy megvet és ily udvariatlan szavakban részesít?“

„Olyat tett, minek nem kellett volna megtörténnie“, felelt Haredale. „Oly köteléket kötött, melyet szét kell vágni. Jegyezze meg amit mondok: Kell! Én feloldom a láncot önök közt. Én visszautasítom önt minden hozzátartozóival, vissza ezt az egész álnok, léha és szívtelen fajzatot.“

„Nagy szavakat mond, uram“, szól Edvárd megvetőleg.

„Jelentős és súlyos szavakat, amint látni fogja“, felelt a másik. „Vegye szívére.“

„Vegye akkor ön is, amit mondani fogok“, szól Edvárd. „Az ön hideg és sötét véralkata, mely megfa-

gyaszt minden keblet környezetében, mely vonzalmat félelemmé változtat, kötelességet rettegéssé, kényszerített minket oly titkos eljárásra, mely akarattunkkal s természetünkkel ellenkező — ellenkezőbb, uram, a mienkkel, mint az önével. Nem vagyok sem álnok, sem léha, sem szivtelen, ön az uram, ki elég nyomorult a valóság ellenére e szitkokkal illetni, midőn azon tekintetek oltalma alatt áll, melyeket önnek az imént említék. Ön nem fogja a köteléket köztünk felbontani. Én nem fogok tágitani. Bizom hugának hűségében és becsületében és az ön befolyását semmibe sem veszem. Válok — de teljes bizalommal az ő igaz hűségében, melyet ön megtörni soha sem fog, s távoztamkor csak az bánt, hogy oly kevésbé kellemes oltalomban hagyom.“

A lány hideg kezét ajkára szorítá és Haredale me-rev pillantását még egyszer vizsgonozván, eltávozott.

Nehány szó, melyet lóra szállva, Joenak mondott, kellőleg megmagyarázta a történeteket és ez ifjú kétségbesését tizszeres kínokkal fokozá. Szótlanul fordultak vissza a Májusfához s nehéz szívvvel érkeztek meg aj-taja előtt.

Az öreg John, ki a vörös függöny megől kukucsált ki, midőn a lovasok Hugh-ot megkiálták, azonnal künn termett, s midőn az ifjú kengyelét fogta, nagy jelentőséggel mondá: „Már egész kényelemmel ágyban fekszik — a legjobb ágyban. Úr ő minden ízében — a legkegyesb, a legkedvesb úr, kivel valaha dolgom volt.“

„Ki az, Willet?“ szólott Edvárd leszállva.

„Az ön érdeemes atyja“, felelt John. „Az ön érdeemes és tiszteletreméltó apja.“

„Mit akarhat itt!“ szólott Edvárd, kétséggel és felindulással tekintve Joera.

„Mit akar ön mondani?“ szolt Joe. „Nem látja, hogy Edvárd úr nem érti önt?“

„Ej, hát nem tud ön arról semmit?“ szolt Willet bámulva. „Különös! Uramfia! hisz dél óta itt van és soká tanakodott Haredale úrral, aki alig egy órája távozott.“

„Atyám?“

„Atyja — persze hogy az uraatyja, maga is azt mondá — szép, sugár, egyenes úr, zöldben aranyra. Az ön rendes szobájában van. Bizonyosan még bemehet hozzá“, szolt John, az utra kilépve s onnan az ablakra fölnézve. „Még nem oltotta el gyertyáit.“

Edvárd szintén fölnézett az ablakra s aztán gyorsan olyasfélét morogva, hogy szándokát megváltoztatá — valamit elfelejtett — s azonnal vissza kell térnie Londonba, újra lóra ült s elnyargalt, Willetéket — apát s fiát — magukra hagyva, kik néma meglepetéssel tekintének egymásra.

Tizenötödik fejezet.

Másnap délben Willet gazdának vendége, reggelijénél ült saját házában, körülvéve oly kényelemmel, mely mögött a Májusfa legmagasb kényelmi szárnyalása és erőfeszítése jóval elmaradt, s összehasonlításokat idézett föl, melyek e tiszteletreméltó vendéglő hátrányára ütöttek ki.

Régi divatú s széles ablakülésében — mely tágaságra nézve sok újkori pamlaggal versenyzett és párnáival pompás kerevetté volt alakítva — tehát egy téres szobának régi divatú s széles ablakülésében, dús reggelije mellett heverészett a legnagyobb kényelemmel Mr. Chester. Uti

köntösét szép reggeli öltönnyel, csizmáit papucsokkal cserélte föl, s mindenképen rajta volt, magát kárpótolni azon kénytelenségért, hogy reggel a pipere-doboz és egyéb szükségletek segélye nélkül öltözködék. Lassanként elfelejtván egy kellemetlen éj s korai lovaglás alkalmatlanságait, tökéletesen nyugalmas, önelégült és tétlen állapotban találta magát.

S helyzete valóban különösen alkalmas volt ily érzelmeket táplálni, mert nem tekintve a késői és magányos reggelinek csillapító hatását, mihez még egy szenderítő hirtlap is járult, lakhelyét oly sajtószerű nyugalom környezé, mely e városrészt még mai napság is, midőn pedig a hajdaninál nyüzsgőbb s pezsgőbb élet uralkodik ottan, el nem hagyá.

Vannak még most is a Temple-nél kevésbé kellemes helyek, hol rekkenő napokon sütkérezni, vagy renyhén az árnyékon lebselni lehet. Bizonyos aluszékonyság uralkodik még udvaraiban, és álmadozó sivárság fái közt és kertjeiben. Ki utcáin és kertes piacain járkál, meghallja lépteinek visszhangját a kongó köveken, s a Fleet-utca vagy Strand zsibajából jöve, e felírást véli kapuin olvashatni: „aki ide belép, hagyjon künn minden zajt.“ A szép Fountain Court-ban hallani még a lehulló víz locsogását, s vannak még zugok és szögletek, hová a hitelezőktől üldözött diákok poros pallás-kamráikból alánézhetnek, hogy egy-egy bolygó napsugárt elfogjanak, mely a magas házak árnyékát átcikázza és ritkán vesz magának fáradságot, egy járkáló alakját megvilágítani. Megvan még a Temple-ben a hajdani zárdalég, melyet ügyvédi irodák el nem zavarhattak és jogászi címiratok sem riasztottak el. Kutjai nyaranta a tikkadt ögyelgőnek a leghűsebb, legtisztább s legmélyebb forrásokkal szolgálnak, s mikor csordultig telt csobolyókból az izzó

kövezet megázik, mohón szívja fel az üde leget, sóhajtván vet egy pillantást a Temsére, fürdőre, vízi kirándulásokra gondol s leverten tova halad.

A Paper Buildings egyik szobájában — mely épület egy ház-sorból áll, arcvonásban régi fáktól árnyalva, háttal a Temple kertjeire szolgálva — ténfergett a mi ögyelgőnk s majd egy már százszor letett hírlaphoz nyúl, majd reggelijének részleteivel babrál, vagy kihuzza arany fogpiszkáját s a szobában tétova tekinget, majd meg az ablakon a kert szabályos sétányaira néz ki, hol már néhány korai kódorgó fel-alájárkál. Itt egy szerelmes pár civakodik, míg ismét kibékül; amott egy bogárszemű dada jobb szemmel nézi a Temple diákjait, mint terhét; ehol egy agglant, ölebecskjét pórázon cipelve maga után, megvető pislogatással kíséri amazok borzalmas illetlenségeit, s egy szikár, öreges úr, ki a dadát vevé szemügyre, viszont az aggszüzet méregeti hasonló lenézéssel s csodálkozik, hogy nem bir annak öntudatával, mennyire túl van már virágán. Távol mindettől, a folyó partján, két-három pár üzlet-embere sétálgat mély társalgásba merülten lassan föl-alá, egy padon pedig egy fiatal ember elgondolkozva egymagában ül.

„Ned meglepően türelmes!“ szólt Mr. Chester ez utóbb nevezett személyre tekintve, midőn theás kannáját letette és az arany fogpiszkához folyamodott, „rendkívül türelmes! Már ott ült, mikor az öltözködéshez fogtam, s alig változtatott azóta tartásán. Különc ember!“

Az alak most fölkelt s gyors léptekkel közeledék feléje.

„Mintha meghallott volna“, szólt az atya s ásitozva nyúlt megint a hírlap után. „Kedves Ned!“

Az ajtó megnyílt s az ifjú belépett. Apja szívesen üdvözlé kezével és mosolygott.

„Van érkezése egy kis társalgásra?” szolt Edvárd.

„Mindenesetre, Ned. Mindig van érkezésem. Te ismered alkotásomat. — Reggeliztél?”

„Már három órája.”

„Milyen korai ember!” szolt apja lanyha mosollyal, fogpiszkája megöl vizsgálva fiát.

„Őszintén szólva, ma éjjel rosszul aludtam”, szolt Edvárd, székét előre tolva s az asztalhoz ülve, „örültem, hogy fölkelheték. Kedvetlenségem okát ön nem ismerheti s épen erről volna önhöz szavam.”

„Kedves fiam, kérlek bizzál bennem”, válaszolt apja. „De ismered alkotásomat, ne légy hát hosszadalmas.”

„Világosan s röviden fogok szólni”, mond Edvárd.

„Ne mondd kedvesem, hogy fogsz, mert bizonyosan nem fogsz”, szolt apja, lábait keresztbe rakva. „Te tehát azt akarod mondani —”

„Csak azt —”, szolt a fiú bánatosan, „hogyan tudom, hol volt ön az éjjel — mert magam is ott valék helyben — tudom kivel beszélt s minő célja volt.”

„Mit kell hallanom!” szolt apja. „Ennek valóban örülök. Megment a hosszas magyarázgatás kinjától s szörnyű vontatottságától. Hát ott voltál? Miért nem jöttél fel? Szívesen láttalak volna. —”

„Tudtam, hogy amit mondandó valék, jobb lesz egy éji megfontolás után mondanom meg, midőn mindketten lehűltünk”, viszonzá az ifjú.

„A menköbe Ned!” válaszolt apja. „Én az este igen le valék hűlve. Ez átkozott Májusfát építője pokoli fogással úgy csinálta, hogy felfogja a szelet s megtartsa azon hűvösön. Emlékszel azon csipős keleti szélre, mely öt hete fútt? Szavamra mondom, hogy még ott bujdosott abban a vén házban tegnap este, noha a szabadban szélesend volt. Hanem te azt akarod mondani —”

„Azt akarám mondani, s isten tudja mily komolyan és igazán, hogy ön nyomorulttá tön. Meg akar egy per-cig türelemmel hallgatni?“

„Drága Ned“, szólott apja, „egy remete türelmével foglak hallgatni. Kérlek add ide a tejet.“

„Láttam Haredale kisasszonyt az éjjel“, felelt Ed-várd, midőn apja kérelmét teljesíté, „s nagybátyja — a nő jelenlétében, közvetlenül az önök találkozásá után s eszerint természetesen annak folytán, kitiltott a házból és a legbántóbb méltatlansággal, mit, jól tudom — ön sugalt neki, kiharancsolt onnan.“

„E bánásmódjáért, szavamra, Ned! nem vagyok fe-lelős“, szólott apja. „Ezért mentsd ki. Ő valóságos paraszt, egy tuskó, vadállat, a jó modor minden érzéke nélkül. — A tejes kannában légy van. Az első, melyet ez évben látok.“

Edvárd fölkelt s a szobában föl-alájárt. Zavarhat-lan apja a theát hörpölgeté.

„Atyám, ne tréfáljunk e tárgygyal“, szólott az ifjú, végre megállva előtte. „Ne ámitsuk se magunkat, sem egymást. Engedjen nyíltan s férfiasan haladnom azon uton, melyen megindultam s ne taszítson vissza hideg közönyével.“

„Közönyös vagyok-e vagy sem, ítéld meg tenma-gad“, felelt a másik. „Vajjon egy 25 vagy 30 mértföld-nyi lovaglás uttalan utakon — egy ebéd a Májusfában — egy találkozás Haredale-el — a meghálás a Májusfá-ban — a Májusfa vendéglőse s a Májusfának minden bambáiból és centaurjaiból álló társaság — vajjon mind-ezt elvállalni, közönyt jelent-e, drága Ned, vagy talán túlzott aggályt, feláldozást s több effélét az atya részé-ről, azt végezd el önmagaddal.“

„Uram, fontolja meg“, szólott Edvárd, „mily kínos helyzetben vagyok én jelenleg. Ha az ember valakit úgy szeret, mint én Miss Haredale-t. . . .“

„Kedvesem“, vágott közbe atyja sajnálatos képpel, „te nem szereted. Nem tudsz te semmit ily szerelemről. Biztosítlak, hogy az nem is létezik. Szavamra nem. Hiszen te józan ember vagy, Ned — sok józan észszel bírsz. Csodálnám, ha ily különös oktondiságban részed volna. Te valóban nagyon meglepsz.“

„Ismétlem, hogy szeretem“, szólott fia szilárdan. „Ön közbelépett, hogy elválasszon s ez sikerült is annyira, amennyire emlitém. Szabad-e önt idejekorán kérnem, hogy gondolkozzék hajlamunkról kedvezőbben, vagy pedig elhatározott szándoka s akarata önnek, minket elválasztani, ha sikerülhetne?“

„Ugy van, kedves Ned“, szólott az apa egyet szipákolva s a szelencét fiának tolva, „kétségkívül ez az én szándokom.“

„Mióta e hölgy értékét megismerém“, felelt fia, „álomként tűnt az idő s csak most kezdek valódi állapotom felől gondolkozni. Minő az? Ifjúságom óta fényűzéshez és semmittevéshez szoktattak s úgy neveltek, mintha vagyonom nagy volna és reményeim korlátlanok lehetnének. Bölcsőm óta megbarátkoztattak a vagyonosság eszméjével. Arra tanítottak, hogy azon eszközök, melyek által más emberek vagyonra s kitünő állásra szert tesznek, nekem fölöslegesek, rájuk nem szorulhatok. Bőségben neveltek s most nem vagyok való semmire, sőt úgy találom, hogy önre vagyok utalva s az ön kegyétől függök. De életem e válságos kérdésében mi meg nem egyezünk s mint látszik, meg sem egyezhetünk. Én ösztönszerűleg vonultam vissza azoktól, kiknek ismeretségét ápolni — ön utasított, s nem tudtam meg-

kedvelni az érdek és önzés azon indokait, melyek az ő körüket az ön szemében kívánatossá tették. Ha mi eddig mindezt ily nyíltan meg nem mondtuk egymásnak, az nem rajtam mult. S ha most tán kelletnél is nyíltabban válaszolok, ez, higgye el atyám! annak reményében történik, hogy jön még idő, midőn közöttünk szabadabb szellem, méltóbb bizalom és barátságosb egyetértés fog uralkodni.“

„Kedves fiam, te csakugyan megindítasz“, szolt mosolygó atyja. „Folytasd, kedves Edvárd, kérlek folytasd. Hanem jusson eszedbe ígéreted. Sok komolyság, nagy őszinteség, szembeszökő őszinteség fekszik mindabban, amit mondasz, hanem félelemmel kezdem a hosszadal-mashoz való hajlamodnak gyöngye előjeleit észrevenni.“

„Nagyon sajnálom, uram.“

„Magam is, Ned, de te tudod, hogy képtelen vagyok eszemet hosszabb ideig ugyanegy tárgyra irányozni. Ha azonnal rá térnél, a bevezetéseket majd elképzelném s mondottaknak gondolnám. — Kérlek add ide azt a tejet. A hallgatás lázba hoz.“

„Amit mondani akarok, abból áll“, szolt Edvárd, „hogy én nem viselhetem el ezt a függést, még öntől sem, atyám. Sok időt vesztettem ugyan és sok alkalmat, de én még fiatal vagyok s tán helyrehozhatom mulasztásaimat. El akar látni a szükséges eszközökkel, hogy képességeimet és tetterőmet méltó cél szolgálatára ajánljam? Megengedi, hogy magam törjek magamnak tisztességes pályát ez életben? Nevezzen időpontot — mondjon akár öt évet, ha tetszik — s én kötelezem magamat, addig a vitás tárgyban az ön teljes megegyezése nélkül semmit sem tenni. Ez idő alatt minden — embertől kitelhető komolysággal és türelemmel iparkodnám jövőt teremteni magamnak és megszabadítani önt azon tehertől, melylyé

— mint aggódik, önre nézve válhatnék, ha oly nőt vesznek el, kinek legfőbb adományait belértéke és bájai képezik. Megteszi ezt? A megállapított határidő elteltével e tárgyat újra megvitatjuk. Addig pihenjen az, ha csak ön maga nem hozná szóba.“

„Kedves Ned“, szólott apja, ki most az ujságot, melyet szórakozottan át-átfutott, letevén és ülésében kényelmesen elhelyezkedett, „azt hiszem, tudod, mily kevésbé állhatom az u. n. családi ügyeket, melyek csak közönséges emberek karácsoni ünnepeire illenek, de a magunk állásu emberekhez legkevésbé sem. Miután azonban te tévedésedben — e tévedésben — roppant tévedésedben — megmaradsz, le akarom győzni ellenszenvemet ily tárgyak iránt, s egészen nyíltan és világosan fogok válaszolni, ha oly szíves léssz előbb az ajtót betenni.“

Edvárd engedelmeskedvén, ő egy csinos kis kést vőn elő s körmét vagdosva — folytatá: „Ned, te nekem köszönheted, hogy jó családból eredsz, mert anyád, bármily bájos személy volt és noha majdnem tört szívvel és a többivel hagyott el engem, midőn oly idő előtt a halhatatlanságba — átszólittatott, e tekintetben mivel sem dicsérekheték.“

„Édes atyja legalább kitünő ügyvéd volt“, szólott Edvárd.

„Igaz, Ned, tökéletesen úgy van. Ő a törvényszéknél nagy tekintélyben állt, nagy névvel s vagyonnal birt, hanem semmiből emelkedett föl — én erre nézve örökké szemet hunytam és szilárdan igyekeztem, magamat e körülmény meggondolásától megóvni, mindamellett tartok tőle, hogy atyja egykor disznóval kereskedett és üzlete borjúlábakkal és kolbászokkal is némi összefüggésben állott. Elég az ahoz, ő jó családba akarta leányát vinni. Szíve vágya teljesült. Én egy ifjabb fiúnak

ifjabb fia valék s elvettem őt. Mindkettőnknek volt célunk, melyet elértünk. Ő azonnal a legjobb s legfinomabb társaságba lépett, s én oly vagyona tettem szert, mely — biztosítlak — kényelmemre nagyon szükséges volt, elkerülhetlenül szükséges. Ez a vagyon most, édesem, azon dolgok sorába tartozik, melyek többé nincsenek. Oda lett — s oda volt már — hány éves vagy? Mindig elfelejtem.“

„Huszonhét, uram.“

„Valóban?“ kiálta atyja, bágyadt meglepetéssel emelve föl pilláit. „Már annyi! Akkor hát, amennyire emlékszem, utolsó maradékai körülbelül 18—19 éve tün-tek el az emberi megfoghatóság köréből. Ez időtájt köl-töztem e szobákba, melyek egykor nagyatyád lakását képezték, s e fölötte tiszteletreméltó férfitől örökség ut-ján rám maradtak és azóta élek egy jelentéktelen évi járadék és multam hitele után.“

„Ön enyelg velem“, szólott Edvárd.

„Biztosítlak, legkevésbé sem“, válaszolt apja nagy nyugalommal. „Efajta családi ügyek oly szárazak, hogy sajnálattal jegyzem meg, miszerint ily enyhítőket nem tűrnek el. Épen ezért s mert bizonyos üzleti színök van, nem állhatom őket. Nos, tehát a többit tudod. A fiú, ha társunk nem lehet — azaz ha nem huszonkét vagy há-rom éves — nem tartozik azok közzé, kikkel nagyon szeretnénk együtt élni. Vagy ő zavarja apját, vagy ő van apja terhére, s így kölcsönösen kellemetlenné teszik egymás életét. Ez okból körülbelül az utolsó négy év alatt — (roppant rosszúl emlékszem időpontokra, ha csa-lódom, igazítsd ki magadban) — tőlem bizonyos távol-ságban folytatád tanulmányaidat és képezted ki magadat sok tekintetben. Alkalmilag egy-két hetet együtt tölténk és alkalmatlankodánk egymásnak, amint az közel roko-

noknál másképen nem is lehet. Végre haza kerültél. Oszintén bevallom kedvesem, ha ügyetlen és makacs lettél volna, a világ valamely távol vidékére szállítottalak volna.“

„Kár volt ezt nem tennie“, szólott Edvárd.

„Ez nem lehet igaz óhajod“, válaszolt apja hidegen. „Biztosítlak, csalódot. Szép, megnyerő, elegáns ifjúnak láttalak, s én bevezettelek azon társaságba, mely előtted még nyitva áll. Ezzel, édesem, azt hiszem, megtettem jövődért mindent s most rád bízom, hogy viszont te gondoskodjál jövőmről.“

„Nem értem önt, uram.“

„Pedig az világos — úgy látom, a tejben megint van légy, de kérlek, ezt ki ne vedd, mint az elsőt, mert ha tejesek, járásuk nem kecses és ilyenkor nézni őket igen kellemetlen — mondom, a dolog világos, hogy úgy kell cselekedned, mint én cselekedtem, hogy jól kell házasodnod és lehetőleg fölemelkedned.“

„Szerencsevadász legyek?“ kiálta fia megbotránkozással.

„Hát mi az ördögbe akarnál lenni?“ viszonzá apja. „Minden ember szerencsevadász. A törvényszékek, az egyház, az udvar, a csatatér, nem tolong-e ott a szerencsevadász s nem vetnek-e gáncsot egymásnak, amint a szerencsét üzik? A tőzsde, a boltok, a váltóház, a királyi előszobák, a senatus — mivel zsufolvák, ha nem szerencsevadászokkal? Szerencsevadász! Az vagy, az! S egyéb sem lennél, volnál bár a világ első udvaronca, ügyvéde, törvényhozója, főpapja vagy kereskedője. Ha undorodol tőle és moralizálgatsz, vigasztald magad annak meggondolásával, hogy te csak egyetlen egy embert tehetsz nyomorulttá vagy boldogtalanná. Hány száz meg ezer embert tipor el újtében a többi vadász!“

Az ifjú kezére támasztá fejét s nem felelt.

„El vagyok bájolva, hogy e tárgyat vitatjuk, bármily kellemetlenül essék“, szolt apja fölkelve s föl-aljárva, miközben meg-megállva hol a tükörbe nézett, hol a műismerő kifejezésével egy képet vizsgált szemüvegén át. „Ez igen kellemes s bizalmasb viszonyt teremt közöttünk, ami mindenesetre szükséges volt, noha megvallom, hogy egyáltalán nem értem, miként ismerhetéd félre állásunkat és célunkat. Mielőtt hajlamodat e hölgyhöz fölfedezém, azt képzelém, hogy mindez közöttünk már hallgaton meg van állapítva.“

„Ismertem viszonyaink korlátolt voltát“, felelt a fiú, fejét egy percre fölemelve, de aztán visszaesve előbbi állásába, „hanem fogalmam sem volt róla, hogy ily nyomorult koldusok volnánk, minőkül ön leirt. Hogy is képzeltem volna ezt én, ki ily neveltetésben részesültem s az ön életmódjának és szereplésének a világban tanuja valék.“

„Kedves gyermek!“ szolt apja, „— mert te valóban oly gyermekesen beszélsz, hogy annak kell hivnalak — te megfontolt elvek szerint neveltetél, mert épen neveltetésed módja támogatá meglepőleg hitelemet. Mi élelmódomat illeti, azt folytatnom kell, én e kellemes aprólékosságok nélkül el nem lehetek. Hozzá voltam mindig szokva s nem tudom nélkülözni. Látod, hogy mindez nekem kell, s azért is van itt. Mi viszonyainkat illeti, Ned, azok felől nyugodt lehetsz. Kétségbeesett viszonyok. A te föllépted a világban nem igen megvetendő, s kettőnk zsebpénze épen fölemészti összes jövedelmünket. Ez a dolgok igaz állása.“

„Miért nem szolt erről soha előbb? Miért szoktatott oly költsékezésre s oly életmódra, melyhez sem jogunk nincs, sem jogcímünk?“

„Édesem“, felelt apja több részvéttel, mint akármikor, „ha nem lépsz föl így, miféle sükerrel kecsegtethetem magam azon cél elérté iránt, melyre szántalak? Életmódunkról csak annyit akarok mondani, hogy mindenkinek jogában áll oly jól élni, amint élhet, s oly kényelemmel, amint tud, különben embertelen gazember. Adósságainkról jót állok, hogy nagyok, s azért mint becsérző és elves ifjúhoz — igen illenék hozzád, azokat kifizetni.“

„Mily gyalázatos szerepet játsztam eddig öntudatlanul!“ mormogá Edvárd. „Én küzdjem ki Haredale Emma szívét! Miatta szeretném, bár rég meghaltam volna.“

„Örömmel látom, már felfogod“, felelt apja, „menyire világos, hogy ebben az irányban semmit sem lehet tenni. Hanem most nem tekintve azt, valamint annak szükségét sem, hogy mielőbb más irányba térj, (mit már holnap megtenni rajtad áll) — mégis szeretném, ha a dolgot kellemes távlatból tekintenéd. Már vallási szempontból sem gondolhatsz te, ki oly tősgyökeres protestáns vagy, ki ily protestáns családból eredsz, katholika nőre, ha csak roppant gazdag nem volna. Birjunk erkölcsi érzékkel, Ned, különben semmi sem vagyunk. Sőt, ha ezen túltennők is magunkat, egy másik, épenséggel mellőzhetlen akadályba ütközünk. Oly nőt venni el, kinek apját felkoncolták, mint a marbahust. Jó ég! mily kellemetlen gondolat! Ily kedvezőtlen körülmények közt, mily tisztelettel viseltethetnél ipad iránt? Gondold meg, hogy esküdtek megvizsgálták, a halottkém látletezte — aztán gondold a családban még azután is elfoglalt kétséges állására! Az egész dolgot oly izetlennek tartom, hogy véleményem szerint, ezt a leányt az államnak el kellett volna láb alól tenni, nehogy valaki utána bomol-

jék. Hanem tán fárasztlak. Magadra maradnál? Szívesen, Ned. Isten megáldjon. Most kisétálok, hanem este vagy ha ma nem, úgy holnap bizonytal találkozzunk. Ezalatt ügyelj magadra mindkettőnk kedvéért. Te nagy hord-erővel birsch rám nézve, Ned — fölötté nagygyal. Isten veled.“

Az apa, ki ezalatt a tükör előtt gallérját igazitgatá, mindezt szakadozott és futólagos módon mondta, s aztán egy dallamot dudolva, eltávozott. A fiú, ki gondolataiban úgy el volt merülve, hogy azokat sem megérteni sem felfogni képes nem volt, néma és hallgatag maradt. Fél-óra multával az idősb Chester, pillangósan felöltözve, elment. Az ifjú, fejét tenyerébe hajtva, az aléltság bizonyos nemében még mindig ott állt egy helyben.

Tizenhatodik fejezet.

Egy képsorozat, mely London utcáinak éji állapotát, e történetnek aránylag közeleső korában ábrázolná, a mai viszonyoktól annyira elütő látványt nyújtana, hogy a szemlélő csak nehezen ismerne legkedvencebb sétányaiba is azon alakban, melylyel azok még csak egy félszázadja is birtak.

Azok egytől egyig, a legszélesb s legszebb, úgy mint a legszűkebb és legnyomorultabb utcák is, igen sötétek voltak. Az olajlámpák, noha hosszú téli éjszakákon két — de három ízben is megkoppanták, a legjobb esetben is csak igen homályos világot árasztottak, s késői órákban, midőn a boltok gyertyáinak s mécseinek támogatásában nem részesültek, csupán a gyalogutat vonták végig kétes világuk keskeny szalagával, a kongó

kapukat és homlokzatokat a legmélyebb sötétségben hagyván. Az udvarok és sikátorok közül sok tökéletes homályban maradt s azok, melyekben hús-házra egy-egy pislamecs esett, nem kevés kedvezésben részesültek. Hanem még e helyeken is gyakran volt a lakóknak okuk, lámpáikat lehetőleg korán eloltani, amit tetszésük szerint tehettek, mert az őrzőnek nem volt hatalma azt megakadályozni. Eszerint természetes, hogy a legvilágosb utcákon is volt minden fordulónál egy-egy sötét és veszélyes hely, hova a tolvaj menekülhetett s csak kevesen üldözheték. A Cityt pedig köröskörül rétek, zöld sövény-utcák, pusztá telkek és elhagyott utak környezék s választák el a külvárosoktól, melyekkel azóta egybeforrt, úgy, hogy a leghevesb üldözés elől is könnyű volt menekülni.

Nem csoda, hogy ily kedvező körülmények közt, még London szívében is utcai rablások éjenként eshettek, melyek gyakran súlyos sebesülésekkel s nem ritkán halállal is jártak. A boltok bezárta után tehát békés ember méltán félhetett az utcákon sétálni. Aki későn ment haza, rendesen az utca közepén haladt, hogy leszködő utonállók véletlen támadásai ellen némileg biztosítva legyen. Későn éjjel fegyver vagy kíséret nélkül menni Kentish-townba vagy Hamsteadbe, Kensingtonba vagy csak Chelseabe is, kevesen mertek, s aki a leghangosabb és legbátrabb legény volt a csárdában, lett légyen csupán egy mértföldnyi útja, örült, ha kísérről egy fátylahordót bérelhetett.

Ezeket kívül bírtak a londoni utcák még egyéb — nem egészen ily kellemetlen jellemző tulajdonokkal, melyek régi időkből eredtek. Sok bolt, különösen a Temple Bar keleti részén esők, megőrizték a cégér kiakasztásának ősi szokását, és ha széles időben ezek a fatáblák vaskere-

tükben csikordúlva himbálóztak, az ágybanfekvők vagy utcai vándorok füle különös hangversenyben részesült. Gyaloghintók hosszú sora és hordárok csoportjai, kik mellett a mai bérkocsis finomnak s udvariasnak mondható, állták el az utat s tölték meg a levegőt kajdászasukkal. Éji pincék, melyeket a járdán át a kocsiutra kisugárzó keskeny fénysávoly s a gádorukból felhangzó tompa hangzsivaj árult el, ásitoztak a két nembeli összes söpredék befogadására s mulattatására. Minden szín és bódé alatt szövétnekesek apró csoportjai ültek s vagy kártyáztak napi keresményükre, vagy egyik-másik elálmosodván, lefeküdt aludni és fáklyájának maradékát sisteregve hullajtá a sáros földre.

Jött aztán az éji őr bottal és lámpával, az órát és időjárást hirdetve s azok — kik hangjára fölébredtek, igen örültek azon, hogy odakünn esik vagy havazik vagy szél fú vagy pedig fagy, mert ők igen jól voltak elhelyezve. Az egyedüljárót a székhordók: „engedelmet kérünk“ kiabálásai riasztották fel, midőn mögötte kettő az üres — s ennek jeleül felfordítva hordott — hintóval a legközelebbi állomásra sietett. Nem egy urasági gyaloghintó — benne valamely szép s iszonyu fodros kávaszoknyába bujtatott hölgygyel — a menet élén fáklyás csatlósokkal, kik számára előkelő házakon még mai nap-ság is oltók találhatók, élénkíté s világítá meg tovalejtve az utat, sötétséget s komorságot hagyva nyomában. E szaladgáló t. uraságok közt, kik különben igen rátartók szoktak lenni, nem ritkán megesett, hogy gazdáikra várakozván, a cselédszobában civakodásra került a dolog, mely alkalmakkor vagy ott helyben, vagy künn az utcán egymásnak rohantak s a csetepaté helyét elboríták hajporral, varkocsos parókák töredékeivel és összerongyolt virágcsokrokkal. A játék, mely bűnben minden

osztály egyaránt osztozott (a divat természetesen felülről eredvén), volt rendesen e csetepaték okozója, mert a kártya s kocka fenn és alant is nyilvánosan forgott, és mindkét helyütt ugyanannyi bajt és zenebonát okozott. Mig a város nyugati részében zene, tánc és álcás játékok mellett ily dolgok történtek, a nehéz falusi csézák s a csak kevéssel nehezebb terűs szekerek lassan döcögtek a belváros felé. Kocsis, kíséret és utas egyaránt fűlig volt fölfegyverkezve, a kocsi pedig — mely tán egy napot késett is, no de ez jelentéktelen dolog — utonállóktól kirabolva, kik nem rettentek vissza egyedül támadni meg az egész jószág- s emberkaravánt, sőt hébe-korba néhány utast is lelőttek vagy a körülmények szerint maguk lövettek le. Másnap reggel aztán néhány órára közbeszéd tárgyát képezé e vakmerő tett az egész városon, mig néhány előkelő, félittas úrnak nyilvános zarándoklása Tyburnba, kik mind a legujabb divat szerint öltözvék és kimondhatlan lovagiassággal és kellemmel szidják a papokat, pompás látományt és egészséges, nyomatékos példát nyujt a népségnek.

Mindazon veszélyes egyének közt, kik ily társadalmi állapotok közt a fővárosban éjente leskelődtek és lappangtak, volt egy ember, ki elől önkénytelen iszonytal borzadtak vissza még a vadságra és bárdolatlanságra hozzá hasonlók is. Kilétét, illetőségét sokan kérdezték, de választ senki sem nyujthatott. Nevét nem tudták, mert csak vagy nyolc nap óta látták, soha előbb, és ő ép oly idegen a vén gazemberek előtt, kiknek odúiba félelem nélkül hatolt, mint ismeretlen a fiatalok előtt. Kém nem lehetett, mert széles karimájú kalapját soha le nem tévé, hogy körültekinthessen, szóba sem állt senkivel, mire sem figyelt, mi körötte végbe ment, nem hallgatózott senki beszédénél, s a jövő-menők közül nem

ügyelt meg senkit. De mihelyt az éji csönd beáll, ott található ez az ember az éji pincének vad tömegében, hova minden osztályú csöcselék menekülni szokott, s ott maradt reggelig.

Nemcsak zabolátlan ünnepélyeiken jelent meg kísértetként — dőzseik és tivornyáik közepette mint vérfagylaló szellem —, a házon kívül is olyan volt. Mihelyt a szürkület beállott, künn járt az utcákon — de mindig magában, mindig társ nélkül, sohasem lebselve és ögyelegve, hanem mindig gyorsan járva, miközben azok állítása szerint, kik látták — néha-néha vállán át hátranézett s aztán meggyorsítá lépteit. Mezőkön, utcákon, utakon — a város minden negyedében — keleti, nyugati, éjszaki s déli részeiben, látták elosonni, mint az árnyékot. Akik vele találkoztak, látták maguk mellett elsuhanni, még észrevették, amikor hátra nézett s aztán elveszték a sötétben.

E folytonos nyugtalanság és ide s tova cikázás különös hírekre szolgáltatott okot. Oly távoli és messzeső helyeken látták majdnem ugyanazon időben, hogy némelyek kétkedni kezdtek, vajjon nem két vagy több hasonló alak jár-e, vagy vajjon nem bir-e földöntúli közlekedési eszközökkel? Az árokban meghuzott bujnyik szellemként látta őt annak szélén elhaladni, a csavargó éjnek idején az országuton találkozott vele; a koldus a hídon látta időzni, amint egy darabig le a habokba nézett s aztán eltűnt. Azok, kik hullákat szoktak az orvosoknak kiásni, megesküdtek, hogy temetőkön hál, s hogy közeledtükre a sírhalmok közt látják őt elsuhanni. S amig egymás közt ilyen történeteket suddognak, az egyik tán hátra néz s meghuzza a szomszédja kabátja ujját, mert most meg közöttük van.

Végre az egyik, ki a hullakereskedők közzé tartozott, elhatározá, hogy ő megkérdi magát a különös cimborát. A következő éjjel, mire szegényes estelijét mohón felfalta (mint észrevették, ez mindig ugy történt, mintha egész nap bőjtölt volna), amaz ember oldalára telepedett.

„Sötét éjjel van, jó uram!”

„Valóban, sötét éjjel.”

„Sötétebb a multkorinál, mely pedig szintén koromfekete volt. Nem haladtam el az úr mellett az oxfordi vámsorompónál?”

„Meglehet. Nem tudom.”

„Ej, ej, uram”, kiálta amaz társainak tekintetétől buzditva s a másik vállát veregetve, „legyen hát egy kissé pajtásosabb és közlékenyebb. Adja jobban az urat ebben a derék társaságban. Lám, köztünk azt beszélük, hogy az úr eladta magát az ördögnek, meg több efélé.”

„Nem adtuk-e el valamennyien magunkat?” szólt az idegen körültekintve. „S ha kevesebben volnánk, jobban is fizetne.”

„Az úrnak bizony keserves dolga lehet”, szólt a másik, midőn az idegen beesett, mosdatlan arcára és rongyos ruháira mutatott. „No, de kutyabaj! Legyen azért jó kedvű. Próbáljon csak egy jó lármás nótát énekelni —”

„Énekeljen az úr, ha nótát akar hallani”, mond a másik a kérdezőt durván eltaszigálva, „és ne nyuljon hozzám, ha esze van. Fegyverrel járok, mely könnyen elsül — el is sült már nem egyszer — azért hát veszedelmes idegennek, ki fegyvereim csínyját nem ismeri, hozzám nyúl.”

„Az úr fenyeget?” kérde a másik.

„Fenyegetek!“ viszonzá az idegen felszökve, a szólóhoz fordulva és aztán vadúl körüljáratva szemét, mint aki általános támadást vár.

Hangja, nézése és magatartása — melyek a legvadabb elszántságot s kétségbeesést fejezik ki, megdöbenték a körülállókat úgy, hogy visszavonultak. A tett színhelye ugyan más volt, hanem majdnem azon hatást gyakorlák, melyet a Májusfa vendéglőjében szültek.

„Az vagyok, ami ti vagytok, úgy élek, amint ti éltek“, szólt az ember rövid csend után komolyan. „Itt bujdosok, mint a többi, s ha meglepnének, megtenném tán kötelességemet, mint akármelyitek. Kedvem van magamra maradni, ne zavarjatok. Különben“ — s itt szavait egy borzasztó esküvel kísérte — „baj lesz a házban, ha még húsz annyian is volnának ellenem.“

A körnek halk moraja, melyet vagy az embertől és az őt környező titokzatosságtól való félelem szülhetett, vagy meglehet, a jelenlevők azon őszinte véleménye, hogy illetlen dolog egy úrnak magánügyeibe kíváncsiságból tolakodni, kinek oka lehet, magát homályba burkolni, — intésül szolgáltak a társalgást megkezdett egyénnek, hogy minden további faggatózással felhagyjon. Nem sokára az idegen egy padra feküdt aludni s midőn újra eszükbe jutott, azt tapasztalták, hogy már eltávozott.

Rávaló éjjel, már szürkületkor ismét az utcákon kódorgott. Nem egyszer állt a lakatos háza előtt is, hanem a család nem volt honn s minden el vala zárva. Ez éjjel a londoni hidon át Southwarkba ment. Midőn egy mellékutcába rohant, egy nőt vett észre, ki kosárral karján, az ellenkező oldalon fordult be, mire ő egy kapuív alá menekült s ott maradt, míg a nő mellette elhaladt. Aztán rejtekéből óvatosan felmártva, követé.

Különféle boltokba ment, háziszükségleteket vásárlni, s bárhol állt meg, gonosz szellemként lebegett a hely körül, nyomán haladva, mihelyt újra előjött. Az idő már 11 óra felé járt, s a járó-kelők gyorsan megfogytak, midőn a nő megfordult, hogy haza induljon. A kísértet még mindig nyomában volt.

Ugyanazon szűk mellékutcába fordult, melyben első ízben megpillantá, s melyben boltok sem lévén, mély sötétség uralkodott. Lépteit gyorsítá, mintha tartana tőle, hogy megállitják s kevés holmijából kifosztják. A férfi az utca másik oldalán lappant tova. Ugy tetszett, mintha e szörnyű árnyéka belé csimpajkodott volna, még ha vihar szárnyain járna is.

Az özvegy (mert ő volt e nő) végre ajtajához ért s levegő után kapkodva egy darabig szünetelt, hogy kosarából a kulcsot kivegye. Fölhevülten sietségétől s az örömtől, hogy baj nélkül haza ért, lehajolt a kulcsért — de midőn fejét újra fölemelé, ott látta őt állani oldalán — hallgatagon, mint egy megtestesült álomképet.

A férfi kezét a nő szájára tévé, hanem ez fölös volt, mert nyelve inyéhez ragadt és egy szót sem tudott szólani.

„Már több éjje várok magára. Üres a ház? Feleljen. Van benn valaki?“

A válasz csak hörgésből állott.

„Adjon jelt.“

A nő azt látszott jelezni, hogy senki sincs benn. A férfi elvette a kulcsot, felzárta az ajtót, bevezeté a nőt s aztán mindent gondosan elrekeszelt.

Tizenhetedik fejezet.

Fagyos éj volt s a tűz az özvegy szobájában már majdnem elaludt. Különös kísértés székre ülteté s aztán a félholt szénhez hajolva, összerakta halomba és kalapjával szítani igyekezett. Hébe közbe visszanézett rá, mintha meg akart volna bizonyosodni, hogy nyugton van s nem tesz szökési kísérletet, mire aztán megint a tűzzel foglalkozott.

Volt oka magának e fáradságot venni, mert ruházata csuronvíz volt, fogai vacogtak s tetőtől talpig reszketett a hidegtől. A múlt éjjelen s reggel is, néhány óráig esett, hanem dél óta kiderült. Töltötte légyen bárhol a sötétség óráit, állapota eléggé elárulá, hogy sokáig mulathatott szabad ég alatt. Csatakosan a sártól, ázott ruhái párologó öleléssel tapadván tagjaira, beretvátlan szakállal, mosdatlan arccal, sovány orcái beesve — alig volt nyomorultabb lény képzelhető ez embernél, ki most az özvegy tűzhelye mellé kuporodott s a küzködő lángra vérbeborúlt szemmel nézett.

A nő kezével elfödte arcát, láthatólag félve, hogy szemök találkozhatnak. Darabig így maradtak néma csöndben. Körültekingetve, végre a férfi megszólalt: „Az ön háza ez?”

„Az enyém. De az ég szerelmére, miért kell önnek azt elhomályosítani?”

„Adjon ennem, innom“, felelt ő kedvetlenül, „különben egyébre is képes leszek. Az eső és éhség megfagyasztá csontjaimban a velőt. Nekem étel és tűz kell, s mindezt itt akarom kapni.“

„Ön rabolt a chigwelli uton?”

„Én.“

„S majdnem gyilkossá lett.“

„Az akarat nem hiányzott. Hanem valaki pokoli lármával rám rohant. Meg is keserüli, ha nem elég gyors. Szurtam is feléje.“

„Kardjával szurt feléje!“ kiálta az özvegy égre emelve szemét. „Isten! te hallod ez embert! Hallod s láttad!“

A férfi az özvegyre nézett, midőn hátra lankasztott fővel s esengőn összekulcsolt kézzel — mintegy végtusában — az eget szólítá tanujául. Midőn elhallgatott, felugrott és a nő felé indult.

„Vigyázzon magára!“ kiálta ez fojtott hangon, de oly szilárdsággal, hogy a férfi fele utján megállott. „Egy ujjával se nyuljon hozzám, különben elveszett, testestül lelkestül elveszett.“

„Hallgass rám!“ kiált amaz, kezével fenyegetve a nőt. „Én, ki emberi alakban oly életet élek, mint az űzött vad, ki, noha testem van, kísértet, szellem vagyok e földön, kitől mindenki fut, csak egy más világ azon átkozott lényei nem, kik soha el nem hagynak, én ez éji kétségbesésben nem félek semmitől, csak a pokoltól, melyben napról napra élek. Üssön lármát, kiáltson segítségért, tagadja meg a hajlékot, én nem fogom bántani. Hanem élve el ne fogjanak, s mihelyt ön azzal tenyeget, hogy zajt üt, holtan rogyom e pallóra. S a vér, melylyel azt beföcscsentem, száradjon önön s hozzátartozóin azon gonosz szellem nevében, ki az embereket kárhoztuk felé csábitja.“

Mialatt ezt mondá, egy pisztolyt huzott ki kebléből és szorosan ököltre fogta.

„Nagy isten, távoztasd ez embert tőlem!“ kiálta az özvegy. „Kegyelmedben s irgalmadban add neki bűneit egy pillanatig megbánnia s aztán öld meg.“

„Efféle dolog nincsen szándokában“, szolt a férfi eléje állva. „Az ég süket. Adjon ennem s innom, nehogy kivigyem szándékomat. Az ég nem akadályozhat meg engem, s az ön kedvéért sem fogja azt megtenni.“

„Elhagy engem, ha megevett, megivott? Elhagy engem s nem tér többé vissza?“

„Mitsem akarok ígérni“, felelt ő, az asztalhoz ülve. „mitsem, csak azt, hogy beváltom szavamat, ha ön elárul.“

Az özvegy végre fölkelte s egy szekrényhez vagy pohárszékhez lépett, melyből néhány darab hidegsültöt és kenyeret kivéve, azt az asztalra tevé. Ő pálinkát s vizet kért. A nő ezzel is szolgált, s a férfi egy éhenkórász kutya mohóságával evett s ivott meg. Mig ő ezzel el volt foglalva, a nő a szobában — de tőle lehető távol ült, reszketve és feléje fordult arccal. Sohasem fordult neki háttal, és noha — a pohárszéknél dolga lévén — többször volt kénytelen mellette elhaladni, s ilyenkor ruháját felfogta, mintha borzasztó dolog volna már csak arra gondolni is, hogy ez emberhez érhet, e félelem s rettegés közt mégis mindig feléje volt fordulva s minden mozdulatát megvigyázta.

Bevégezvén lakomáját — ha ugyan ennek nevezhető az éhség követeléseinek falánk kielégítése — székét újból a tűznek fordítá s a most már lobogva égő lángnál melegedve, a nőt megszólítá.

„Én földönfutó vagyok, kire nézve gyakran feje fölött egy földél is rendkívüli fényezés, s a hulladék, melyet a koldus eldob, izletes tápnak tetszhetik. Ön itt kellemesen él. Egyedül lakik?“

„Nem egyedül“, viszonzá erőtetve.

„Ki lakik még itt?“

„Még valaki — akárki. S ön legjobban tenné, ha távoznék, különben itt leli. Miért habozik még?“

„Mert itt meleg van“, felelt ő, tenyerét a tűzre tartva. „Mert itt meleg van. Ön tán igen gazdag?“

„Az vagyok“, szolt a nő halkan. „Nagyon gazdag, mindenesetre nagyon gazdag.“

„Legalább van néhány garasa. Van pénzecskéje. Ön ma este vásálni volt.“

„Kevés pénzem maradt, csak néhány shilling.“

„Adja ide tárcáját. Mikor az ajtóban volt, kezében tartá. Adja nekem.“

A nő az asztalhoz lépett s oda tette. A férfi az asztal fölött utána nyúlt, fölvette és tartalmát tenyerén számlálgatni kezdé, midőn a nő egy perczig hallgatózott s aztán feléje szökött.

„Vegyen el mindent, mi benne van, elvehetne többet is, ha több volna benne, csak távozzék, mielőtt még késő volna. Téveteg lépteket hallék odakünn, melyeket nagyon is jól ismerek. Mindjárt visszatérnek. Távozzék.“

„Mit akar ezzel mondani?“

„Ne vesztegesse az időt kérdezősködéseivel. Nem akarok felelni. Bármennyire irtózom önhöz nyúlni, inkább az ajtóhoz vonszolnám, ha erőm engedné, semhogy egy perczig is itt vesztegeljen. Nyomorúlt! fusson e helyről.“

„Ha kémek vannak künn, biztosabban vagyok ide benn“, szolt a férfi ijedten fölkelve. „Itt akarok maradni, s nem távozom, míg a veszély el nem múlt.“

„Már késő!“ kiálta az özvegy, ki nem a férfir, hanem a künn hallszó léptekre fülelt. „Hallja e lépteiket? Reszkessen tőlük. Ezek fiam, az én örült fiam léptei.“

Alig ejté ki elképedve e szavakat, megkopogták az ajtót. A nő s a férfi egymásra tekintte.

„Hadd jöjjön be“, szolt a férfi durván. „Kevésbé iszonyodom tőle, mint a sötét, kietlen éjtől. Megint kopogtat. Bocsássa be.“

„Ez órának iszonya nehezült egész életemre, s én nem akarom bebocsátani“, válaszolt az özvegy. „Szerencsétlenség történhetik, ha önök szemtől szemben állnak. Boldogtalan fiam! Ó, ti jó angyalok, kik a valót ismeritek, halljátok egy szegény nő könyörgését s ójjátok meg fiamat, hogy ez embert ismerni tanulja.“

„Az ablakon zörget“, kiálta a férfi. „Önt hijja. Ah, e hang, e kiáltás! hát ő volt az, ki az uton velem birkózott? Ő volt-e?“

A nő térdre rogyott s ajkai hangtalanul vonaglottak. Mig a férfi ránézett s még nem tudá, mit tevő legyen vagy hová forduljon, az ablakfiók fölnyilt. Alig volt ideje az asztalról egy kést kapni föl, kabátjának ujjába dugni s villámgyorsan a szekrénybe rejtőzködni, midőn Barnaby már az üvegen kopogott s ujjongva húzta fel az ablak toló-fiókját.

„Ej, ki zárhat ki engem és Griffet?“ kiálta fejét bedugva s a szobában körültekintve. „Itt vagy anyám? Meddig zársz el tüztől és világosságtól!“

Anyja valami mentséget dadogott s feléje nyujtá karját, hanem Barnaby minden segítség nélkül könnyedén beszökött s átölelve anyját, össze-vissza csókolá.

„A mezőkön voltunk, anyám — árkokat ugrottunk át s sövények alatt másztunk el, partlejtőkön szöktünk le, föl — és el és tova szaladtunk. Fútt a szél, s a sás és a fiatal növények hajlongtak s bókoltak előtte, hogy ne bántsa — a gyávák — és Griff — hahaha! — a derék Griff, ki senkitől sem fél, s mikor a szél a

porban hengergeti — férfiasan talpra áll s harapva utána kap — Griff, ez a bátor Griff, minden kis hajló galylyal civódott, mert azt hitte, hogy kötekednek vele s aztán úgy megtépázta, akár egy komondor. Hahaha!”

A holló, mely ura hátán kis kosarában volt, nevét ujjongva hallván emlegetni, rokonszenvének kukorékolással adott kifejezést s aztán szokásos mondókáját oly sebesen s a rekedtség annyi változatával hadarta el, hogy egy embertömeg morgásának tetszetek.

„Ugy gondoskodik ez rólam!” szólta Barnaby. „De ugy, édes anyám! Álmomban viraszt fölöttem s mikor bezárom szememet s álmat tettetek, halkan ismételteti, amit újból tanult. Hanem ezalatt is rajtam pihen szeme, s mikor csak egy kissé mosolyogni lát, hirtelen elhallgat. Meg akarna lepni, mikor már jól tudja leckéjét.”

A holló újra szakadozottan káromgott, amivel azt látszott mondani, hogy most bizonyosan őt jellemzik s hogy az nagy becsületére válhatik, amit róla mondanak. Eközben Barnaby bezárta az ablakot s elreteszelte, aztán a tűzhelyhez lépve, le akart ülni arccal a szekrénynek. Hanem anyja megelőzte s maga foglalta el ez oldalt, őt a másakra utalván.

„Mily halovány vagy ma!” szólta Barnaby botjára támaszkodva. „Mi ketten, Griff, kegyetlenek voltunk és aggasztottuk őt.”

Valóban aggódott is és beteg is volt az ő lelke. A hallgatózó rejtekének ajtaját kezével félig nyitva tartá s élesen vizsgálta a fiút. Griff — ki mindent látott, amit ura nem vett észre — fejét kidugta a kosárból és villogó szemével viszont keményen nézett rá.

„Szárnyával csapkod”, szólta Barnaby, s majdnem elég gyorsan fordult meg, hogy a visszahuzódó alakot s bezáruló ajtót észre vegye, „mintha idegenek volnának

itt, pedig Griff sokkal okosabb, semhogy ilyet csak úgy képzeljen. Ugorj ki hát!”

A madár sajátságos méltósággal fogadta e fölhívást s gazdájának vállára szökdécselve, onnan kinyújtott kezére s aztán a földre röppent. Barnaby pedig letette kosarát, nyitott fedővel egy szögletbe helyezé, minek folytán Griff mindenek előtt azt lehető hamar becsapta és rászökött. Most már kétségkívül azon hiszemben, hogy lehetetlenné tette, akárki fiának őt ismét bele-dugni, nagy diadallal szörnyű sok dugaszt huzogatott és megfelelő számu hurrá-kat rikácsolt.

„Anyám“, szólott Barnaby, kalapját s botját félre-rakva és előbbi helyére visszatérve, „majd elmondom, hol voltunk ma s mit tettünk — elmondjam?“

A nő megfogta fia kezét, megszorítá s igenlőleg intett, mert képtelen volt az „igen“ szót kiejteni.

„Hanem ne mondd el senkinek“, szólott Barnaby, ujját feltartva, „mert ez titok ám, melyet csak én, meg Griff, meg Hugh ismerünk. A kutya is velünk volt, de akármily furfangos, mégsem fogható Griffhez, s fogadok — nem találja ki a dolgot. Mért nézesz úgy a hátam mögé?“

„Oda néztem?“ felelt ő halkán. „Nem tudtam, hogy teszem. Jöjj közelebb.“

„De te meg vagy rémülve“, kiálta Barnaby elképedten. „Anyám — csak nem látod —?“

„Mit lássak?“

„Csak nem lesz itt valahol a közelben?“ felelt ő susogva, közelebb huzódván s a kézcsuklóján lévő jegyre mutatva. „Félek, hogy itt van valahol. Ha rád nézek, hajam égnek mered és borzadok egész testemben. Miért nézesz így? Itt van-e a szobában, mint álmaimban láttam,

pirosra festve a mennyezetet és falakat? Mond meg, itt van-e?”

Mig e kérdést tevé, el kezdett borzadni, mintha láz törné, és kezével elfödte a szemét, mig az elmúlt. Darab idő mulva fölemelte fejét és körülnézett.

„Elment már?”

„Hiszen, nem volt itt senki“, szólott anyja csillapító hangon, „valóban, senkisem, édes Barnaby. Lám, csak ketten vagyunk itten.“

Ő révedező szemmél nézett anyjára, aztán lassanként megnyugodott és vad kacajba tört ki.

„Lássuk csak!“ szólott elgondolkozva. „Beszéltünk mi? Mi beszéltünk-e? Hol is voltunk mi?”

„Csak itt voltunk.“

„Ugy van, de Hugh és én —“ szólott Barnaby, „ez az! — Hugh, akit te a Májusfából ismersz, meg én, meg Griff az erdőben heverésztünk s az ut mellett a fák alatt elbujtunk — egy tolvajlámpával, s pórázon tartva a kutyát, hogy rábocsáthassuk, ha az az ember arra megy.“

„Miféle ember?”

„Hát az a rabló, kire a csillagok leintettek. Szürkelet után már több éjjelen át várakozunk rá, és meglásd, még megfogjuk őt. Én ezrek közt kiösmerném. Anyám, ide nézz! Itt van az ember — la!“

Keszkenőjét feje köré csavarta, kalapját szemére huzta, begombolta kabátját és anyja elé állt — úgy hasonlítva a másolat eredetijéhez, hogy a háttérben leszködő sötét alak árnyékának is beillett volna.

„Hahaha! Megcsipjük“, kiálta és sietett az ábrázolt alakból oly hamar kibontakozni, amily gyorsan fölvette volt. „Látni fogod őt még, anyám, amint kezén, lábán megkötözve, egy hevederhez fűzve, hozzák Londonba, s látni fogod, ha a szerencse szolgál, az akasztó-

fán. Ezt mondja Hugh. Te megint elhalaványodol és reszketsz. Miért nézesz ismét a hátam mögé?”

„Semmi“, felelt anyja. „Nem vagyok egészen jól. Feküdjél ágyba, édesem, s hagyj magamra.“

„Ágyba!“ viszonzá ő. „Nem szeretem az ágyat. Jobb szeretek a tűz előtt feküdni s az izzó szénben látni látományokat — folyókat, halmokat és völgyeket sötétpiros alkony fényében, és vad arcokat. És éhes is vagyok és Griff sem evett semmit dél óta. Adj vacsorát. Griff! vacsorához, fickó!“

A holló szárnyával csapkodva s elégtelenen krákogva — gazdája lába elé szökdécselt s feltátotta csőrét, hogy a húsdarabokat, melyeket neki dobni fog, elkapja. Vagy hús ily falatot elkapott, anélkül, hogy lélekjelenlétét csöppet is elvesztette volna.

„Most már megvolnánk, hé!“ szólt Barnaby.

„Többet“, kiálta Griff. „Többet.“

Hanem meggyőződván, hogy valóban nincsen több, készletével visszavonult és a falatokat egymás után kinyomkodva, különböző szögletekben elrejté, mely műtét alatt a faliszekrényt óvatosan kikerülte, mintha nem biznék benne, vajjon az elrejtett ember képes és hajlandó volna-e, a kísértésnek ellenállani? Mikor aztán mindezt elrendezte, egyszer, kétszer tettetett közönynyel föl-alá sétált, mint aki semmire sem gondol (hanem eközben félszemét kincseiről le nem véve), s csak aztán kaparta elő a darabokat és költé el a legnagyobb élvezettel.

Barnaby a maga részéről anyját eredmény nélkül kínálgtván, jóízűen hozzá látott. Egyszer étkezése közben kenyérre lévén szüksége a fali szekrényből, fölkel, hogy azt onnan elhozza. Anyja azonban eléje vágott s összeszedvén minden erejét, maga ment oda s elhozta, amit kívánt.

„Anyám“, szólott Barnaby merőn tekintve anyjára, midőn az ismét melléje leült, „ma van-e születésem napja?“

„Miért volna ma?“ felelt anyja. „Nem emlékszel-e, hogy csak egy hete volt s hogy nyárnak, ősznek és télnek el kell mulnia, míg újra visszatér?“

„Emlékszem, hogy így volt eddig“, szólott Barnaby. „Hanem mindenből azt hiszem, hogy ma születésem napjának kell lenni.“

Anyja kérdé, hogy miért?

„Megmondom az okát“, szólott ő. „Ennek a napnak estéjén, mindig észrevettem — úgy van, észrevettem, bár nem szóltam semmit — hogy te búnak adod magadat. Minden ok nélkül sirtál, midőn Griff meg én a legjobb kedvben voltunk, meg-megrezzentél, s mikor egyszer kezedet megfogtam, olyan hidegnek érzém, mint ma. Aztán egyik születésem napján Griff meg én lefekvés-kor erről gondolkozóba estünk s éjfélkor — egy órakor, lejöttünk ajtóhoz, hogy utána nézzünk, nem vagy-e rosszul. Te térden álltál. Elfelejtém, mit mondál. Griff, mit is hallottunk mi az éjjel anyámtól?“

„Ördög vagyok!“ felelt a holló menten.

„Nem az volt“, szólott Barnaby. „Hanem te valami imádságot mondál, s midőn fölkelteél és járkáltál, úgy néztél — mint születésem napján mindig nézesz, ha az éj közeleg — s mint ma is. Én ezt lám kitaláltam, noha eszelős vagyok. Azért hát azt tartom, hogy tévedsz és ma kell a születésem napjának lenni — igen ma — Griff!“

A madár ez értesítést oly hosszas kukorékolással fogadá, milyennel fájának legértelmesebb állatja — a kakas mutatná be a leghosszabb napot. Aztán mintha megfontolt volna mindent s különös alkalmas születésnap

köszöntőnek tartaná, többször egymásután elkiáltá, hogy: „halálra ne gondolj!” és roppant csapkodást vitt végbe szárnyaival.

Az özvegy iparkodott Barnaby megjegyzése fölött könnyen elsikamlani és figyelmét más tárgyra irányozni, mi — mint jól tudá — mindig kevés fáradsággal sikerült. Vacsorája után — anyja könyörgéseire nem hederve, a tűz előtt végig heveredett a gyékényen, Griff meg combjára ült és szórakozásul részint a kellemes tűzön sütkérezett, részint — mint látszott — valami új dolgot igyekezett emlékezetébe visszaidézni, melyet napközben begyakorolt.

Hosszú és mély csönd állott be, melyet csak Barnaby szakított félbe, midőn fekvésén változtatott, különben szemei tárva voltak s tekintete a tűzön függött. Néha pedig Griff egy-egy visszaemlékezési erőlködése hallatszott, ki hébe-közbe halk hangon kiáltá: „Polly hozd a —“ s aztán hirtelen elhallgatott, mert a folytatásról megfeledkezett. Tovább sütkérezett.

Hosszu időköz telt el, míg Barnaby szabályosabban és mélyebben kezde lélekzeni, és szempillája lecsukkant. Hanem a holló nyugtalan szelleme ekkor is zavargott. El-elkiáltá magát, hogy „Polly hozd a —“ és gazdája újból fölébredt.

Végre Barnaby mély álomba merült s a madárnak csőre mellére kókkadt, maga pedig oly kényelmesen felpuffadt, mint egy alderman, fényes szeme mind kissebbedett, úgy hogy valóban szunyókálni látszott ő is. Néha-néha halotti hangon dünnyöge: „Polly hozd a —“, hanem ezt oly álmosan ejté, hogy inkább hasonlított egy ittas emberhez, mint egy gondolkozó hollóhoz.

Az özvegy, elfojtva lélekzetét, fölkel, a férfi kisuhant a szekrényből és eloltá a gyertyát.

„— A katlant!“ káromgott Griff nagy hévvel, miután a folytatás eszébe jutott. „A katlant. Hurrah! Polly, Polly hozd a katlant, teázhatnánk. Polly, Polly hozd a katlant, teázhatnánk. Hurrá, hurrá, hurrá! Ördög vagyok én, ördög vagyok én, katlan vagyok én. Halálra ne gondolj. Légy vig örökké, vau, vau, vau. Ördög vagyok én, katlan vagyok én, vagyok én — Polly, Polly hozd a katlant, teázhatnánk!“

Az özvegy s az idegen a földhöz voltak szögezve, mintha egy síri hang ütötte volna meg fülöket.

Hanem az alvót ez sem költé föl. Megfordult a tűznek, karja a pallóra hullott s feje lankadtan rá esett. Egy pillanatig rá- és egymásra néztek, aztán az özvegy kifelé unszolá kellemetlen vendégét.

„Megálljon“, susogta ez. „Ön jóra tanítja fiát.“

„Én semmire sem tanítám abból, amit ön hallott. Távozzék azonnal, vagy felköltöm.“

„Szabadságában áll. Felköltsem?“

„Ön nem meri azt megtenni.“

„Mondtam már, hogy nem rettenek vissza semmitől. Ugy látszik, ő jól ismer, legalább én is megismerem.“

„Meg akarná ölni álmában?“ szólt az özvegy, közejük állva.

„Asszony“, mormogá a férfi fogai közt, midőn őt félre lóditá, „közelről akarnám s akarom őt látni. Ha kívánod, hogy egyikünk meghaljon, költsd föl.“

Ezzel aztán hozzá lépett s az elnyújtózott ifjú fölé hajolván, óvatosan megforditá fejét s arcába tekinté. A tűz rásütött s minden vonását láthatá. Rövid ideig vizsgálta, aztán hirtelen fölkel.

„Ne felejtse“, sugá az özvegy fülébe, „kezemben tartom önt általa, kinek lételéről a mai estig mitsem

tudtam. Meggondolja, hogy bánik velem. Meggondolja, hogy bánik velem. Én egy elzüllött, éhháló földönfutó vagyok, hanem biztos és lassu boszút állhatok.“

„Szavaiban oly borzasztó értelem rejlik, melyet eszemmel föl nem érek.“

„Pedig van értelmök, s látom, hogy ön teljesen fölfogja. Hiszen maga mondá, hogy évek óta előre sejté. Gondolkozzék rajta s ne felejtse intésemet.“

Távoztakor az alvó alakra mutatott és tolvajléptekkel ellopózott az utcára. Az özvegy pedig térdre borulván az álmadó oldalán, mint egy kőszobor maradt ott, míg könnyűi, melyek forrását eddig a félelem befagyasztá, bújának enyhítésére lágyan szemezni kezdenek.

„Ó te!“ kiálta, „ki oly mély szeretetet oltál belém, egy boldog élet kilátásainak ez egyetlen maradékaért — ezért az egyért, kinek megbomlott elméjéből is legalább az a vigaszom van, hogy igaz, szerető gyermekem marad, kinek szive soha meg nem hül, meg nem öregszik, mert férfikorában épen úgy szorul gondozásomra és ügyeletemre, mint bölcsőjében, segítsd őt homályos utjában e szomorú világon át, különben el kell vesznie és az én szegény szívem utána szakad.“

Tizennyolcadik fejezet.

A férfi, ki az özvegy hajlékát elhagyá, a néma utcákon végig suhanva, azok legsötétebb és homályosb részeit választá, míg a londoni hidon át a Citybe ért, honnan a Cornhill és Smithfield közt fekvő hátsó közök, sikátorok és udvarok tömkelegébe merült, láthatólag

azon egyetlen végből, hogy számtalan kanyarulataiban elveszszsen s ha netán követnék, üldözőjét kijátszsza.

Az éj néma volt mint a sir, és minden nyugodott. Néha-néha hangzott fel a kövezeten az álmos őr lábanyma, néha-néha sietett el mellette világítva a lámpagyújtó, lángvörös gyújtópóznájából szikrákat s egy kis füstgomolyt hagyva nyomában. Magányos utjának még ezen osztályosai elől is elrejtőzött s mig elhaladtak, egy boltív vagy kapualj alá huzódva, távoztukkal újra kijött és folytatá tanunélküli sétáját.

Hajléktalanul s egyedül bolyongani a szabad mezőben, hallgatni a vihar bűgását s az egész hosszú, unalmas éjszakán át a nappalt várni, az eső csöpögését hallgatni, s meleget keresni egy dőledék pajta, egy káza vagy fa odujában — mindez igen nyomoruságos dolog, de mégsem oly nyomoruságos, mint fel-alá vándorolni hajléktalan, kitaszított lényül ottan, hol ezer számra akad biztos födél és alvók ágyaikban szenderegnek. Óráról órára járni a hangzó köveken — az óra szomorú ütését számlálni, nézdegélni az ablakokból kicsillogó világot, és elgondolni, mily boldog feledést zár minden ház magába, hol ágyaikban összeölelkezett gyermekek szundikálnak, itt ifjúság, ott öregség, itt szegénység, ott gazdagság, álmában mind egyenlő, ami most mind elnyugodott és emellett tudni, hogy az embernek semmi közössége sincs a körölte szendergő világgal, még az álma sem az, melyet pedig az ég közös ajándokul adományozott minden teremtménynek, és csak egy kenyeres társa van: a kétségbeesés, és az egész környezet nyomoruságos ellentéte által még elhagyottabbnak érzeni magát, kidobottnak egy úttalan sivatagba: ez a szenvedés oly neme, mely fölött nagy városok hul-

lámái összecsapnak, s melyet csak a tömegben való egyedüllét költ fel az emberben.

E nyomorúlt fel-alá járta az utcákat — a hosszú, a fárasztó, az egymáshoz annyira hasonló utcákat — s nem egyszer tekintte vágyakodva keletnek, hogy a virradó nap első halvány sugarát ellesse. De a makacs ég még az éjt uralta és ő téveteg, tétova sétáján nem talált enyhületet. Valamelyik hátsó utcának egyik háza fényes volt gyertyák derült ragyogásától, hangos a zenétől és hallszott belőle a táncolók topogása, beszélgetők élénk hangjaival és kacajával vegyest. Erre a helyre tért ő mindig vissza, hogy közelében legyen valaminek, ami éber és vig. Akik a házat a mulatság tetőpontján hagyták el, jó kedvüket egy időre elveszték, mikor őt ide s tova suhanni látták, kísértő rém gyanánt. Végre a vendégek egymás után eloszlottak, a házat elcsukták és az is olyan gyászos és hallgatag lőn, mint a többi.

Kódorogtában egyszer a városi fogház közelébe is jutott. Ahelyett, hogy e baljóslatu helyről, melyet kerülnie oka lehetett, sietve eltávoznék, egy szomszédos ház lépcsőjére leült és állat tenyerébe mélyesztve, durva és zord falaira úgy tekintte, mintha az ő bágyadt szeme most még ezeket is menhelyül tekintené. Körös-körül járta, aztán előbbi helyére tért vissza és újból leült. Ezt többször ismételte, sőt egyszer sebesen a kapus páholya felé tartott, hol néhány ember ébren volt, s már a lépcsőre tévé lábát, mintha el volna határozva, hogy őket megszólítja. Hanem körültekintve, látta, hogy a hajnal pirkadóban van, felhagyott hát szándokával, hátat fordított azon helynek és elsietett.

Csakhamar azon negyedben találta magát, melyet nem rég elhagyott, s melyben most újra fel-alá sétált,

mint az előbb. Ép egy ronda utcán haladt végig, midőn egy közeli közből víg éjjelezők zshivaja üté meg fülét s aztán egy tucat fenegyerek törtetett elő, kik egymást megkiáltva, nagy zajjal búcsúztak és apróbb csoportokra oszolva, különféle utakat választottak.

Azon reményben, hogy valami mulatóhelyre akad közelben, mely menhelyül kínálkoznék, eltávoztuk után befordult az udvarra és ott körül nézett, egy félig nyitott ajtót, kivilágított ablakot vagy más ráigazító jelét keresvén azon helynek, honnan azok távoztak. Azonban oly sötét és mogorva volt minden, hogy azon gondolatra jött, miszerint a víg társaság csak utját elvétele, tért be ide s mikor őket észrevette, onnan megint kiözönlöttek. Ez ötlete után úgy találván, hogy azon kijáraton kívül, melyen ő bekerült, más ut nem nyílik, épen távozni készült, midőn majdnem lába alatt egy rács mögül hirtelen egész fénysávol áradt ki és beszélgetők hangjai hallatszottak. Egy kapualjba vonult, hogy onnan a beszélgetőket meglássa és társalgásukat kihallgassa.

A világ ekkor a kövezet színvonalára ért s egy férfi jött fel, kezében szövétnekkel. Ez alak a rácsozatot felzárta s nyitva tartá, mintegy valaki számára, aki követni fogja s az csakugyan megjelent egy alacsony termetű és kivételes önteltségű férfi képében, ki nagyon kirívó és pillangós öltözetet viselt.

„Jó éjt, jeles kapitány“, szólta a szövétnekes. „Ég vele, parancsnok. Sok szerencsét, hirneves vezérem.“

E bókók viszonzásaul a másik értésére adá, hogy fogja be száját, ne csináljon lármát és aztán még több hasonló utasítással is megbecsülé, melyeket nagy nyelvi folyékonysággal és komolysággal adott elő.

„Jelentse ki, kapitány, tiszteletemet a horogra került Miggsnek“, viszonzá a szövétnekes halkabban. „Ka-

pitányom magasb célokat vadász egy Miggsnél. Hahaha! Az én kapitányom valóságos saskeselyű, mind szemére, mind föllendi szárnyai tekintetében. Kapitányom úgy tördeli a sziveket, mint más legényember tojást tör reggelire.“

„Maga nagy bolond, Stagg!“ szólt Tappertit, midőn az udvar kövezetére lépett és lábairól a port lekefélte, melyet a felvilágra való utaztában fölszedett.

„Ó, az ő fölséges tagjai!“ kiálta Stagg, ikrái egyikét megkapva. „Szabad-e egy Miggsnek ez arányokért sovárognia? Soha — soha kapitányom. Mi szép hölgyeket akarunk titkos pincénkbe csalni és ott elvenni. Mi virágzó szépségekkel akarunk egyesülni, kapitány.“

„Majd mondok én magának valamit, vén kecske“, szólt Tappertit, combját kiszabadítva. „Sziveskedjék kevesebb szabadsággal élni s bizonyos válaszokat nem kockáztatni, ha csak nem kockáztatnának bizonyos kérdések. Maga akkor beszéljen, mikor bizonyos tárgyak iránt kérdőre vonatik, máskor hallgass a neve. Tartsa följebb a fáklyát, míg az udvar végére értem s aztán bujjék vissza vackába, megértett?“

„Értem, jeles kapitány.“

„Akkor hát cselekedjék aszerint!“ szólt Tappertit dölyfösen. „Előre uraim!“ E parancs-szavakkal, melyek bizonyos képzelt kísérethez voltak intézve, karjait egymásba fonta és végtelen felsőséggel az udvaron át elindult.

Engedelmes követője a szövétneket feje fölé tartá s a jelenet megfigyelője csak most vevé észre, hogy azon ember vak volt. Valamely akaratlan mozdulata megüté a vak ember fülét, mielőtt még maga is észrevette volna, hogy feléje közeledett, mert az hirtelen megfordult s elkiáltá magát: „Ki van itt?“

„Egy ember“, szól a másik előlépve, „jó barát.“

„Idegen“, viszonzá a vak. „S idegenek nem barátaim. Mi hozta ide?“

„Láttam az ön társaságát távozni s itt vártam, míg elhaladtak. Nekem szállás kell.“

„Szállást ilyenkor!“ felelt Stagg, a szürkülő égre mutatva, mintha szemmel látná. „Tudja-e, hogy hajnallik?“

„A magam kárára tudom“, viszonzá a másik. „Az egész éjet elbarangoltam e kőszivű városban.“

„Okosabban teszi, ha újra elbarangol“, szól a vak, s készülődéseket tőn a leszállásra, „míg egy magához illő hajlékra akad. Én nem adok ki lakást.“

„Megállj!“ kiálta a másik, a vakot karjánál megragadva.

„Ugy odamázolom ezt a fáklyát akasztófára való pofájához (mert akasztófavirágnak kell lennie, ha képe hangjának megfelel) és föllármázom az egész szomszédságot, ha lefog“, szól a vak. „Ereszszen el. Hallja-e?“

„Hallja-e, maga?“ viszonzá a másik, néhány shillinget csörgetve és azokat gyorsan ellenfele markába nyomva. „Én öntől mitsem kérek. Megfizetek a szállásért. Pokolba is! Hát valami nagy dolgot kérek én? Vidékről jövök s oly helyen akarok lenni, hol nem firtatnak kérdésekkel. Gyöngé, kimerült, félholt vagyok, kiszakad a lelkem. Hadd fekhessem le tüze előtt, mint egy kutya. Ennél többet nem kérek. Ha meg akar tőlem szabadulni, holnap elhagyom.“

„Ha egy úri embernek baja esett útközben“, viszonzá Stagg, ellenfelének engedve, ki úgy is maga előtt tolt a lépcsőn állt, „s ellátásaért megfizetni képes —“

„Kielégitem mindenemből, amivel csak bírok. Éhségem már — isten a tanúm — elmúlt s most csak hajlékot akarok venni. Miféle társa van odalenn?”

„Nincs ott senki.”

„Akkor csukja el hamar a rácsot s mutassa az utat. Rajta!”

Pillanatnyi habozás után a vak belenyugodott és együtt haladtak lefelé. Az előbbi párbeszéd oly gyorsan folyt, amily sebesen a szavakat kimondani lehetett, s már a vak nyomorúlt hajlékában álltak, mielőtt az még első meglepetéséből magához térhetett volna. —

„Megnézhetem, hová vezet az ajtó s rajta túl mi van?” szolt a férfi éles tekintetét körüljártatva. „Ugy-e, nem veszi zokon?”

„Majd megmutatom magam. Kövessen vagy menjen előttem. Válaszson.”

Az idegen a gazdát meneszté előre s a szövétnek lángjánál, melyet vezetője ezért magasra tartott, törül hegyre megvizsgálta mind a három pincét. Megbizonyosodván, hogy a vak igazat szolt s hogy ő egyedül lakja e helyiséget, a látogató visszatért vele az első pincébe, melyben tűz lobogott, s nagyot sóhajtvá, a földre vágta magát a láng előtt.

Gazdája látszólag rá sem hederítve, folytatá szokásos foglalkozásait. De mikor egyszerre álomba merült, mit a vak oly pontosan észrevett, mint a legélesszeműbb ember, melléje térdelt s kezével könnyedén, de ügyelettel végigsimitott képén s egész testén.

Álmát fölijedések és nyöszörgések szakíták félbe, néha egy-egy elmosódva mormogott szó is. Két kezét ököltre szorítá, homlokát leráncolta és ajkait összeszorítá. Mindezt a vak a legapróbb részletekig észrevette, s mintha kíváncsisága fölébredt s ő egy pillantást vetett.

volna vendége titkába, ott ült mellette — lesben és hallgatózva, míg egészen ki nem világosodott.

Tizenkilencedik fejezet.

Varden Dolly picit kedves fejecskéje még el volt bódulva a multság különböző emlékeitől és csillogó két szeme még káprázott attól a sok képtől, mely előtte úgy táncolt, mint verőfényben a porparányok, s melyek közt kiválóképen egy vendég arca szerepelt, egy fiatal kocsijártó mesteré, ki, mikor őt a hordszékbe segíté, kijelenté, hogy el vagyonszilárdan tőkélve, abban hagyni mesterségét és elhervadni az ő szívének szerelmében. —

Mint mondom — Dolly fejecskéje, szeme és gondolatai, szóval minden érzéke még mindig izgalmas és zavaros állapotban volt, amiért csak azt a multságot lehetett felelősségre vonni, noha már harmadnapja elmúlt — mikor reggelijénél szórakozottan ülve, mindenféle szerencsét (már mint házasságot és virágzó jóllétet) olvasgatott teás kannája fenekén s a műhelyben léptek zaja hallatszott. Föltekintve az üvegajtón át Chester Edvárdot ismerte föl, ki a rozsdás lakatok és kulcsok közt akként áll, mint a szerelem rózsák közt — mely találó hasonlat különben koránsem e történet írója érdemeül rovandó föl, lévén az a szüzsies és szerény Miggs ötlete, ki épen a lépcsőt söpörgetvén, onnan a fiatal embert észrevette és hajadoni elméláztában, fölötte érzékeny hangon adott kifejezést e hasonlatosságnak.

A lakatos, ki e pillanatban véletlenül Tobyval mély eszmeccserében lévén elmerülve, föltekintve és fejét hátra vetette volt, nem látta meg a vendéget, míg

Varden asszony, figyelmesb a többinél, Tappertit Simont föl nem szólítá, hogy nyitná ki az üvegajtót és bocsátaná be a vendéget. E kellemetlen körülményből a jó asszonyság — ki a legcsekélyebb dologból is becses tanulmányt tudott vonni — azt bizonyítá, miszerint reggelenként egy korty sört inni veszedelmes, vallástalan és pogány szokás, melynek élvezete disznóknak, az ördögnek vagy legalább is a pápistáknak volna átengedhető s melyet, mint bűnös és gonosz dolgot, minden igazhitűnek kerülni illenék. Intéseit kétségkívül hosszasabban is kinyújtja vala és hihetőleg még nagybecsű s mérhetlen értékű erkölcsi oktatások hosszú sorát fűzi hozzá, ha az ifjú ember jelenléte, ki a férjének adott lecke alatt kissé izetlen és ferde helyzetben érezé magát, idő előtt végét nem szakítja.

„Ön bizonyosan ki fog menteni uram“, szólott Varden asszony, mialatt fölkelve meghajtá magát, „hanem Varden oly gondatlan s annyit kell a fejével beszélnem — Sim! hozz egy székot.“

Mr. Tappertit engedelmeskedett ugyan, mindamellett oly fordulatot tőn, mely azt látszott magába foglalni, hogy megteszi ugyan, hanem tiltakozik.

„Most elmehetsz, Sim“, szólott a lakatos.

Mr. Tappertit ismét engedelmeskedett, de ismét tiltakozott — magában s midőn a műhelybe távozott, komolyan tartani kezdett tőle, hogy még inasi éveinek eltölte előtt lesz kénytelen mesterét megmérgezni.

Eközben Edvárd illő válaszokkal felelt Varden asszony bókjaira, s ez asszonyság nagyon kiderült, annyira, hogy midőn az ifjú Dolly szép kezéből egy csésze teát elfogadott, nagyon kellemes hangulatban volt.

„Meg lehet győződve, hogy ha mi valamit tehetünk — Varden, én vagy akár Dolly — valamit, amivel ön-

nek szolgálhatunk, elég azt kimondania s azonnal meglesz téve“, szól Varden asszony.

„Nagyon lekötelez“, viszonzá Edvárd. „Ön felbátorit annak kijelentésére, hogy épen szivességüket ki kérni jöttem ide.“

Varden asszony el volt ragadtatva.

„Eszembe jutott, hogy talán kedves leánya ma vagy holnap a Nyúlsövénybe kimegy“, szól Edvárd Dollyra tekintve, „s ha ez így van s önök megengednék, hogy a kisasszonyt e levéllel terheljem, kimondhatlanul le leszek kötelezve. Őszintén szólva, nagyon lelkemen fekszik, hogy e levél rendeltetése helyére érjen, s miután különös okaim vannak e sorokat senki másra nem bízni, az önök szivessége nélkül nem tudnék mit csinálni.“

„Leányom ugyan sem ma, sem holnap, sem a jövő héten nem ment volna oda“, viszonzá az asszonyság kegyesen, „mindamellett igen fogunk örülni, ha az ön kedvéért e kis kirándulást megteheti, s ha kívánja, megbizhatik benne, hogy még ma utnak indul. Föltehetné talán“ — szól Varden asszony, haragos pillantást lövelve férje felé, „hogy Vardennek ellenvetése van e terv ellen, miután oly némán s mozdulatlanul ül itt, hanem kérem önt, uram, ne vegye ezt rossz néven. Ilyen szokott ő itt-honn lenni. A házon kívül — ah, ott tud ő víg és beszédes lenni.“

Már pedig a dolog úgy állott, hogy a boldogtalan lakatos ragyogó ábrázattal ült ott és áldá az ő csillagait élte párjának jó hangulataért és mindent felülmúló örömmel fülelt a folyó társalgásra. Ennek okáért nem kevésbé lepte meg a véletlen támadás.

„Drága Mártám! —“ szólalt meg ő.

„Az ám, valóban mondhatom“, szakítá félbe Varden asszony, oly mosolylyal, melyben a gúny enyelgéssel vegyült, „nagyon drága! Tudjuk mi azt.“

„Dehogy, drága lelkem“, szólta Gábor, „te tévedsz. Igazán tévedsz. Örültem, hogy oly kedves és készséges voltál. Mondhatom, édesem, aggódva vártam válaszodat.“

„Aggódva vártad“, ismétlé Varden asszony. „Ó igen. Köszönöm Varden. Te most is úgy vártál, mint mindig várni szoktál, hogy a szégyen csak engem érjen, ha valami nem jó vége lenne. Hanem én már megszoktam ezt“, tévé hozzá az ünnepélyes mosolygás bizonyos nemével, „és ez megvigasztal.“

„Szavamra, Márta —“ szólta Gábor.

„Szavamra, édesem“, vágott közbe neje keresztényi mosolylyal, „házasok közt legjobb az ily beszélgetéseket abba hagyni. Ha hát úgy tetszik, Varden, ejtsük el a tárgyat. Nincs kedvem, azt folytatni. Akarnék, tudnék sokat mondani, hanem inkább hallgatók. Csak arra kérlek, ne szólj többet.“

„Nincs is szándékom többet mondani“, válaszolt a lakatos kissé izgatottan.

„Akkor jól van, hagyd abba“, szólta Varden asszony.

„Még csak azt jegyzem meg, hogy nem én kezdtem“, tévé hozzá a lakatos jókedvűen.

„Nem te kezdted, Varden!“ kiálta fel neje, szemét kimeresztve és a társaságban körültekintve, mintha mondaná: halljátok ez embert? „Nem te kezdted, Varden! De ne mondhasd, hogy a türelem elhagyott. Ugy van, nem te kezdted, ó istenem! dehogy te, ó nem te kezdted, édesem.“

„Jól van, jól“, szólta a lakatos, „ez be van fejezve.“

„Ugy van“, felelt oldalbordája, „tökéletesen be. Ha kedved tartaná állítani, hogy Dolly kezdé, még sem fognék ellenmondani. Ismerem kötelességemet. Ismernem kell azt. Sokszor kényszerülök azt eszemben fölidézni, midőn tán hajlamom egy percre rávinne, hogy feledjem. Köszönöm, Varden!“

És az alázatosság és megbocsátás pompájában összekulcsolta kezét s körültekinte oly mosolylyal, mely mondani látszott: „Ha látni kívánjátok a női vértanúk legelsejét s legfőbbikét, ime itt vagyon ő kitéve.“

Bármily fényes világosságba helyezé e kis közbejött eset Varden asszony rendkívüli szendességét és szeretetreméltóságát, mégis nagy mértékben járult hozzá, a jó asszonyság kivételével az összes társaság kedvét szegni s a társalgást megakasztani. Nem is ejtettek néhány szótagon kívül egyebet Edvárd távoztáig, ki most fölkel és a háziasszonynak kegyességét szörnyen megköszönte, Dolly fülébe pedig azt sugta, hogy másnap reggel a netáni válaszáért eljön, mit a leány szó nélkül is tudott, mert Barnaby az ő barátjával, Griffel, a mult este itt volt s a most bevégzett látogatásra előkészíté.

Gábor kikisérté Edvárdot az ajtóig s aztán kezét zsebre rakva, visszatért. Egy ideig nyugtalanul babrálgatott a szobában és több oldalt pislogást vetve Varden asszonyra — ki a világ legnyugodtabb kedélyállapotában öt ölnyire mélyedt el a protestáns imakönyvben — azon kérdést intézé Dollyhoz, hogy mily alkalmatossággal szándékszik kirándulni. Dolly azt vélte, hogy legjobb volna a kis kocsin, s eközben édes anyjára nézett, ki e néma hivatkozásnál legalább még egy ölnyivel mélyebbre merült el az imakönyvbe és tökéletesen elveszté minden érdekét a földi hiúságok iránt.

„Márta —“, szólt a lakatos.

„Hallom, Varden“, szólott neje, anélkül, hogy a fölszinre emelkednék.

„Sajnálom, hogy az öreg Johnra s a Májusfára neheztelsz, mert különben hármasában együtt mehettünk volna Chigwellbe s az időt igen jól töltöttük volna, miután ugyis szép nap van és a szombat nálunk nem do-lognap.“

Varden asszony azonnal becsapta az imakönyvet és sirva fakadván, az emeletre kívánt felvitetni.

„Hát mi lelt most, Márta?“ fürkészi a lakatos.

„Ó, ne szólj hozzám!“ viszonzá Márta, és végvonaglások közt erősítgeté, hogy ha ezt neki valaki más mondja, ő soha sem lett volna képes elhinni.

„De, Márta!“ szólott Gábor utját állva, mikor Dolly vállára támaszkodva kifelé haladt, „mit nem hittél volna? Mond meg, mi kifogásod van most ellenem? Mond meg. Lelkem üdvére, én nem tudom. Tudod-e te, leányom? Menyköadta!“ kiálta és félig kétségbeesve pizsmogott vendéghaján, „igazán azt hiszem, nem is tudja azt senki, csak az a Miggs.“

„Miggs“, szólott Varden asszony bágyadtan s a közeledő önkivüliség előjeleivel, „Miggs ragaszkodik hozzám s ez elegendő arra, hogy e ház gyűlöletét magára vonja. De ő bármi legyen másoknak, nekem egyedüli enyhületem.“

„Nekem ugyan nem az“, kiálta Gábor, kit kétségbeesése vakmerővé tőn. „Ő az én életem megnyomortója. Ő egy testben magába foglalja Egyiptom valamenynyi csapását.“

„Olybá vétetik, az iránt nem volt kétségem“, szólott Varden asszony, „el voltam rá készülve, hisz ez természetes. Ez a többihez tartozik. Ha te engem szemben

meg mersz bántani, csodálhatom-e, ha vele háta mögött ugyanazt teszed?”

S itt az önkívüliség nagy mérvekben beköszöntvén, Varden asszony sirt és kacagott és zokogott és borzongott és nyöszörgött és fuldoklott. És azt mondá, hogy ő tudja, milyen bolond mindez, hanem ő nem tehet róla, és hogy ha ő egyszer meghal és nem lesz többé, akkor tán fognak búsulni utána — mi a jelen körülmények közt félig sem tetszett oly valószínűnek, amilyennek ő azt gondolni látszott — és sok más hasonló dolgot. — Szóval, az asszonyság nagy illemmel vitte végbe mind azt a teketóriát, ami ily alkalmakkor elkerülhetlen és az emeletre fölszállíttatván, nagyon sajnós görcsállapotban helyzetetett ágyába, hol Miggs lányasszony csakhamar a tetemre borúlt.

Mindennek az értelme pedig az volt, hogy Varden asszony el akart menni Chigwellbe, azonban nem volt hajlandó engedményeket tenni vagy magyarázatokat adni, és csak kérelmek s könyörgések által akarta magát rávételni, más föltét alatt pedig nem kívánt beleegyezni. Ehez képest oda fenn sok zokogás és könnyezés ment végbe, sok hideg borogatás a főre és ecet — és szarvaszarulél alkalmazása a halántékon, orron stb. Következtek aztán Miggs lányasszony szenvedélyes esdeklései, támogatva pálinka és víz nem túlgöngye keverékeitől, különböző más szíverősítőkkel egyetemben, melyek szintén az ösztökélő szerek közé tartoztak s elejénte kávék kanál-számra, aztán növekvő adagokban használtattak és Miggs lányasszony részéről is, mint óvszerek, szorgalmasan igénybe vétettek, miután az ájulások ragadósak. Mind-ezen gyógyszerek után, melyeket ugyan bevenni, de elszámolni nem lehet, s melyeknél erkölcsi, vallásos és

egyéb vigasztalások sem hiányoztak, a lakatos megjuhászodott s az asszonyosság megnyerte a játékot.

„Csak a házi béke kedvéért, atyám!“ szólta Dolly, apját bizgatva, hogy menne föl.

„Ah, Doll, Doll!“ sohajtá a jólelkű apa. „Ha te valaha férjet kapnál —“

Dolly a tükörbe kandikált.

„Ha te férjet kapnál —“, folytatá a lakatos, „soha el ne ájulj, édesem. Több házi baj származik a könnyű ájulhatnámságból, mint valamennyi nagy szenvedélyből. Ez jusson eszedbe, ha igazán boldogulni akarsz, édesem, mert soha sem lehetsz boldog, ha férjed nem az. És — no még egy szót a füledbe. Sohse legyen Miggs-ed — de soha!“

E tanács után megcsókolta leányának viruló arcát és lassú léptekkel felmászott Varden asszony szobájába, hol ez asszony halványan és kimerülten nyugodva fekhelyén, legújabb kalapjának szemléletével üdíté magát, melyet Miggs — mint zaklatott szellemének hathatós csillapítóját, a legelőnyösebb módon, ágya mellett kiállított.

„Itt van az úr, asszonyom“, szólta Miggs. „Ó, mily boldogság, ha férj s feleség újra kibékülnek. Jaj, szent atyám, már csak elgondolni is, hogy kettejük közt valaha meghasonló szó ejtetett!“

Ez érzelmek viharában, melyeknek az égi hatalmakhoz általánosságban intézett hivatkozás alakjában adott kifejezést, Miggs lányasszony saját feje búbjára tűzte fel a kalapot és két kezét össszekulcsolva, megerezte könyeit.

„Nem tehetek róla“, kiálta Miggs. „Nem tehetnék róla, ha belé is kellene fulnom. E nő oly engesztelő-keny! — E nő el akar feledni minden történeteket s

kész önnel utra kelni, uram! — A világ végeig is elmenne önnel.“

Varden asszony gyöngye mosolylyal korholá ápolójának e lelkesültségét s egyuttal eszébe juttatá, hogy ő sokkal rosszabbul érzi magát, semhogy ma kimenni merészkednék.

„Nem, asszonyom, ön nincs oly rosszul, ön csakugyan nincs oly rosszul“, szolt Miggs. „Hivatkozom az úrra, az úr tudja, hogy ön nincs oly rosszul. A friss lég és a mozgás használni fog önnek, és önnek nem szabad engedni, nem szabad magát a gyöngeségnek átadni. Hadd térjen magához — nemde, uram? Térjen magához mindnyájunk kedvéért. Ép az imént mondtam ezt neki. Jussunk eszébe mi, ha magát feledné is. Az úr bizonyosan rá fogja önt beszélni, asszonyom. Miss Dolly is elmegy, meg az úr, meg ön, és aztán mind oly boldogok lesznek s oly jól fogják magukat érezni. Ó!“ kiálta Miggs, megnyitván könyeinek forrását, hogy a szobát nagy felindulással hagyhassa el, „sohasem láttam oly áldott teremtest, ki úgy tudna megbocsátani, mint ő — soha — de soha! És az úr sem látott — nem ő — soha sem látott ilyet.“

Körülbelül öt percig állott ellen Varden asszony férje esengésének, hogy tenné őt boldoggá és mulatná el velök a napot, de lassankint ellágyult, rá hagyá magát vétetni és teljes bűnbocsánatot osztott — (minek érdeme — szerény megjegyzése szerint — a protestáns imakönyvnek s nem neki tulajdonítandó) — mindezek után pedig azon óhaját fejezé ki, hívnák fel Miggset, hogy segítse őt az öltözködésnél. A komorna azonnal megjelent, s csak igazságot szolgáltatunk együttes fázadozásuknak, ha megjegyezzük, hogy mikor a házi asszony utra készen lejtött, oly színben volt, mintha semmi

sem történt volna és a képzelhetőleg legjobb egészségi állapotnak látszott örvendeni.

Mi Dollyt illeti — ő megint itt volt, valódi mintája és példányképe a jó kinézésnek, takaros kis cseresznye-piros köpenykében, melynek csuklyáját fejére húzta, a csuklya búbjára meg egy pici szalmakalapot cseresznye-piros szalagokkal illesztett s azt egy kissé félre csapta — de csak egy igen kissé, épen eléggé, hogy a legpajkosabb és kihívóbb fejdísz váljék belőle, melyet valaha gonosz divatárusnő kitalált. És ha nem tekintjük is, miként emelték ragyogó két szemét e cseresznye-piros cicomák, miként vetélkedtek ajkaival és árasztottak újabb virágozást arcára — oly kegyetlenül pici karmantyút viselt és oly szívverő cipőcskéket, s egyáltalán annyira körül volt kertelve és határolva mindenféle aprólékos borzasztóságtól, hogy midőn Mr. Tappertit, ki a ló kantárját fogta, őt a házból egyedül kilépni látná, vágyak pitymallának benne, melyek arra ösztönzék, hogy most azonnal a kocsiba csalja és vele ész nélkül elvágtasson világgá. S ezt kétségkívül megcselekszi, ha bizonyos kellemetlen kételyek nem támadnak benne a legrövidebb ut iránt Gretna Greenbe: vajjon az utcán föl — vagy alá, jobbra vagy balra kellene-e hajtania s vajjon — föltéve, hogy valamennyi vámsorompót a vihar elsöpörne is — a kovács végül összeadja-e őket hitelbe, mely utóbbi körülmény — egyházi tisztjére való tekintettel — még Tappertit izgalmas képzelete előtt is oly kevés valószínűséggel birt, hogy habozásba esett. S míg ő itt vonakodott és hatlovas póstakocsikat röppentyűzött szemével Dollyra, kijött a gazda, ki az asszony, ki az állhatatos Miggs, és a jó alkalom mindörökre oda volt. Mert a kocsi nagyot nyekkent rugóin és benne ült Varden asszony, és most ujra nyekkent — jobban mint valaha, és benne ült

a lakatos, s most egyet rengett, mintha szive könnyeb-
bülten verne és benne ült Dolly, és most elment és a
helye üres volt, és ő és a gyászos Miggs együtt állottak
az utcán.

A jószívü lakatos oly sugárzó kedvben volt, mintha
tizenkét hónap óta semmiféle baj sem került volna ut-
jába, Dolly csupa mosolyból és kellemből állt, és Varden
asszony kedvesebb, mint valaha. Mig az utcákon eldö-
cögtek és az ég alatt mindenféléről terécseltek — hát
egyszerre csak kit láttak meg a járdán? Senki mást, mint
azt a kocsijártót, ki úgy köszönt, mint egy nemes
ember, és oly csinos volt, mintha kocsikkal egyébként
nem is foglalkoznék, csak hogy sétakocsizásra használja.
Dolly bizony megzavarodott, mikor amaz ismételve haj-
longott, és bizony még a cseresznye-piros szalagok is
megrezzentek, midőn panaszos tekintetével találkozott,
mely mondani látszott: „én ura vagyok szavamnak, már
én megindultam; a mesterségemet viheti az ördög és te
vagy annak az okozója.“ Ott állt ő — mig a szögleten
be nem fordultak, a földhöz szögezve, Dolly kifejezése
szerint: „mint egy szobor“, vagy Varden asszony sze-
rint: „mint egy kút“. S mikor az apa azt gondolá, hogy
ez már mégis szemtelenség és az anyja nem tudta a dol-
got mire vélni, Dolly úgy belepirult, hogy még a csuk-
lyája is valósággal fehérnek tetszett.

Mindamellett vigan haladtak előre. A lakatos szi-
vének meggondolatlan áradatában mindenféle helyen
megállt és fölötte bizalmas ismeretséget mutatott az ut-
félen levő minden csapszékkel és minden csaplárossal
és csaplárosnéval, kikkel egyébiránt a kis lovacska is
hasonló barátságos viszonyban állt, mert saját jószántá-
ból mindenütt megállapodott. Soha sem örült úgy senki
a más láttának, mint e csaplárosok és csaplárosnék Var-

den úr, Varden asszony és Varden kisasszonyénak. Az egyik azt kérde, hogy hát nem tetszenék-e kiszállniok, a másik azt mondá, hogy tessenek felsétálniok az emeletre, a harmadik azzal fenyegetett, hogy zokon veszi és büszkének fogja őket tartani, ha nem harapnak valamit nála, és így folyt ez tovább annyira, hogy utjok inkább diadalmenethez hasonlított, mint utazáshoz, melyen elejétől végeig a vendéglátás egyik jelenete a másikat váltá. Miután pedig kellemes volt ily tiszteletben tartatni, tekintetbe sem véve a jó falatokat, azért hát Varden asszony most mitsem szólt, sőt ragyogott a szivélyességtől és gyönyörtől, hanem amennyi bűnjelt, később adandó alkalmakkor felhasználandót, a boldogtalan lakatos ellen ezen a napon összeszedett, annyi még soha sem gyűjtött egy csomóba házi használatra.

Idővel — és pedig jó hosszú idő folytán, mert e kellemes megszakítások miatt nem kevésbé késtek — a pagony szélére értek s a fák alatt kellemesen elhaladván, végre megérkeztek a Májusfához, hol a lakatos vidor „hollá“-ja csakhamar kicsalta az öreg Johnt a kapuhoz és az ifjú Joet, és mindketten úgy meg voltak hatva a nők láttára, hogy egy percig még isten hozta-t sem kívánhattak vendégeiknek és ott tátogattak nagy ámulattal.

Hanem Joe csak pillanatig feledkezett meg magáról, mert azonnal magához térvén — Mr. Willet roppant s kifejezhetlen megbotrátkoztára — gyorsan félretolta álmos nemtőjét s kisietvén, a vendégeket leszállni segítő. Dollynak kelle először kiszállnia. Joe karjaiban tartá — ha csak addig is, ameddig egyet számolhatsz — karjaiba fogta őt. Legalább egy szikrányi boldogságot élvezett!

Nehéz volna leírni, mily léha és köznapi ügylet volt utána Varden asszonyt emelni ki a kocsiból, hanem Joe

megettette azt is, és pedig a legnagyobb kellemmel. Az öreg John, kinek homályos és ködös sejtelme volt afelől, hogy Varden asszony nem állhatja őt valami nagyon, s ezért némileg nem volt tisztában az iránt, vajjon nem támadó s ostromló szándékok vezették-e ide, végre elszánva magát, kifejezé reményét, hogy az asszonyság jól tetszik lenni és felajánlá kíséretét. Ez udvariasság kellemesen fogadtatván, együtt mentek a házba, Joe és Dolly karöltve (ujabb boldogság!) követték, míg Varden úr az utóhadat képezé.

Miután az öreg John mindenképen kívánta, hogy a mérőbe üljenek, és ellenvetés nem történt, bementek a mérőbe. Minden mérő otthonos hely, hanem a Májusfáé a legotthonosb, kedélyesb és tökélyesb mérő volt, melyet emberi ész valaha föltalált. Az ódon, tölgyfagalambpárkányokon csodálatos palackok; ragyogó kupák, a fogasokról oly hajlással lógtak alá, mintha szomjas emberek ajkain csüggnének; megtermett, kis hollandi bödönök, szépen sorba állítva a polcon; aztán az a tömérdek citrom, külön-külön hálókban, melyek az e történet folyamában már említett citrom-ligetet képezék, és a mellettök felállított hófehér cukorsüvegekkel együtt a puncsnak minden emberi fogalmat felülmuló eszményét alkoták; azok a szekrények, almáriomok, pipákkal telt fiókok, azok a helyek, hogy a holmikat az ablakfülkébe leheszen rakni; minden zug evő- s ivószerekkel és fűszerekkel meggyömöszölve, és végül mindennek koronája — tanujele a korcsma kimerithetlen segédforrásainak és valódi kihívása minden vendégnek, hogy szeljen és jöjjön máskor is — az a borzasztó sajtóriás!

Szegény egy szív az, mely soha sem örül és a legszegényebb, legsatnyább és legvizenyősb lett volna az, melyet a Májusfa mérője sem hevite föl. Varden asszony

azonnal lánggal égett. Az ő háziasságában, e börböncék és palackok, e citromok, pipák és sajtok közt épen oly kevésbé lobbanthatott volna valamit az öreg John számára, mint meg nem ölhetett volna tulajdon fényes konyhájával. Hát még az ebéd megrendelése — akár egy vadembert is megszelidített volna.

„Csináljon valami halat“, szólott John a szakácsnéhoz, „meg hát egy kis báránypörköltet jó sok lével, no meg jófajta salátát, és sült csibét, egy tál kolbászszal és reszelt burgonyával vagy valami effélét.“

Valami effélét! Mily kiapadhatlan kincs van e koreszmában! Ily félvállról beszélni ételekről, melyek már magukban véve első rangú vasárnapi ebédnek vagy egy lakodalmi traktának is becsületére válnának — valami effélét — mintha azt értené, hogy ha épen csibére nem akadsz, megteszi akármi más szárnyasállat — tán egy fácány is! Aztán ez a konyha az ő szörnyű szélesüregű tűzhelyével; az a konyha, hol a konyhászat semmiféle remeke sem látszott kivihetlennak, hol hinni lehetett minden ételben, melyet az embernek megígértek. Varden asszony mindezen csodák megszemlélése után, bódultan és kábultan visszatért a mérőbe. Az ő gazdasszonyi tehetsége mindezt föl nem ölelheté. Szundikálnia kelle egyet. A mindenség e hónapban ébren maradni kín lett volna.

Eközben Dolly, kinek víg esze és szive egyéb ügyekkel foglalkozott, kisuhan a kerti ajtón s hátrahátra pislantva (de természetesen nem kandiságból, hogy vajjon Joe látja-e), a mezőkön át egy jól ismert ösvényen eltipegett, megbizását a Nyúlsövényben ellátni, és e történet elmondója úgy értesült — amit tökéletesen el is hiszen, hogy alig volt valami csókólnivalóbb dolog kép-

zelhető, mint a cserésznye-piros köpenyke és szalagok, midőn a verőfényben a zöld mezőkön röpködve tova lebbentek.

Huszdik fejezet.

Megbizásának öntudatában oly büszke és fontos képet vágott, hogy ha vesszőt kell vala futnia a ház lakói közt, azok mindjárt leolvassák arcáról. Hanem miután Dolly gyermekkorában sokszor játszott a kastély puszta szobáiban s folyosóin, s azóta is mindig baráti viszonyban maradt tejvérével *) Miss Haredale-el, oly ott-honos volt az épületben, mint maga ez ifjú hölgy. Ezért nem is élt más elővigyázattal, minthogy a könyvtár mellett fojtott lélekzettel és lábhegyen elosont, s aztán, mint kiváltságos látogató, egyenesen Emma szobájának tartott.

Ez volt a legélénkebb szoba az egész épületben. Noha ez is csak oly komor, mint a többi, az ifjuság és szépség jelenléte, ha csak a fogság le nem fonyasztja, még a börtönt is megélénkíti s a legzordabb színhelynek is kölcsönöz valamit a maga bűbájából. Madarak, virágok, könyvek, rajzok, zeneművek és a női hajlamok és foglalkozások ily kedves jelvényei több étellel és vonzerővel tölték el e szobát, mint amennyit az egész ház magába ölelni képesnek látszott. Volt lélek e falak közt, s kinek lelke van, mindig fölismeri egy másiknak jelenvalóságát.

Dollynak kétségkívül volt lelke — szive, s pedig nem is valami kemény, noha a tetszelgésnek némi köde

*) Ha a testszerinti vérséget testvérnek hívja a magyar, a tej-szerintit tejvérnek nevezni el — talán nem ügyetlen szófaragás.

leplezte körül, amint az néha az élet reggeli napját befátyolozza és ragyogását kissé elhomályosítja. Mikor tehát Emma fölkelve, őt üdvözlé és gyöngéden megcsókolván, nyugodt modorával elmondá, hogy ő nagyon boldogtalan volt, könnyek üttek Dolly szemében s ő nagyon el tudta magát busulni, hanem a következő pillanatban véletlenül a tükörbe nézett s ott valami oly igen örvendetesről értesült, hogy sohajközben elmosolyodott és azonnal nagyon megvigasztalódott. —

„Hallottam róla, kisasszony“, szölt Dolly, „s valóban fölötte szomorú dolog, de mikor valami legrosszabbul áll, épen akkor szokott a segítség jönni.“

„Hanem tudod-e, hogy a dolog most áll legrosszabbul?“ kérdé Emma mosolylyal.

„Ej, valóban nem tudom, hogy állhatna még rosszabbul“, felelt Dolly, „hanem én hozok valamit, amivel a segítséget megkezdhethők.“

„Csaknem Edvárdtól?“

Dolly mosolyogva igenlőleg bólintott s aztán zsebébe nyulva (akkortájt még zsebeket viseltek) tetteté, mintha nem tudna ráakadni, ami fontosságát nagyban emelte, s végre előmutatá a levelet. Midőn Emma a pöcsétet hirtelen feltöré s az irat tartalmában elmerült, Dolly szeme — azon különös véletlenek folytán, melyekről számot adni lehetlen — újból a tükörre tévedt, és nem csodálkozott azon, hogy a kocsijártó nagyon szenved, és nagyon — de nagyon sajnálta a szegény embert.

A levél hosszú volt — nagyon hosszú, mind a négy oldala sűrűn teleirva s aztán még keresztbe is, hanem a levél nem lehetett vigaszos, mert Emma olvastában időről időre megállt és keszkenőjét szemére tartá. Dolly igazán elámult azon, hogy őt ily nagy keservben láthatá, mert az ő felfogása szerint egy szerelmi viszony valami

igen jó bohóság és a legravaszabb, legbolondabb dolog széles e világon. Hanem csakhamar kisütötte, hogy mindez onnan van, mert Miss Haredale igen hű s ha csak összeadná magát egy más fiatal úrral — a legártatlanabb módon s úgy, hogy az első szeretőjével a dolgát el ne rontsa — bánata bizonyosan kimondhatlanul megenyhülne.

„Én bizony, ha neki volnék, így cselekedném“, gondolá Dolly. „Egy szeretőt halálra busítani épenséggel elegendő és nagyon rendén is van, hanem önmagát tenni nyomorulttá, de már ez sok volna.“

Azonban ezt nem lehetett kimondani s azért ő némán ülve maradt. Jókorá türelmet kelle elfogyasztania, mert mikor a levél egyszer már át volt olvasva, Emma újra átolvasta s mikor másodszor is átolvasta, újból elől kezdte. Ez unalmas foglalkozás alatt, Dolly a kínálkozó legjobb módon ölte idejét, t. i. haját újjaira gombolyítá és az említett tükör segélyével fölötte gyilkos fűrtökbe sodorgatta.

Mindennek van vége. Még szerelmes nők sem olvashatják leveleiket örökké. Idővel a levél összegöngyölytettvén, már csak a válasz megírása maradt hátra.

Miután azonban ez szintén hosszabb időt veendett igénybe, Emma azt mondá, hogy elhalasztja ebéd utánig, és felkérte Dollyt, ebédeljen vele. Dolly ezt már előbb is föltette magában, minélfogva nem sokat kelle nógatni s e pontot tisztába hozván, lementek a kertbe.

A lonka-sétányokon együtt bolyongva beszélgettek — legalább Dolly, ki soha sem fogyott ki a szóból — s a szomorú és komor ház e részét egészen fölélénkíték. Nem mintha nagyon hangosan csacsogtak vagy sokat nevettek volna, hanem mindketten oly szépek voltak s a nap oly szellős volt, és lenge ruháik és sötét

fürteik oly szabadon és vigan lengtek a lebelben, és Emma oly gyönyörű és Dolly oly rózsapiros, és Emma oly nyulánk és Dolly oly gömbölyű volt, és — szóval, mondjanak kertészek akármit, semmiféle kert sem kívánhatna magának náluknál külön virágokat, és a kert s épület szintén e nézeten lévén, láthatólag felüdültek látásukon.

E sétát felváltá az ebéd, a levélírás, egy kis terelés, miközben Miss Haredale szabadságot vőn magának Dollyt némely legyes és lengeteg hajlamai végett megleckézni, mely vádak Dolly szemében roppant bókók voltak és őt fölöttekép mulattaták. Midőn Emma ugy találta, hogy Dolly e tekintetben javithatlan, távozni engedé, de még rábizá azon fontos választ, melynek lehetlen eléggé gondját viselni, s azonfelül emlékbén még egy csinos kis karpereccel is megajándékozá. Karjára kapcsolván azt, még egyszer félig enyelgve, félig komolyan meginté, térne le gonosz utjáról, mert tudta, hogy Dolly szívében Joe fészket rakott (mit Dolly égre földre tagadott, nagy hévvel erősítvén, hogy biz ő tán okosabb dolgot is művelhet ennél, vagy mi! stb.), s aztán isten hozzádot mondott neki. Végre még félre hitta és egy csomó kiegészítő üzenettel látta el Edvárd számára, melyeket alig jegyezhetett volna meg még más is, kiben tizszerte több komolyság lakott, mint amennyit ésszerűen Varden Dollyról föltenni lehetett. Mindezek után pedig elbocsátá.

Dolly isten hozzádot mondva, lenge léptekkel tipegett le a lépcsőkön, s épen már a rettegett könyvtár ajtaja előtt is lábujjhegyen elhaladt volna, midőn az megnyilt és lám! Haredale állott előtte. Már pedig Dolly gyermekkora óta ez úri emberhez bizonyos ijesztő és kísérteties fogalmakat kapcsolt, most meg épenséggel a

kis bírója is fészkelődven, az úrnak megjelenése úgy kihozta sodrából, hogy sem üdvözölni, sem elszaladni nem volt képes, minek folytán hátrálva, lesütött szemmel megállt és reszketni kezdett.

„Jer ide, lányka“, szól Haredale úr, kezénél fogván őt, „beszédem volna veled.“

„Megbocsásson, hanem én sietek, uram“, dadogá Dolly, „és — az ön hirtelen megjelenése úgy megzavart, uram — hogy inkább távoznám, ha ön ugyan elbocsátana.“

„Azonnal“, szól Haredale, ki őt ezalatt szobájába vezette és maguk után az ajtót betette volt. „Azonnal elmehetsz. Te most voltál Emmánál?“

„Épen az imént, uram. — Atyám vár reám, uram, s ha ön oly szives volna —“

„Tudom, tudom“, szól Haredale. „Csak egy kérdésemre felelj. Mit hoztál ma ide?“

„Ide, uram?“ dadogá Dolly.

„Meg vagyok győződve, hogy igazat fogsz szólani. Igen, ide.“

Dolly darabig habozott és némileg felbátorítva Haredale viselete által, végre így szól: „Jól van hát, uram. Én egy levelet hoztam.“

„Természetesen Chester Edvárd úrtól. S a választ is te viszed.“

Dolly újra habozott s képtelen lévén magát akár mire elhatározni, sirva fakadt.

„Te ok nélkül izgatod fel magadat“, szól Haredale. „Miért vagy oly bohó? Hiszen felelhetsz. Tudod, csak egy kérdést kell Emmához intéznem, hogy azonnal megtudjam az igazat. Nálad van a válasz?“

Dolly birt azzal, mit a közéletben vastag nyaknak hívunk, s miután most sarokba volt szorítva, élt is vele.

„Velem van“, válaszolt, remegve és ijedten. „Ugy van, uram, velem van. Ön megölhet, uram, ha tetszik, de én nem adom át. Nagyon sajnálom — de nem akarom átadni. Nem ám.“

„Dicsérem szilárdságodat s nyíltságodat“, szólott Mr. Haredale. „Megnyugodhatol, mert ép oly kevésbé bántom leveledet, mint éltedet. Te kimélyes megbizott és jó leány vagy.“

Nem lévén — mint később nyilatkozott — egészen megnyugodva az iránt, vajjon e bók után Haredale nem fog-e rárohanni, Dolly lehetőleg távol maradt tőle, újra kiabálni kezdett s elszánta magát, a zsebet (mert levele abban volt) mindhalálig megvédeni.

„Valami társalgónőt óhajtanék hugom számára szerezni, mert élete igen magányos“, szólott Mr. Haredale rövid hallgatás után, mialatt a leányt elnézve, természetes borujával és mélaságával egy mosoly küzködött. „Volna-e kedved e helyre? Te vagy legrégibb barátnéja és a legtöbb jogcimmal birsch rá.“

„Nem tudom, uram“, felelt Dolly, nem lévén benne bizonyos, hogy vajjon nem akarja-e megtréfálni. „Nem mondhatok még semmit. Nem tudom, mint vélekednek erről otthonn. Most még véleményyt nem mondhatok.“

„Ha a tieid nem ellenzik, volna-e ellenvetésed?“ szólott Mr. Haredale. „Szólj. Ez nyíltszívü kérdés, melyre könnyü a válasz.“

„Azt hiszem, hogy nem volna“, felelt Dolly. „Mindig örülnék s örülök is, ha Emma kisasszony közelében lehetek.“

„Jól van“, szólott Mr. Haredale. „Csak ezt akartam tudni. Te már távozni szeretnél. Ne tartózkodj magad.“

Dolly nem tartóztatá magát, sőt be sem várta annak megkisértését, mert alig hangzottak el Haredale ajkairól az előbbi szavak, már ő künn volt — künn a szobából, a házból és újra a mezőkön.

Mihelyt magára lévén, elgondolá, hogy mily szorongatásokat kelle kiállnia, újra elsikítá magát, de viszont eszébe jutván, hogy mily jól állta meg helyét, tiszta szívből nevetve fakadt. A számüzött könyük helyet adtak a mosolynak, s végre Dolly oly jól tudott a dolgon mulatni, hogy egy fának kelle támaszkodnia s csak így tudá magát kitombolni. Mikor már nem tudván többet nevetni, kimerült, megigazítá fejrevalóját, megtörlé két szemét, vígan és diadalmasan tekingetett vissza a Nyúl-sövénynek még látható kürtőire és utját tovább folytatá.

A szürkület már beállott, gyorsan követte a sötét, de ő régidőkből az utat oly jól ismeré, hogy rá se gondolt s mindenesetre meg nem ütődött egyedüliségén. Aztán a karperec is itt volt, azt is meg kelle csodálni, s mikor megtörlé s karhossznyira kinyujtá, az arany ugy csillogott, villogott kezefején, hogy ki-kinyujtva, meg-megfordítva kelle vizsgálnia, ami összes figyelmét igénybe vevé. Hát még a levél, mely oly rejtélyes és önismerő képet mutatott, midőn zsebéből kihuzta, s melynek tartalma — mint tudá — oly fontos vala, hogy össze-vissza forgatni, és róla elgondolkozni és fejét törni rajta, hogyan kezdődik és hogyan végződik s mi mindent mond, szintén elég dolgot adott neki. A levelen meg a karperecen váltogatva elgondolkozni ép annyira elfoglalta, hogy másra rá sem ért, minélfogva figyelmét a kettő közt megosztva, vígan tova lépdéglét.

Mikor egy kis ajtón áthaladt, hol az ösvény megszűkült s mely két, fákkal ritkásan beszegett sövény közt feküdt, közelben csörejét hallott, mire azonnal megállt.

Hallgatózott. De minden csöndes lévén, újra utnak eredt, nem ugyan megijedve, hanem lépteit mégis gyorsítva s kedvével valószínűleg alább hagyva, mert ilyfajta eset némileg nyugtalanító.

Alig hogy megindult, az előbbi hang megint hallható lett, mintha egy ember loppal bujkálna a bozótban és csalitban. Oda tekintve, honnan a haraszt zörgött, egy guggolva buvó alakot vélt észrevenni. Ujból megállt. Minden elcsöndesült, ép mint az előbb. Megint megindult — mindenesetre sebesebben — s halkan dudolgatni igyekezett magában. Bizonyosan a szél zörgeti a galyat.

De miért csörgeti azt a szél csak akkor, mikor ő menőben van, s miért hallgat el, mikor ő megáll? Akaratlanul megállt, mikor benne e gondolat fölmerült s a csörrenő zaj szintén elnémult. Most már csakugyan meg volt döbbenve s még habozott mit tevő legyen, mikor a haraszt ropogott és rezgett s egy ember mártott ki onnan, egyenesen elébe állva.

Huszonegyedik fejezet.

Egy pillanatra kimondhatlanul megnyugtatóására szolgált, hogy az emberben, ki oly hirtelen tolakodott utjába s most előtte állt, Hughra ismert a Májusfából. Nevét örömteljes meglepetés hangján rebegé, oly hangon, mely szivéből fakadt.

„Maga volt az?” szolt. „Mint örülök rajta, hogy magát láthatom. Mennyire megijesztett!”

Hugh mitsem felelt, hanem némán megállt s csak nézte.

„Elémbe jött maga?“ kérde Dolly.

Hugh bólintott s valami olyast motyogott, hogy ő várakozott s korábbra várta volt.

„Mindjárt gondoltam, hogy utánam küldenek“, szolt Dolly, kit Hugh válasza nagyban megnyugtatót.

„Engem senki sem küldött“, volt a kelletlenül ejtett válasz. „Én a magam jószántából jöttem.“

A fickó nyers modora és esetlen vad megjelenése, még más személyek jelenlétében is bizonyos határozatlan aggalommal tölték el a lánykát, úgy, hogy előtte önkénytelenül visszadöbbsent. Kéretlen társul tudni őt e magányos helyen, a gyorsan terjengő sötétben, előbbi félelmét megújítá, sőt növelé.

Ha viselete pusztán kelletlen és vadul magába vult, társasága nem lett volna kiállhatlanabb, mint egyébkor, sőt talán örült is volna neki, hogy így kéznél van. De pillantásában oly valami nyersen merész bámulást vón észre, mely egészen elrémité. Félénken kacsinzott rá, nem tudván, előre lépjen-e vagy hátra, Hugh meg ott állt bámulva őt, mint egy szép Satyr, s így maradtak aztán darabig mindketten, anélkül, hogy a csöndet megszakították vagy megmoccantak volna. Dolly végre összeszedte bátorságát, mellette elsurrant és el-sietett.

„Miért fut így lélekszakadva, hogy engem kerül-jön?“ szolt Hugh, lépteit Dolly járásához alkalmazva s mindig oldalán maradva.

„Honn akarnék lenni mielőbb, és maga nagyon közel jár hozzám“, felelt Dolly.

„Nagyon közel?“ szolt Hugh, s a nőre hajolva úgy, hogy az lélekzetét homlokán érezheté. „Miért nagyon közel? Ön mindig igen büszke irányomban, kisasszony.“

„Én senki iránt sem vagyok büszke, maga félreért“, felelt Dolly. „Kérem, vagy hátul menjen vagy elől.“

„Nem ugy kisasszony“, viszonzá ő, Dolly karját a magáéba fonni igyekeztén. „Én önnel akarok menni.“

Dolly kibontakozott, kis kezét ökölre szorítá és minden erejével ráütött. Erre Hugh roppant kacagásba tört ki, karjával átfogá derekát és szorosan megölelve, oly könnyen tartá, mintha madár lett volna.

„Hahaha! Jól van kisasszony! Üssön meg újra. Ön képen üthet, hajamat tépheti, kitépheti szakállamat és én szívesen fogadom az ön szép szeméért. Üssön kisasszony, no, csak üssön. Hahaha! Én azt szeretem.“

„Bocsásson“, kiálta Dolly, s két karjával igyekezett őt eltaszítani. „Bocsásson azonnal.“

„Bizony jobban is bánhatnék velem, eszem a száját!“ szolt Hugh. „Jobban is. No, jöjjön. Mondja meg nekem, miért olyan gőgös? Nem fogok önnel azért veszekedni. Nekem tetszik, hogy büszke. Hahaha! Hanem azért még sem rejtheti el szépségét egy szegény fickó előtt. Ez az egy dolog vigasztal.“

Dolly nem felelt, hanem előre igyekezett, miután Hugh még nem állítá meg. Végre a nagy sietségben, az ijedségtől és mert Hugh nagyon szorosan átkarolta volt, ereje elhagyá és nem volt képes tovább menni.

„Hugh!“ kiálta a lányka lihegve, „jó Hugh; ha elhagy, adok valamit — adok akármit, amivel bírok, és nem fogok arról soha egy szót sem szólani senkinek.“

„Azt okosan is teszi“, felelt ő. „Hallja-e galambom, azt okosan is teszi. Ismernek itt engem s tudják, mire vagyok képes, ha eszembe veszem. Ha valaha csak egy kukkot akarna erről szólani, álljon meg, ha már ajkán van a szó és gondolja meg, milyen veszélyt idéz ezzel azok

ártatlan fejére, akiknek egy hajok szálát sem akarná meggörbítettetni. Ha engem bajba kever, én viszont bajba és még valamivel többbe is keverem azokat. Annyit se gondolok velök, mintha kutyák volnának, annyit sem — minek is gondolnék velök? Akármikor inkább ölok meg egy embert egy kutyánál. Világéletemben nem busúltam egy ember halálán, de busúltam egy kutyáén.“

Valami olyas vad kifejezés volt a modorban, melylyel ezt kiejtette, a pillantásokban és taglejtésekben, melyekkel kísértette, hogy Dolly növekvő félelméből újabb erőt merítve, hirtelen megerőltetette magát és nyilsebességgel tova illant előle. De Hugh úgy megállt a lábán és oly gyors futó volt, mint akárki széles Angliában, s azért hiába feszítette meg Dolly minden erejét, mert alig tehetett száz lépést, és már gyütremlő karjaiban tartá.

„Lassan kedvesem, lassan — hát el akarná-e futni a vad Hugh elől, ki úgy szeret téged, mint akármely udvari gavallér?“

„El akarok futni“, felelt Dolly, megint igyekezőn karjaiból kibontakozni. „El akarok. Segítség!“

„Bírságot a kiáltásért“, szólt Hugh. „Hahaha! Bírságot ajkaidról, tubám. Kifogom magam a fizetséget. Hahaha!“

„Segítség! Segítség! Segítség!“

E kiáltásra, melyeket a lehető legnagyobb erővel ismételt, többszörös válasz hallatszott.

„Hál' isten!“ kiálta a leány elragadtatva. „Joe, drága Joe, erre — erre. Segítség!“

Megtámadója szünetelt s egy percig habozva állott, de a mindinkább közeledő kiáltások gyors elhatározásra kényszeríték. Eleresztte, egy fenyegető pillantással ezt sugárta: „Ha egy szót szól neki, ön lássa a következményeket!“ és a kerítésen átszökve, azonnal eltűnt. Dolly

tovább sietett és egyenesen Joe Willet tárt karjaiba rohant.

„Mi történt — valami baja esett — mi volt ez — ki volt itt — hol van — milyen volt kinézése?” Ezek voltak Joe első szavai, melyeket még sok bátorító és biztató kifejezéssel kísért, hogy most már meg lehet nyugodva. — De a szegény, kis Dolly úgy pihegett s úgy kikelt magából, hogy darabig semmit sem tudott válaszolni, és vállán csüggve, sirt meg zokogott, mintha szive szakadna.

Joének semmi kifogása sem volt az ellen, hogy vállán csüggjön — a legkisebb sem — noha a cseresznye-piros szalagokat nagyon sajnós módon összegyűrték és a takaros kis kalapot minden formájából kivették. Hanem sirva látni őt — már azt nem bírta el, már az szive mélyéig hatott. Iparkodott őt vigasztalni, ráhajolt, sugott neki valamit — sőt némelyek szerint meg is csókolá — hanem ez mesebeszéd. Mindenesetre elmondott neki minden édes és kedves dolgot, ami eszébe jutott, és Dolly ráhagyta és nem szakítá félbe, és tiz percnél is tovább tartott, míg képes volt fejét fölemelni és köszönetet rebegni.

„Mi ijeszté meg önt?” szólott Joe.

Azt felelé, hogy egy ismeretlen férfi követte — ki kolduláson kezdé — aztán rablással fenyegeté, mit már végre akart hajtani s végre is hajtott volna, ha Joe idejekorán nem érkezik. Zavarát és habozását, melylyel ezt mondá, Joe a kiállott félelemnek tulajdonítá s pilanatig sem kétkedett a mondottak valóságán.

„Megálljon, ha már ajkán van a szó.”

Százsor is eszébe jutottak e szavak az éjjel és máskor is, valahányszor már fölfedezte volna a titkot, és mindannyiszor elhallgatott. Mélyen gyökerező rettegés

az embertől; azon hite, hogy e kegyetlen természet, ha egyszer felköltetett — többé meg nem állitható; azon meggyőződés, hogy ha bevádolná, dühének s boszújának egész súlyával Joet sujtaná, aki pedig megmenté — ezek valának azon tekintetek, melyeken nem tudta magát túltenni, melyek a titkot keblébe fojták.

Joe sokkal boldogabb volt, semhogy a rejtélyt bővebben fürkészte volna, s miután a remegő Dolly még nem tudott támogatás nélkül járni, lassan és Joe véleménye szerint — igen kellemesen haladtak előre, míg a Májusfa közeli gyertyái derült csillogással nem üdvözlék. Ekkor Dolly egyszerre csak megállt és halk sikollyal felkiálta: „A levél!”

„Miféle levél?” válaszolt Joe.

„Melyet magammal hoztam — s kezemben tarték. És a karperec is —”, szólt kezéhez kapva, „mindkettőt elvesztém.”

„Most veszté el?” szólt Joe.

„Vagy — elejtém akkor, vagy elvették tőlem”, felelt Dolly, hiába kutatva zsebében és rázogatva ruháit. „Oda vannak — oda. Ó, mily boldogtalan teremtes vagyok én.” Szegény Dolly, ki (legyünk igazságosak!) a levélért nem kevésbé búsult, mint a karperecért, sírva fakadt és fölötte megindító módon jajgatott végzetén.

Joe iparkodott őt megvigasztalni, hogy mihelyt teljes biztosságban otthonn elhelyezé, már sötét lévén, egy lámpával azonnal visszamegy az illető helyre és szorosan fölkeres mindent a hiányzó tárgyak után, melyeket annálinkább remél megtalálhatni, mert nem valószínű, hogy azóta valaki arra ment volna, és Dolly sem állithatja biztosan, hogy azokat tőle elvették. Dolly tiszta szívvvel megköszönte ajánlatát, noha nem igen áltatá magát a kutatás sikere iránt, s így végre is — Dollynak jajga-

tásai, Joenak vigasztalásai, annak ismételt gyöngeségi rohamai, ennek gyöngéd támogatásai közben — érkeztek a Májusfa ivójába, hol a lakatos és neje az öreg Johnnal még nagyban lakmározának.

Mr. Willet Dolly megtámadásának hírért azon meglepő lélekjelenléttel és szókészséggel fogadá, mely őt oly magasra helyezé embertársai fölött. Varden asszony részvételének gyermeke bűja iránt azzal adott kifejezést, hogy késedelmeért zsémbelődni kezdé, a becsületes lakatos idejét pedig két dolog vette igénybe, t. i. részint Dollyt csígatá és csókolgatá, részint Joe kezét rázogató, kinek háláját és dicséretét nem győzte kifejezni.

Ez utolsó pontra nézve az öreg John távolról sem osztá barátja nézetét, mert nem tekintve azt, hogy a kalandos szellemet elvont értelmében is, helyeselni semmiképen sem tudá, eszébe jutott, hogy ha fia s örököse komolyan megsérült volna egy esetleges küzdelemben, annak következményei bizonyosan költségesek és alkalmatlanok leendettek, sőt a Májusfa üzletére okvetlenül kártékony hatást gyakoroltak volna. Minek okáért, s mert ő jó szemmel úgy sem nézte a fiatal hölgyeket, sőt őket is az egész nőnemmel együtt a természet oktondi tévedésének tartá, megragadá a kínálkozó alkalmat, hogy a társaságtól félrevonulhasson és a maga könnyebbségére fejét rázogathassa a katlan felé. E néma jóslótól ihletve, egyuttal titokban Joet több rendbéli könyökdőésekben részesité — megannyi atyai korholás és gyöngéd intés gyanánt, hogy máskor csak a maga ügyeivel bajmólódjék és magából bolondot ne csináljon.

Azonban Joe levette a lámpát, meggyujtá és fölfegyverkezve magát egy erős furkóssal, kérdé, vajjon Hugh az istállóban van-e?

„A tűzhely mellett alszik“, szólott Mr. Willet. „Minek kell ő neked?“

„Velem kell jönnie, a karperecet és levelet keresni“, felelt Joe. „Hej! hé! Hugh!“

Dolly halálsápadt lőn s úgy érzé, mintha menten el kellene ájulnia. Nehány perc múlva Hugh bebotorkált, szokása szerint ásítózva és nyújtózkodva és hűségesen utánozva oly embert, kit éppen most vertek föl egészséges álmából.

„Nesze, te álomszuszi“, szólott Joe, a lámpát kezébe adva, „hord ezt és hozd velünk a kutyát meg a füttykösödet. Jaj a semmirevalónak, ha ráakadunk.“

„Miféle semmirevalónak?“ rőfögé Hugh magát rázogatva és szemét dörzsölve.

„Miféle semmirevalónak!“ válaszolt Joe nagy garral és lobbál, „hát olyan semmirevalónak, akivel meg kellene ismerkedned, s kinek több éberséggel kellene a tarkójára koppintanod. Hanem az ilyen lomha lajhár persze inkább hortyog a suton, míg tisztességes emberek lányai békés mezőinkön sem járhatnak szürkületkor, anélkül, hogy utonállók megrohanják és halálra ijesztik.“

„No, engem sohse rabolnak ki“, röhögött Hugh. „Nincs is semmi veszteni valóm. Egyébiránt oly szívesen fejen kollintanám őket, mint akárki mást. Hányan vannak?“

„Csak egy volt“, szólott Dolly bágyadtan, mert mindenki ránézett.

„És milyen ember volt, kisasszony?“ szólott Hugh hirtelen Joera pislogva, de oly gyorsan és futólag, hogy e rajgónak vad tűzét Dollyn kívül senki sem vehette észre. „Volt akkora, mint én?“

„Nem — nem akkora“, felelt Dolly félig eszméletlenül.

„Hasonlított-e ruhában“, szólott Hugh fürkésző szemmel, „valamelyikünkéhez? Én minden környékbelit ismerek, s tán rá akadnék az emberre, ha valami fonalat adna kezembe.“

Dolly valamit dadogott s még halványabb lőn, aztán azt felelte, hogy egy bő kaputba volt burkolva s feje keszkenővel volt bekötve, jobban pedig nem tudja leírni.

„Hát talán rá sem ösmerne, ha meglátná?“ szólott Hugh gúnyos vigyorgással.

„Nem én“, felelt Dolly, könnyekre fakadva, „nem is kívánom őt látni. Gondolni sem akarok rá. Nem akarok róla többet beszélni. Kérem Joe úr, ne keresse azokat a dolgokat. Könyörgök, ne menjen ez emberrel.“

„Velem ne menjen?“ kiálta Hugh. „Hja! mert én nagyon nyers vagyok mindenkinek, mert tőlem mindenki fél! Ej, hogy az isten is áldja meg a kisasszonyt, higgye meg, nekem a leggyöngédebb szívem van széles e világon. Én minden nőt szeretek, asszonyom“, szólott Hugh a lakatos nejéhez fordulva.

Varden asszony úgy vélekedék, hogy ha ezt teszi, akkor szégyelje magát; ily érzelmek jobban megilletnek egy a hitlenség éjében bolygó musulmánt vagy egy vad indiánust, semmint egy igazhitű protestánst. Erkölcösségének e tökélytelen állapotából azt következteté Varden asszony továbbá, hogy ő a protestáns kézi imakönyvet soha sem olvasá. Hugh megengedé ezt, sőt ráadásul még azt is, hogy olvasni sem tud, mire Varden asszony kijelenté, hogy már most még inkább szégyelheti magát, mint az előbb, s erősen lelkére köté, kuporgatná össze zsebpénzét egy ily könyvre és tanulná meg annak tartalmát mielőbb. Még folytatá tanácsait, midőn Hugh bizonyos teketoriátlan és tiszteletlen módon kifelé követvén gazdá-

ját, a faképnél hagyta őt, hogy a társaság többi tagjai épüljenek beszédén. S ő csakugyan folytató is azt, sőt észrevevén, hogy Willet két szeme látszólagos mély figyelemmel csügg rajta, beszédét lassanként csak hozzá intézé, és egy tekintélyes hosszaságu erkölcsi és theologikus értekezéssel kezdé mulattatni azon szilárd hitben, hogy elméjében nagy dolgok forranak. A dolog valósággal pedig úgy állott, hogy Mr. Willet — noha két szeme tárva volt és ő maga előtt csakugyan egy fehér személyt látott, kinek feje a hosszas és folytonos nézésben mind nagyobb meg nagyobb lőn, míg az egész ivót betölté — minden egyéb présbitálás és jó tanács számára már mélyen aludt. S így ült ő zsöllyéjében elnyújtózva, zsebre rakott kézzel, míg fiának visszatértére mély sohajjal föl-ocsúdott, s úgy rémlett neki, hogy besózott disznóhussal és savanyított káposztával álmodott, mely álmolátás hihetőleg azon körülménnyel függött össze, hogy Varden asszony sokszor és nagy nyomatékkal ismétlé az „ima“ szót. Ez a szó tehát Willet agyvelejébe — míg annak ajtai tárva voltak — befészkelődött s ott e hozzátétellel „ebéd előtt“ ikerült, így keletkezvén belőle egy különös husos étel, melyet persze a szokásos főzelékkel kötött össze.

A kutatás tökéletesen eredménytelen volt. Joe tűvé tette az ösvényt, a füvet, a száraz árkot, a sövényt, mind hiába. Dolly, ki vesztesége miatt vigasztalhatlan volt, egy levelkét irt Haredale kisasszonynak — ugyanazon módon beszélve el a történeteket, mint ahogy a Májusfában elmondta volt, és Joe vállalkozott — e sorokat másnap reggel, mihelyt a család ébren lesz, kézbesíteni. Ennek végeztével teázni leültek az ivóban, hol egész kiállítás volt rendezve vajas piritósból és — nehogy valaki éhen kidüljön s dél- és estebéd közt kellemes pihenőül szol-

gáljanak — holmi fűszeres apróságokból (rengeteg sonkaszeletek alakjában), melyek jól megsózva, megfőve és gőzölögve, csiklándító és csábító illatot terjengettek körül.

Varden asszony ritkán volt az étkezésben nagyon protestáns, hacsak főtlen vagy kozmás nem volt, vagy valami a kedvét nem szegte. E hatalmas előkészületek láttára szelleme felvidült és a jótétemények hiábavalóságától pompás kedvvel áttért a sódar és piritósnak valamirevalóságára. Sőt ez egészséges ínyingerítők hatása alatt élesen megróvá lányának levertségét s kislelkűségét (mi szintén épenséggel kiállhatlan kedélyállapot), és tányérát újabb szállításért átnyujtva, azon megjegyzést kockáztatá, hogy jobban cselekednék, ha nem töprengene egy csecsebecse és egy darabka papir elvesztésén, hanem a hitküldöttek önfeláldozásán elmélkednék, kik távol országokban főkép salátából élnek.

Ily nap élményei különböző apályokat s dagályokat okozhatnak az ember hőmérőjén, kivált oly érzékeny és kényesen alkotott eszköznél, minő Varden asszony volt. Varden asszony eszerint ebédkor nyári hőt mutatott: csupa élet, mosolygás, derűtség. Ebéd után, a bor verőfényében, legalább is féltucat fokkal szökött fel és tökéletesen elbájoló volt. Hatása enyészttével, gyorsan bukkott, s egy órányi alvás alatt mérsékelt maradván, valamivel a fagypont alatt ébredt föl. Most újra nyári meleget mutatott árnyékon, s midőn a tea után az öreg John a tölgypolcok valamelyikéről egy üveg jóféle szíverősítő előteremtén, nógatni kezdé, hogy szörpölgessen belőle vagy két pohárával, 1 $\frac{1}{4}$ órahosszat állandóan a 90-ik fokon maradt. Tapasztalásain okulva, a lakatos az időnek e pompás állását felhasználta arra, hogy a kapuban

pipáját elszíhassa, mely ügyes művelet folytán a hévmérő leszálltakor már teljesen utra kész állapotban volt.

A lovat eszerint befogták és a cséza a kapu elé robogott. Joe, kit senki sem beszélhetett le arról, hogy az út legkietlenebb és legmagányosb része végeig elki-sérje, ugyanekkor kivezeté szürke gebéjét s fölsegítvén Dollyt az ülésbe (ujabb boldogság!), vigan a nyeregbe szökött. S aztán különböző „jó éjtszak“-ák, beburkolási ajánlatok, gyertyavilágítások és ruhák és kendők átnyuj-tása után, a cséza eldöcögött és Joe annak oldalán üge-tett — kétségtelenül Dolly mellett s lehetőleg a kerekék közelében.

Huszonkettedik fejezet.

Szép világos éj volt, s rossz kedve dacára is Dolly oly bűbájosan (s ezt ő jól tudta ám!) tekingetett föl a csillagokhoz, hogy Joe tökéletesen oda lett, s nyíltan kimutatta, hogy ha ember valaha nem fülíg, hanem a londoni nagy emlék csucsáig vagy sz. Pál tornya tetejeig szerelmes vala, az az ember kétségtelenül ő kegyelme. Az út igen jó volt, legkevésbé sem hoporjas vagy zök-kenős, mindamellett Dolly az egész uton pici kacsójának fejével a szekér oldalába fogózott. Ha egy bakó áll vala háta mögött, bárdját csapásra készen tartva, hogy a fejét leszelje, mihelyt e kézhez nyúl, szegény Joe nem áll-hatja meg, és — megérinti. Elejénte a maga kezét mint-egy véletlenből csusztatta rá s egy szempillantásig rajta hagyá, aztán pedig folytonosan mellette lovagolt, anél-kül, hogy többé levette volna, mintha ez szorosan tisztéhez tartoznék és ő csak e végből jött volna el. Az

egész kis történetben legkülönösebb pedig az, hogy Dolly észre sem látszott azt venni. Olyan ártatlanul és természetesen nézett, mikor Joehoz fordult, hogy borzasztó volt.

És fecsegett is — beszélt ugyanis kiállott ijedelméről, megszabadulásáról Joe által, hálájáról, félelméről: hogy eléggé nem köszönte meg, hogy ezentúl mindig jó barátok lesznek — és mindefféléről. S mikor Joe azt mondá, bogy reméli, miszerint nem csak barátok lesznek, Dolly nagyon meg vala lepetve és azt válaszolá, hogy csak nem lesznek ellenségek. S mikor Joe mondá, hogy nem lehetnek-e olyasmik, ami mindkettőnél jobb, Dolly egyszerre csak egy csillagot talált, mely minden többi csillagnál ragyogóbban villogott és Joe figyelmét arra irányozá — és százszeres ártatlanabb és öntudatlanabb volt, mint bármikor.

Ily módon haladtak előre — nem is beszélgetve, csak sugdosva s (legalább Joe részéről) azon kívánsággal, bár ki tudna ez az út nyújtózni, hogy természetes hosszánál tizszer hosszabb volna: midőn a sűrű pagonyból a jártabb utra kiérve, hátuk mögött egy vágató ló neszt hallák, mely mindinkább közeledvén, dobogása mind hallhatóbb lőn és Varden asszony kebléből egy felkiáltást sajtolt ki. Hanem erre, a lihegve a koci oldalán megállott lovas megnyugtatólag azt válaszolá, hogy ő jó barát.

„Megint ez az ember?“ kiálta föl Dolly borzadva.

„Hugh!“ szólt Joe, „mi járatban vagy?“

„Magáért jövök“, felelt ő titkosan a lakatos leányára pislogva. „Ő küldött.“

„Atyám!“ szólt Joe, s egy legkevésbé sem fiúi felkiáltással toldván meg mondását, folytatá: „Hát sohasem fog emberszámba venni, aki magáról gondoskodhatik?“

„Lássa“, viszonzá Hugh, az első kérdésre visszatérve, „az utak — aszondja, nem nagyon bátorságosak, s jobb lesz magának, ha nincs egyedül.“

„Előre hát!“ szolt Joe. „Én még nem fordulok vissza.“

Hugh előre lovagolt s ők tovább haladtak. Kedve tartá közvetlenül a kocsi előtt nyargalászni, s innen fejét örökké meg-megforditá s hátra nézett. Dolly érzé, hogy rá néz, hanem kikerülte tekintetét s oly félelemmel töltötte el ez ember, hogy egyszer sem merte szemét ráemelni.

E félbenszakítás s Varden asszonymnak abból következő ébersége, aki pedig mindeddig bóbiskolt — kivéve egy izben, mikor fölrezzent és a lakatost megszidá, amért elég vakmerőn karon fogta, noha a férj csak a kibukástól akarta megmenteni — mondom, az asszony ébersége véget vetett a sugdosásnak s bajossá tette azt újra elkezdni. S valóban alig haladtak még egy mértföldet, Gábor az asszony óhajára megállitá a kocsit és e jószívű nő kijelenté, hogy semmikép sem tűrheti, hogy Joe csak egy lépést is tegyen kedvökért. Hiába erősítgeté Joe, hogy hisz ő még nem fáradt s majd ezen vagy azon a helyen rögtön visszafordul, mihelyt őket azontúl biztonságban látja és a többi. Varden asszony megkötötte magát s ennélfogva emberi hatalom ki nem mozditá.

„Ugy hát jó éjt, ha már úgy kell lenni“, szolt Joe búsan.

„Jó éjt!“ szolt Dolly. Szerette volna hozzá tenni: „óvd magad ez embertől s kérlek, ne higj neki“, hanem az az ember már megforditá lova fejét s közelökben állott. Nem tehetett hát egyebet, minthogy Joe gyöngéd kézszorítását eltűrje, s midőn a kocsi már darabig elhaladt, hátranézve üdvözölje őt, ki, mig el nem tűntek, azon az egy helyen állott most is, Hugh sötét alakjával oldalán.

Mily gondolatokat forgatott utközben, s vajjon a kocsijártó ugyanazon kedvező állást foglalá-e el azokban, amelylyel reggel birt, nem tudatik. Végre mégis csak hazaértek — végre, mert az út hosszú volt, s még Varden asszony zsémbelései sem rövidítheték meg. Miggs a robajt meghallva, azonnal az ajtóban termett.

„Itt vannak, Simmum! Itt vannak!“ kiálta Miggs, tenyerébe csapva s kirohanva, hogy asszonyát a leszállásban segítse. „Széket, Simmun. Nos, jobban van asszonyság? Nem érzi magát jobban, mintha honn maradt volna? Nagy isten, milyen hideg. Én teremtőm! csupa merő jégcsap, gazduram!“

„Nem tehetek róla, lányasszony. Okosabban tenné, ha a tűzhöz szállítaná“, szólta a lakatos.

„Gazd' uram szívtelen“, szólta Miggs a részvét hangján, „hanem ne vegye zokon, asszonyság, tudom, hogy a szándéka nem rossz. Azok után, amiket ma öntől láttott, nem hihetek mást, minthogy szíve sokkal több hajlandóságot táplál, semhogy oly zordan beszélhessen. Tessék besétálni s a tűzhöz telepedni — nagyon pompás meleg idő van odabenn.“

Varden asszony nem vetett ellen semmit. A lakatos zsebre rakott kézzel követé és Tappertit a kocsival elkocogott egy közel istállóhoz.

„Édes Mártám“, szólta a lakatos, mikor a szobába értek, „ha olyan szíves léssz, Dolly után látni vagy valakivel utána láttatni — az szép és okos dolog lesz. Ő nagyon megijedt és rosszul érezte magát egész este.“

Dolly csakugyan a pamlagra veté magát és nem ügyelt mindarra a szép piperére, melyre még reggel oly büszke volt, hanem arcát kezébe temetve, sirva fakadt.

Első láttára e tüneménynek (mert Dolly, anyja példáján okúlva, sohasem szokta magát ily színben mutatni

és lehetőleg került minden ilyesmit) Varden asszony azon vélelmének adott kifejezést, hogy soha nőt ennyire nem gyötörtek, mint őt. Az ő élete folytonos megpróbáltatások láncolata, s ha bármikor jó és derült kedve szotytyan, az ő környezete minden bizonynnyal így vagy amúgy lehüti, és mert ma igen jól mulatott — ami, a jó isten tudja! vajmi ritkán esik — már meg kell adnia az árát. Mindezt Miggs lányasszony helyben hagyá. Miután azonban szegény Dollyt e présbitálás meg nem gyógyítá, sőt állapota rosszabbra fordult és mind Miggs mind édes anyja belátták, hogy csakugyan beteg, mindkettejük szíve megesett rajta s komolyan ápolásához fogtak.

Hanem még jóságuk is felölté rendes politikájuk alakját, s noha Dolly aléltan hevert fekhelyén, a leggyöngébb tehetség is azonnal kénytelen volt belátni, hogy aki itt voltaképen szenved, az Varden asszony. Mihelyt tehát Dolly kissé magához kezde térni s azon állapotban volt, melyben vén asszonyok hite szerint, az intések és okok szereit sikeresen alkalmazhatók, anyja könyűs szemmel oktatgatá, hogy ha ő e mai napon üldözésnek és aggasztásnak kitéve volt, eszébe kell juttatnia, miszerint ez az emberiségnek, de kiváltképen a nőnemnek köz — sorsa, mint amely sirjának bezártáig egyebet nem várhat, s azért kénytelen alázatos odaadással és türelmes lemondással mindazt elviselni. Varden asszony esengve kérte, jusson eszébe, hogy nem sokára mégis csak erőszakot kellend elkövetni érzelmein és férjhez kell majd mennie, a házasság pedig — amint naponként láthatja (s bizonyosan látja is), nagy erőt és türelmet igénylő állapot. Élénk színekkel rajzoló elébe, hogy ha ő (Varden asszony) e siralomvölgyben való pályáját megfutva, fenn nem tartatik vala a köteleesség

érzetének szilárd elve által, mint amely egyetlen támasza óvta meg mindeddig az elbotlástól, ő most már évek óta sirjában porlik, s ez esetben kérdi, vajjon hová lett volna ez a kóbor szellem (a lakatost érté), kinek szemefénye, lángoszlopa és vezércsillaga ő volt.

Miggs lányasszony hasonló értelemben nyilatkozott. Azt mondá, hogy Dolly már csakugyan példát vehet az ő áldott anyjáról, ki — amint ő mindig állitá, és fenyegettek bár kötéllel, keréketöréssel és fölnégyeléssel — mégis állitandja, hogy a leggyöngédebb, legszeretetre méltóbb, legengesztelőbb és tűrőbb asszonyszemély széles e világon; s hogy már e tulajdonságok pusztá elmondása az ő tulajdon sógornéján oly szerencsés változást idézett elő, hogy noha előbb férjével úgy élt, mint a kutya a macskával, kivel rendesen csak repülő gyertyatartók, fazékfödelek, vasalók és az ellenszenv kifejezésére alkalmas egyéb eszközökkel szokott volt társalogni, most vele a legboldogabb és leggyöngédebb házasságban él, miről mindenki meggyőződhetik, ha hozzájok elfárad az arany oroszlánnyhoz címzett udvarba, numeró huszonhét, jobb kéz felől második csöngetyű. Miután pedig még egy tekintetet vetett volna magára — mint egy aránylag érdemnélküli edényre, melyben mégis némi érdem vagyon, melegen kérte Dollyt, ne tévesztené szem elől, hogy az ő fönnemlitett drága és egyetlen mamája gyöngé alkotásu és izgatag természetű nő, kinek házi életében folyton oly búbanatot kell kiállnia, melyhez képest zsványok és rablók kinzása annyi, mint semmi, és ki azért még sem hanyatlott el soha, sem kétségbe nem esett, sem a haragnak helyet nem adott, hanem a díjversenyzők szólásmódjával élve, mindenkor megőrizte higgadt magatartását és a célhoz úgy érkezett, mintha semmi sem történt volna. Miggs magándalának végezté-

vel, közbevágott urnője, s aztán ketten működtek közre duettóban, melynek alaptémáját most is csak az képezé, hogy Varden asszony az üldözött tükelynek képe, holt Varden úr, mint e szobában a férfinem képviselője, egy bűnös és állati viseletű teremtes, ki épenséggel nem tudja méltányolni azon áldást, melyben részesül. És ostromló tehetségüket a rokonszenv álarca alá rejteni oly fölségesen értették, hogy midőn Dolly magához térve, atyját gyöngéden átölelé, Varden asszony ünnepélyesen kifejezé azon hitét, hogy ez a lecke egész életére elégséges leend, s ezentul némi tekintetben igazságot fog szolgáltatni a nőknek — mely hitéhez Miggs lányasszony, különböző — a leghosszabb szónoklatnál is jelentősb köhentések és köhécselések által, egész terjedelemben csatlakozott.

Ezalatt Miggs lányasszony lelki gyönyörösége abban telt, hogy nemcsak a történetek tükéletes rajzáról értesült, hanem még azon ritka élvezetben is részesült, hogy mindazzal Tappertit urat a féltés kinpadjára vonhatá. Mert ez úri személy, Dolly rosszulletekor — fölszólított, sziveskednék a műhelyben estelizni, hová Miggs lányasszony saját két szép kezével juttatá el a vacsorát. „Ó, Simmun!“ szolt az ifju hölgy, „mi történt ma! Ó, én istenem, Simmun!“

Mr. Tappertit, ki nem legjobb kedvében volt, s ki Miggs lányasszonyt még kevésbé állhatá akkor, midőn kezét szívére rakva, levegő után kapkodott, mint máskor, miután körvonalainak hiányossága ilyenkor jobban kitünt: most csak nagyon dolyfösen vágott feléje és semmiféle kíváncsiságot nem árult el.

„Soha ilyet nem hallottam — sem én, sem akárki más“, folytatá Miggs. „Ily eszme, vele bocsátkozni va-

lamibe. Hogy láthat valaki rajta olyat, ami erre bírhatná — ó, ez valóban igen bolond, hehehe!“

Ily uton értesülvén, hogy nő forog kérdésben, Mr. Tappertit igen dölyfösen felszólítá szép barátnéját, lenne némileg bőbeszédűbb s egyuttal kérdőre voná, hogy kit ért tulajdonképen az „ő“ alatt.

„Kit? hát Dollyt“, szólta Miggs, a nevet fölötte élesen hangsúlyozván. „De szavamra s becsületemre mondhatom, az ifju Willet József igen derék fiú s nagyon megérdemli őt.“

„Asszony!“ kiálta Tappertit, az áruadról, melyen ült, leugorva, „vigyázz magadra.“

„Szent isten, Simmun!“ kiálta Miggs tettetett ijedséggel. „Ön halálra rémit. Mi lelte önt?“

„Vannak húrok“, szólta Tappertit kenyérszelő késével a levegőben hadonászva, „az emberi kebelben, melyeket jobb nem érintenünk. Ez lelt engem.“

„Hiszen jól van, ha ön felfortyan —“, szólta Miggs elfordulva.

„Fortyanni vagy nem fortyanni“, szólta Tappertit keze fején fogva meg a nőt. „Mit értettél te Jezabel szavaiddal? Mit akartál mondani? Felelj!“

Ez udvariatlan felszólítás dacára, Miggs örömmel megtette, amire kéretett s elmondá neki, hogyan támadta meg — az esti szürkületben a mezőn egyedül levő ifjú hölgyet — négy vagy öt nagy ember, kik kétségkívül elcipelték s megölték volna, ha Willet József idejekorán meg nem érkezik. De ez két kezével valamennyit megszaszaltá s megszabadítá Dollyt, mely tettével minden embertársának bámulatát általában, különösen pedig Dolly örökös háláját s szerelmét biztosítá magának.

„Nagyon jól van“, szólta Tappertit úr, a történet elmondása után nagyot sohajtva s haját felborzolva, mig

minden haja szála égnek nem állott. „Napjai megszámlálvák.“

„Ó, Simmun!“

„Én mondom“, szólott az inas, „hogy napjai megszámlálvák. Hagyjon el. Takarodjék.“

Miggs eltávozott ugyan a parancsra, de kevésbé a parancs folytán, mint inkább azért, hogy titokban magát jól kivihoghassa. Mikor elégtelenségét kifujta, visszament a társalgóba, hol a lakatos, a csend és Toby által ösztökélve, beszédessé lett s még egyszer kedélyes szemlét akart tartani a nap eseményein. De Varden asszony, ki-
nek gyakorlati vallása — ami nem szokatlan — rendszeren hátratekintő volt, közbevágott, nagyobb deklamációkba bocsátkozván az efféle dobzódás vétkes volta felett és kijelenté, hogy már idején volna lefeküdni. Ennek folytán alvójába távozott oly mord és zordon arccal, mint akár a Májusfa díszágya, és nem sokára a ház többi lakosa is visszavonult.

Huszonharmadik fejezet.

A szürkület már néhány órája engedett az éjnek és az idő délre hajlott azon városrészekben, melyekben a „nagy világ“ kegyesen lakni méltóztatott — lévén a nagy világ már akkortájt is igen kis térre szorítva és eszerint könnyen elhelyezhető — midőn Chester úr öltözőjének kerevetén hevertében egy könyvvvel szórakozott.

Ugy látszott, igen kényelmesen öltözködött s addig körülbelül munkája felét végezvén, most hosszasan kipihente magát. Lába és combjai már azon kor

legdivatosb módjára voltak fölszerelve, s ezentul öltözékének csak fennmaradt részét kelle befejeznie. A kabát — mint egy tökélyesbitett madárijesztő — fogásra volt vonva; a mellény a legelőnyösebb módon kiállítva, a többi különféle ruházati cikk a legcsábitóbb rendben elhelyezve, s ő könyvében elmerülve, még egyre ott heverészett, lábát a kerevet s a pallózat közt lóggatva, mintha csak lefeküdni készülne.

„Becsületemre“, szolt végre, szemét a menyezetre emelve, mint aki olvasmányán komolyan gondolkodik; „becsületemre, a legmesteribb szerkezet, a legmagasztosb eszmék, az erkölcsiség legdicsőbb törvénykönyve s a föld kerekiségének leguriasabb érzelmei! Oh, Ned, Ned, ha szellemedet ily mintákon idomitanád, egy nézetten volnánk minden tárgy fölött, mely közöttünk fölmerülhet.“

E felkiáltást ép úgy, mint felszólalásának többi részét, a pusztá léghez intézé, miután Edvárd távol és atyja egészen egyedül volt.

„En lordom, Chesterfield lord!“ folytatá, kezével gyöngéden megszorítva a könyvet, melyet most letett, „bár elég korán okultam volna lángelmédttől, hogy fiamat azon minta szerint idomitottam volna, melyet te minden okos atya számára hátrahagytál, akkor most gazdag emberek lehetnénk mindketten. Shakespeare kétségkívül nagyon szép a maga nemében, Milton jó, noha unalmas; Bacon lord mély s tudós elme, de hazájának büszkesége mégis csak Chesterfield lord lehet.“

Ujra elmerengett s a fogpiszkához folyamodott.

„Azt hívém, meglehetősen bevégzett világfí vagyok“, folytatá, „hizelegtem magamnak, hogy eléggé jártas vagyok a modor azon apró kecses fogásaiban, melyek a világfít a paraszttól s a parlagi tuskótól megkülönböz-

tetik s jellemét ama végtelenül aljas érzelmek fölé emelik, melyeket nemzeti jellemnek hívnak. Ilyennek gondolám magamat, anélkül, hogy valami nagy előszeretettel éreznék magam iránt. S mégis e lángeszű írónak minden oldalán találok valami megkapó álnokságot, mely még eddig eszembe nem jutott, vagy az önzés valamely oly remek fogását, melyet eddig nem ismertem. Pirulnom kellene önmagam előtt, e bámulatos lénynyel szemközt, ha ugyan — ő maga nem oktatna, hogy semmire se piruljunk. Csoda ember! igazi nemes ember! akár-mely király vagy királyné nevezhet ki egy lordot, de csak az ördög — és a Gráciák — teremthetnek egy Chesterfieldet.“

Egészen csalárd és léha emberek ritkán igyekeznek önmaguk előtt fogyatkozásaikat eltitkolni, s mégis, mikor ezt teszik, hivatkoznak azon erényekre, melyeket pedig megvetni látszanak. „Mert —“, szokták ők mondani — „csak ez a valódi becsületesség és igazság! Az egész emberi nem olyan, mint mi vagyunk, de nem eléggé őszinte azt bevallani.“ Minél inkább tagadják az őszinteség lételetét e földön, annál inkább akarnának olyakúl gondoltatni, kik azt legmerészebb alakjában birják, s ez bizonyára öntudatlan bók az Igazság előtt e bölcselkedők részéről, kik őt mégis ítéletnapig nevetni fogják.

Mr. Chester kedvenc szerzőjét a fönnebbi módon kidicsérvén, elragadtatása tetőpontján újra fölvette a könyvet s épen isteni erkölcsiségének bővebb tanulmányozásába akart kapni, midőn e szándékában az ajtó előtt támadt zaj megzavarára, eredvén az inasának erőlködéséből, hogy egy alkalmatlan látogató beléptét megakadályozza.

„Ez késői óra egy tolakodó hitelezőnek!“ szolt a csodálkozás oly közönyös kifejezésével, mintha a zaj az

utcán volna és épenséggel nem tartoznék rá. „Nagyon is elmúlt már a szokott idő. Megint a rendes ürügy! Kétségkívül holnap nagy tartozása van lejárában. Szegény fickó, csak idejét pazarolja, az idő pedig — a régi jó közmondás szerint — pénz, noha én ennek igazságát soha sem tapasztaltam. Nos? Mi hír? Hiszen tudod, hogy nem vagyok honn.“

„Egy ember“, vizonzá az inas (csak oly hideg és közömbös, mint gazdája), „haza hozta lovagostorát, melyet ön a napokban elvesztett. Azt mondtam, hogy ön nincs honn, de ő felelé, hogy bevárja, míg azt behozom és addig semmi esetre nem távozik.“

„Igaza volt“, válaszolt gazdája, „s te minden ítélet és felfogás nélküli tökkolop vagy. Bocsásd be, hanem rajta légy, hogy előbb cipőit öt percig lekapargassa.“

A szolga egy székre téve az ostort, kiment. Gazdája, ki csak léptei neszt hallá a pallón, s nem vett magának annyi fáradságot, hogy megfordulva hátratekintsen, becsukta könyvét s tovább fonta eszméi láncolatát, melyet az inas belépte megszakított.

„Ha az idő pénz volna“, szólt burnótszelencéjével játszva, „kiegyezkedném hitelezőimmal — s adnék nekik — lássuk csak — mennyit adnék naponként? Ime, van egy órai szendergésem ebéd után — arra szívesen látom őket — rendelkezhetnek vele, amint tetszik. Reggelenként reggeli s ujságom olvasása közt kijutna nekik még egy óra, aztán esténként egy óra ebéd előtt. Naponként három óra. Kielégíttethetik magukat tizenkét holnap alatt kamatostul. Majd javaslatba hozom nekik. Ah! te vagy az, centauirom?“

„Én vagyok“, szólt Hugh, kíséretében egy hozzá hasonló durva és mogorva kutyaival. „Eleget kelle

tusakodnom, mig ide juthattam. Miért hivat engem, ha nem akar bebocsátani, mikor itt vagyok?”

„Derék barátom“, felelt a másik, fejét a vánkosról kissé fölemelve és őt tetőtől talpig hanyagon végigszemlélve, „örvendek, téged itt láthatni s ittlétedben legjobb bizonyítékát birni annak, hogy bebocsátottak. Hogy vagy?”

„Elég jól“, szólt Hugh türelmetlenül.

„Pompás színben vagy. Foglalj helyet.“

„Jobb szeretek állani“, szólt Hugh.

„Amint tetszik, derék barátom“, viszonzá Mr. Chester fölkelve s a tükör elé ülve, miután bő házi kabátját levetette volna. „Amint tetszik.“

A legudvariasb s barátságosb hangon mondván ezt, öltözködni kezdett s többé figyelembe sem vette vendégét, ki egy helyben habozva állt, nem tudván, mit tevő legyen, s Chester urra néha-néha kedvetlenül sandított.

„Van önnek beszéde velem, uram?“ szólt hosszas hallgatás után.

„Érdemes barátom“, felelt Chester úr, „te egy kissé rosszul vagy hangolva s nem a legjobb kedvben. Majd várok, mig magadhoz térsz. Ügyem nem sietős.“

E viselettel elérte célját. Ugy megjuhászítá s eltörpíté azon embert, hogy még habozóbb és határozatlanabb lőn. Kemény szavakra választ talál, erőszakot kamatosan megtérít vala, de e hűvös, sima, lenéző, önuralmu viselet a legékesb érveknél is jobban megérteté vele alattas állását. S valóban minden közreműködött, hogy e hatás eléressék. Nyers szavai ellenkeztek a másik lágy, megnyerő hangjával, faragatlan viselete Chester nagyvilági modorával, rongyos öltönyének rendetlensége s hanyagsága az előtte fekvő díszes ruházattal, ha pedig mindehez

még az e szobában levő szokatlan fényüző s kényelmi cikkek vétetnek, s az uralkodó csönd, mely alatt azokat megvizsgálhatá: fölfogható, hogy éreznie kelle, mily rosszszul illik ő ide. E befolyások, melyek kiskoru elmékre nagyon is gyakran hatással vannak, majdnem ellenállhatlan hatalmat gyakorolnak oly jellemekre, mint Hugh, minélfogva természetes, hogy most is tökéletesen lefegyverzék. Lassanként Chester székéhez közeledve, vállán át a tűkörbe kanditott a benne vissz-sugárzó arcra, mintha kifejezésében valami felbátorító kifejezést keresne, míg végre engesztelési durva kísérlettel megszólalt.

„Kiván ön velem szólni, vagy távozzam?“

„Beszélj“, szóló Chester úr, „beszélj, barátom. Én már beszéltem — nemde — vagy nem tettem volna? Szavaidat várom.“

„Lássa hát, uram“, viszonzá Hugh növekvő zavarral, „én azon ember vagyok, kinek ön, mielőtt a Májusfából ellovagolt, titokban az ostorát átadta, s kinek aszondta, hogy hozná vissza önnek, ha bizonyos tárgyról valami mondani valója lesz.“

„Kétségkívül az vagy, ha csak ikertestvéred nincs“, szóló Chester úr, Hugh zavart arcának visszatükrözését vizsgálva, „ami pedig, úgy tartom — valószínűtlen.“

„Azért hát eljöttem, uram“, szóló Hugh, „el is hoztam az ostort meg más valamit is. Egy levelet, uram, melyet elvettem azon személytől, kire bizva volt.“ E szavakkal a pipere-asztalra tevél Dolly utolsó levelét. Ugyanazt, mely annyi aggodalmat okozott.

„Erőszakkal jutottál hozzá, barátom?“ szóló Mr. Chester, minden öröm vagy meglepetés nélkül tekintve a levélre.

„Nem egészen“, szóló Hugh, „csak részben.“

„Ki volt a megbizott, akitől elvetted?“

„Egy nőszemély, bizonyos Varden leánya.“

„Ah! csakugyan!“ szólta Chester úr vigan. „S még mit vettél el tőle?“

„Még mit?“

„Ugy van — még mit“, szólta a másik vontatva, mert épen egy ici-pici szépség-tapaszt alkalmazott szája-szögletének egy apró pörsenésére.

„Hát egy — csókot“, válaszolt Hugh némi huza-kodás után.

„S még mi mást?“

„Semmi egyebet.“

„Azt hiszem“, szólta Chester ugyanazon kellemes hangon s kétszer háromszor mosolyogva, hogy megki-sértse, vajjon jól fog-e a tapasz, „azt hiszem, még va-lami mást is. Hallottam valami ötvösi csekélyiségről — valami oly értéktelen dologról, hogy neked is kiment az eszedből. Nem emlékszel semmire sem — péld. valami karperecre?“

Hugh egy káromkodást dünnyögve maga elé, mel-lébe nyult s kihuzva a karperecet, mely egy maroknyi szénába volt göngyölve s azt is az asztalra készült tenni, midőn pártfogója megfogván kezét meghagyá neki, hogy csak dugja el ismét.

„Magadnak szerezted ezt, érdemes barátom“, szólta ő, „azért csak tartsd meg. Sem tolvaj, sem orgazda nem vagyok. Meg ne mutasd nekem. Jobb lesz azonnal el-dugnod — de mindjárt. Ne is lássam, hová teszed“, tevé hozzá arcát elfordítva.

„Ön nem orgazda“, szólta Hugh tompán, dacára azon növekvő tiszteletnek, melyet Chester benne költött. „Hát ezt minek hívja ön?“ tevé hozzá a levélre csapva.

„Ezt egészen más dolognak hívom“, mond Chester hüvösen, „amit azonnal be fogok bizonyítani. Te, azt hiszem, szomjas vagy.“

Hugh kabátja ujjával megtörlé száját s azt mondá, hogy ő szomjas.

„Eredj s hozz ama szekrényből egy palackot, melyet ott találsz, meg egy poharat.“

Hugh engedelmeskedett. Pártfogója szemével követé s mikor amaz hátat fordított, úgy elmosolyogta magát, mint a tükör előtt soha. Mikor Hugh visszajött, megtölté neki a poharat s megkínálta vele. Amaz egy huzomban felhajtá, mire még kettővel kínálta meg egymás után.

„Mennyit bírsz el?“ szóló Chester a poharat újra megtöltve.

„Amennyit adni tetszik. Csak töltsön. Szinültig, kérem. Hadd gyöngyözzék szépen középütt. Ha ebből eleget ád —“ tevé hozzá, midőn szőrös gégején beköppenté, „megölök akárkit, csak ön parancsolja.“

„Miután én föl nem kérlek rá s te talán kéréstlen is megtennéd, ha így folytatod“, szóló Chester úr nagy nyugalommal, „a következő pohárnál felhagyunk vele, ha neked is úgy tetszik, érdemes barátom. — Te már idejövet is ittál.“

„Én mindig iszom, ha módomban van“, kiálta Hugh garázdán, az üres poharat feje fölött lebegtetve és táncra kiállva. „Mindig iszom. Miért ne innám? hahaha! Mi esik olyan jól, mint ez? Mi esett valaha ilyen jól? Mi üzte el a hideget farkasordító éjeken, mi hajszolta el éhségemet éhhalálos napjaimban? Mi adott volna erőt s embernői bátorságot, mikor az emberek a satnya kölyköt éhen vesztették volna? E nélkül soha sem lett volna férfi szívem. Elpusztultam volna egy árokban. Mi víditott

föl, mikor csenevész, beteg, nyomorult voltam, remegő lábszárakkal és vaksi szemmel? Más ugyan nem tette volna — nem az. Éljen az ivás. Hahaha!”

„Te igen jó kedvű fiatal ember vagy“, szóló Chester úr, nagy megfontolással kötve föl nyakravalóját s fejét könnyedén illegetve, hogy állát jól beilleszsze. „Nagyon pompás cimbora vagy.“

„Látja uram ezt a kezét“, szóló Hugh, „meg ezt a kart“, folytatá izmos karját könyökeig láttatva. „Egy-szer csupa zörgő bőr és csont volt ez s most valami elhagyott temetőben porlanék, ha az ital nem volna.“

„Betakarhatod“, szóló Chester úr, „ujjasodban is eleget mutat.“

„Sohse mertem volna attól a szép begyestől csókot lopni“, kiálta Hugh, „ha az ital nem volna. Hahaha! Fáintos egy csók volt. Biztosítom önt, olyan édes volt, mint a sonkolyméz. Hálával tartozom érte az ital-nak. Hadd köszöntöm fel újra az italt. Töltsön, uram, még egy pohárral. No, még egygyel.“

„Te oly reménydús ifju vagy“, szóló pártfogója nagy csinnal huzva fel mellényét s a kérelemre nem is hederve, „hogó ügyelnem kell rád, különben az ital na-gyon is felbizgat s te még idő előtt lógni találnál. Hány éves vagy?“

„Nem t’om.“

„Mindenesetre“, szóló Chester, „elég ifjú arra, hogy néhány évig még menekülhess attól, mit természetes halálnak nevezhetnék. Hogo szolgáltathatod magadat kezembe — így — mintegy nyakadon a kötéllel? Nagyon bízó az emberekben.“

Hugh egy-két lépésnyire meghőköló s oly tekintet-tel nézett rá, melyben a rémület haraggal és meglepe-téssel vegyült. Pártfogója pedig változatlan öntetszel-

géssel nézegetve magát a tükörben, oly kellemesen folytatá szavait, mintha a város valamely mendemondájáról csevegett volna: „Rablás a király országutján, fiatal barátom, mindenesetre veszélyes és csiklandós foglalkozás. Nem kétkedem, hogy igen kellemes, míg végre hajtatik, hanem mint sok más öröm ezen mulékony világon, ritkán hosszas tartalmu. — S valóban, ha szivedet ifjúságod bizalmában ily könnyen kitérő, tartok tőle, hogy pályád kiválóképen rövid lesz.”

„Mit jelentsen ez?” szolt Hugh, „hogya beszélhet ön így? Hát ki csábított rá?”

„Ki?” szolt Chester, és gyorsan megfordulva most először nézte meg őt jól. „Nem hallottalak. Azt kérdéd, hogy ki csábított el?”

Hugh dadogva dűnnyögött valami érthetetlen dolgot.

„Nos, ki volt az, szeretném tudni”, szolt Chester meglepő nyájassággal. „Tán valami falusi szépség? Hanem eszeden légy, barátom. Nem mindig megbízhatók. Ügyelj arra, amit tanácslok s vigyázz magadra.” E szavakkal ujra a tükör felé fordult s öltözködését tovább folytatá.

Hugh szerette volna megmondani, hogy ő maga, aki most kérdezi, vitte rá, hanem a szó megakadt torkán. Azon fölséges művészet, melylyel pártfogója e pontig vitte és az egész társalgást vezette volt, tökéletesen megrokkonyíté. Bizonyos volt benne, hogy ha ő most azt kimondja, ami ajkán lebegett, mikor Chester úr hirtelen feléje fordulva ugy szemügyre vette, akkor ez az ember őt rögtön elfogatja és a lopott jószággal zsebében törvény elé viszi, mely esetben pedig, hogy felakasztják, az oly bizonyos, mint amily kétségtelen, hogy egyszer erre a világra született. A fölény, melyet a világfi e vad eszköze felett nyerni óhajtott, e perctől

fogva meg volt állapítva. Hugh egészen alája veté magát. Rettegett tőle leirhatlanul. Érezte, hogy a véletlen és álnokság oly szövődékbe fonta őt, mely a bitóra köti, mihelyt oly mesteri kéz — mint Chesteré — rajta egyet rándít. Agyában ez eszméket hánytorgatva s még mindig azon ámulva, hogy oly hamar s egészen alája került azon férfinak, kinek idejövet még egész bizalmát birni vélte, megjuhászodtan állt előtte, időről időre kedvetlenül sanditva rá, míg amaz öltözködését végezte. Ennek végeztével kezébe vette a levelet, feltörte pöcsétjét s egy széken elheveredve, a legnagyobb kényelemmel végig futott rajta.

„Nagyon csinos fogalmazvány, lelkemre az! Egészen női levél, telve mindazzal, mit az emberek gyöngédségnek, önzetlenségnek, szívnek s több efajtának hívnak.“

E szavak alatt összegöngyölé a levelet s lajhán Hughra tekintve, mintha mondaná: „látod-e?“ — a gertyalánghoz tartá. Mikor a papir fellobbant, a kandalló rostélyára dobta, hol elhamvadt.

„Fiamhoz volt intézve“, szolt Hughhoz fordulva, „s helyesen tévél, hogy átadád. Saját felelősségemre tőrttem föl s láttad, mit csináltam vele. Fogd ezt fáradságodért.“

Hugh előre lépett a pénzért, melyet Chester feléje tartott. Mikor kezébe nyomta, még ezt mondá: „Ha még ilyes holmi akadna kezedbe vagy valamiről értesülsz, amiről azt hiszed, hogy érdekelhet, elhozod, ugy-e, jó fiú?“

Ezt oly mosolylyal mondá, melyből legalább Hugh azt olvasta, hogy ha te, jó fiú, nem cselekednél így, majd te lásd következményeit. Rá is mondta, hogy min-dent elhoz.

„Aztán“, tevé hozzá pártfogója a legkedvesb atyáskodással, „sohse búsulj azon kis elhamarkodás miatt, melyről beszéltünk. Nyakad oly biztos az én kezemben, jó fiú, mintha egy csecsemő fogta volna ujjai közé. Meg lehetsz nyugodva. — No, még egy pohárral. Most nyugodtabb vagy.“

Hugh elfogadta kezéből az italt s loppal rá pislantva, tartalmát némán felhörpénté.

„Nem élteted már az italt — mi — haha? szolt Chester legkötelezőbb modorával.

„Az ön egészségére, uram“, volt a mogorva válasz, melyet valami bókfélével is kísért, „egészségére!“

„Köszönöm. Isten megáldjon. Vagy igaz, mi a neved, derék barátom? Tudom ugyan, hogy Hughnak hívnak, hanem hát mi a másik neved?“

„Nincs más nevem.“

„Különös fickó! Azt akarod-e mondani, hogy soha se volt más neved, vagy hogy jobbnak látod, azt meg nem mondani? Nos, mi áll a kettő közt?“

„Megmondanám, ha tudnám“, szolt Hugh gyorsan. „De nem tudom. Engem csak Hughnak hívtak, soha másnak. Sohse tudtam, sohse láttam, sohse gondoltam atyámra s én hat éves kölyök voltam — az bizony nem sok — mikor anyámat Tyburn-ban egy pár ezer bámész ember előtt felkötötték. Életben is hagyhatták volna. Nagyon szegény volt.“

„Ej, ej, de szomorú dolog!“ kiálta fel pártfogója részvevő mosolylyal. „Kétségkívül fölötte szép asszony lehetett.“

„Látja ezt a kutyámat?“ szolt Hugh szakadozottan.

„Hihetőleg hű állat“, viszonzá pártfogója az állatot szemüvegezve, „és fölötte ügyes? Az erényes és okos

állat — akár az emberi, akár a baromi fajhoz tartozék — mindig ilyen csunyák.“

„Ilyen fajta s nevelésű kutya volt velem együtt az egyetlen élő lény, aki azon a napon ordított“, szolt Hugh. „Aközt a két ezer ember közt — mert nőakasz-tás lévén, nagyobb tömeg gyült össze — könyörületet csak mi éreztünk — mi ketten. Ha ember lett volna ez az eb, örült volna, hogy megszabadul tőle, mert az asz-szony kénytelenségéből rosszul tartotta s majd éhen veszejté, hanem mert kutya volt és emberi érzéssel nem birt, nagyon elbusulta magát.“

„Az ugyan igen együgyű volt ilyen állattól“, szolt Chester úr, „és baromhoz illő viselet.“

Hugh nem felelt, hanem megfutytyenté ebét, mely azonnal felugrott és fickándozva körülszökdelte. Aztán pedig jó éjt kívánt részvevő barátjának.

„Jó éjt“, felelt az, „ne felejtsd, hogy nincs mitől tartanod — épen semmi sincs. Amig megérdemled, jó fiú, s remélem, sohasem is léssz rá méltatlan, mindig barátot fogsz bennem birni, kinek hallgatásában megbizhatol. Ezentul pedig kérlek, ügyelj magadra s vedd fontolóra, mily bajba keveredhettél volna. Jó éjt, isten megáldjon.“

Hugh megjuhászodott e szavak titkos jelentéke alatt annyira, amennyire ily lény képes s oly alázatosan és hunnyászan mászott ki az ajtón — annyira más képpel, mint amelylyel belépett volt — hogy pártfogója magára maradván, jobban elmosolyogta magát, mint bármikor.

„És még sem szeretem“, szolt egyet szippantva, „hogy az anyját fölakaszták. A fiúnak szép szeme van, s jót állok róla, hogy az anyja szép volt. De valószínűleg faragatlan volt — tán épen vörösorrú — és otromba lábú. Mégis csak jól esett ugy, ahogy esett.“

E vigasztaló tünődéssel felölté kabátját, tükrétől elbúcsúzott s berendelé inasát, ki azonnal megjelent két székhordó s egy gyaloghintó kíséretében.

„Pfuj!” szólt Chester. „Még a lég is, melyet e centaúr lehelt, át van szűrve szemetes kocsi és létraszaggal. Hé, Peak, hozz valami illatszert és locsold be a pallót, szellőztesd ki a széket, melyen ült, és föcsents rám is valamit e keverékből. Megfulok.”

Inasa engedelmeskedvén, a szoba gazdástul csakhamar ki volt tisztogatva és Chester úrnak nem maradt más hátra, mint kalapját kérni, azt takarosán hóna alá gyűrni, a gyaloghintóba ülni s magát elvitetni, mialatt egy divatos dallamot dúdolt maga elé.

Huszonnegyedik fejezet.

Miként tölté el a tökéletes világfi estéjét egy pompás és ragyogó társaságban; miként ragadá el környezetét modorának kellemével, viseletének udvariasságával, társalgása életteljével s behizelgő hangjával; miként sugdosták minden zugolyban, hogy Chester azon szerencsés véralkatok közzé tartozik, melyeket misem zavar meg, mely a világ gondjait s tévedéseit oly könnyedén viseli, mint ruháit, kinek mosolygó arcában csöndes és csillapos lelkülete örökké letükrözik; miként hajlongtak előtte még becsületes emberek is, dacára annak, hogy jó ösztönük kiismerte őt, mint tapsoltak minden szavának s udvaroltak kegyes figyelemért; miként usztak valóban jó emberek is az árral és legyeztek, hizelegtek és ujjongtak, és mialatt ezt tették, megvetvén önmagukat, még sem bírtak elég erővel, a divatnak ellenállni; mi-

ként volt ő szóval azok egyike — kik (mint mondani szokás) be vannak a társaságba fogadva s gédelgetés tárgyát képezik azoknak, kiknek vissza kellene döbbenniök pazar tiszteletök bálványától — — mindez igen természetes dolog, mely magától értetik. Ilyen köznapi dolgot az ember egy futólagos tekintetre méltat s aztán odább megy.

Az emberiség megvetői — nem szólva a csupa merő bolondokról és azokról, kik e hitet csak negélyzik — két részre oszlanak. Kik azt tartják, hogy érdemüket nem méltatják s elhanyagolják, képezik az egyik osztályt, a másikat pedig azok, kik hódolást s hizelgést aratnak — pedig meg vannak győződve érdemetlen voltukról. A jégszívü misantropok mindig ez utóbbiba sorolhatók.

Mr. Chester másnap kávéját szüresölgetve, ágyában ült s a lenéző önelégültség bizonyos nemével gondolt vissza, hogyan ragyogott a mult éjjel, hogyan szépelegtek és sürögtek körülte: midőn szolgálja egy apró darab papírt hozott be, mely két helyütt be volt pöcsételve. Tartalma következő meglehetősen nagy betűkkel írott sorból állott: „Egy jó barát. Beszélni kíván önnel. Azonnal. Egész titokban. Olvasás után égesse el. —“

„A puskapor-összeesküvés szent nevében, hol szedted föl ezt a levelet?“ kérdé gazdája.

A szolgálta azt felelte, hogy egy embertől kapta, ki az ajtó előtt várakozik.

„Köpenyben és karddal?“ szolt Chester úr.

Egyikkel sem, s általában véve, semmi fenyegető sincs rajta egy kötényen és szennyes képén kívül. „Jöj-jön be.“ S bejött — Tappertit úr még mindig égnék álló hajjal s egy nagy lakattal kezében, melyet a szoba közepén a pallóra letett, mintha hosszú előadást szán-

dékoznék rendezni, melyhez az okvetlenül szükségeltetik.

„Uram“, szólott Tappertit úr mély bókkal, „köszönöm leereszkedését s örülök önt láthatni. Bocsássa meg azon szolgálai foglalkozást, melyet folytatok, s legyen szíves rokonszenvét egy megjelenésében szerény egyénre kiterjeszteni, ki azonban keble műhelyében állásán túlszárnyaló munkával foglalkozik.“

Chester úr félrébb vonta ágya függönyét s azon gyanúperrel nézett rá, hogy ez az egyén bizonyára egy fogházából kiszabadult örült, ki magával hozta lakatját is. Mr. Tappertit újra meghajlongott és ikráit a legelőnyösb világításba helyezé.

„Hallotta hírét, uram“, szólott Tappertit kezét mellére téve, „Varden Gábor lakatosmesternek londoni Clerkenwellben, ki, minden a haranghoz szükséges készletekkel is szolgál és javításokat pontosan elvégez városon, ugymint vidéken?“

„Nos, aztán?“ kérdé Chester úr.

„Én inasa vagyok.“

„Hát aztán?“

„Ühm!“ szólott Tappertit. „Volna szíves megengedni, hogy az ajtót bezárjam s szavára ígérni, miszerint minden köztünk végbemenendő dolog a legszorosb titok zára alatt fog maradni?“

Chester úr a legnagyobb nyugalommal visszafeküdt ágyába és tökéletesen zavartalan képpel fordúlva a jelenségnek, mely közben az ajtót becsukta volt, felszólítá, tessék beszélnie oly okosan, amint teheti, anélkül, hogy nagyobb személyi alkalmatlanságba kerülne.

„Mindenek előtt, uram“, szólott Tappertit úr, egy kis keszkenőt huzva ki zsebéből és azt kirázva, „miután névjegyem nincs — (hisz a mesterek irigysége e szín-

vonat alá sülyesztett) — engedjen a körülményekhez képest legjobb helyettesítővel szolgálnom. Ha ezt kezébe venni akarja s a jobb felőli sarokba pillantani sziveskedik —“ folytatá Tappertit, a kendőt a legkecsesb kép-pel átnyujtva — „hitelesítőmre fog akadni.“

„Köszönöm“, felelt Chester, a kendőt udvariasan elfogadva és az egyik csücskében levő vérvörös jeleket tagolva. „Négy. Tappertit Simon. Egy. Ez a —“

„A számok kivételével, ez nevem“, viszonzá az inas. „A többi jel csupán utbaigazításul szolgál a mosónénak, és nem áll összefüggésben sem magammal, sem családommal. Az ön neve —“ szólt Tappertit, éles pillantást vetve a háziúr hálósüvegére, „úgy hiszem, Chester? Nem szükséges levennie, uram. Innen láthatom a C. E. betűket. A többiről fölteszszük, hogy mondva volt.“

„Kérem, Tappertit úr“, szólt Chester úr, „van e vas-holminak, melyet magával hozni sziveskedett, valami közvetlen összefüggése a megbeszélendő ügygyel?“

„Nincs“, válaszolt az inas. „A Themse-utca egyik raktárának ajtajára fog függesztetni.“

„Miután ez így van“, szólt Chester, „s azon holmi áthatóbb olajszaggal bir annál, melylyel hálósobámat rendszeren locsoltatni szoktam, ön talán le fog azzal kötelezni, hogy az ajtó elé rakja.“

„Mindenesetre uram“, szólt Tappertit, az óhajnak azonnal eleget téve.

„Remélem, nem veszi zokon, hogy ezt fölem-litém?“

„Sohse mentegetőzzék, uram. S most, ha ugy tet-szik, hozzá láthatunk.“

E párbeszéd folyamában Chester úr csak változat-lanul derült és udvarias mosolyát engedé arcán megje-lenni. Tappertit Sim sokkal kedvezőbb véleményt táp-

lálva maga iránt, nem élhetett azon gyanuperrel, hogy vele valaki játszani merne, s ezt is azon tisztelet fejében fogadá, melyet követelni jogositva volt, minélfogva az idegen udvarias bánásmódja és mestereé közt párhuzamot vonni nem késett, mely határozottan az utóbbi hátrányára ütött ki.

„Abból, ami házunkban történik“, szólott Tappertit úr, „azt látom, hogy az ön fia viszonyban él egy ifjú hölgygyel s pedig az ön akarata ellenére. Uram, az ön fia nem bánt velem jól.“

„Tappertit úr“, szólott a másik, „szavai kimondhatlanul fájnak nekem.“

„Köszönöm, uram“, válaszolt az inas. „Örülök, hogy ezt hallhatom. Az ön fia uram igen dölyfös — nagyon gögös.“

„Tartok tőle, hogy az“, szólott Chester úr. „Tudja-e, hogy már rég félttem ettől s ön ez aggalmomban megerősít.“

„Ha el akarnám sorolni azon robot-munkát, melyet fiáért teljesítenem kelle“, szólott Tappertit, „azon székeket, melyeket számára hoznom, kocsikat, melyekért lótnom kelle, azon megalázó szolgálatokat, melyeket, bár kötelességeim közé nem tartoznak, mégis végeznem kelle, egy családi bibliát tudnék megtölteni. Ezen kívül, uram, ő maga is fiatal ember s én nem látom be, hogy ily alkalmakkor az egyszerű „köszönöm Simon“ illő alakja volna a megszólításnak.“

„Tappertit úr, az ön bölcsesége túlhaladja évei számát. Kérem, folytassa.“

„Fogadja köszönetemet jó véleményeért“, szólott Simon nagyot hívva, „iparkodni fogok, hogy csakugyan így legyen. Ezért, uram — no, meg talán másért is, amit bővebben kifejezni nem szükséges — én az ön pártján

állok. Amit mondandó volnék, pedig az — hogy mindaddig, amig házunk népe ide-, oda-, fel- s alájárogat a vén vig Májusfába, leveleket, üzeneteket hozva és hordva, ön meg nem akadályozhatja fiát, hogy közbenjárók által viszonyát azon ifjú hölgygyel fenn ne tartsa — meg nem gátolhatná, még ha éjjel nappal az egész testőrség őrizné is, és minden szál ember teljes egyenruhában állana ki.“

Tappertit úr ezek után nagyot szuszszant s aztán újra rágyujtott.

„Most jövök a dolog bibéjére. Azt fogja tőlem kérdeni: hogy lehet ezt meggátolni? Megmondom a módját. Ha egy tisztességes, udvarias, mosolygó úri ember, mint ön —“

„Tappertit úr — ön valóban —“

„Nem, nem, ezt komolyan mondom“, viszonzá az inas, „lelkemre komolyan. Ha egy tisztességes, udvarias, mosolygó úri ember, mint ön, csak tíz percig beszélgetne a mi vén asszonyunkkal — már mint Varden asszonynyal — és egy kissé kedvébe járna, bizonyosan örökre megnyerné. S ha aztán az meg van nyerve — hogy Dolly leánya —“, s itt égő pír futá el Tappertit arcát — „nem járhatna többé közbe, — no, de mig ezt el nem értük, semmi sem gátolhatja meg. Ezt ne felejtse.“

„Tappertit úr, ön ugy ismeri az emberi természetet —“

„Várjon egy percig“, szólt Simon, karjait borzasztó nyugalommal összefonva. „A dolog boldog vége csak most következik. Abban a Májusfában egy gazember, egy szörnyeteg él emberi alakban, egy kötnivaló csavargó, ki — ha csak el nem teszi láb alól, ha legalább el nem lopatja és el nem szökteti, mert gyöngébb esz-

közök itt nem használnak — oly bizonyosan összeszerzi az ön fiát amaz ifjú hölgygyel, mintha maga a Canterbury-i érsek volna. Megteszi az, uram, már csak ön iránt való gyűlöletből s roszakaratból is — számba sem véve, mily öröme telik gonosz tetteiben, ami magában véve is elegendő volna őt a roszra sarkalni. Ha ön láthatná, hogy jár ez a kölyök, ez a Willet József — mert így hívják — ki s be a mi házukban, mily rágalmatokat, gyaláztatot és fenyegetéseket szór ön ellen, — irtózom, ha rájuk gondolok — akkor ön bizonyosan nálamnál is jobban gyűlölné“, szolt Tappertit vadúl, haját még jobban felborzolvá és fogait vicsoritva, „ha ez ugyan lehetséges volna.“

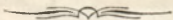
„Tán egy kis magánboszú is játszik bele, nemde, Tappertit úr?“

„Akár magánboszú, uram, akár közérzület, akár mindkettő együttesen — rontsa meg ön ez embert“, szolt Tappertit, „Miggs is azt mondja, Miggs meg én — mindketten azt mondjuk. Mi nem tűrhetjük ezt az áskálódást s fondorkodást, mely itt lábra kezd kapni. Lelkeink visszariadnak ettől. Barnaby Rudge és Rudgené is bele vannak keverve, hanem Willet József az előcsahos. Én és Miggs ismerjük az ő cselszövényeiket s ármányaikat. Ha ki akar tudni valamit felőlük, forduljon hozzánk. Tegye tönkre Willet Józsefet. Veszejtse el. Törje meg. Éljen boldogúl.“

Tappertit úr, ki válaszra nem látszott várakozni, s ékesszólásának természetes következményeül tekinté, hogy hallgatójának szükségképen elámultnak, legyűröttnek, legyőzöttnek kell lennie, egymásra rakta karjait olyaténkép, hogy mindenik tenyere az ellenkező vállat elfödé és mondott szavai után eltűnt, mint azon rejtélyes megintők, kikről olcsó regényekben olvasott.

„Ez használható fickó“, szolt Chester úr az inas eltávoztával arcáról a redőket lesimulni engedvén. „Mégis csak tudok némileg vonásaimon uralkodni. Ő egészen megerősit gyanumban, és néha csorba eszközök sikerrel használhatók, hol élesbek nem foganatosak. Tartok tőle, nagy zenebonát csapok ez érdemes népség közt. Kellemetlen szükség! Tulajdonképen sajnálom őket.“

S aztán csöndes szenderbe merült, oly nyugodt, kellemes szenderbe, mint amilyet a kisdedek alszanak.

Ráth Mór kiadásai:

Arany János
ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

Legdiszesebb albumkiadás egy kötetben.

Füzve, a költő fényképezett arczképével 7 frt. 20 kr. Pompás diszkötésben, a költő arczképével 11 frt. Pompás diszkötésben, két esattal, Than és Lotz 8 fényképével 16 frt. 50 kr.

A Nibelung-Ének.

Ó-német hősköltemény.

Fordította Szász Károly. Karolsfeldi Schnorr Gyula rajzaival.

10 füzet, legnagyobb negyedréti diszkiadásban, legfinomabb vastag velin-papíron 52 iv, mintegy 70 nagyobb rajzzal, számos disz-kezdőbetűvel (initiale) s ékitménynyel.

Ára füzve 7 frt. 40 kr. Gótizlésű, a rajzokhoz illő pompás diszkötésben 10 frt.

Horváth Mihály
kisebb történelmi munkái.

Legdiszesebb nagy 8-réti 4 kötet.

Ára füzve 13 frt. 60 kr. Ajándék-kiadás szép kötésben
16. frt.

Ráth Mór kiadásai:

Huszonöt év
Magyarország történelméből.
Irta
Horváth Mihály.

2-ik javított kiadás. 3 kötet. Ára 10 frt. Ajándék-kiadás
diszes kötésben 12 frt.

Magyarország
függetlenségi harczának
története 1848/49-ben.

Irta
Horváth Mihály.

3 testes kötet. 2-ik kiadás. Ára füzve 12 frt. Ajándék-
kiadás. Diszkötésben, a szerző fényképezett legujabb arcz-
képével 15 frt.

Tompa Mihály összegyűjtött költeményei
életrajzzal és jegyzetekkel.

Kiadják:

Arany János, Gyulai Pál, Lévai József, Szász Károly.

Diszkiadás 6 kötetben, a költő arczképével.

Ára füzve 7 frt. 20 kr. Pompás 6 diszkötésben 12 frt.
